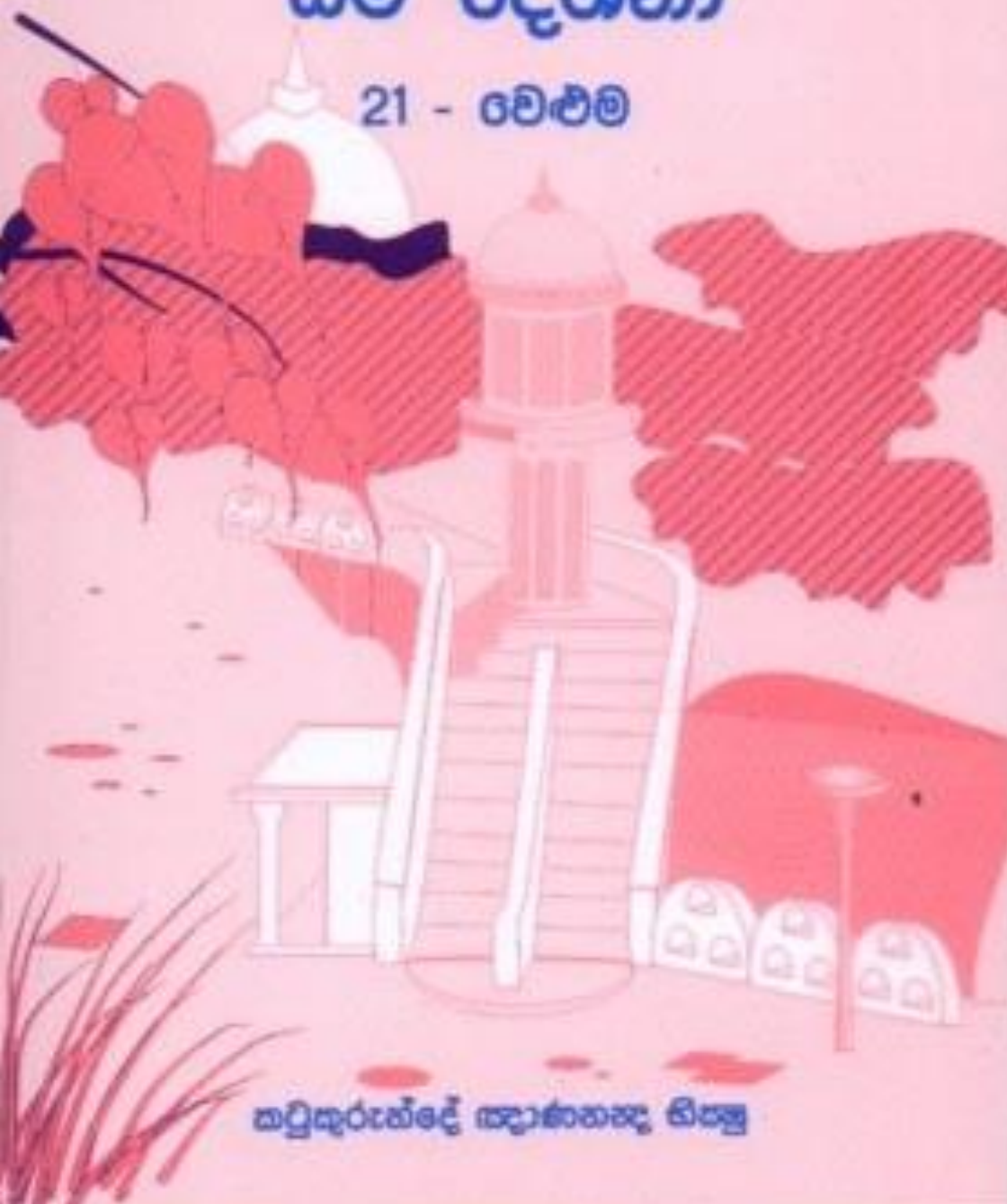

පහන් කණුව බම් දේශනා

21 - වෙළුම

සප්තමස්කන්දේ ආරාමයේ සිටින

පහන් කණුව ධරී දේශනා

විසිවික්වන වෙළුම

කටුකුරුන්දේ ඥාණානන්ද භික්ෂු

ප්‍රකාශනය

කටුකුරුන්දේ ඥාණානන්ද සඳහම් සෙනසුන් භාරය

2020

ධර්මදායක

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

ප්‍රථම මුද්‍රණය - 2020 ජනවාරි

සියලුම හිමිකම් ඇවිරිණි

මුදලට විකිණීම සඳහා හෝ ලාභ ලැබීම පිණිස වන සියලු ආකාරයේ උපුටා ගැනීම්, නැවත පළ කිරීම් සපුරා තහනම්ය. මෙම දහම් පොත ධර්මදායකක් ලෙස නැවත පළ කිරීමට කටුකුරුන්දේ ඥාණනඤ සඳහම් සෙනසුන් භාරය වෙත විමසීම් යොමු කරන්න. ධර්ම ග්‍රන්ථ සහ දේශනා සඳහා පිවිසෙන්න

www.seeingthroughthenet.net

ISBN 978-624-5061-02-0

විමසීම්

කටුකුරුන්දේ ඥාණනඤ සඳහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.

දුරකථනය: 0777127454

knssb@seeingthroughthenet.net

මුද්‍රණය

කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස්

17/2, පැඟිරිවත්ත පාර, ගංගොඩවිල, නුගේගොඩ.

දුරකථනය: 0114870333

ධර්මදානයකි

මුදලට විකිණීම සපුරා තහනම් වෙයි.

කතු හිමියන්ගේ දහම් පොත් ලබාගත හැකි ස්ථාන:

1. කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සඳහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.
2. සුනිල් විජේසිංහ මහතා – 39/10, ශාන්ත ඊටා පාර, ගල්කිස්ස.
3. හේමමාලා ජයසිංහ මහත්මිය
29/8, පැරිවත්ත මාවත, මිරිහාන, නුගේගොඩ.
4. වන්දන විජේරත්න මහතා
23/79A, 1 වන පටුමග, ධර්මපාල පෙදෙස, තලවතුගොඩ.
5. එස්. ඒ. සුරියාරච්චි මහතා
මොරටු ලීබඩු වෙළඳසැල, කඩ වීදිය, දේවාලේගම.
6. එස්. ඒ. ලයනල් මහතා
140/19, රුහුණසිරි උද්‍යානය, හක්මන පාර, මාතර.
7. සිරිමා විජේරත්න මහත්මිය – 15, ඇලපාත, රත්නපුර.
8. මහාචාර්ය කේ. එම්. විජේරත්න මහතා, දන්ත විද්‍යා පීඨය,
පේරාදෙණි විශ්ව විද්‍යාලය, පේරාදෙණිය.
9. වෛද්‍ය පී. වීරසිංහ මහතා
බණ්ඩාර බුලංකුලම, ලංකාරාම පාර, අනුරාධපුර.
10. ආර්. ඒ. වන්දි රණසිංහ මහත්මිය
ස්ටුට්ට්ගෝ 'වායා', රෝහල හන්දිය, පොළොන්නරුව.
11. නේරා විජේසුන්දර මහත්මිය
ඉළක්පිටිය බෙහෙත් ශාලාව, ඉළක්පිටිය, ගැටහැන්න.
12. ඩී. සී. ඒ. නිශ්ශංක මහතා – 91A, වුඩ්වර්ඩ් පාර, ගාල්ල.
13. ඩබ්ලිව්. ඒ. සුමිත් ප්‍රියදර්ශන මහතා
සුමිත් මෝටර්ස් (ස.කො.ස ඉදිරිපිට), 163G, වතුපිටිවල, නිට්ටඹුව.
14. Mr. Janitha Wijesinghe (janithasw@gmail.com)
47 Putters Circuit, Blacktown, NSW 2148, Australia.
15. Mr. Siyuranga Koswatta (koswatta@gmail.com)
11 Gleneida Ridge Rd, Carmel, NY 10512, USA.

www.seeingthroughthenet.net

සබ්බ පාපස්ස අකරණං
කුසලස්ස උපසම්පදා
සචිත්ත පරියොදාපනං
ඵතං බුද්ධානසාසනං

- බුද්ධ වග්ග, ධම්ම පදාය

හැම පවිණ්
කුසල් වෙනටම
සිත පිරිසිදු
සස්න මෙයමැයි හැම

වැළැකුම
ඵළැඹුම
කැරුම
බුදුන්ගෙම

පටුන

හැඳින්වීම	vi
ප්‍රකාශක නිවේදනය	ix
අමා ගඟ	x
101. 'අහං නාගෝ'ව සංගාමෝ' (පහන් කණුව 47)	1
102. 'යෝ ච වස්සසතං ජීවේ' (පහන් කණුව 81)	29
103. 'තපෙන ඩුහමචරියෙන' (පහන් කණුව 90)	55
104. 'යෙසං සනචියෝ නචී' (පහන් කණුව 121)	79
105. 'පස්සාමි ලොකෙ සධනෙ මනුස්සෙ' (පහන් කණුව 154)	105

හැඳින්වීම

දහම් දන හැමදන්ම	පරදයි
දහමීරස හැම රසම	පරදයි
දම් ඇලුම හැම ඇලුම්	පරදයි
නිවන් සුව හැමදුක්ම	පරදයි

අනුතර ධර්මාඡයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිජයට අරමුණු වූයේ දෙව් මිනිසුන්ගේ විතත සන්තානයයි. අනාදිමත් කාලයක් තුළ මෝහයෙන් මුළාවී සසර දුක් ගින්නෙන් දූවෙමින් සිටින ලෝ සතුන්ගේ සිත් සතන් දහම් අමා දහරින් සිසිල් කර අමා මහ නිවනින් නිවා සුවපත් කිරීම ඒ මහා කාරුණිකයාණන් වහන්සේගේ ධර්මවිජය පරමාර්ථය විය. දුක් ගිනි වඩන දිග්විජය වෙනුවට දුක් ගිනි නිවන ධර්මවිජයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට හඳුන්වා දුන්හ.

ධර්මදනය අන් හැම දනයකටම වඩා උතුම් වන්නේ සිතකට වැටෙන දහම් පදයකින් පූණී ජීවිත පරිවර්තනයක් පවා සිදුවිය හැකි බැවිනි. බාහිර වස්තු දනයෙන් සැලසෙන තාවකාලික සහනය මෙන් නොව, එය සනාතන සැනසුමකට මඟ හෙළිකරයි. මොහොතකට දිවගට දැනී-නොදැනී යන ආමිස රසය මෙන් නොව, නිරාමිස දහම් රසය අසහනය දුරුකොට සිත් සනහන ගැඹුරු අථ රසයකි. සසර වඩන ගේහසිත ඇලුම් මෙන් නොව, ලොවුතුරු දහමට ඇති ඇල්ම සසර ගමන කෙටිකරයි. තණ්හා පිපාසය සන්හිඳුවන අමා මහ නිවන සියලු සසර දුක් නිවාරණය කරයි. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළෙන් අප දියත් කළ ධර්මදන වැඩ පිළිවෙළෙහි දෙවැනි අදියර වශයෙන් මේ 'පහන් කණුව ධර්ම දේශනා' පොත් පෙළ එළිදකී. මිනිරිගල නිස්සරණ වන සෙනසුනෙහි යෝගාවචර සගපිරිස හමුවේ අප විසින් දේශනා කරන්නට යෙදුන දෙසුම් 33 ක් රැගත් යටකී පොත් පෙළට වඩා සරල අන්දමින්, ජන ජීවිතයේ එදිනෙදා ගැටළුවලට එල්ලකොට දෙසන ලද බැවින් මෙම ධර්මදේශනා මාලාව බොහෝ දෙනෙකුට වැඩදයක වනු ඇතැයි සිතමු. සසරදුක් ලියලවන විවිධ විෂම දෘෂ්ටි මතවාදයන්ගෙන් ගැවසීගත් පොත් පත් සඟරා 'සහරාවක' අතරමංව සිටින වත්මන් පාඨක සමාජයට මේ තුළින් ලොවුතුරු මඟට යම් 'තරු සලකුණක්' හෝ ලැබෙතොත් අප දුරු උත්සාහය සඵල වූ ලෙස සලකමු.

'ආනුපුබ්බි කථා' නම් වූ අනුපිළිවෙළ කථාමාර්ගයක් අනුගමනය කරමින් දහම් දෙසූ බුදුපියාණෝ එවැනිම 'අනුපිළිවෙළ කථාවක්'

ධම්මදේශකයින්ට අනුදන වදළන. දන කථාව, සීල කථාව, සඟ කථාව, කාමයන්ගේ ආදීනව හා නෙකධම්මයෙහි ආනිසංස ඒ අනුපිළිවෙළ කථාවට අයත්වේ. ඒ සියල්ල තුළින් සකස් වූ, මාදුටු, පුබුදුටු, පහන්වූ සිතට වතුරාසීසත්‍ය දේශනාව මැනවින් විෂය වේ. දේශනා විලාස වශයෙන් සලකන කළ, බුද්ධ දේශනාවෙහි ඉස්මතුව පෙනෙන ආදර්ශීවත් අංග සතරක්ද ඇත. එනම්, උපමා, නිදර්ශන, ආදියෙන් ධම්ම කරුණු සැදැහින සිරිම (සැදැසෙහි) සිත් කාවදින අන්දමින් ඒත්තු ගන්වාලීම (සමාදපෙහි) ඒවා ප්‍රතිපත්තියට නැංවීමෙහිලා උත්සාහවත් කිරීම (සමුනෙතපෙහි) සහ අසන්නන්ගේ සිත්සතන් ප්‍රසාදයට පත්කිරීමයි (සමපනංසෙහි).

ධම්මපදයෙන් තෝරාගත් ගාථා මාතෘකා කොටගෙන පැවැත්වෙන මෙම දෙසුම් පෙළෙහිදී ද හැකිතාක් දුරට ඉහත සඳහන් මූලධම්ම අනුගමනය කිරීමට තැත් දරුවෙමු. බුද්ධෝත්පාද කාලයක ලැබිය හැකි අග්‍රඵලය වන අර්භත් ඵලයෙන්ම දේශනාවක් කුළුගැන්වීමට උනන්දු වීමු. වෙනත් සුලභ ලෝකික පරමාථී තුළ අසන්නන් සිරකොට නොතබා, බුදුපියාණන් වහන්සේ වදළ අප්‍රමාද පදය සිහිගන්වමින් සංසාර විමුක්තිය දෙසටම ඔවුන් යොමු කරවීම අපගේ පරම අධ්‍යාශය විය. ‘පහන් කණුවෙන්’ විහිදෙන මෙම ධර්මාලෝකයෙන් ලෝකයාට නිවන් මග හෙළි පෙහෙළි වේවා!

දෙස් විදෙස් වැසි සැදැහැවත් පරිත්‍යාගශීලී විශාල පිරිසකගේ නොමසුරු ආධාරයෙන් ‘අමා ගඟ’ දිනෙන් දින පුළුල් වෙමින් ගලායයි. එයින් ජනිත පුණ්‍ය ශක්තිය ඔවුන්හට පරම ශාන්ත නිව්‍යාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතක්ම වේවා!

‘විරං තිට්ඨතු ලොකසමිං - සමමාසමබුද්ධ සාසනං’

මෙයට,
සසුන් ලැදි
කටුකුරුන්දේ ඤාණනැද හිඤ්ඤ

කටුකුරුන්දේ ඤාණනැද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරදන
(2560) 2016 ජුනි

සටහන

අපගේ ගුරු දේවයන් වහන්සේගේ පිරිසිදු ධර්මය වැඩපිළිවෙල දෙස් විදෙස් දහම් පිපාසිතයන් උදෙසා තවදුරටත් මෙසේ එළිදක්වීමට ලැබීම අප වෙත පැවරුණු මහත් භාග්‍යයක් ලෙස සලකමු. පටිගත කළ ‘පහත් කණුව’ දෙසුම් පිටපත් කරදීමේ සහ සෝදුපත් බැලීමේ කාර්යයන්ට සහාය වන පින්වත් සිරිමා විජේරත්න, ලිලියන් රත්නායක සහ වත්සලා කරුණාරත්න යන මහත්මීන්ටත්, අපගේ පොතපත මුද්‍රණය කරදෙන කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස් සමාගමේ සී. ජයසෝම මහතා ඇතුළු සැමටද අපගේ පුණ්‍යානුමෝදනාව හිමිවේ.

මෙයට,
සසුන් ලැදි
අනුශාසක - මිල්ලතේ සුභුති හික්කු

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල
කරඳන
(2562) 2019 මාර්තු

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය ප්‍රකාශක නිවේදනය

'කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය' පූජ්‍ය කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද ස්වාමීන් වහන්සේ විසින් සම්පාදිත සියලුම ධර්ම ග්‍රන්ථ හා දේශිත ධර්ම දේශනා පිරිසිදු ධර්ම දනයක් වශයෙන්ම ධර්ම පිපාසිත ලෝකයාහට ප්‍රදානය කිරීමේ උන්වහන්සේගේ අභිමතාථීය ඉටු කිරීමට ඇප කැප වී සිටියි. මේ අනුව ධර්ම ග්‍රන්ථ මුද්‍රණය සහ බෙදාහැරීම පිළිබඳ කාර්යභාරයත්, ධර්ම දේශනා සංයුක්ත තැටිගත කිරීම සහ,

www.seeingthroughthenet.net වෙබ් අඩවිය,

www.facebook.com/seeingthrough සමාජ ජාල අඩවිය

පවත්වාගෙන යාමත් කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරයේ වගකීම වනු ඇත.

දෙස් විදෙස් වැසි ධර්මකාමී පාඨක ශ්‍රාවක විශාල පිරිසක් වෙනුවෙන් ක්‍රියාත්මක වන මෙම පුළුල් ධර්මදාන වැඩ පිළිවෙලට දයකවීමට කැමති පින්වතුන්හට පහත සඳහන් බැංකු ගිණුමට තම ආධාර මුදල් යොමුකිරීමට අවස්ථාව ඇත. මෙම ධර්මදාන වැඩපිළිවෙලට ආධාර එවීම පිළිබඳ සියලු විමසීම්:

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවල වත්ත, දම්මුල්ල, කරදන.

දුරකථන අංක: 0777127454

ඊමේල් ලිපිනය: knssb@seeingthroughthenet.net

ආධාර මුදල් යොමු කිරීම:

කටුකුරුන්දේ ඤාණනන්ද සදහම් සෙනසුන් භාරය (K.N.S.S.B)

ගිණුම් අංක: 007060000241

සම්පත් බැංකුව, SWIFT: BSAMLK LX

ශාඛා අංකය: 070

ශාඛාව: ආර්. ජී. සේනානායක මාවත, කොළඹ - 07.

අමා ගඟ

මහවැලි ගඟ උතුරට හැරවීමෙන් පසු එතෙක් නිසරු මුඩු බිම් ලෙස පැවති පෙදෙස්වල සිදුවූයේ ඉමහත් වෙනසෙකි. පිපාසයට පැත් බිඳක් නොලබා සිටි ගොවිහු පෙදෙස පුරා නිහඬව ගලා යන සිසිල් දිය දහරින් පිනා ගියහ. මැලවුණු ගොයම සරුව නිල්වත්ව කරලින් බර විය. මල් පලින් ගැවසීගත් කුරු-ලිය බලා සැනසෙන පෙදෙස් වැසියෝ කුටු කඳුළු වගුළහ.

දහම් අමා ගඟ 'උතුරට' හැරවීමේ වැඩ පිළිවෙළක් මෙයට තෙවසරකට පෙර ඇරඹුණි. දහම් පත-පොත තබා 'එද-වේල' සඳහා වත් වියපැහැදුම් කිරීමට වත්-කමක් නැත්තෝ, නිහඬව නොමිලයේ ගලායන අමිල දහම් අමා දිය දහරින් සදහම් පිපාසය සන්සිඳුවා ගත්හ. අරිටු මිසදිටු හැර, සැදුහැයෙන් සරුව, ගුණ නුවණින් බරව පිළිවෙත් මගට නැමී ගත්හ. ලොවී-ලොවුතුරු මල් පල නෙළා ගනිමින් හද පුරා පිරි බැතියෙන් නත් අයුරින් සොම්නස පළ කළහ.

'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණ භාරය' නමින් දියත් කළ මෙම ධම්දන වැඩපිළිවෙළ සඳහා අපගෙන් වැයවූණේ පිරිසිදු ධම්දන සංකල්පය පමණි. අමාගඟ 'උතුරට' හැරවූවෝ සසුන් ගුණ හඳුනන පරිත්‍යාගශීලී සැදුහැවත්හුමය. 'නිවනේ නිවීම' පොත් පෙළ එළි දැක්වීමෙන් නොනැවතී 'පහන් කණුව ධම්දේශනා' පොත් පෙළෙහි 'බර පැන' දැරීමටත්, දෙස්-විදෙස්වල දහම් පිපාසිතයින් උදෙසා අප අතින් ලියැවෙන අනිකුත් පොත-පත ඒ අයුරින්ම එළි දැක්වීමටත් ඔවුහු උත්සුක වූහ. 'දෙන දේ පිරිසිදුවම දීමේ' අදහසින් අමිල වූ දහම ඊට නිසි ශෝභන මුද්‍රණයකින්ම ධම්කාමීන් අතට පත් කිරීමට පියවර ගත්හ. මුද්‍රිත පිටපත් සංඛ්‍යාව අවසන්වනු හා සමගම 'නැවත මුද්‍රණ' පළකිරීමෙන් දහම් අමා ගඟ වියළී යා නොදීමට දැඩි අදිටනකින් ඇප කැපවූහ.

'පොත් අලෙවිය' පිළිබඳව මෙකල බහුලව දක්නට ලැබෙන වාණිජ සංකල්පයට පිටුපා, තහංචි වලින් තොරව, තමන් අතට නොමිලයේම පත් කැරෙන 'දහම් පඬුර' තුළින් ධම්දන සංකල්පයෙහි අගය වටහාගත් බොහෝ පාඨක පින්වත්හු තමන් ලද රස අහරක්, නැතිතවතුන් සමග බෙද-හද ගන්නාක් මෙන් නොමසුරුව අන් දහම් ළැදියනටද දී ධම් දනයට සහභාගී වූහ. ඉනුදු නොනැවතී, ශක්ති පමණින් 'ධම් ග්‍රන්ථ මුද්‍රණභාරයට' උරදීමටද ඉදිරිපත්වූහ. ඇතැමෙක් ලොකු කුඩා

දහම් පොත් මුද්‍රණය කරවීමේ හා නැවත-නැවත මුද්‍රණය කරවීමේ බරපැන ඉසිලීමට පවා පසුබට නොවූහ.

සම්බුදු සසුන මේ ලක් පොළොවෙහි පවතින තාක් මේ දහම් අමාගඟ ලෝ සතුන් සිත් සනහමින් නොසිඳී ගලා යේවා යනු අපගේ පැතුමයි.

‘සබ්බදනං ධම්මදනං ජිනාති’

මෙයට,
සසුන් ලැදි
කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ භික්ෂු

පොත්ගුල්ගල ආරණ්‍ය සේනාසනය
‘පහන් කණුව’
කන්දේගෙදර, දේවාලේගම.
2000 ජූනි 05 (2544 පොසොන්)

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

21 - වෙළුම

ප්‍රථම මුද්‍රණය

පිටපත් 1000 කින් යුත් මෙම ප්‍රථම මුද්‍රණය ධර්මදාන වශයෙන් පාඨකයින් අතට පත්කරන පින්වත් මහත්මියට, එම ධර්මදානය කුශලය පරම ශාන්ත උතුම් නිව්‍යාණාවබෝධය පිණිස උපනිශ්‍රය සම්පතකම වේවායි පතමු.

- අනුශාසක

(2563) - 2020 ජනවාරි

පුණ්‍යානුමෝදනාව

ඉතා සුළු වස්තු බිජයක් තුළින්ද නිවන් මග පාදා දීමට සමත් බවෙන්, සද්ධර්මයේ මිණිකැට පෙළක් බඳු ධර්ම පද ගාථා මගින් ඒ ශාන්ත වූ, ප්‍රණීත වූ නිවනටම මාර්ගය කියා දෙන පහන් කණුව දෙසුමන් පෙළ දයාද කළ අතිපූජනීය කටුකුරුන්දේ ඤාණනඤ මහ තෙරුන්ට මෙම මුද්‍රණය උපහාර වේවා! උපන් සියලු කුසලයන් කියවන සැමටම ධර්මාවබෝධය පිණිසම උපනිශ්‍රය වේවා!

- සසුන් ලැදි දයිකාවක්

101 වන දේශය

101 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධරී දේශනා අංක 47)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධස්ස’
 අහං නාගො’ව සංගාමෙ වාපාතො පතිතං සරං
 අතිවාකාසං තිතිකිස්සං දුස්සිලො හි බහුජ්ජනො
 දනං නයනති සමීතිං දනං රාජා’භිරුහති
 දනො සෙට්ඨා මනුස්සෙසු යො’තිවාකාසං තිතිකිති
 වරමස්සතරා දනො ආජානියා ව සිඤ්චා
 කුඤ්ජරා ව මහානාගා අත්තදනො තතො වරං’ති.

– ධම්මපද, නාග වග්ග.

ශුද්ධාවන්ත පින්වතුනි,

තුන්ලෝකාග්‍ර භාග්‍යවත් අරහත් සමමා සම්බුද්ධපියාණන් වහන්සේගේ උත්පත්තිය, බුද්ධත්වයට පත්වීම, පරිනිර්වාණය කියන ඒ සිද්ධි තුනම සිද්ධවුණු වෙසක් පුන් පොහෝ දිනය අදයි. මුලු මහත් බෞද්ධ ලෝකයාම බුදුගුණ සාගරයේ කිමිදෙන දවසක් මේක. අපිත් අපේ ශක්ති ප්‍රමාණයෙන්, දෙන පමණින් මේ බුදුගුණ සාගරයේ ගැඹුර තේරුම්ගන්න මහන්සි ගනිමු. මේ හැම පින්වතුන්ම හොඳහැටි දන්නවා ඉතිපිසො පාඨය, ඒ නවගුණ පාඨය. ඉතිපිසො, භගවා, අරහං, සමමා සම්බුද්ධො, විජ්ජාවරණ සමපනො, සුගතො, ලොකවිදු, අනුත්තරො පුරිසදම්ම සාරථී, සඤා දෙවමනුස්සානං බුද්ධො, භගවා’ති කියලයි ඒ පාඨයේ කියවෙන්නේ. මෙතන මේ භගවා කියන පදය දෙවරක් කියවෙන්නේ මක්නිසාද කියලා හිතා බලන්න වටිනවා. මේ පද සමුදය ඉදිරිපත් කරන්නේ භගවා කියන පදය පෙරට අරගෙනයි. තවද, ඒ භාග්‍යවතුන්වහන්සේ අරහත්ය, සමමා සම්බුද්ධය, විජ්ජාවරණ සමපණය ඒ විදියට කියාගෙන ගිහිල්ලා බුද්ධය, භගවාය කියලා ඒ විදියට ඉවර වෙනවා.

ඉතින් මෙයින් අපට හිතාගන්න පුලුවන් අනෙකුත් ගුණ අට්ටම ගුණ සාරය මේ භගවා කියන පදයේ අඩංගු වෙනවා කියලා. ඒ නව ගුණ පාඨයෙන් අදහස් කරන්නේ භාග්‍යවතුන්වහන්සේට මේ ගුණ තිබෙනවා කියලා. ඇත්ත වශයෙන්ම අපිට හිතාගන්න තිබෙන්නේ මුලු

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

මහත් බුදුගුණ සමුදයම ඒ 'භාග්‍යවත්' කියන පදයේ ඇතුළත් වෙනවා කියලා. හැම කෙනෙක්ම, දේශනාව ආරම්භ කරනකොට අපි සිදුකළා වගේ 'නමෝනසස් භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස' කියන ඒ පාඨය කියනවා. 'ඒ භාග්‍යවත් අරහත් සම්මා සම්බුදු රජාණන් වහන්සේට මාගේ නමස්කාරය වේවා!' කියන අදහසයි එතන තියෙන්නේ. ඒ හැමතැනම භාග්‍යවත් කියන පදය යෙදෙනවා. මේ කාලයේ හින්දුන් අතර පවා 'භගවන් බුද්' කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ පිළිබඳව 'භගවා' කියන පදය බොහෝවිට යෙදෙනවා. මේ භාග්‍යවත් කියන පදය මේ තරම් වැදගත් වෙන්නෙ බුදුපියාණන් වහන්සේ සාරාසංඛ්‍යය කල්ප ලක්‍ෂයක් තුළ පිරු පාරමී ධර්ම වල ශක්තිය එයින් අදහස් වෙන නිසයි. ඒ භාග්‍යවත් බව කොයිතරම්ද කියතොත් උන්වහන්සේගේ ඒ මහාපුරුෂ ලක්‍ෂණයන්ගෙන් හෙබි රූපකායේ පවා ඒ භාග්‍යය පෙන්නුම් කෙරෙනවා.

මුලු මහත් ලෝකයේම අසමසම රූප සම්පත්තියක් බුදුපියාණන් වහන්සේට තිබුණා. බුද්ධ ශරීරයේ ඒ සියල්ලම අර පාරමී ශක්තිය තුළින් නිර්මාණය වුණ 'භාග්‍යවත් බවක්' කියලා හිතාගන්න පුළුවන්. ඊටත් වඩා ඒ අසමසම පරම ගම්භීර බුද්ධඥනය තුළත් තිබෙන්නේ මේ භාග්‍යවත් බවමයි. අපි මේ 'භාග්‍යවතුන්වහන්සේ' හැටියට හඳුන්වන ඒ තිලෝගුරු බුදුපියාණන් වහන්සේගේ භාග්‍යවත් බව කෙසේ වෙතත් අපි හැම දෙනාටම මුහුණ දෙන්නට වෙන අෂ්ඨ ලෝක ධර්මයට බුදුපියාණන් වහන්සේටත් මුහුණ දෙන්න සිදුවුණා. ලෝකයාගේ නින්ද, අපහාස, ඇනුම් බැණුම්, රොස් පරොස්, කායික දුක් පීඩා ආදියට, බුදුපියාණන් වහන්සේටත් මුහුණ දෙන්න සිදුවුණා. නමුත් වෙනස තිබෙන්නේ පින්වතුනි බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඒ පාරමී ශක්තිය තුළින්ම ඇති කරගත්තු පුදුම අන්දමේ උපේක්‍ෂා ගුණය - තාදී ගුණය කියලා කියන තිරසාර ගුණය නිසාම උන්වහන්සේට ඒ අෂ්ඨ ලෝක ධර්මය හමුවේ නොසැලී සිටින්නට ශක්තියක් තිබුණා. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඒ අෂ්ඨ ලෝක ධර්මය නමින් අපි හඳුන්වන ලාභ, අලාභ, යස, අයස, නින්ද, ප්‍රශංසා, සැප, දුක් කියලා කියන ලෝකයේ හොඳ නරක වශයෙන් විඳින්න ලැබෙන සියලු වින්දන වලට උපේක්‍ෂා සහගතව මුහුණ දෙන්න පුළුවන් හැකියාව පෙන්නුම් කරන කථාන්තරයක් තමයි මේ අපි මාතෘකා කළ ගාථාවලට නිදනය හැටියට දක්වලා තිබෙන්නේ.

කුරු රට හිටියා මාගන්දිය නමැති බ්‍රාහ්මණයෙක්. මේ බමුණාට හිටියා ඉතාමත්ම විශිෂ්ඨ රූප සම්පන්න දියණියක්. මේ බමුණා ඒ දියණිය විවාහ කරදෙන්න කෙනෙකුත් සොයන අවස්ථාවේදී රජවරු සිටුවරු පවා මේ බමුණු තරුණිය පාවාගන්න විවාහ යෝජනා එව්වා. නමුත් මේ බ්‍රාහ්මණයා කියා හිටියා ‘මගේ දියණිය දෙන්න තරම් සුදුසු නෑ එක්කෙනෙක්වත්’ කියලා. මෙහෙම සිටින අතර එක් දවසක් අප්‍රියම් වෙලේ බුදුපියාණන් වහන්සේ මහාකරුණා සමාපත්තියට සමවැදිලා ලෝකය බලා වදරනකොට ඒ ඥාන ජාලයට වැටුණා මේ මාගන්දිය බ්‍රාහ්මණයාත්, ඒ බැමිණියත්. ඒ දෙදෙනාට බුදුපියාණන් වහන්සේ වැඩම කළොත් අනාගාමී ඵලය තරම් ලෝකෝත්තර තත්ත්වයක් ලබාගන්න පුළුවන් ශක්තියක් තිබෙන බව දකලා බුදුපියාණන් වහන්සේ වැඩම කළා මේ බමුණා ගිනි දෙවි පුද පවත්වන නගරයෙන් පිට යම්කිසි ස්ථානයකට. බමුණා බුදුපියාණන් වහන්සේ දැක්ක හැටියේ කල්පනා කළා මේ ලෝකයේ මේ තරම් රූපසම්පන්න කෙනෙක් නෑ. මේ තමයි මගේ දියණියට හොඳම ස්වාමී පුරුෂයා කියලා හිතලා කීවිටු වෙලා කියනවා ‘මහණ, මගේ එක් දියණියක් ඉන්නවා. මට ඇයට හොඳ ස්වාමී පුරුෂයෙක් මෙතෙක් සොයාගන්න බැරිවුණා. ඔබ තමයි ඇයට ගැලපෙන්නේ, ඇය තමයි ඔබට ගැලපෙන්නේ ඇයව මම ගිහිල්ලා ඉක්මනින් එක්කගෙන එන්නම්’ කියලා කීව්වා.

බුදුපියාණන් වහන්සේත් නිශ්ශබ්දව හිටියා. සමහරවිට බමුණා හිතන්න ඇති එහෙනම් කැමැත්ත දැක්වුවා තමයි කියලා. විගහට ගෙදර දුවලා ගිහිල්ලා බැමිණියට කීව්වා ‘ඉක්මන් කරන්න, ඉක්මන් කරන්න, ඉක්මනට දියණිය සරසලා එක්කගෙන එන්න. ඔන්න අද හම්බ වුණා හොඳ ගැලපෙන ස්වාමී පුරුෂයෙක්’ කියලා. ඉතින් මේ විදියට මේ තුන්දෙනා එනවා. බමුණාත්, බැමිණියත්, මේ දියණියත් තුන්දෙනාම. මේ තුන්දෙනා එතනට එන අවස්ථාව වෙනකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ කලින් හිටගෙන හිටපු තැනින් තරමක් ඇතට, තරමක් නොපෙනෙන විදියේ තැනකට වැඩම කළා තමන්ගේ පා සටහන් පෙන්නවා කියලා අධිෂ්ඨාන කරලා. අපි දන්නවා බුදුපියාණන් වහන්සේ ගල් පර්වතයක පා සටහන තැබුවත් අධිෂ්ඨාන කරලා, ඒ ශ්‍රී පාද සටහන පවතින බව. ඒ විදියට මේ බමුණාත්, බැමිණියත්, දියණියත් ඇවිල්ලා බලනකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ හිටි තැන නෑ. එතකොට ‘මම මෙතනයි හිටින්න කීවේ’ කියලා වටපිට බලනකොට පා සටහන් දැක්කා. බමුණා ඒක බැමිණියට පෙන්නුව හැටියේ බැමිණිය - වේද ශාස්ත්‍රයේ මහාපුරුෂ

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ලක්ෂණ ගැන කියවෙන ඒ කොටස් සහිත වේදය හොඳට හදාරලා තියෙන තැනැත්තියක් නිසා ආචර්ජනා කරලා බැලුවා මේ විදියේ පා සටහනක් තිබෙන්නේ කාටද කියලා. ඒකෙන් ඒ බැමිණිය තේරුම් ගත්තා පස්කම් සැප සොයන කෙනෙකුට නෙවෙයි. පංචකාම සම්පත්තියට ලොල්වූ කෙනෙකුගේ පා සටහන් නොවෙයි කියලා බමුණාට කියනවා 'මේනම් පංචකාම සම්පත්තිය සේවනය කරන කෙනෙක් නෙවෙයි. ඔබේ අදහස සම්පූර්ණ වෙන්නෙ නෑ' කියලා.

නමුත් බමුණා දැන් මේ කාලේ කියන්නෙ 'පිස්සු කතා කරන්නෙ නැතුව ඉන්නවා' කියන්නා වගේ දෙයකින් අර බැමිණිය නිහඬ කරන්න බැලුවා. බැමිණිය කියනවා 'ඒ මොනවා කිව්වත් මම නම් කියන්නේ මේ පා සටහන්නම් අයිති පංචකාම සම්පත්තිය සොයන කෙනෙකුට නෙවෙයි' කියලා. කොහොම නමුත් ඔන්න වටපිට බලනකොට පෙනුණා බුදුපියාණන් වහන්සේ. එතනට ගිහිල්ලා බමුණා කියනවා 'මේ මම දියණිය එක්කගෙන ආවා. සරණ පාවා දෙන්න මම කැමතියි' කියලා. අන්න ඒ අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ කෙටියෙන් ප්‍රකාශ කළා 'මට මෙන්න මෙහෙම කාරණයක් කියන්න තියෙනවා' කියලා තමන් වහන්සේ මහබිනික්මන් කළ තැන් පටන් මාර පරාජය ආදී ඒ සිද්ධි කෙටියෙන් සඳහන් කරලා, ඊළඟට ඒ මාරයාගේ දියණියන් ඇවිල්ලා මාව පොළඹවාගන්න තැන් දරූ අවස්ථාවේදී පවා මට ක්ලේෂයක් ඇතිවුණේ නෑ කියලා අඟවන විදියට එක්තරා ගාථාවක් වදළා.

දිසාන තණං අරතිං රගඤ්ච
නාහොසි ඡන්දෙ අපි මෙථුනසමීං.
කිමෙවිදං මුත්තකරිසපුණණං
පාදපි නං සමුච්ඡිතුං න ඉච්ඡෙ

ඒ ගාථාව ඇතුළු ගාථා පන්තියක් සුත්තනිපාතය නමැති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථයේ සඳහන් වෙනවා. එතකොට මේ ගාථාවේ අදහස - 'තණ්හා, රති, රගා කියලා කියන මාර දියණියන් - ඒ දෙවිදුවන් දෑකලාවත් මට රාග සිතක් ඇතිවුණේ නැත. මළමුත්‍ර පිරුණු මේ ශරීරය මම පයින්වත් ස්පර්ශ කරන්න කැමති නෑ' කියලා ප්‍රකාශ කළා. එතකොට මේක අහලා අර තරුණ බැමිණියනම් දැඩි වෛරයක් ඇති කරගත්තා බුදුපියාණන් වහන්සේ කෙරෙහි. තමා අනවශ්‍යනම් ඒ බව කියන්නෙ නැතුව මේ විදියට නිග්‍රහ කළා කියලා. නමුත් මෙයින් ඇතිවුණ විත්ත විප්ලවය කොයි තරම්ද කියතොත් අර බමුණා ඊළඟට අහනවා 'හොඳයි, රජවරුන්

පවා ප්‍රාර්ථනා කරන මේ තරම් ස්ත්‍රී රත්නයක් ලබාගන්න ඔබ කැමති නැත්නම් මොකක්ද ඔබ රකින ශීල වුනය? මොකක්ද ඔබේ දෘෂ්ටිය? මොකක්ද ඔබේ ජීවන දර්ශනය?' කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් ප්‍රශ්න කිහිපයක් ඇහුවා. ඊට බුදුපියාණන් වහන්සේ දුන්න පිළිතුරු අනුව දීර්ඝ ධර්ම සංවාදයක්, ගැඹුරෙන් ගැඹුරට යන ධර්ම සංවාදයක් ඇතිවුණ බව ඒ කියාපු මාගන්දිය සූත්‍රය නමින් පෙළේ සඳහන් වෙන ඒ කොටස කියවනකොට තේරෙනවා. ඒ ධර්ම සංවාදය අවසාන වෙනකොට අර බමුණාත් බැමිණියත් අනාගාමී ඵලයේ පිහිටියා.

ඊළඟට මේ දෙදෙනා කොයිතරම් හක්තියක්, ශ්‍රද්ධාවක් ඇති කරගත්තාද කියතොත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟ පැවිදිවීම සඳහා අවස්ථාව සලසාගන්නට තමන්ගේ දියණියගේ කටයුත්ත පිළිබඳ ඒ වගකීමත් තමන්ගේ මූල මාගන්දිය නමින් හැඳින්වෙන සහෝදරයාට පැවරුවා, ඒ කියන්නෙ අර තරුණ මාගන්දිය බැමිණියගේ බාප්පා. ඒ තමන්ගේ සොහොයුරාට පැවරුවා ඒ කටයුතු. පවරලා මේ දෙදෙනා සසුනේ පැවිදි වෙලා රහත් වුණා. එතකොට මේ මූල මාගන්දිය, ඒ සහෝදරයාගේ දියණිය එක්කගෙන ගියා කොසඹෑ නුවර උදේනී රජු කරා. අරගෙන ගිහිල්ලා මේ ස්ත්‍රී රත්නය දේවයන්වහන්සේටමයි සුදුසු කියලා භාරදුන්නා. උදේනී රජුටත් ඒ තැනැත්තිය අග මෙහෙසිය තනතුරට පත්කලා. ඉතින් ඔහොම ඊළඟට යම්කිසි සිද්ධි මාලාවක් ඇතිවුණා. කල්යාණේදී බුදුපියාණන් වහන්සේට ආරාධනාවක් ලැබුණා ඒ කොසඹෑ නුවර, සෝමිත, කුක්කුට, පාවාරිය කියලා කියන සිටුවරුන් තිදෙනාගෙන් කොසඹෑ නුවරට වඩින හැටියට. සිටුවරු තිදෙනා, බුදුකෙනෙක් පහළ වුණා කියන ආරංචිය අහලා ගැල් පුරාගෙන මහාදන වස්තු අරගෙන බුදුපියාණන් වහන්සේ දකින්නට ජේතවනාරාමයට ගිහිල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේට මහාදන පවත්වලා, බණ අසලා සෝවාන් වෙලා බුදුපියාණන් වහන්සේට ආරාධනා කලා කොසඹෑ නුවරට.

ඒ වගේම එසේ ආරාධනා කරන්න කලින් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇතුළු සංඝයාවහන්සේලාට සුදුසු ආවාස තුනක් හැදුවා. ඒවා සෝමිතාරාම, කුක්කුටාරාම, පාවාරිකාරාම නමින් හැඳින්වෙනවා. ඉතින් ඒ විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ කොසඹෑ නුවරට වැඩමකරලා වාරයෙන් වාරයට අර කියාපු සිටුවරුන් තුන් දෙනාගේ ආවාසවල වාසය කරමින් සිටු මැදුරුවලට පිණිච්චාතයේ වඩිනවා සංඝයාවහන්සේලාත්

එක්ක. ඔන්න ඒ වෙනකොට මාගන්දිය තරුණ බැමිණිය දැන් බිසවක්. උදේනි රජපුරුවන්ගේ අග මෙහෙසිය. යම්කිසි සිද්ධි මාලාවක් නිසා මේ මාගන්දිය බැමිණියටත් දූතගන්ත ලැබුණා බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ නගරයට දැන් වැඩමකරලා ඉන්නවා, ඔන්න කල්පනා කළා දැන් ඉතින් මට පළිගන්න හොඳම වෙලාව. ඉස්සෙල්ලත් අධිෂ්ඨාන කරගෙන හිටියා මට හොඳ ස්වාමී පුරුෂයෙක් ලැබුණු හැටියෙ මම දනිමි මේ ශ්‍රමණ ගෞතමයාට කරන දේ කියලා. ඒ විදියටයි වෙර බැඳගත්තේ. ඔන්න දැන් අවස්ථාව ලැබුණු නිසා මාගන්දිය බැමිණිය මොකද කළේ, ඒ නගර වැස්සන්ට අල්ලස් දුන්නා, බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇතුළු සංඝයාවහන්සේලා පිණිඩපාතයේ වඩිනකොට නින්ද අපහාස කරලා, බැනලා එලවලා දන්නයි කියලා.

දැන් මේ කාලයේත් ඔය වර්ජන ව්‍යාපාර ආදී දේවල් තිබෙනවානේ. ඒ විදියට නුවරුන් ලවා බුදුපියාණන් වහන්සේ එලවලා දන්න යම්කිසි සංවිධානයක් කළා. මෙහෙම දවස් කිහිපයක් ගත වෙන අතරේ ආනන්ද භාමුදුරුවන්ට මේක දරාගන්න බැරුව බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟට ඇවිල්ලා කියනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, අපට මේ නුවර වැස්සන්ගෙන් එන අපහාස නින්ද බොහොම බහුලයි. අපි වෙන තැනකට යමු.' 'වෙන කොහේටද වඩින්න බලාපොරොත්තු වෙන්නේ?' කියලා ඇහුවා. 'අපි වෙන නගරයකට යමු.' 'හොඳයි ආනන්ද ඒ නගරයේදීත් මේ විදියට ඇති වුණොත්?' 'අපි වෙන නගරයකට යමු ස්වාමීනි.' 'හොඳයි එතනත් වුණොත්?' ඔය විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'නෑ ආනන්ද එහෙම ගියොත් මේ දඹදිවම සියලුම නගරවලට ගියත් ඕක සංසිඳුවෙන්නේ නෑහැ. එහෙම නෙවෙයි කළ යුත්තේ යම් තැනක ප්‍රශ්නයක් පැන නැගුණානම් එතනම ඒක සංසිඳුවන්න ඕන. මේක වැඩි දවස් තියෙන්නේ නෑ. හරියට යුද බිමට බැස්ස ඇතෙක් වගේ. ලෝකයාගෙන් එන නිග්‍රහ, තාඩන පීඩන, රොස් පරොස් ඇනුම් බැණුම් සියල්ලම මම විඳ දරාගන්නවා' කියන අදහස් ප්‍රකාශ කරමින් අපි අර මාතෘකා කළ ගාථා තුන වදලා.

අහං නාගෝ'ව සංගාමෙ වාපාතො පතිතං සරං
අතිවාකාං තිතිකඛිසං දුසසිලො හි බහුජ්ජනො

යුධබිමට බැස්ස ඇතෙක් දුන්නෙන් ගිලිහුණු ඊතලයක් විඳ දරාගන්නේ, ඉවසාගන්නේ කෙසේද අන්න ඒ අන්දමින්ම මමත්

ලෝකයාගෙන් එන ඒ ඇනුම් බැණුම් ආදිය දරාගන්නවා. ලෝකයේ වැඩි කොටසක්, ජනයා දුස්සිලය. ඊළඟට,

දනනං නයනති සමිතිං දනනං රාජා'හිරුහති
දනො සෙට්ඨො මනුසෙසසු යො'තිවාකාං තිතිකකිති

රැස්වීමකට අරගෙන යන්නේ දැමුනාවූ, දමනය කරන ලද, හික්මවන ලද ඇතෙකු හෝ අසෙකු. ඒ වගේම හික්මවන ලද ඇතෙකු හෝ අසෙකුගේ පිට උඩ තමයි රජෙක් පවා නගින්නේ. දනො සෙට්ඨො මනුසෙසසු - නමුත් මනුෂ්‍යයින් අතර යම් කෙනෙක් ඒ පිටතින් එන නින්දා අපහාස ආදිය විඳ දරා ගනිත්ද, අන්න ඒ දැමුනාවූ ඒ මනුෂ්‍යයාම ශ්‍රේෂ්ඨය. ඒ දෙවෙනි ගාථාව. ඊළඟට තුන්වෙනුව ප්‍රකාශ කරනවා,

වරමසුතරා දනො ආජානියා ච සිත්ඨවා
කුඤ්ජරා ච මහානාගා අත්තදනො තතො වරං

අස්වතර නමින් හැඳින්වෙන, කොටඵවෙකු නිසා වෙළඹක් කුසින් උපන් විශිෂ්ට ජව බල ඇති අශ්වයා උතුම්ය. ඒ වගේම ඒ තමන්ගේ පිට උඩ නැගලා ඉන්න කෙනාගේ අදහස් දැනගෙන ක්‍රියා කරන්න පුළුවන් තරම් ඥාන ශක්තිය ඇති ආජානිය අශ්වයින් උතුම්ය. ඒ වගේම සිනඬු දේශයේ උපන්නාවූ ශ්‍රේෂ්ඨ හැටියට සලකන අශ්වයින් උතුම්ය. ඒ වගේම කුඤ්ජරා ච මහානාගා - මහානාග නමින් හැඳින්වෙන ඒ විශාල ශරීර ඇති ඇතුන්ද උතුම්ය. නමුත් ඒ හැමදෙනාටම වඩා, අත්තදනො තතො වරං - තමාම දමනයවූ තැනැත්තා, ඒ කියන්නේ භාග්‍යවතුන්වහන්සේ පිළිබඳවමයි එතන අදහස් කරන්නේ, තමාම දමනයවූ තැනැත්තාම ඒ හැම දෙනාටම වඩා උතුම්ය කියලා ඒ විදියට වදලා.

ඒ වගේම හත්දිනකට පසුව ක්‍රමක්‍රමයෙන් අරක සංසිද්දිලා ගියා කියලා කියනවා - ඒ ඇතිවුණු රොස් පරොස් ආදිය. බොහෝ දෙනාට ඒ ගාථාවල උපකාර වුණා ධර්මාවබෝධය සඳහා. එතකොට මේකයි ප්‍රවෘත්තිය. මේක තුළින් අපි බලමු මේ බුදුගුණ සාගරයේ ගැඹුර අපට පුළුවන් මට්ටමින් තේරුම්ගන්න. අපි කලින්ම කල්පනා කරලා බලමු බුදුපියාණන් වහන්සේ යෙදූ මේ උපාය මාර්ගය. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ මහාප්‍රඥාව වගේම මහාකරුණාවත් අතින් සියලුම ශ්‍රාවකයින්ට වඩා කැපී පෙනෙන විශාල ගුණාංග දෙකක්, උතුම් ගුණාංග

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

දෙකක්. මේ දෙකම අඩංගු වෙනවා මේ මහාකරුණා සමාපත්ති ඥානයේ. මොකද, දැන් පොත පතේ සඳහන් වෙන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේ හැමදම අවසම් වේලේ මහාකරුණා සමාපත්ති ඥානය කියලා කියන ඒ ඥාන දළ, ඒ ඥාන ජාලය මුලු ලෝකය පුරා පතුරුවනවා කියලා. ඒ අවස්ථාවේ එදිනට මාර්ගඵල ලබාගැනීමට ඉතාමත්ම සුදුසු අය ඒ ඥාන ජාලයේ පෙනී සිටිනවා කියලා පොත පතේ සඳහන් වෙනවා. ඒ විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඒ මහාකරුණාව, ඒ සමාපත්තිය තුළින් ඇතිවෙන ඥානයත් එක්කම එබඳු පුද්ගලයින් හික්මවන උපාය මාර්ගය පවා බුදුපියාණන් වහන්සේට පහළ වෙනවා.

ඉතින් මහාකරුණා සමාපත්ති ඥානයේ වටිනාකම අපට හිතාගන්න පුළුවන්. ඒක හඳුන්වන්නේ අසාධාරණ බුද්ධඥානයක් කියලා. අසාධාරණ කියලා කියන්නේ මේ කාලයේ අදහසින් නොවෙයි. අසාමාන්‍ය, අතිවිශේෂ කියන අදහසින්. අනෙකුත් ශ්‍රාවකයින්ට අයිති නැති, ඒ අයට නැති විදියේ මහාපුදුම මහාකරුණා සමාපත්ති ඥානයක් බුදුපියාණන් වහන්සේට තිබෙනවා, ඒක පිහිට කරගෙන තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ කොයිතරම් ඇතක හිටියත් ඒ තැනැත්තා කොයිතරම් හීන දීන තත්ත්වයක හිටියත් සොයාගෙන යන්නේ. ගිහිල්ලා නිසි උපාය මාර්ගයෙන් ඒ තැනැත්තා නිවන් කරා පමුණුවනවා. අන්න ඒ තරම් පුදුම විදියේ ඥාන ජාලයක් බුදුපියාණන් වහන්සේට තිබුණා. දැන් මෙතන මේ උපාය මාර්ගය ගැන හිතලා බලනකොටත් සමහරවිට මේ පින්වතුන්ට හිතෙන්න පුළුවන් මේකෙ පොඩි අඩුපාඩුවක් ඇතෙයි කියලා. මොකද බුදුපියාණන් වහන්සේ අර මාගන්දිය තරුණ බැමිණියගේ ඒ රූප සම්පත්තිය ගැන සිදුකළ ඒ වචන කීපය නිසා ඇය වෙර බැඳගත්තා. නමුත් එතන දක්වන්නේ යම් කෙනෙකුන්ට ලෝකෝත්තර තත්ත්ව ලබාගැනීමට උපකාර වෙනවානම් යම්කිසි උපාය මාර්ගයකින් අතින් අය ඉන් පව් සිද්ධ කරගත්තත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ ක්‍රියා මාර්ගය ගන්න බවයි. මෙතන ඒකට හේතු හැටියට අපට දක්වන්න පුළුවන් අර මාගන්දිය බමුණාත් බැමිණියත් තමන්ගේ දියණියගේ රූප සම්පත්තිය නිසා දැඩි මාන්තයක් ඇතිකරගෙන හිටියා. ඒ මාන්තය බිඳින්නයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අර විදියට රූපයට නිග්‍රහ වෙන විදියේ වචනයක් ප්‍රකාශ කළේ - ගාථාවක් වදළේ.

එතකොට ඒ තරුණිය ඒ පිළිබඳව වෛරය ඇති කරගත්තත් එහි අවසාන ප්‍රතිඵලය අර මාගන්දිය බමුණාත්, බැමිණියත් අනාගාමී ඵලයට

පත්වෙලා අවසානයේ රහත් බවටත් පත්වීමයි. අන්න ඒක අනුව අපට හිතාගන්න පුළුවන් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ යොදගත්ත උපාය මාර්ගය හුදෙක් මහාකරුණාවෙන්. මොකද ලෝක සත්ත්වයන් අතරින් මේ මහාසංසාරයේ දුක් විදින එක සත්ත්වයෙක් හරි බේරාගැනීමට හැකිනම් ඒ සඳහා බුදුපියාණන් වහන්සේ යම්කිසි ක්‍රියාමාර්ගයක් ගන්නවා. ඒ අතරතුර කෙනෙක් ඒ ගැන හිත කළකිරුවාගෙන පවි සිද්ධ කරගන්නට ඒකට කරන්න දෙයක් නෑ. අන්න ඒ විදියේ තත්ත්වයක් තිබෙන්නේ. ඒ ආකාරයට ඒ මහාකරුණා සමාපත්ති ඥානය, ඒ ඥාන ජාලය හිතාගන්නවත් බැර මහාපුදුම ශක්තියක් තිබෙන එකක්. දැන් මේ කාලෙ නොයෙකුත් ඔය අන්තර්ජාල ආදී ජාල තිබෙනවා. ඒවායින් බොහෝවිට කරන්නේ මේ ලෝකයා සංසාරය තුළම කරකවන එකයි. නමුත් මේ සංසාර දළෙන් පිටට පනින්න ශක්තිය ඇති අය දැකීමටයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ මහාකරුණා සමාපත්ති ඥාන ජාලය ලොව පුරා පතුරුවන්නේ. ඒ අනුවයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ තැනැත්තන් කරා ගිහිල්ලා ධර්මාවබෝධය කරවන්නේ. ඒ මහාකරුණා සමාපත්ති ඥානය ගැන හිතලා අපට බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඒ ගම්හිර ඥාන ශක්තිය, මහාකරුණාව ගැන ශුද්ධාව ඇතිකරගන්න පුළුවන්. ඒ වගේම මෙතනදී, මේ ගාථා වලින් විශේෂයෙන් කියවෙන ආකාරයට බුදුපියාණන් වහන්සේ අර සියලු රොස් පරොස් නින්ද ඇනුම් බැණුම් ආදිය විද දරාගත්තු ඒ උතුම් ශ්‍රේෂ්ඨ ගුණය අප කාටත් වැදගත් වෙනවා. මේ සමාජයේ ජීවත්වෙන හැම කෙනාටම මේවාට මුහුණ දෙන්න සිද්ධවෙනවා. ඒ ඒ මට්ටමින් අපේ සිත් කැළඹෙනවා. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේගේ සිත කිසිම ආකාරයකින් ඒවායින් කැළඹීමකට පත් වුණේ නෑ. ඒ තරම් පුදුම තාදී ගුණයක්, ස්ථිරසාර ගුණයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ තුළ තිබුණා.

යම්කිසි ප්‍රශ්නයක් පැන නැගුනහම එතනදීම ඒක සංසිද්ධිමේ උතුම් වටිනා ගුණයක් එතනින් අපට පෙනෙනවා. ඒ වගේම මේ අෂ්ට ලෝක ධර්මය, ලාභ-අලාභ, යස-අයස, නින්ද-ප්‍රශංසාව, සැප-දුක මේවා හැම කෙනෙකුටම, පොදු දේවල්, බුදු කෙනෙකුට පවා. වෙනස තිබෙන්නේ, බුදුපියාණන් වහන්සේගේම 'භාග්‍යවත්' ගුණයටම අයිති එකක් හැටියට සලකන්න පුළුවන් ඒවා විද දරාගැනීමේ මහා උපේක්‍ෂා ගුණයයි. ඒ අනුව බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඒ ශ්‍රේෂ්ඨ ගුණයට හේතුවත් අර භාග්‍යවත් බවයි. මේ භාග්‍යය කියලා මේ කාලයේ අපි පාවිච්චි කරන්නේ වාසනාව කියන එක. වාසනාවන්ත කියලා කියන්න පුළුවන්. නමුත් මෙතන එක්තරා පැහැදිලි කළයුතු කාරණයක් තිබෙනවා. ඒක

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ටිකක් ගැඹුරට යන කාරණයක්. බුදුපියාණන් වහන්සේ පිළිබඳව ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා උන්වහන්සේ 'සවාසනා සකල ක්ලේෂයන් නැති කළා' කියලා.

සවාසනා සකල ක්ලේෂයන් නැති කළා කියලා කියන්නේ වාසනා ගුණ සහිත කෙලෙස්, කිලිටි නැති කළා කියලා. අන්න එතනදී වාසනා කියන වචනය අමුතුවම අර්ථයකින් ශාසනයේ යෙදෙන්නේ. මේ කාලයේ ඔය නිතර අසන්නට ලැබෙන වාසනා අර්ථයෙන් නොවෙයි. මෙතන මේ කියවෙන වාසනා ගුණය කියන එක, කෙනෙකුට හොඳ ගුණයක් හැටියට නෙවෙයි දක්වන්නේ. කෙලෙස් වලින් ඉතුරු වෙන ගඳක් වගේ දෙයක්, මෙතන වාසනා කියලා කියන්නේ. ඒක නිසාම තමයි බුදුගුණ සාගරයේ ගැඹුරට කිමිදී ඒ විදගම මෙෙත්‍රිය මහාස්වාමීන්වහන්සේ බුදුගුණ ගැන කියනකොට කියන්නේ 'මෙලොව සැමටම ඇති - වාසනා ගුණ කිසිවකුත් නැති' - මෙලොව අනිත් හැම දෙනාටම තිබෙන වාසනා ගුණ බුදුපියාණන් වහන්සේට නැත කියනවා. මේක කියවෙවහම කෙනෙක් හිතන්න පුළුවන් එහෙනම් බුදුපියාණන් වහන්සේ හරි අවාසනාවන්ත කෙනෙක් කියලා. නමුත් මෙතන වෙනස තියෙන්නේ මේ වාසනා කියන පදය ධර්මයේ යෙදෙන්නේ වෙනම අර්ථයකින්. දැන් මේ පින්වතුන් දන්නවා තමන්ගේ ඉඩමක කිඩාරම් මලක් පිපුනහම ඒක හොයාගෙන ගිහිල්ලා මේ ගඳ තියෙන එකක් කියලා මුලු පැළේම උගුල්ලො වීසි කරනවා. ඒ චුණත් සැහෙන වෙලාවක් අර ගඳ පවතිනවා. අන්න ඒ වගේ තමයි මේ අතිදීර්ඝ සංසාරයේ අපි රැස් කරගත්තු මේ කෙලෙස් කුණු කසට - ඒ ආර්ය මාර්ග ඥානයෙන්, අරහත් මාර්ග ඥානයෙන් ඉවත් කළත් තවත් ඉතිරි වෙනවා මේවායේ ගඳ.

රහතන්වහන්සේලාගෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් ඇති වෙනස මේකයි. සවාසනා සකල ක්ලේෂ කියලා කියන්නේ වාසනාව සහිත සියලු කෙලෙස්. රහතන්වහන්සේලාට මේ වාසනා කිලිටි ඉතුරු වෙනවා. ඒක නිසා උන්වහන්සේලාගේ කායික, මානසික පැවතුම් වලදී අර සංසාරික පුරුදු - කෙලෙස් පුරුදු මතුවෙලා සමහරවිට ලෝකයා වැරදි අදහස් පවා ඇති කරගන්න පුළුවන්. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ වාසනා ගුණ වලිනුත් මිදිලා අර කියාපු දෙවෙනි අර්ථයෙන්. අපි මේ ලෝකයේ මේ කාලයේ පාවිච්චි කරන වාසනා අර්ථයෙන් නොවෙයි, අපි අර කිඩාරම් මල ගැන කිව්වා වගේ යම්කිසි අපවිත්‍ර දෙයක් තිබිලා ඒක ඉවත් කළාට පස්සෙන් එතන ටික වෙලාවක් යනකල් ගඳ

ඉතිරිවෙනවා වගේ. මේ විත්ත සන්තානයේ ආර්ය මාර්ග ඥානයෙන් කෙලෙස් නැසුවේ වී නමුදු ඒ තැනැත්තා දීර්ඝ කාලයක් පුරුදු කරගෙන ආපු කෙලෙස් පුරුදු ඉඳ හිට මතු වෙනවා. අන්න එහෙම දුර්වලතාවක් රහතත්වහන්සේලා තුළ තිබෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ පුරන ලද පාරමී ශක්තිය කොයි තරම්ද කියතොත් උන්වහන්සේගේ සමාධියත්, ප්‍රඥාවත් කොයිතරම් තියුණුද, ගැඹුරුද කියතොත් අර වාසනා ශක්තිය යට මඛන්ත, ඒවා මැඩපවත්වන්න පුලුවන් ශක්තියක් බුදුපියාණන් වහන්සේට තිබෙනවා. ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේ සියලුම කෙලෙස්, වාසනා සහිතව මුලිනුපුටා දලා කියන්නේ. ගඳක්වත් ඉතුරු වෙන්තේ නැති ආකාරයට පරම පවිත්‍ර සන්තානයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ සතුව තිබුණා. අෂ්ට ලෝක ධර්මය හමුවේ අල්ප මාත්‍ර කැලඹීමක් නැතුව බුදුපියාණන් වහන්සේ ක්‍රියා කළේත් ඒක නිසයි. ඉතින් ඒ විදියට බුදුගුණ ගැඹුර ගැන අපි කල්පනා කරන්නට ඕන.

ඒ වගේම බුදුපියාණන් වහන්සේගේ අර රූප ශෝභාව ගැන. දැන් සාමාන්‍ය ලෝකයානම් ඒ විදියේ රූප සම්පත්තියක් තිබෙනවානම් ඒක උපකාර කරගන්නේ පංචකාම සම්පත්තිය සඳහායි. අර බමුණා බොහොම වෙහෙස ගනිමින් හිටියා තමන්ගේ දියණියට සුදුසු ස්වාමි පුරුෂයෙක් සොයාගැනීමට. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ එතැනට වැඩම කළේ ඒ වුවමනාව ඉෂ්ට කරන්න නොවේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ ගත්තු ක්‍රියාමාර්ගය නිසා, ඒ දේශනා කොට වදළ ගාථාව අනුව බැමිණියත් බමුණාත් ඥාවන්ත නිසා ඔවුන්ට පෙනුණා බුදුපියාණන් වහන්සේගේ බාහිර ආකර්ෂණීය රූප සම්පත්තියටත් වඩා ගැඹුරු ඥාන ශක්තියක්, ප්‍රඥ ශක්තියක් උන්වහන්සේ තුළ තිබෙන බව. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඒ ගුණ සම්භාරයෙන් බිඳක් තමයි මේ මහාකරුණා සමාපත්ති ඥානයෙන් මතු වෙන්නේ. ඒ වගේම උන්වහන්සේ ඒ තාදී ගුණය කියලා කියන තීරසාර ගුණය, හරියට අර නගර දෙරටුවක හරියට පිහිටුවන ලද ඉඤ්ඤියක් එහෙම නැත්නම් පොළොව යටට බස්සවන ලද හොඳ කණුවක් වගේ. දැන් සාමාන්‍ය ලෝකයානම් 'ලාභෙන උන්නතො ලොකො - අලාභෙන ච උන්නතො', ලාභය එනකොට ඉදිමෙනවා. අලාභය එනකොට වැටෙනවා. අන්න ඒ විදියට මේ අෂ්ඨ ලෝක ධර්මය තුළ බොහෝ දෙනාගේ සිත්වල කැලඹීම් සිදුවෙනවා. ඒ අෂ්ඨ ලෝක ධර්මයේ දෙපැත්ත තරාදියක තට්ටු දෙක වගේ. ඒවා පිළිබඳව සම උපේක්ෂාවකින් බලන ගුණයක් තිබුණා බුදුපියාණන් වහන්සේට.

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ඒ වගේම අපි කල්පනාවට ගන්න ඕනෙ ඒ භාග්‍යවත් බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ජීවිතය. අපි තෙමඟුල් දිනය කියලා කියන ඒ වෙසක් දිනයේදී - එකම දිනයකදී බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ජීවිතයේ උත්පත්තිය, සම්බෝධිය, පරිනිර්වාණය කියන ඒ වැදගත් සිද්ධි තුන සිද්ධ වුණා. විසිනව හැවිරිදි වයසේදී අඛණ්ඩකුමණය කරලා සාවුරුද්දක් දුෂ්කර ක්‍රියා කරලා තිස්පස් වෙනි වියේදී බුද්ධත්වයට පැමිණ වදලා. ඊළඟට හතළිස්පස් වසරක් ඉතාම සුලු කාලයක් නින්ද සඳහා කැප කරමින් මුලු කාලයම, අපාය මාර්ගයට නැමුණු, කෙලෙස්වල ගැලී සිටින මේ සංසාරයේ දීර්ඝ කාලයක් දුක් විඳින සත්ත්වයා අපාය මාර්ගයෙන් මුද්‍රාගෙන සංසාර දුක්ඛයෙන් මුදවීමට බුදුපියාණන් වහන්සේ බුද්ධ කෘත්‍යය වශයෙන් සේවය කලා.

බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ජීවිතය ගැන ඒ ආකාරයට අපි හිතලා බලන්නට ඕන. බුද්ධ චරිතයෙන් අපට ගතහැකි ආදර්ශ එමටයි. ඒ හැම සිද්ධියක් තුළින්ම බුදුපියාණන් වහන්සේගේ මහාප්‍රඥාවත්, මහාකරුණාවත් අපට හෙළි වෙනවා. බුදු කෙනෙකුත් කියලා කියන්නේ දීර්ඝ කාලයක් පාරමී ශක්තියක් ඇතිකරගත්තු කෙනෙක්. සාරාසංඛ්‍යාය කල්ප ලක්ෂයක් කියලා අපි කියනකොට ඒක කොයිතරම් දීර්ඝ කාලයක්ද, බුදුපියාණන් වහන්සේට යම් අවස්ථාවක අදහසක් ඇතිවුණානම් මා පමණක් මිඳෙන්නෙ නැතුව මේ මුලු මහත් ලෝක සත්ත්වයාම හැකිතාක් දුරට මුද්‍රාගන්න ඕන කියලා, එතැන් පටන් ඒ සඳහා උපකාර වන ඒ ආසයානුසය ආදී සත්ත්වයින්ගේ සිතුවම් පැතුවම්, අතීත කර්ම වේග ආදී හැම එකක්ම පෙනෙන ඒ බුද්ධඥාන ඇතිකරගැනීමටයි පාරමී වැඩුවේ. මේ පින්වතුන් දන්නවා දැනං සීලංව නෙකම්මං පඤ්ඤා විරියෙන පංචමං බන්ති සචම්මදිට්ඨානං මෙතතුපෙක්ඛා ඉමෙ දස කියලා පාරමීතා දහයක් ගැන සඳහන් වෙනවා. මේ එක එක ගුණයක අවසන් කෙළවරටම බුදුපියාණන් වහන්සේ දියුණු කලා. දනයේ අන්තිම කෙළවරටම, ශීලයේ අන්තිම කෙළවරටම, නෙකම්මයේ අන්තිම කෙළවරටම ඒ තරම් දීර්ඝ කාලයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ සඳහා තමන්ගේ ජීවිතය කැප කලා. ඒ ආකාරයට මේ ගුණධර්ම අවසානයටම පුහුණු කරනකොට ඒ තුළින් යම්කිසි අත්දැකීම් රාශියක් බුදුපියාණන් වහන්සේට ඉතුරු වෙනවා. පාරමී කියලා කියන්නේ ඒකයි.

දැන් කෙනෙකුට හිතෙන්න පුලුවන් මේ පාරමී පිරිම තුළ තිබෙන ගැඹුරු අදහස මොකක්ද? කියලා. මේ පාරමී පිරිම තුළින් මේ ලෝකයේ

ලැබෙන සියලුම අත්දැකීම් රාශිය බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ‘සම්බෝධි ප්‍රතිධි’ කියලා කියන ඒ පරමාර්ථයට එකතුවෙනවා. මේවා නිකන් විසිරිලා යනවා නෙවෙයි. ප්‍රතිධි කියලා කියන්නේ යම් අවස්ථාවක බෝධිසත්ත්වයන්වහන්සේ අධිෂ්ඨාන කළානම් මම තුන් ලෝකාග්‍ර බුදු කෙනෙක් වෙනවා, සම්මා සම්බෝධිය ලබනවා කියලා, ඒ සිතුවිල්ලට එකතුවෙනවා එතන ඉඳලා පුරන, එතන ඉඳලා ගතකරන ජීවිතවල අත්දැකීම් රාශිය හොඳ හෝ නරක හෝ. මේ හැම එකක් තුළින්ම අර ඥානය වැඩෙනවා. දැන් අපි දන්නවා අපි යමක් කරන්න, යම්කිසි ශිල්පයක් ඉගෙනගන්න උත්සාහ කිරීමේදී වරදින තැන් වලිනුත් අපි ඉගෙනගන්නවා. අපට එන පීඩන වලිනුත් ඉගෙනගන්නවා. ඒ නිසා අපි සාමාන්‍යයෙන් හිතන්නේ සම්බෝධියට බාධා කළේ දේවදත්ත තෙරුන්වහන්සේයි කියලා. නමුත් එක අතකින් බලනකොට කියන්න පුළුවන් දේවදත්ත තෙරුන්වහන්සේ තමයි උපකාර වුණේ බුදුපියාණන් වහන්සේට සම්බෝධිය ලබාගන්න.

එහෙම කීම සමහරවිට වරදවලා වටහාගන්න පුළුවන්, මේ සම්බෝධිය පුරන කාලය තුළ බුදුපියාණන් වහන්සේට ඉදිරිපත් වුණ බලගතුම බාධකය තමයි දේවදත්ත තෙරුන්ගේ වෛරය නිසා ඇති කරගත්තු ඒ පළිගැනීමේ චේතනාව. දැන් මෙතනදිත් මේ මාගන්දිය එක්තරා මට්ටමකින්, වෛර අදහසකින් ක්‍රියා කළා. මේ හැම එකකින්ම බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ගුණ සම්භාරය ඔප් නැගුණා. එතකොට මේ පාරමී පුරන කාලයේදී ජීවිත පරිත්‍යාග, ඇස්, ඉස්, මස්, ලේ දන්දෙන සිද්ධවුණා. තව නොයෙකුත් තාඩන පීඩන රාශියකට බුදුපියාණන් වහන්සේට මුහුණ දෙන සිද්ධවුණා. දුක් විදින්න සිද්ධවුණා. නමුත් එයින් බුදුපියාණන් වහන්සේට ඉතුරු වුණේ මොකක්ද? ඒ ලෝක සත්ත්වයාගේ සිත් ක්‍රියාකරන ආකාරය, ඒ විදියේ දේවල් පාපකර්ම වලට නැඹුරු වෙන්න හේතු, ඒවායේ පසුබිම, ඊළඟට ඒ ඒ අවස්ථානුකූලව සත්ත්වයින්ගේ සිත් වෙනස් වෙන හැටි, එපමණක් නොවෙයි තමන්වහන්සේගේ සිත එබඳු අවස්ථාවල් වල කැළඹෙන, වෙනස් වෙන හැටි, ඒවා උපේක්‍ෂාවට ගන්න මාර්ගය තමන් වහන්සේගේ ඥානය වැඩෙන අත්දැකීම් බවට පත්වුණා. බොධිසත්ත්වයින්වහන්සේ කෙනෙකුට ඇස්, ඉස්, මස්, ලේ දන් දෙන අවස්ථාව ගැන අපට පොත පතේනම් කියවෙන්නේ උන්වහන්සේ ඒ දනය දෙන්නේ කිසිම අපහසුවක් නැතුවයි කියලා. හරියටම බොහොම පහසුවෙන් කියලා. නමුත් බෝධිසත්ත්වයන්වහන්සේ කියලා කියන්නේ තාම බුදු කෙනෙක්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

නොවෙයි. අඩුපාඩුකම් තියෙනවා. සාමාන්‍ය ලෝකයාට නොදිය හැකි දනයක් දෙන අවස්ථාවේදී බොහෝවිට බෝධිසත්ත්වයන්වහන්සේගේ සිත පවා වංචල වෙනවා. අන්ත ඒකෙහුත් ඉගෙනගත්තා. සිත සසල වෙන අවස්ථාවල් පිළිබඳව.

ඒ හැම එකක්ම බුදුපියාණන් වහන්සේට අවසානයේ අර ‘ආසයඅනුසය ඥාය’ ආදී විශේෂ ඥාන දියුණු කරගන්න උපකාර වුණා. එයින් පෙනෙන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේගේ අසාධාරණ ඥාන හැටියට කියන අසාමාන්‍ය අතිවිශේෂ ඥාන වලට හේතුව ඒ දීර්ඝ කාලයක් පුරණ ලද පාරමී ශක්තියම බවයි. ඒ පාරමී ශක්තිය තුළින් දියුණු වුණ ඒ ගුණ සම්භාරයයි අපි කෙටි කරලා ‘අරහං’ ආදී බුදුගුණ හැටියට මතක් කරගන්නේ, සිහියට නගාගන්නේ. නමුත් ඒ කොයි විදියට සිහියට නගාගන්න උත්සාහ කළත් ඒකෙ ගැඹුර මනින්න බෑ අපට. පරතෙරක් ජේත්තේ නැති තරමට ඇති ඒ මහාබුදුගුණ සාගරයේ ගැඹුර. දැන් මුහුද දිහා බැලුවහම අපිට ජේත මට්ටම තමයි අපි ක්ෂිතිජය කියලා කියන්නේ. ඊට එහා අපට ජේත්තේ නෑ. ඒ වගේම බුදුගුණ සාගරයේ අර පුලුල් බව. සමහර කෙනෙක් හිතන්න පුළුවන් බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ මේ විදියට ක්‍රියා කළේ මොකද මේකෙ අඩුපාඩුවක් තියෙනවා නේද කියලා. නමුත් ඒකෙ ගැඹුරු අදහසක් තිබෙණවා. අපට පෙනෙන්නේ නෑ ඒක. දැන් මෙතනත් ඒ වගේ මාගන්දිය දෙමාපියන්ට අරහත්ඵලය ලබාදීම සඳහායි බුදුපියාණන් වහන්සේ අර විදියට ක්‍රියා කළේ.

බුද්ධ වර්තයේ ඒ මහාපුදුම ඒ සිදුවීම් රාශියේදී උන්වහන්සේ ජීවිත කාලයේදී අසදිස දන වගේ මහාලාභ ලැබුවා. ඒ වගේම සමහර අවස්ථාවල පිණිඩපාතයවත් ලැබුණේ නෑ. එබඳු නොයෙකුත් දේවල් වලට මුහුණ දෙන්න සිදුවුණා. ඒ හැම එකක්ම දරාගැනීමේ උපේක්ෂා ගුණය අන්ත අර කියාපු පාරමී ශක්තිය තුළින් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇති කරගත්තා. උච්චතම උපේක්ෂාවක්. උන්වහන්සේගේ සමාධි ශක්තිය කොයි තරම්ද කියතොත් බණ දේශනා කරන අවස්ථාවේදී පවා තමන් ලබාගත්තු ඒ ඵල සමාපත්තියට සම වැදීමේ ශක්තිය තිබුණු බව බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා. අවුරුදු අසූවක් වෙලා අන්තිමටම ඉතාමත්ම දුර්වල අවස්ථාවේදී පවා බුදුපියාණන් වහන්සේම මහාසීහනාද සූත්‍රයේ ප්‍රකාශ කරනවා සීහනාදයක් වගේ, ‘ඒ කොයින්රම් වුණත් මගේ ඥාන ශක්තිය ප්‍රඥාව, ජරාවට පත්වෙලා නෑ. ඒ වගේම ස්ථිරසාරයි’ කියලා. ඒ විදියට මහාපුදුම විදියේ ගුණ සම්භාරයක්

බුදුපියාණන් වහන්සේට තිබුණා. උන්වහන්සේගේ ගුණ සම්භාරයේ මහිමය අනුවයි අනන්ත අප්‍රමාණ ලෝක සත්ත්වයා පිහිටක් ලැබුවේ. 'සඤ්ඤා දෙව මනුස්සානං' කියන එකෙන් අපට පේනවා මනුස්සයින් පමණක් නෙවෙයි දිව්‍ය බ්‍රහ්මයින් පවා - බුදු කෙනෙක් උපදිනකල් බලන් හිටපු දිව්‍යලෝක බ්‍රහ්ම ලෝකවල හිටපු අය පවා - බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් ඒ ධර්මය අහලා නිර්වාණ ශාන්තිය ලැබූ බව.

ඒ වගේම බුදු කෙනෙක් ඇත්ත වශයෙන්ම බුදු වුණාට පස්සෙ ගරු කරන්නෙ කාටද? බුදුපියාණන් වහන්සේ පිළිබඳව සඳහන් වෙනවා බුද්ධත්වය ලැබුවාට පස්සෙ 'මම කාටනම් ගරු කරමින් ජීවත්වෙන්නද' කියලා බලනකොට ලෝකයේ තමන් වහන්සේට වඩා කෙනෙක් නෑ. ඊළඟට කල්පනා කරලා බැලුවා අතීත තථාගතයන්වහන්සේලා පිළිබඳව. අතීතයේ තථාගතයන්වහන්සේලා ධර්මයටම ගරු කරමින්, ධර්මයටම පූජා කරමින් ජීවිතය ගෙව්වා. ඒක නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේත් ඒ ධර්මයටයි ගරු කළේ. ධර්මයයි ශාස්තෘ තනතුරේ වගේ තබා ගත්තේ. එතකොට මේ අපි බුද්ධ, ධර්ම, සංඝ කියලා කියනකොට, බුදු කෙනෙක් කියලා කියන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ අවබෝධ කරගත්තු ධර්මයයි. ඒ බුද්ධ තත්ත්වය බුදුපියාණන් වහන්සේට ලැබුණේ ඒ නිසයි. ඒ ධර්මයේ ක්‍රියාත්මක කළහැකි බව. එහි ප්‍රායෝගික අගය. ලෝකෝත්තර මාර්ග එල ලබාගන්න පුළුවන් බව ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගත්තු පිරිස තමයි සංඝයා-වහන්සේලා කියලා කියන්නේ. අපි තුනුරුවන් කියලා කියන්නේ ඕකයි. ඒ නිසා මේ වෙසක් දවසේ මේ බුදුගුණ සමුදය ගැන හිතන අතරම එයින්ම පමණක් සැහීමකට පත්වීම ප්‍රමාණවත් නැහැ. ඇත්ත වශයෙන්ම බුදුගුණ සිහි කිරීමේ මහාආනිශංස තිබෙන බව බුදුපියාණන් වහන්සේම ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. 'යෙ පණ නෙ බුද්ධෙ පසන්තා අග්ගෙ නෙ පසන්තා අග්ගෙ ඛො පණ පසන්තානං අග්ගෙ විපාකො හොති' කියලා. යම් කෙනෙක් බුදු කෙනෙක් පිළිබඳව ප්‍රසාදයක් පැහැදීමක් ඇති කරගත්තානම් ඒ ඇති කරගත්තේ ලෝකයේ ශ්‍රේෂ්ඨතම පුද්ගලයා කෙරෙහියි. යම් කෙනෙක් ශ්‍රේෂ්ඨතම පුද්ගලයා කෙරෙහි ප්‍රසාදයක් ඇති කරගත්තානම් එහි විපාකයත් ශ්‍රේෂ්ඨයි, අග්‍රයි කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාලා. ඒ විදියට හිතනකොට බුද්ධානුස්සති වශයෙන් බුදුගුණ මෙනෙහි කිරීම පවා ලෝකයාට මහාශාන්තියක්.

බුදුපියාණන් වහන්සේගේ භාග්‍යවත් ගුණයේම ලක්ෂණ තමයි අපි අර කලින් කියාපු රූප ශෝභාව වගේම අස්ථාංග සමන්තාගත බ්‍රහ්ම

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ස්වරය කියලා කියන එක. ඒ මිහිරි ස්වරයට තිරිසන් සතුන් පවා පැහැදුන අවස්ථා ගැන දැක්වෙනවා.

ඒ වගේම බුදුපියාණන් වහන්සේගේ තර්ක ශක්තිය, කෙනෙකුට ධර්මය අවබෝධ කරගැනීමට නියම උපමා උපමේය ආදිය සංසන්දනය කරමින් ධර්මය අවබෝධ කිරීමේ ශක්තිය, මහාප්‍රඥාව. මේ හැම එකක්ම භාග්‍යවත් ගුණයට අයිතියි. මේ එක එකක් බුදුපියාණන් වහන්සේ අවස්ථානුකූලව උපයෝගී කරගත්තා ලෝකයාට ධර්මය අවබෝධ කරවීමට. ඇතැම් කෙනෙක් බුදුපියාණන් වහන්සේගේ රූපයට ඇදිලා එනවා. තවත් කෙනෙක් ඒ ස්වරයට ඇදිලා එනවා. තවත් කෙනෙක් උන්වහන්සේගේ ඒ තර්කන ශක්තියට, ධර්ම දේශනයේ ඉදිරිපත් කරන ඒ උපමා උපමේය ආදියට ඇදිලා එනවා. තවත් කෙනෙක් උන්වහන්සේගේ මහාප්‍රඥාව නිසාම එහි ආනුභාවයෙන් අවබෝධය ලබාගන්නවා. තවත් කෙනෙක් උන්වහන්සේගේ සෘද්ධි ප්‍රාතිහාර්යයෙන් තමන්ගේ මාන්‍යය නැතිකරගෙන මේ ධර්මයට ළං වෙනවා. ඔය කියාපු මහාභාග්‍යවත් ගුණය නිසා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේට කෙනෙකුට ධර්මය අවබෝධ කරවන්න පුලුවන් වුණේ. ඒ හැමදෙනාගේම සිත්වල බලපවත්වන ආසය අනුසය කියලා කියන සාංසාරික පුරුදු, ඒ ඒ පුද්ගලයා සංසාරයේ දියුණු කරගත්තු යම් ධර්මයන් තිබෙණවානම් කර්මස්ථාන තිබෙණවානම් ඒවාට ගැලපෙන ආකාරයටයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ධර්මය දේශනා කළේ.

අන්න ඒ විදියේ මහාපුදුම ශක්තියක් බුදුපියාණන් වහන්සේට තිබුණා. බුදුපියාණන් වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මයෙහි හැසිරීමේ පියවරක් හැටියටයි මේ පින්වත් පිරිස අද මේ සිල් සමාදන් වෙලා සිටින්නේ. ඇත්ත වශයෙන්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන ආකාරයට මේ ශීලය තමයි මේ ගුණධර්මවල මූලික පදනම. ශීලය කියන පදනම උඩ ඉදගෙනයි සමාධිය වඩන්න ඕනෙ. ඊළඟට සමාධිමත්වූ සිතින් තමයි ප්‍රඥාව වශයෙන් විදර්ශනාමය වශයෙන් ඒ අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම ත්‍රිලක්‍ෂණය අවබෝධකරගත යුත්තේ. එක පැත්තකින් දන, ශීල, භාවනා කියලත් අනිත් පැත්තෙන් ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා කියලත් කියන්නේ මේ ධර්ම මාර්ගයමයි. එතකොට මේ පින්වත් පිරිස කල්පනා කරන්න ඕන බුදු කෙනෙක් ලෝකයට හඳුන්වා දෙන චතුරාර්ය සත්‍යය ධර්මය තුළ මේ හැම එකක්ම තිබෙණවා. චතුරාර්ය සත්‍යය ධර්මය කියලා කියන්නේ මුලු මහත් සාංසාරික පැවැත්මම දුකක්, මේ දුකට හේතුව

ලෝක සත්ත්වයා තුළ නොසිඳී පවත්නා තණ්හාවයි. මේ තණ්හාවේ සංසිඳවාගැනීම කියලා කියන්නේ පංචකාම සම්පත්තියටම තව තවත් ගින්නට පිදුරු දැනවා වගේ දැමීමෙන් නොවෙයි. මේ තණ්හාවට යම් හේතුවක් තිබෙනවානම් එය ඉවත් කිරීමෙන්, ඒ කියන්නේ අවිද්‍යාව ඉවත් කිරීමෙන් මේ තණ්හාව සංසිඳවා ගැනීමයි.

ඊළඟට ඒ තණ්හාව සංසිඳුණු ඒ නිවුණු සන්තාන තත්ත්වයමයි නිවන කියලා කියන්නේ, අමුතු ලෝකයක් නොවෙයි. කාම තණ්හා, භව තණ්හා, විභව තණ්හා කියලා කියන තණ්හාවේ ඉතාම සියුම් මට්ටමක් තමයි මේ භවයේ දිගට දිගට යාමේ ආසාව. කොයිතරම් දුක් කරදර වින්දත් මේ පින්වත් පිරිස වුණත් හොඳින් දන්නවා කොච්චර වුණත් අවසාන මොහොතෙදී හිතෙනවා මේ සැරේනම් බැරි වුණා අපේ බලාපොරොත්තු ඉෂ්ට කරගන්න ඊළඟ ජීවිතයේවත් ලබාගන්න ඕන කියලා. මේ විදියට මිරිගුවක් පස්සෙ වගේ දුවනවා මේ සාංසාරික සත්ත්වයින්. ඒක බුදු ඇසට පෙනී ගියා. බුදු කෙනෙක් පමණයි ඒක පෙන්නුම් කරන්නේ හරියාකාරව. මුලු මහත් පංචස්කන්ධයම රූප, වේදනා, සංඥ, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියලා කියන මුලු මහත් පංචස්කන්ධයම දුකක්. මුලු මහත් සංසාර පැවැත්මම දුකක්. මේ පැවැත්මට ඇති ආසාව, තණ්හාව නැති කළ දවසේ තමයි ලොකුම සැනසීම කියලා කියන්නේ. අන්න එතකොට අර උණකාරයාට වතුර දෙනවා වෙනුවට ඒ ලෙඬට නියම රෝග නිදනය සොයලා බෙහෙත් කරන්නා වගේ දෙයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ කළේ.

අසමසම වෛද්‍යාවාර්යන්වහන්සේ කියලා කියන්නේ ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේට. අන්න ඒ විදියට ඒ දේශනා කළ ධර්මය අනුව අපි කල්පනා කරන්නට ඕනෙ. අද දවසේ බොහෝ පින්වතුන් උතුම් දස සිල් සමාදන් වුණා. තවත් කෙනෙක් අෂ්ටාංග උපෝසථ ශීලය සමාදන් වුණා. තවත් අය ආජීව අෂ්ටමක ශීලය කියලා කියන එක්තරා මට්ටමකින් උසස් ශීලයක් සමාදන් වුණා. කොයි හැටියකින් නමුත් මේ එක එක ශික්ෂාපදයක අගය කල්පනා කරන්නට ඕන. බුදු කෙනෙක් පහළ වුණහමයි මේ ලෝකයාට මේ ධර්ම ඇස - දහම් ඇස පහළ වෙන්නෙ. එතෙක් මුළු ලෝකයාම අන්ධයි. මේ ධර්ම ඇස ඇතුළු ජීවත් වීමෙන් කය, වචන හික්මවාගන්නට ශක්තිය ලැබෙනවා. කය වචන හික්මවා නොගැනීමෙන් තමයි දීර්ඝ කාලයක් මේ අපායවල දුක් විඳින්නේ. එතකොට ඒ ශීලාදී ගුණධර්ම රැකීම ඒ තුළින් ඇතිවන සන්සුන් බව

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

නිසා ඊළඟට නීවරණ ධර්ම කියලා කියන කාම සිතිවිලි, ද්වේෂ සිතිවිලි, නිදිමත-අලස ගති, සැක කුකුස්, විවිකිච්චා කියලා කියන දෙගිඬියා ආදිය ඉවත් කරලා යම්කිසි අවස්ථාවක විත්ත සන්තානය කුසල් අරමුණක තැන්පත් කරගන්නානම් අන්ත සමාධිය.

ඊළඟට ඒ සමාධිය පිහිට කරගෙන මුලු මහත් සත්ත්වයාම පිළිබඳ හෝ ලෝකයේ අනෙකුත් වස්තූන් පිළිබඳ හෝ බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්‍ෂණය මතුකරගන්නට ඕන. තම තම නැණ පමණින් දැන ගතයුතු ධර්මයක් ඒක. ඒක තමන්ම ප්‍රත්‍යක්‍ෂකරගත යුත්තක් නිසාමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ - 'තුමෙහි කිව්ව. ආතප්පං - අකඛාතාරො තථාගතා' - කළයුතු දේ, කළයුතු කිසි නුඹලාම කරන්නට ඕන. තථාගතයන්වහන්සේලා ගුරුවරු පමණයි' අන්ත ඒක නිසා බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ වදළ ධර්මයට අනුව අපි උත්සාහවත් වෙන්න ඕනෙ උන්වහන්සේට ප්‍රතිපත්ති පූජාවෙන් පූජා කරන්නට. දැන් මේ පින්වතුන් සැඳි පැහැඳිගෙන මේ සිල් සමාදන් වෙලා ඒ වගේම මේ ධර්මශ්‍රවණය කිරීම තුළින් බලාපොරොත්තු වෙන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේට කළහැකි උපරිම පූජාව, ආමිස පූජාවට වඩා උසස් හැටියට සලකන ඒ ප්‍රතිපත්ති පූජාවෙන් පිදීමටයි. එතකොට ඒක බුද්ධ පූජාවක් පමණක් නොවෙයි, ඒක තමන්ගේ විමුක්තිය සඳහා - මේ සංසාර විමුක්තිය සඳහා සිදුකෙරෙන්නක්. බුදු කෙනෙක් පහළ වන්නේම ඇත්ත වශයෙන් අපට නිවන් අවබෝධකරවන්නටයි කියලා හිතන්නට ඕන.

සැදහූ ගුණයෙන් අනුනව බුදුගුණ නිතර මෙනෙහි කළ අතීතයේ පොත් කතුවරුන් කියනවා 'මංම සඳහා බුදු වූ' කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ පිළිබඳ සඳහන් කරන්නේ 'මංම සඳහා බුදු වූ' කියලා. ඒ කියමනෙහි අදහස මොකක්ද? බුදුපියාණන් වහන්සේ බුදු වුණේ මා සඳහාමයි. හැම කෙනෙක්ම ඒ විදියටමයි හිතන්න තියෙන්නෙ 'බුදුරජාණන් වහන්සේ බුදු වී වදලේ මා සඳහායි' කියලා. අන්ත ඒ විදියට දැඩි ශ්‍රද්ධාවක් ඇතිකරගෙන මේ ධර්ම මාර්ගයේ යමින් ශීලයෙන් සැහීමකට පත්වෙන්නෙ නැතුව ඒ එක්කම යම්කිසි කර්මස්ථානයක් අනුව භාවනාවක් දියුණු කරගන්න ඕන. මේ විදියට මේ තම තමන්ම ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගතයුතු දෙයක් මේ නිර්වාණ ධර්මය කියලා කියන්නෙ. දුකෙහි එක් එක් මට්ටම් හැම කෙනාටම තේරෙනවා, කායික දුක්, මානසික දුක්. මේ හැම එකක්ම ඇත්ත වශයෙන්ම දුකක් මේවායේ

දෙපාර්තමේන්තු හදගෙන මේ ටික විතරක් දුකයි කියලා කියනවා. අනිත් කොටසනම් සැපයි කියලා හිතාගන්නවා. එහෙම එකක් නෙමෙයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නේ. ආයෙ මේක සුද්ද කරන්න දෙයක් නෑ. මුලු මහත් සංසාරික පැවැත්මම දුකක්. දෙව් ලොව, බඹ ලොව ඒවායේ පැවැත්මත් අනිත්‍යයි. ඒ සත්ත්වයින් ඇත්ත වශයෙන්ම සංසාරයේ, භවයේ සිටිනතාක්, ඒ පින් ගෙවී ගිය හැටියේ ආයෙන් පහත ආත්මවලට වැටිලා පාපකර්ම වල යෙදිලා නැවත නැවත අපායවලට පවා යනවා.

අන්න ඒ තරම් භයානක තත්ත්වයක් මේ සංසාරය පිළිබඳව තිබෙන්නේ. ඒක නිසා බුදු කෙනෙක් ලෝකයාගේ අසභාය ගුරුවරයා වෙන්නෙ මක්නිසාද, මේ සංසාර විමුක්තිය, සංසාර දූලෙන් මිදීම, සඳහා මාර්ගය පෙන්නුම් කරන නිසයි. එතකොට මේ දවසේ අපි කල්පනා කරගන්න ඕනෙ බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඒ ශ්‍රේෂ්ඨ ගුණ සම්භාරය ගැන. දැන් මේ කාලේ යොදන උපහාර කියන වචනය අනුව උන්වහන්සේට කළහැකි ඉහළම උපහාරය තමයි ප්‍රතිපත්ති පූජාව. බුද්ධශාසනයක් පවත්වාගැනීමට උපකාර වන්නේ මේ අප තුළ රැස්කරගන්නා ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ කියන ගුණ සම්භාරයයි. බුද්ධශාසනය කියලා කියන්නේ හදවතින් හදවතට යන පණිවිඩයක්. ඒ පණිවිඩය ගෙන යන්නේ කල්‍යාණමිත්‍ර සම්පත්තියයි. කල්‍යාණමිත්‍රයින්ගේ පිහිට ලබාගෙන තමනුත් ලෝකයාට කල්‍යාණමිත්‍රයෙක් වෙනවා. ඒ විදියට මුලු මහත් ලෝකයේම තියෙන ඉහළම සමාගම, පුළුල්ම සමාගම, ලොකුම සමාගම හැටියට සලකන්න පුලුවන් කල්‍යාණමිත්‍ර සමාගම. මක්නිසාද අවිච්ඡේදයට අකනිටාව දක්වාම මේ නිවන් මඟට යොමු වූවන් සඳහා යම්කිසි වැඩපිළිවෙලක් තිබෙනවා. ඒක තුළ තමයි ඒ බෝධිසත්ත්වයන්වහන්සේලාට පවා අවස්ථානුකූලව දෙවියන්ගේ පිහිට ලැබුණයි කියලා කියන්නේ. එතකොට මේ සංසාරයේ අපි හිතාගන්න තරකයි අපි අසරණයි කියලා. අපි තුනුරුවන් සරණ ගියානම් ඒ කල්‍යාණමිත්‍ර පිහිට අපට අයිතියි. ඒක අපට ලැබෙනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ තමයි අපේ අසභාය කල්‍යාණමිත්‍රයාණන් වහන්සේ.

ඒ වගේම අපි මේ අනිත්‍යතාව ගැන කල්පනා කරන්න ඕන. ඒ තරම් දීර්ඝ කාලයක් - සාරාසංඛ්‍යය කල්ප ලක්ෂයක් පෙරුම් පුරලාත් බුදුපියාණන් වහන්සේ වැඩ වාසය කළේ අවුරුදු අසූවයි. අවුරුදු හතලිස් පහක් තුළ ඒ බුද්ධ කෘත්‍යය ඉෂ්ට කළා. ඊළඟට උන්වහන්සේගේ අවසාන

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

අවස්ථාවේදී අවසාන බුද්ධ වචනය හැටියට දේශනා කොට වදලේ 'හන්දනී හිකබ්බෙ ආමන්තයාමී වො වයධම්මා සංඛාරා අප්පමාදෙන සම්පාදෙථ' කියලා. 'ඔන්න එහෙනම් මහණෙනි, මම දැන් නුඹලාට ආමන්ත්‍රණය කරනවා, කියනවා. වයධම්මා සංඛාරා - සියලුම සංස්කාරයන් ගෙවී යන සුලුය. අප්පමාදෙන සම්පාදෙථ - අප්‍රමාදව නිවන් සඳහා කළයුතු කටයුතු සම්පාදනය කරවු' ඒකයි බුදුපියාණන් වහන්සේගේ අවසාන වචනය. අපි ඒකත් සිහියට නගාගන්න ඕන මේ අවස්ථාවේ විශේෂයෙන්ම. මේ ශාසනය කියන එක හැමදම පවතින්නේ නෑ. ඇත්ත වශයෙන්ම මේ හැමදෙයක්ම අනිත්‍යයි. ඒ වුණත් අපි උත්සාහ කරන්නට ඕන මේ ශාසන පරිහානිය අපි එක්තරා ප්‍රමාණයකට හෝ වළක්වන්නට, අර වැටෙන්න යන ගොඩනැගිල්ලකට මුක්කු ගහන්නා වගේ වෙන ක්‍රම වලින් නෙමෙයි ඒක කරන්න ඕනේ, අපේ චිත්ත සන්තානයේ අර කියාපු ශාසනික ගුණධර්ම වැඩි වගා කරගැනීමෙනුයි.

කල්‍යාණමිත්‍ර සම්පත්තිය ඇතිකරගෙන, ඒ කල්‍යාණමිත්‍ර සමාගම පුළුල් කරගැනීමෙනුයි මේ ශාසනයේ පරිහානිය වළක්වගන්න පුළුවන් වන්නේ. ඒක නිසා ඇත්ත වශයෙන්ම ශාසනයේ පරිහානිය පිළිබඳවත් හිතන්න තියෙන්නේ 'අප්පමාදෙන සම්පාදෙථ' බුද්ධ වචනයමයි. අප්‍රමාදව සම්පාදනය කරන්නට ඕන. එතකොට ඒ සඳහා මේ පින්වත් පිරිස හැමෝම තම තමන්ගේ චිත්ත සන්තානයේ අධිෂ්ඨාන ඇති කරගන්න හොඳ දවසක් තමයි වෙසක් දවස කියලා කියන්නේ. වෙසක් දවස බෞද්ධ පින්වතුන් හඳුන්වන්නේ බෞද්ධයාගේ අලුත් අවුරුද්ද හැටියටයි. මක්නිසාද, අලුත් අවුරුද්දක් කියලා කියන්නේ අලුත් සිතූම් පැතුම්, අලුත් ප්‍රාර්ථනා, අධිෂ්ඨාන ඇති කරගන්නා අවස්ථාවක්නම් ඊට හොඳම අවස්ථාව තමයි ඒ බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ජීවිතයේ වටිනාම සිද්ධි තුන උත්පත්තිය, සම්බෝධිය, පරිනිර්වාණය කියන ඒ කාරණා තුන සිද්ධවුණු, සිහි කටයුතු දවස වන වෙසක් දවස, වෙසක් පුර පසළොස්වක දවස.

ඒක නිසා මේ පින්වත් පිරිස මේ කරන ලද ආරම්භය පිහිට කරගෙන තව තවත් ඉදිරියට යන්න අධිෂ්ඨාන කරගන්න ඕන. මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියලා කියන්නේ තම තමන්ගේ හදවත තුළ ඇති කරගන්න එක්තරා මාර්ගයක්. මුලු මහත් ලෝකයේ කොයිතරම් විදියේ මාර්ග තිබුණත් ඒ හැම එකකටම වඩා උතුම්ම මාර්ගය 'එසො ව මගො

නතරකොට දැක්විය යුතුය. කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. කෙනෙකුගේ ජීවන දර්ශනය දියුණු කරගැනීමට ප්‍රඥව දියුණු කරගැනීමට වෙනතම මාර්ගයක් නැත. මෙන්ම මේකමයි - ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයමයි කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශකොට වදළා. ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය කියලා කියන්නේ පුද්ගලයෙකු පිළිබඳව සම්පූර්ණ, පූර්ණ ජීවන පරිවර්තනයක් ඇතිකරන පියවර අටක්. දැන් මේ පින්වතුන්ට හිතාගන්න පුළුවන් පහසුවෙන්ම සම්මාදිට්ඨිය කියලා කියන්නේ හරි දැක්ම. එක්තරා මට්ටමකින් හරි දැක්ම කියලා කියන්නේ එදිනෙදා ජීවිතය ගත කිරීමේදී අපාය මාර්ගයෙන් වෙන්වීමටනම් කය වචනය හික්මවාගන්නට ඕනෙ. ශීලාදී ගුණධර්ම පුරන්නට ඕන. මේවාට උපකාර වෙනවා දස වස්තුක සම්මාදිට්ඨිය.

ලෝකයේ නාස්තීක දෘෂ්ටිය ගත්තු අය ඉන්නවා මේ කුසල් අකුසල්, පින් පව් ගැන ඒ අය තුළ විශ්වාසයක් නැ. නොයෙකුත් විදියේ බුද්ධිවාදී තර්ක නගමින් කුසල් අකුසල් පින් පව් ගැන උදසීන වෙනවා. නමුත් නුවණින් කල්පනා කරන්න ඕනෙ බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ධර්මයේ මේ සම්මාදිට්ඨියේ එක කොටසක් තමයි ඒක. මේ සංසාරයේ ඉන්නනාක් අපට මේ කර්මවේග වලට මුහුණ දෙන්න සිද්ධවෙනවා. ඒක නිසා අකුසල් යට ඔබාගැනීමට එහෙම නැත්නම් පාපකර්මවල විපාක යට ඔබාගැනීමට උපකාර වෙනවා අපි එදිනෙදා ජීවිතයේ දැන් පින් ආදිය කිරීම, කුසල් ආදිය කිරීම. ඊට වඩා ගැඹුරු අර්ථය තමයි කවද හෝ මේ සංසාරයෙන් අපි එතෙර වෙන්නටත් ඕනෙ. ඒකට උපකාර වෙන එක තමයි අර කියාපු චතුරාර්ය සත්‍යය ධර්මය පිළිබඳ අවබෝධය, ප්‍රත්‍යක්‍ෂය. බුදුපියාණන් වදළ දුකත්, දුකට හේතුවත්, ඒ හේතුව නැති කිරීමෙන් ලබන නිවීමත්, ඊට මාර්ගයත් කියලා කියන මේ චතුරාර්ය සත්‍යය පිළිබඳව යම් ප්‍රමාණයක අවබෝධයක් තිබෙනවානම් ඒකත් සම්මාදිට්ඨියක්. එතකොට මේ විදියට මේ සම්මාදිට්ඨිය පිහිට කරගෙන සම්මා සංකල්ප කියලා කියන හරි සිතූම් පැතුම් අපි ඇති කරගන්න උත්සාහවත් වෙන්න ඕන. ඒ තමයි නෙකම්ම සංකල්පය, අව්‍යාපාද සංකල්පය, අවිභිංසා සංකල්පය. නෙකම්ම සංකල්පය කියලා කියන්නේ මේ ගිහි ගෙයින් නික්මීම පමණක් නෙවෙයි පංචකාම සම්පත්තියෙන් නික්මීම. කොටින්ම සසරින් නික්මීම පිළිබඳ අදහස අපේ හිත් තුළ වැඩි වගා කරගන්නට ඕනෙ. ඒ වගේම මෙහි සිතුවිලි, අවිභිංසා සිතුවිලි, ඊළඟට ඒකට අනුරූප වුණ වචන අපෙන් පිටවෙන්නට ඕනෙ. අර දැන් මේ අවස්ථාවේ ආජීව අෂ්ටමක ශීලයෙන් කියවුණු ඒ බොරුකිම්,

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

කේලාමි කීම්, පරුස වචන කීම්, සම්පපුලාස කියලා කියන නිෂ්ඵල වචන ආදිය දෙසීමෙන් ඉවත් වෙලා අපේ මේ වචනය හරියාකාරව පාවිච්චි කරන්නට උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන.

ඊළඟට අපේ ක්‍රියාදාමයන්, අපේ වැඩ කටයුතු, ප්‍රාණඝාත, අදින්නාදන, කාම මිත්‍යාවාර කියලා ප්‍රකට වශයෙන් පෙනෙන ඒ බරපතල කෙලෙස්වලින් ඉවත් වෙලා ජීවත්වෙන්න උත්සාහ කරන්න ඕන. මිත්‍යා ආජීව කියලා කියන වැරදි ජීවිකා ක්‍රම වලින් ඉවත් වෙලා වස විස වෙළඳම, ආයුධ වෙළඳම, සතුන් මසට ඇති කිරීම, මත්පැන් වෙළඳම ආදී වැරදි වෙළඳම් ක්‍රම වලින් ඉවත් වෙලා, තමන්ගේ ආජීවය, සුළු වැටුපක් ලැබුණත් යහතින් ජීවත්වීමේ සැනසීම ඇතිකරගන්න උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන. ඒ ආජීවය ඇතිකරගැනීම සඳහා දරන උත්සාහයම තමයි සතර ආකාර උත්සාහයක් කියලා කියන්නේ, සිතට ගලාගෙන එන ඒ අකුසල් කල් තබාම නෙරපා හැරීමත් ඇතුළේ තිබෙන ඒවා ඉවත් කිරීමට උත්සාහ කිරීමත්, ඊළඟට තමා වෙත නැති කුසල් ධර්ම ළං කරගැනීමටත්, තමා වෙත තිබෙන කුසල් ධර්ම තහවුරු කරගැනීමටත් කියන ඒ හතර ආකාර උත්සාහය. අන්න ඒ විදියට සම්මා වායාම කියලා කියන ඒ ගුණයන් දියුණු කරගෙන ඒ තුළින්ම සම්මා සතිය කියලා කියන හරි සිහිය තමා තුළ ඇති කරගන්නට ඕන. තමාගේ මේ කය පිළිබඳව, වේදනාවල් පිළිබඳව, සිත පිළිබඳව, සිතට එන සිතිවිලි පිළිබඳව මේ කියන සතර ආකාර සතිපට්ඨාන පිළිබඳව හරි සිහිය ඇතිකරගන්න ඕන. තමා පිළිබඳව පමණක් නෙවෙයි මේ මමය, මාගේය කියලා අපි බෙදාගෙන සිටින මේ ලෝකයේ සියලුම සාංසාරික සත්ත්වයන් තම තමන්ගේ ඥාතිවරුන්. මේ හැම දෙනාම මේ සංසාරයේ ගමන් කරන අය කියලා හිතලා ඒ තුළින් තමන් යම්කිසි අවබෝධයකුත් ලබාගන්නට ඕන.

මේක හැමදෙනාටම පොදු දෙයක් වශයෙන් බලනකොට ඒ ධර්මතාවය පිළිබඳ අවබෝධයක් ලැබෙනවා. ඊළඟට සතිය උපකාර කරගෙන සමාධිය කියලා කියන, එක අරමුණක බොහෝ වේලාවක් සිත රඳවාගැනීමේ ශක්තිය, සිතේ සම්පූර්ණ ශක්තිය දියුණු කරගත්තාම ඒ දියුණු වුණ ශක්තියට තමයි මේ ලෝකයේ යථා ස්වභාවය පෙනෙන්නේ. මේ කාලේ ප්‍රඥාව කියන එකත් නුවණ කියන එකත් අතර වෙනස තේරුම්ගන්න බැරුව බොහෝ පණ්ඩිතයින්, බොහෝ බුද්ධිමතුන් වෙහෙසෙනවා. යම්කිසි පිත්තල බන්දේසියක් අලංකාර කරන්න

කෙනෙක් සායම් ගාලා උත්සාහයක් ගන්න පුළුවන්. නමුත් නුවණැති පුද්ගලයා කරන්නේ මොකක්ද මේකට අවශ්‍ය වෙන කාරණා ද්‍රව්‍ය උපකාර කරගෙන අර පින්තල බන්දේසියේ තියෙන මළකඩ ක්‍රමක්‍රමයෙන් තට්ටු තට්ටු ඉවත් කරනවා. එතකොට තමන්ගේ මූණ පේන තරමට මේකේ ආලෝකය එනවා. අන්න ඒ වගේ දෙයක් තමයි ප්‍රඥව කියලා කියන්නේ. මේ අපගේ විත්ත සන්තානයේ ගැබ් වෙලා තිබෙන කෙලෙස් කසට ඉවත් කරන්න ඉවත් කරන්න කරන්න අපේ ඥාන ශක්තිය පිරිසිදුවෙනවා, ප්‍රඥව පිරිසිදුවෙනවා.

මේ කෙලෙස් කසට ගොඩ තියාගෙන ලෝකයේ මහාඋගතුන්ගේ, විද්වතුන්ගේ ඒවා අරගෙන ඒවායින් ඥාන සම්භාරය වැඩි කරගත්තත් ඒක අර සායම් ගැවිල්ල වගේ එකක්. යට මළකඩ කනවා. උඩ හොඳ සායම. අන්න ඒ විදියට 'පිටින් ඔපේ යටින් හපේ' වගේ තත්ත්වයක් සමහරවිට ඔය බුද්ධිවාදීන් තුළ ඇතිවෙන්නේ. මක්නිසාද බුදුපියාණන් වදළ මේ කියන මූලික න්‍යාය අමතක කළ නිසා. මෙතන තිබෙන්නේ තමා තුළ තිබෙන ඒ කෙලෙස් කසල ඉවත් කිරීමයි ශීලයෙන්, සමාධියෙන්, ප්‍රඥවෙන්. අන්න ඒක අනුව තමයි අපේ ජීවිත හැඩ ගසා ගත යුත්තේ ඒ න්‍යාය ධර්ම අනුවයි. වෙන න්‍යාය ධර්ම අනුව නොවෙයි.

ඒ විදියට නුවණින් කල්පනා කරන අතරේ මේ පින්වත් පිරිස අද දවසේ සතුටු වෙන්න ඕනෙ අනන්ත අප්‍රමාණ ලෝකයා අපි නොදන්න මේ මිථ්‍යාදෘෂ්ටික රටවල් වල පමණක් නොව මේ රටේ පවා අනන්ත පිරිසක් වැරදි දෘෂ්ටි නිසා එතන ඉඳලාම විනාශයට පත්වෙනවා. වැරදි දෘෂ්ටිය නිසා වැරදි සිතූම් පැතුම්, වැරදි සිතූම් පැතුම් නිසා වැරදි වචන, වැරදි වචන නිසා වැරදි ක්‍රියා මාර්ග, වැරදි ක්‍රියා මාර්ග නිසා වැරදි ජීවිකාව, වැරදි ජීවිකාව නිසා වැරදි උත්සාහ ප්‍රයත්න, ඒ නිසාම වැරදි සිහි පිහිටවීම්, ඒ නිසාම වැරදි සිත් එකඟ කිරීම්, ඒ නිසාම මහාභයානක විපත්ති සිද්ධවෙනවා. අන්න ඔය විදියේ දේවල් ලෝකයේ සිද්ධවෙන අතරේ මේ සැදහැවත් බෞද්ධ පින්වතුන් මේ විදියට පෝය දවසේ රැස් වෙලා තමන්ගේ මට්ටමින් යම්කිසි ශීලයක් සමාදන් වෙලා බණ භාවනා වලට හිත යොමුකරලා දැන් විශේෂයෙන්ම මේ පැයක් පමණ වෙලා බුදුගුණ පෙරටු කරගත්තු ධර්මදේශනාවකට සවන් දුන්නා. මේ තුළින් තමන්ට ඉතුරු වුණේ මොකක්ද කියලා හිතන්නට ඕනෙ. ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා ශ්‍රද්ධා, වීර්යය, සති, සමාධි, පඤ්ඤා කියලා ඉන්ද්‍රියධර්ම,

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

බලධර්ම හැටියට දක්වන වටිනා ගුණ පහක්. අන්ත ඒවා වැඩි දියුණු කරගන්න, වැඩි වර්ධනය කරගන්න මේ අවස්ථාව උපකාර වුණා කියලා හිතන්න ඕනෙ.

විශේෂයෙන්ම බුද්ධානුස්සති වශයෙන් බුදුගුණ ගැන හිතනකොට මේ පින්වතුන්ට ශ්‍රද්ධාව ඇතිවෙනවා. ඒ ශ්‍රද්ධාව අනුව තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අඳුනගන්නෙ. ඇත්ත වශයෙන්ම කළ යුත්තේ අපි මේ ධර්ම මාර්ගයේ යාමයි. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ගුණ ගැන සිහිපත් කරලා ඇති කරගත්තු ශ්‍රද්ධාව තුළින් අපි ඊළඟට විරියවත්ත වෙන්න ඕන. බුදුපියාණන් වහන්සේ ගිය මාර්ගයේ යන්න. ඒ විරියවත්ත වීම තුළින් අපේ සතිය වැඩෙනවා. ඒ සතිය යම්කිසි මට්ටමකට දියුණු වුණාම සමාධියක් ඇතිවෙනවා. ඒ සමාධිය තුළින් අර කියාපු ආකාරයට ප්‍රඥව පහළ වෙනවා. මේවා යම්කිසි මට්ටමකින් ඉන්ද්‍රියධර්ම, බලධර්ම හැටියට දියුණු වෙන්නට ඕන කෙනෙකුට නිවන් දෙන්නටනම්. එතකොට මේ පින්වත් පිරිසට සතුටු වෙන්න පුලුවන් අද දවසේ මේ ධර්මදේශනාව තම තමන්ගේ මට්ටමින් මෙකී ගුණධර්ම ඇති කරගන්න උපකාර වුණා. මේ අති භයානක සංසාරයෙන් අත්මිදීමට බුදුපියාණන් වහන්සේගේ අප්‍රමාදෙන සමපාදේඵ, අප්‍රමාද පදය සිහි ගන්වාගන්න ඕනෙ. ඇත්ත වශයෙන්ම බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ජීවිතයේ අවසානයේදී ප්‍රකාශ කලා වගේ දැන් මේ රටේ සිදුවෙන පරිවර්තනය ගැන හිතලා බලනකොට, මේ අවස්ථාවේ අපටත් හිතන්න තියෙන්නේ ශාසනයේත් අවසාන අවස්ථාව කියලා. ඒක නිසා අන්න ඒ වගේ අවස්ථාවක හැකිතාක් ඉක්මනින් අපි මේ ධර්මයෙන් ප්‍රයෝජන අරගෙන තම තමන්ගේ සාංසාරික විමුක්තිය ඇති කරගන්න උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන.

අද මේ අපේ බෞද්ධ අවුරුද්ද හැටියට සලකන වෙසක් දවසේ මේ පින්වත් පිරිස ඒ අධිෂ්ඨානය ඇති කරගනිමින් තව දුරටත් කල්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රය ලබාගෙන හැකිනම් මේ ජීවිතයේදීම සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදයෙන් උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්‍ෂාත් කරගැනීමට මේ අද දින ධර්මදේශනයත් උපකාර වේවා! උපනිශ්‍රය වේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න ඕන. මේ ශාසනය කියන එක ගිලා බසින දෙයක් නමුත් එය තරමක් දුරට හෝ ආරක්‍ෂා කරගැනීමට මේ සමාග් දෘෂ්ටික දිව්‍ය, බ්‍රහ්මයන්වහන්සේලා උපකාර කරන බව පත පොතේ සඳහන් වෙනවා. ඒ වගේම අපේ

කලාංගමිත්‍රයින් වහන්සේලාත් මේ අප කරන කුසල් ධර්ම අනුමෝදන් වෙලා සතුටු වෙලා, තවදුරටත් ශාසනය පවතිනවා කියලා සතුටු වෙනවා. ඒ උන්වහන්සේලාගේත් යම්කිසි සම්බෝධි ප්‍රාර්ථනා ආදියක් තිබෙනවානම් ඒවා ඉෂ්ට සිද්ධ කරගැනීමටත්, උන්වහන්සේලා ශාසනය වෙනුවෙන් ගන්නා වෙහෙස සාර්ථක වෙනවා කියලා සතුටු වීමටත් අප මේ කරන පින් දහම් උපකාර වේවා! අද මේ ධර්මදේශනාමය, ධර්මශ්‍රවණමය වශයෙන් අපි රැස් කරගත් කුසල සම්භාරය උන්වහන්සේලාටද අත්පත් වී එසේ අනුමෝදන් වීමෙන් ශාසනයට හැකිතාක් ආරක්‍ෂාව සැලසුමෙන් තම තමන්ගේ විමුක්තිය සලසා ගනිමින් උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසෙත්වා! කියලා දෙවියන්ටත් ඒ විදියට පින් අනුමෝදන් කරමු. එසේම අවිච්ඡේ පටන් අකනිටාව දක්වාම යම්තාක් මේ සංසාරගත සත්ත්වයින් සිටිනවානම් ඒ පින් කැමති, නිවන් කැමති හැම දෙනෙක්ම මේ කුසල් අනුමෝදන් වීමෙන් තම තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසෙත්වා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. ඒ විදියට මේ ගාථා කියලා පින් පමුණුවන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහි...’

102 වන මද්දෙනය

102 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 81)

‘හමො තස්ස භගවතො අරහතො සමා සමබුද්ධස්ස’

යො ව වසස්සතං ජීවෙ - අපස්සං ධම්මමුත්තමං

එකාහං ජීවිතං සෙයො - පස්සතො ධම්මමුත්තමං’ති

– ධම්මපද, සහස්ස වග්ග.

සැදූහැවත් පින්වතුනි,

ජීවිතේ අවසාන භාගයේදී තමන්ගේ දූරුවන්ගෙන් උපස්ථානය ලැබෙනු ඇත කියන බලාපොරොත්තුව තුළින් සාමාන්‍යයෙන් මවිපියො සුරක්ෂිතභාවය පිළිබඳ යම්කිසි හැඟීමක් ඇතිකරගන්නවා. ඒ අනුව දරුවන් බොහෝ ගණනක් ඇති මවිපියන්ට, වඩාත් සුරක්ෂිත හැඟීමක් ඇතිවීම ස්වාභාවිකයි. එහෙම නමුත් මවිපිය ගුණ මිල මුදල් වලින් මනින දූරුවන් නිසා සමහරවිට මවිපියන්ට කිසිම හවිහරණයක් නැති තත්ත්වයක් උද වෙනවා.

අද අපි මාතෘකා කරගත්තු මේ ගාථා ධර්මය බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලේ ඒ වගේ අසරණ තත්ත්වයට පත්වුණු මව් කෙනෙකුට ධර්මයෙන් පිහිට වීමටයි. සැවැත් නුවර එක්තරා පවුලක පුතුවන් හත්දෙනෙකුත් දුවරු හත්දෙනෙකුත් සිටියා. ඒ අය නිසි වයසට පැමිණිලා විවාහ වෙලා හොඳට ජීවිතය ගෙන ගියා. ඒ අතරතුර පියා කලුරිය කළා. ඉතින් මේ මව තමන්ගේ වස්තුව දේපළාදිය ඒ විදියටම පරිහරණය කළා. දරුවෝ ඇවිල්ලා කිව්වා ‘ඇයි අම්මේ දැන් තාත්තන් නැති එකේ ඔය වස්තුව තියාගෙන ඉන්නෙ? ඇයි අපට බැරිද උපස්ථාන කරන්න?’ කියලා. කීප වරක් නිශ්ශබ්දව ඉඳලා නැවත නැවත කියන නිසා කල්පනා කළා, දැන් ඉතින් මගේ දරුවෝ මාව බලා ගනී කියලා මුලු වස්තුවම කොටස් දහතරකට බෙදලා ඒ දරුවන් අතර බෙදලා දුන්නා. ඉතින් ටික දවසක් අර වැඩිමහල් පුතාගේ ගෙදරට යනකොට ඒ ලේලිය කියනවා ‘ජේනවා නේද අපේ නැන්දම්මා ලොකු පුතාට කොටස් දෙකක් දුන්නා වගේ හැමදම එනවා’ කියලා. ඊළඟට දෙවෙනි පුතාගේ ගෙදරට ගියා. එතනත් ඒ විදියේ තත්ත්වයක් ඇතිවුණා කීප දවසකට පස්සෙ, දුවරුන්ගෙ ගෙදරවලට ගියා. එතනත් එහෙමයි. එහෙම එහෙම ගිහිල්ලා - මේ මව් තේරුම් ගත්තා දැන් ඉතින් මේගොල්ලන්ගෙන් මට

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

පිහිටක් බලාපොරොත්තු වෙන එක වැඩක් නෑ. මම හික්මුණියක් වෙලා ජීවත්වෙන්න ඕන කියලා මෙහෙණවරට ගිහිල්ලා පැවිද්ද ඉල්ලා සිටියා. ඒ මෙහෙණන්වහන්සේලා ඒ මහළු නැනැත්තිය පැවිදි කළා. ඉතින් පැවිදි නාමය කෙසේ වෙතත් අපට ධර්මයේ හඳුන්වලා තියෙන්නේ, ඇයට පටබැඳුනා 'බහුපුත්තිකා ථේරී' කියන නමින්. ඇත්ත වශයෙන් බලනකොට දුදරුවන්ගෙන් ඒ මව්ට ලැබුණු, හිමි වුණ එකම දෙය ඒ නම විතරයි - 'බොහෝ දරුවන් ඇති මව'.

ඉතින් කොහොම නමුත් බහුපුත්තිකා ථේරිය පැවිදි වුණේ ජීවිකාව පිළිබඳව හිතලයි. නමුත් ඒ සංසාර තත්ත්වය ගැන ලොකු සංවේගයක් ඇතිකරගෙන 'දැන් මං මහළු වයසේ ඉන්නේ' කියලා රැ දවල් නිදි නැතිව මහාවීර්යයක් වඩලා භාවනා කරන්න පටන්ගත්තා. ඒ වගේම ඒ හික්මුණන්වහන්සේලාට කළයුතු වතාවත් ආදියත් හොඳකාරව කළා. ඒ වැඩ කරන අතරේ භාවනා කළ ආකාරය සඳහන් වෙන්නේ රාත්‍රී කාලයේ කණු වල එල්ලීගෙන, කණු අල්ලගෙන භාවනා කළා කියලා. ඊළඟට සක්මනේ කළුවරේ ගිහිල්ලා වැටෙයි කියලා බයේ, ගස්වල අතු වල එල්ලීලා භාවනා කරනවා, නින්ද යනවා කියලා. ඒ තරම් උග්‍ර විදියට භාවනා කරලා යම්කිසි අවස්ථාවක හිත දියුණු වුණහම බුදුපියාණන් වහන්සේට ඒ තත්ත්වය පෙනිලා වෙන්න ඕනෙ - නිසි අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ගැට කුටියේ ඉඳගෙනම ආලෝකයක් යවලා බහුපුත්තිකාව අමතලා එක්තරා දේශනාවක් කළා. ඒක අවසාන කළේ මේ අපි මාතෘකා කළ ගාථාවෙන්.

යො ව වසස්සතං ජීවෙ - අපස්සං ධම්මමුත්තමං.

යම් කෙනෙක් උතුම්වූ ධර්මය නොදක අවුරුදු සීයක් ජීවත් වෙද,
එකාහං ජීවිතං සෙය්‍යො - පස්සතො ධම්මමුත්තමං.

ධර්මය දකිමින් ගතකරන එක දවසක ජීවිතය ඊට වඩා වටිනවා,
අගනේය කියන එකයි.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ අදහස ඇති ගාථාව සහිතව ධර්මදේශනාවක් කළා. ඒක අහලා බහුපුත්තිකා තෙරණිය සිටු පිළිසිඹියාපත් රහත් තත්ත්වයට පත්වී වදලා කියලා සඳහන් වෙනවා කථාවේ. මේ කෙටි කථාන්තරය තුළින් දුදරුවන්ට වගේම මව්පියන්ටත් හොඳ පාඩමක් තියෙනවා. මේ සිද්ධි මාලාවේ දුදරුවන් ගැන තියෙන පාඩම ගැන කල්පනා කරලා බලනවානම්, සමහර දුදරුවන්ගේ සිරිත

මව්පිය ගුණ මනින්තේ තමන්ට ලැබුණු දයාදයේ අනුපාතය අනුව බව පේනවා. ඒකයි අර විදියට කිව්වේ, අපට දෙකොටසක් දුන්නද කියලා. නමුත් ඒ අය කල්පනා කළේ නෑ තමන්ට ලැබුණ ලොකුම දයාදය - මව්පියන්ගෙන් ලැබුණ ලොකුම දයාදය, ජීවිත දයාදය බව. දරුවෙකු උත්පත්තිය ලැබුවට පස්සෙ නෙමෙයි මව් කුසේ සිටියදීම දසමසක් තුළ දහසක් වාරයක් මැරෙන්න ඉඩ තිබුණා. ඒ අවස්ථාවල් වළක්වාගෙන තමන් ගන්නා ආහාරයෙන්ම යැපෙන්න සලස්වමින් දස දුකක් විඳගෙන, මව දරුවා ආරක්ෂා කරගන්නවා. සමහරවිට දෙළදුකකුත් විඳගෙන - දෙළ දුක කියන එක ඇතැම් අය තෝරන්නෙ හදවත් දෙකක දුකක් හැටියට. තමන්ට ප්‍රිය මනාප සප්පාය ආහාර පාන පවා ප්‍රතික්ෂේප කරමින්, මහාපුදුම විදියේ පරිත්‍යාගයකින් මව් කෙනෙක් දරුවෙකු ආරක්ෂා කරගෙන, තමන්ගේ ජීවිතයත් පරදුවට තියලා දරුවා බිහි කරන්නේ. ඒ විදියට බලනකොට මව් කුසේ සිටියදීම ඒ ජීවිත දයාදයෙන් විශාල කොටසක් ලැබිලා ඉවරයි.

ඊළඟට උපන්නට පස්සෙ මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලා තියෙනවා ලේ කිරි කර පොවනවා කියලා කියන කතාව. ඒ විදියට මව්වරු තමන්ගේ දරුවාව පෝෂණය කරනවා ඒ මුල් කාලෙ තුළ. ඉතින් ඒකෙදි අර විදියේ පරිගණනයක් කරන්නෙ නෑ මව්වරු දරුවන් පිළිබඳව. මේකටම අදාල මේ විදියෙම සිද්ධි මේ රටේ වුණ නිසා වෙන්න ඇති එක්තරා පැරණි කවියෙක් කවි පංතියක් ලියලා තියෙනවා දුදරු - මව්පිය පටලැවිල්ල පිළිබඳව. ඒ කවි පංතියේ මෙන්න මේ විදියට එක පදයක් තියෙනවා 'මැනලද පුතේ කිරි දුන්නේ මං නුඹට?' කියලා. ඒ මව්වරු මැනලා නෙවෙයි කිරි දෙන්නෙ. නමුත් දරුවෝ අර විදියට දයාදයේ අනුපාතය අනුවයි මව්පියන්ට සලකන්නෙ. ඉතින් ඒ විදියේ ප්‍රතිපත්තියක් මේ කාලේ පමණක් නෙවෙයි ඉස්සරත් තිබුණු බව කොතෙකුත් කතාවල කියවෙනවා. මනුෂ්‍ය දුර්වලතාවන් තියෙනවා, ඒවාට බුදුපියාණන් වහන්සේ අවස්ථානුකූලව ධර්මදේශනා කළ තැනුත් තියෙනවා.

මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලත් ඇති. දඹදිව ඒ සමාජයේ බුදුපියාණන් පහළ වෙනකොට බ්‍රාහ්මණයෝ උතුම් හැටියට සැලකුවේ බ්‍රහ්මයායි. මේ බ්‍රහ්මයාට නමස්කාර කිරීම් පුද සත්කාර කිරීම් ගෙවල් වල පැවතුණා. ඒ වෙනුවට බුදුපියාණන් වහන්සේ හඳුන්වා දුන්නා ඒ නොපෙනෙන බ්‍රහ්මයා නොවෙයි තමන්ගේ නිවසේ සිටින නියම

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

බුන්මයා මවයි, පියයි. ඉතින් ඒක නිසා තමයි 'බුන්මාති මාතා පිතරෝ' ආදී වශයෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙන්නේ. මව්පියන් තමයි බුන්මයිනි.

ඒක හේතු සහිතවයි බුදුපියාණන් වහන්සේ වදලේ. මොකද ධර්මයට අනුව බුන්ම විහාර නමින් හැඳින්වෙනවා මෙහි, කරුණා, මුදිතා, උපේක්ෂා කියන ගුණ හතර. ඒ හතර ඇත්ත වශයෙන්ම මව් කෙනෙක්, පිය කෙනෙක් තමන්ගේ දරුවා අරමුණු කරගෙන වඩන නිසයි බුදුපියාණන් වහන්සේ හේතු සහිතව බුන්මයෝ හැටියට හැඳින්වුවේ. ඒ හතර ගැන කෙටියෙන් සලකා බැලුවත් මෙහි තුළ තියෙන්නේ දරුවා කුඩා අවදියේදී රැකබලාගැනීමේ, සුව පහසුව සැලකීමේ ප්‍රාර්ථනාවයි. කරුණාව තුළ තියෙනවා උපාය කෞෂල්‍යයන්. දැනකර අවදියේදී කරුණාව උපකාර කරගෙනයි මව් කෙනෙක්, සමහර විට සෞම්‍ය ක්‍රමයට, සමහරවිට ටිකක් දඩ් විදියට දරුවාට තියෙන ආදරය මුල් කරගෙන විපතට පත් නොවෙන විදියට, විපතට පත්වෙන අවස්ථා වළක්වමින් දරුවා රැකබලාගන්නේ. ඊළඟට දරුවා ඉගෙන කියාගැනීමේ සමග ශරීර වශයෙනුත් හැදෙන වැඩෙන අවස්ථාවේදී මව්පියෝ මුදිතාව කියලා කියන ඊර්ෂ්‍යාවට විරුද්ධ අනුන්ගේ සැපතෙහි සතුටු වීම කියන වටිනා ගුණය තමන්ගේ හදවත තුළ ඇති කරගන්නවා. අවසානයේ වයෝවෘද්ධ අවස්ථාවේදී දරුවන් වෙනුවෙන් නොයෙකුත් පරිත්‍යාග කරනවා. දරුවන්ගෙන් වෙන් වීමට පවා හිත සකස් කරගන්නවා.

මේ කථාවේදීත් ඒ මව් දැඩි ක්‍රියාමාර්ග වලට ගියේ නෑ. තේරුම්ගත්තා ලෝකයේ - සංසාරයේ ස්වභාවය. අවිචර දරුවෝ හිටියත් මෙව්වර තමයි මට ලැබෙන්නේ කියලා හිතාගෙන ධර්මයේ පිහිට බලාගෙන ඉතාමත්ම උතුම්වූ ධර්මයේ උපස්ථානය ලබාගන්න තමයි පැවිදි වුණේ. බොහෝ දරුවන් ඉන්න සමහර පින්වතුන්ටත් හිතෙන්න පුළුවන් මේ දරුවන්ගේ ඇගේ එල්ලිලා අපට අපේ අන්තිම කාලේ ජීවත්වෙන්න පුළුවන් කියලා. ඊට වැඩිය ලොකු හවිහරණක්, පිහිටක් බහුපුත්තිකා තෙරණිය ලබාගත්තා අර හිත්පිත් නැති කණු වල එල්ලිලා, අතු වල එල්ලිලා භාවනා කිරීමෙන් ලෝකෝත්තර වශයෙන්. අර උතුම්වූ ධර්මය ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න, සසර දුක කෙළවර කරගන්න ඒ මෑණියන්ට අවස්ථාව සැලසුණා.

ඉතින් අපි කල්පනා කරන්න ඕනෙ - මේක දූදරුවන්ගේම දෝෂයක් කියලා කියන්න බෑ. ඇතැම් මව්වරු පියවරු කොයිතරම් වයෝවෘද්ධ වුණත් දරු සුරතල් බලලත් සීමාවක් නැතුව දරුවන්ගේ කටයුතු නිම වුණාට පස්සෙ දූදරුවන්ගෙ දරුවන්, දරුවන්ගෙ දරුවන්ගෙන් මුණු බල බලා හුරතල් කර කර කාලය ගෙවනවා තමන්ට වෙන්නෙ මොකද කියලා දන්නෙ නෑ. ඒ වගේම දරුවොත් තමන්ගේ ඊළඟ පරම්පරාව භාර දෙනවා තමන්ගෙ මව්පියන්ට. මව්පිය උපස්ථානය වෙනුවට ඒ අයට වෙන දේවල් පැවරෙන්නෙ, වෙන වගකීම්. ඉතින් මේකට දෙපක්‍ෂයම වගකිව යුතුයි. ඒ පිළිබඳවත් මෙතන තියෙන්නෙ හොඳ ආදර්ශයක්. ඒ අවස්ථාවේ උපේක්‍ෂාව ඇතිකරගෙන ධර්මයේ පිහිටා සංසාර ස්වභාවය, ජීවිතේ ස්වභාවය, තමන්ගේ ශරීරය තුළින්ම සන්සුන්ව තේරුම්ගන්න පුලුවන් - භාවනාත්මක වශයෙන් තේරුම්ගන්න පුලුවන් විවේකයට නැඹුරු වෙන්නට ඕන. ඊළඟට මව්පිය උපස්ථානය පිළිබඳව තවදුරටත් දේශනා කරලා තියෙනවා - දූදරුවන්ගෙ යුතුකමක් හැටියට - ආහාර පාන වස්තු ඒවා සැපයීම් පමණක් නොවෙයි වන්දනාමාන කිරීම්, නමස්කාර කිරීම් ඒ හැම එකක්ම මව්පියන් වෙනුවෙන් කරන්න ඕනෙ බව බුන්මයාට වගේ.

මව්පිය උපස්ථානය පිළිබඳව මහාප්‍රබල දේශනාවක් බුදුපියාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක දේශනා කලා. ඒකට කිසිම විශේෂ නිමිත්තක් නැතිවම ලෝකයාට ඒක ආදර්ශයක් වෙන ආකාරයට මේ විදියේ ප්‍රකාශයක් කලා 'මහණෙනි, මේ ලෝකේ දෙන්නෙකුට සැහෙන්න පමණ උපස්ථාන කරන්න අමාරුයි. කවුද දෙන්නා? මවත් පියත්. ඊළඟට දක්වනවා වටිනා කාරණා තුනක්. පළමුවෙන්ම දක්වන්නෙ අවුරුදු සීයක් ජීවත්වෙන යම්කිසි පුත්‍රයෙක් තමන්ගේ මවත් පියත් දෙවුරේ ඉන්ද්‍රවාගෙන අවුරුදු සීයක්ම ඔවුන්ට ඇප උපස්ථාන කරමින්, නාවමින්, කවමින් පොවමින් ඒ වගේම ජරා ජීර්ණවූ ඒ මව්පියන් තමන්ගේ දෙවුරේ හෙලන මළ මුත්‍ර පිරිසිදු කරමින්, සියතින්ම ඒ විදියට උපස්ථාන කරමින් අරගෙන ගියත් ඒ මවට පියාට සැහෙන්න ප්‍රමාණ උපස්ථාන කලා වෙන්නෙ නැත. හරි පුත්‍රපුපකාර කලා වෙන්නෙ නැත.' ඒ වගේම මහණෙනි, යම්කිසි දරුවෙක් මව්පියන්ට උපස්ථාන කිරීමේ අදහසින් මේ සත්ථවනින් පිරුණු මහාපොළොවේ රජකම මවටත් පියාටත් ලබාදුන්නත් ඒත් සැහෙන්න පමණ කලා නොවෙයි.' අවසානයේ බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාරනවා 'යම්කිසි පුත්‍රයෙක් ශ්‍රද්ධාව නැති මව්පියන් ශ්‍රද්ධා සම්පත්තියේ පිහිටුවනවානම්, ශීල සම්පත්තිය නැති

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

මව්පියන් ශීල සම්පත්තියේ පිහිටුවනවානම්, ත්‍යාග ගුණය නැති මසුරු මව්පියන් ත්‍යාග සම්පත්තියේ පිහිටුවනවානම්, ප්‍රඥව නැති මව්පියන් ප්‍රඥ සම්පත්තියේ පිහිටුවනවානම් ඒ පුත්‍රයා සැහෙන පමණ කළා පමණක් නෙවෙයි, පමණටත් වඩා මව්පියන්ට උපස්ථාන කළා වෙනවා' කියලා.

අන්න ඒක අනුවත් දැන් පෙනී යනවා දරුවන්ට කරන්න තියෙන්නේ තමන් එක්ක ජීවත්වෙනවානම් මව්පියන්, ඔවුන්ට දන, ශීල, භාවනා ආදිය පුරුදු කරන්න සැහෙන විවේකයක් ලබා දීමයි. අර කයින් කරන ඇප උපස්ථාන, රජකම් ලබාදන්නත් ඒවායින් පිරිමහන්න බෑ. ඇත්තවශයෙන්ම තමන්ද දන, ශීල ආදී ගුණධර්ම වලින් වැඩෙන අතර වයෝවෘද්ධ මව්පියන් තුළ ඒවායේ යම් අඩුපාඩුවක් තියෙනවානම්, ඒවා වැඩිදියුණු කරගැනීමට ඔවුන්ට අවශ්‍ය විවේකය පහසුව ලබාදීම තමයි ධර්මයෙන් කරන උපස්ථානය. එතකොට මේ කාරණා තුනක් මෙතන කියවෙනවා. සියතින් කරන උපස්ථානයටයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අර පළමුවෙනි උපමාව දුන්නේ. පළවෙනි නිදර්ශනය දුන්නේ. ඊළඟට සුව පහසුව සැලසීම පිළිබඳ අදහසෙනුයි අර රජකම පිළිබඳ සඳහන් කළේ. අවසානයේ කියවෙන්නේ ධර්මයෙන් කරන උපස්ථාන. එතකොට ගිහිව සිටගෙනත් මව්පියන්ට ඒ විදියට පුලුවන් ධර්මයෙන් උපස්ථාන කරන්න. යම් කෙනෙක් පැවිදි වුණොත් ඊටත් වඩා ඉහළ මට්ටමකින් අර කියාපු උතුම්ම උපස්ථානය - මව් කෙනෙකුට පිය කෙනෙකුට කරන්න පුලුවන්. ඒ එක දේශනාවක්. ඒ වගේ දේශනා කොතෙකුත් තියෙනවා.

මේ පින්වතුන් කොතෙකුත් අහලත් ඇති ඔය පරාභව සුත්‍රයේ, කෙනෙකුගේ පරිභානියට හේතු දක්වන අවස්ථාවේදී බුදුපියාණන් වහන්සේ වදාරනවා 'යම්කිසි පුත්‍රයෙක්, දරුවෙක් තමන්ට හැකියාව තිබෙද්දී තමන්ගේ මව්පියන්ට - වයෝවෘද්ධ මව්පියන්ට ඒ කළයුතු ඇප උපස්ථාන කරන්නෙ නැත්නම්, රැකබලාගන්නෙ නැත්නම් ඒක ඒ තැනැත්තාගේ පරිභානියට හේතුවක්' කියලා. තවත් ඒ වගේම දේශනාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'මහණෙනි, හතර දෙනෙකුත් පිළිබඳව වැරදි විදියට පිළිපදින කෙනෙකු තමන්ගේ වළ හාරගත්තා වගේ පරිභානියට පත්වෙනවාය. නුවණැත්තන්ගේ ගර්භාවට දෝෂ දර්ශනයට ලක්වෙනවාය. ඒ වගේම විශාල අකුසල් රැස් කරගන්නවාය. කවුද හතර දෙනා? මවත්, පියාත්, තථාගතයන්-වහන්සේත්, තථාගත ශ්‍රාවකයන්වහන්සේත්' ඔය කියන හතර ගොල්ල

පිළිබඳව. යම් කෙනෙක් වැරදි විදියට පිළිපදිනවානම් තමන්ගේ වළ භාරගන්නා වගේ විනාශයට පත්වෙනවා කියලා ඒ විදියටත් දේශනා කරලා තියෙනවා.

ඒ වගේම දැන් මේ පින්වතුනුත් අහලා තියෙනවා ධර්මානුකූලව, පංචානන්තරීය කර්ම පිළිබඳව. මේ ධර්මානුකූලව කර්ම විපාක දක්වන තැන බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා, කරන්න පුළුවන් මහාභයානක, ධරපතලම පාපකර්ම පහක් තියෙනවා. ආනන්තරීය කර්ම කියලා කියන්නේ ඒවා. ඒකාන්තයෙන්ම ඊළඟ ආත්මෙ අපායට යනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ අන්න එතනදිත් මවිපියන් සඳහන් කරනවා. මව මැරීම, පියා මැරීම, රහත් කෙනෙක් මරණයට පත් කිරීම, බුද්ධ ශරීරයෙන් ද්වේෂ සහගතව ලේ සෙලවීම, අවසානයේ සංඝ භේදය. ඒ ආනන්තරීය කර්ම වශයෙන් දැක්වීමෙනුත් මවිපියන් පිළිබඳ බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ සංකල්පය මතුකරලා දීලා තියෙනවා. මොකද ඒකට හේතුව මවිපියන්ගෙන් දුරුවන්ට ලැබෙන ලොකුම දයාදය ජීවිත දයාදයයි. ඊට අමතරව තමන්ගේ ජීවිතය හරි මඟට යාමට, හරිගස්වාගැනීමට මූලික උපදේශ ලැබෙන්නේ මවිපියන්ගෙන්. ඒකයි 'පුඤ්චාර්යා' කියලා කියන්නේ. 'බ්‍රහ්මාති මාතා පිතරො පුඤ්චාර්යා ති වුච්චරෙ'. මවිපියන් කියන්නේ බ්‍රහ්මයෝ. ඒ වගේම පූර්වාචාර්යයන්වහන්සේලා. ඒ වගේම තවදුරටත් කියනවා 'ආපාදකා පොසකා ඉමසස ලොකසස දසෙසනාරො'. දරුවන් ඇතිකරනවා, දැඩිකරනවා, මේ ලෝකය දක්වාලනවා. හොඳ නරක තේරුම් කරලා දෙනවා. අන්න ඒ විදියේ විශාල උපකාර සම්භාරයක් දරුවන් වෙනුවෙන් කරලා තියෙන නිසයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අර තරම් මවිපිය ගුණ පිළිබඳව වර්ණනා කරලා තියෙන්නේ. ඒ එතකොට ගිහිව සිටිනා දරුවන් පිළිබඳව.

දරුවන් පැවිදි කරවීම පිළිබඳවත් ඒ වගේම යම් යම් තැන්වල දේශනාවල සඳහන් වෙනවා විශේෂයෙන්ම විනය පිටකයේ එක් අවස්ථාවක සුද්ධෝදන රජ්ජුරුවෝ බුදුපියාණන් වහන්සේ හමුවෙන් ඇවිල්ලා කියනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මම වරයක් ඉල්ලන්න කැමතියි' කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ එක පාරටම කියනවා 'තථාගතයන්-වහන්සේලාගේ වරප්‍රසාද දීමේ සිරිතක් නැත' කියලා. 'නැ භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මම මේ කැපවූ ඉතාමත්ම නිවැරදිවූ කාරණයක්ය කියන්නේ.' 'හොඳයි කියන්න' කිව්වා. එතකොට සුද්ධෝදන රජ්ජුරුවෝ කියනවා 'අනේ භාග්‍යවතුන්වහන්සේ පැවිදි වුණහම මට විශාල දුකක් ඇතිවුණා.

ඊළඟට නන්ද පැවිදි කරගත්තහම ඒත්මට ලොකු දුකක් ඇතිවුණා. රාහුල පැවිදි වුණහම මට ඉවසන්න බැරි තරම් ඉතාමත්ම විසාල දුකක් ඇතිවුණා.' පිය කෙනෙක් කථා කරන්නෙ. මව් කෙනෙක් නෙවෙයි. තවත් කියනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස, පුත්‍ර ප්‍රේමය කියන එක ගරීරයේ සිව්, සම්, මස්, නහර සිඳගෙන ගිහිල්ලා ඇට මිදුළුවල කාවැදී තිබෙන දෙයක්. ඒක නිසා මා ඉල්ලා සිටිනවා මව්පියන්ගේ අනුදනුමක් නැතිව, අවසරයක් නැතුව දරුවන් පැවිදි නොකරන්න නීතියක් පනවන්න' කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒක පිළිඅරගෙන 'මහණෙනි මීට පස්සෙ මව්පියන්ගේ අවසරය නැතුව කිසිවෙක් පැවිදි කරන්න එපා. පැවිදි කළොත් මේ විදියේ දුකුලා ඇවැතක් වෙනවා, වැරද්දක් වෙනවා' කියලා නීතියකුත් පැනව්වා. එතෙතදී ඇත්තවශයෙන්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ, ශික්‍ෂා පදයක් කැඩුවා කියන තැනට හිතන්න නරකයි. බුදුපියාණන් වහන්සේට පෙනුණේ කෙනෙක් සසරින් බේරාගැනීමේ අවශ්‍යතාවය. ඒක ධර්මානුකූලව දේශ දර්ශනයට ලක් කළයුතු එකක් නෙවෙයි. නමුත් විශේෂ වරප්‍රසාදයක් හැටියට සුද්ධෝදන රජ්ජරුවන්ට වරයක් හැටියටයි එතන ඒ විදියට නීතියක් පැනව්වේ.

ඒ වගේම පැවිදි වුණ කෙනෙකු පිළිබඳවත් තවදුරටත් සඳහන් වෙනවා. ගිහි ගෙවල් එක්ක සාමාන්‍යයෙන් සම්බන්ධයක් නැතත් මව්පියන් පිළිබඳ විශේෂ වරප්‍රසාද දක්වලා තිබෙනවා. එක් අවස්ථාවක සිවුපසය ගැන මේ විදියේ සිද්ධියක් සඳහන් වෙනවා විනයේ. එක් අවස්ථාවක භික්‍ෂූන්වහන්සේ කෙනෙකුට හුගක් සිවුරු ලැබුණා. මොන හේතුවක් නිසා හෝ ඒ භික්‍ෂූන්වහන්සේට හිතුනා මව්පියන්ට මේ සිවුරු දෙන්න. එහෙම නැත්නම් මේ සිවුරු රෙදි හරි දෙන්න හිතුනා. මේක සංඝයාවහන්සේලා බුදුපියාණන් වහන්සේට දන්වුවහම බුදුපියාණන් වහන්සේ මෙන්න මෙහෙම ප්‍රකාශ කරනවා. 'මහණෙනි මව්පියන් කියලා කියනවානම් මම මොනවාද කියන්නෙ? මම අවසර දෙනවා. අනුදන වදරනවා මව්පියන්ට ඒ සිවුරු දෙන්න. හැබැයි නුසුදුසු තැන්වලට, නුසුදුසු අයට දෙන්න එපා. ඒක අර ශ්‍රද්ධාවෙන් පූජා කරන අයගේ ශ්‍රද්ධාව පිරිහෙන්න හේතුවක්. එහෙම කළොත්නම් දුකුලාවක් වෙනවා. නමුත් මව්පියන්ට මම දෙන්න අනුදන වදරනවා' කියලා මව්පියන් පිළිබඳව විශේෂ අවසරයක් දුන්නා පැවිදි දරුවන්ට විවරය පිළිබඳව පවා.

ඒ වගේම පිණ්ඩපාතය පිළිබඳවත්. මව්පියන්ට කන්න බොන්න නැති තත්ත්වයක් තියෙනවානම් අවසර තියෙනවා තමන් පිණ්ඩපාතය

කරගෙන ඒ ආහාරයෙන් කොටසක් මව්පියන්ට දෙන්න. ඊළඟට බෙහෙත් හේන් පිළිබඳවත්, මව්පියන්ට බෙහෙත් හේන් නොලැබෙණවානම්, උපස්ථායකයෙක් නැත්නම් තමන්ට ලැබෙණ බේත් හේන් මව්පියන්ට දෙන්න පුලුවන්. මවට උපස්ථානයක් කරන්න පුලුවන් ශරීරය අල්ලන්නෙ නැතිව. ඊළඟට පියාණන්ට සාමණේර කෙනෙකුට උපස්ථාන කරන්නා වගේ නැවිම්, ඇඟ ඉලිම් ආදී කටයුතුන් කරමින් උපස්ථාන කරන්න පවා බුදුපියාණන් වහන්සේ අවසරදී වදලා. ඒ ආකාරයට මව්පියන් පිළිබඳව විශේෂයෙන් අනුග්‍රහ දක්වපු අවස්ථා රාශියක් තවත් තියෙනවා. විනය නීති වල ඔය වස් තුන් මාසය තුළ සංඝයාවහන්සේලාට බැහැර වැඩම කිරීම් තහනම් කරලා තියෙනවා. නමුත් විශේෂ අවස්ථා හතක් දක්වලා තිබෙනවා. එයින් දෙකක් තමයි මව හෝ පියා හෝ සම්බන්ධ යම්කිසි අවශ්‍යතාවකට පණිවිඩයක් ආවත් නැතත් වස් කාලයේ යන්න පුලුවන් කියලා අවසර දීලා තියෙනවා. ආයෙ එන්න කිව්වා හෝ නොකිව්වා හෝ, අවශ්‍යතාව දනුනොත් යන්න තරම් අවසර තියෙනවා.

අපිට මෙයින් ජේනවා පැවිදි ජීවිතයේදී පවා මව්පිය උපස්ථානය ගැන බුදුරජාණන් වහන්සේ විශේෂ තැනක් දීලා තිබෙන බව. දඹදිව ඒ සමාජයේ පමණක් නෙවෙයි අදත් එන්න එන්නම ගුණධර්ම පරිහානි වෙනකොට ගෙදරදෙරවල් වල මේ සම්බන්ධයෙන් නොයෙකුත් ගැටළු ඇතිවෙන්නේ මේ ධර්ම කාරණා සිහියට නගා නොගැනීම නිසයි. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ ගුණධර්ම බොහෝවිට මතුකරලා දුන්නා ඒ දෙපක්‍ෂයගේම දියුණුව සඳහා. ආධ්‍යාත්මික දියුණුව සඳහා. ඊළඟට අපි කිව්වානේ මව්පියන්ටත් මේකෙන් ගන්න පාඩමක් තියෙනවා කියලා. මොකක්ද ඒ? අර බහුපුත්තිකා තෙරණියගේ වරිතාදර්ශයයි එතනදී ගන්න තියෙන්නේ. ඒ තෙරණිත්වහන්සේ අන්තිමට දරුවන් සලකන්නෙ නැතිවෙනකොට සමහරවිට හිතන්න ඇති මේක මේ සංසාර දෝෂයක් කියලා. ඒ මහළු වයසට සුදුසු උපේක්‍ෂාව ඇතිකරගෙන දුන් ඉතින් ඒ ගොල්ලො එහෙම හොඳින් හිටපුවාවෙ මම පැවිදි වෙන්න ඕනෙ කියලා පැවිදි වුණා. ඒ වගේම පැවිදි වෙලා එතන ජීවිකාව සඳහා නිකන් හිටියා නොවෙයි. වත පිළිවෙත කරගෙන උග්‍ර විදියට භාවනා කළා. මෙතනයි තියෙන වටිනාම ආදර්ශය. බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වා වදළ ආකාරයට ධර්මයෙන් උපස්ථානය ලබාගන්නා, උග්‍ර විදියට භාවනා කරමින් රාත්‍රී කාලයේ. ඒක ලොකු ටේබර්ශයක් වයෝවෘද්ධ අයට පවා. හුඟක් දේවල් ඉගෙනගන්න පුළුවන් මේ ශරීරයෙන්ම. ජරාවට පත්වීම තුළින් මේ

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

ත්‍රිලක්ෂණය - අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම ස්වභාවය හොඳින් ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න පුළුවන් අවස්ථාවක් මහඵ වයස කියලා කියන්නේ. ඒකට විවේකය තියෙනවානම්, ඒක ගැන හිත යොදනවානම් කෙනෙකුට පුළුවන් ඒකෙන් හුඟක් තමන්ට වැඩගන්න. මේ සංසාරය ගැන කළකිරීම් ඇතිකරගන්න. ඉතින් ඒකට හොඳ ආදර්ශයක් තමයි මේ බහුපුත්තිකා තෙරණියගේ කථාව.

ඊළඟට මේ ධර්මය ගැන කල්පනා කරලා බලනවානම් - ඒ ගාථාවේ කියවුණා අවුරුදු සීයක් ජීවත් වුණත් උතුම්වූ ධර්මය නොදක - උතුම්වූ ධර්මය කියලා අපට තේරුම්ගන්න තියෙන්නෙ ලෝකෝත්තර ධර්මය. නිර්වාණ ධර්මය. ඒ උතුම්වූ ධර්මය නොදක අවුරුදු සීයක් ජීවත්වීමට වඩා ලෝකෝත්තර ධර්මය දකිමින් එක දවසක් ජීවත්වීමත් වටිනවයි කියන එක. ඒක ඒ බහුපුත්තිකා තෙරණියගේ ජීවිතයෙන් ඔප්පු වුණා. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ගාථාව අනුව ඒ තෙරණියට තවත් යම් ටිකක් අඩුව තිබුණානම් උතුම් තත්ත්වයට, ඒ ධෙධරියය, උපදෙස ඒ ගාථාව තුළ අඩංගු නිසා තමයි ඒ තෙරණියට ඒ තත්ත්වය ලබාගන්න පුළුවන් වුණේ. ඒක තුළින් අපට වුණත් හිතාගන්න පුළුවන් ජීවන වටිනාකම් ගැන. දැන් සාමාන්‍යයෙන් අපි සලකන්නේ සීයලා අවුරුදු සීයක් උන්නා කියලා. සීයෙකුගෙ වුණත් වැඩක් නෑ අර විදියේ උතුම් ධර්මයක් තේරුම්ගන්න උත්සාහයක්වත් නොකර ගතකළොත්. ඒ එක දවසක් ජීවත්වෙන කෙනා ඊට වැඩිය වටිනවා. ඒ කතාවෙන්, අපට හිතන්න තියෙන්නේ එක දවසක් හරි උතුම් ලෝකෝත්තර ධර්මය දකිමින් ජීවත් වුණොත් ඒ ජීවිතයයි වටින්නේ. සමහරවිට මව්පියන් හිතන්නේ 'මට හුඟක් දරුවෝ ඉන්නවා, මට පුළුවන් කාලයක් මම ඉතින් ජීවත්වෙනවා' දීර්ඝ ජීවිතය, දීර්ඝායුෂ්ක වීමේ පරමාර්ථයයි තියෙන්නෙ. නමුත් අර තෙරණිය ජීවිතය පරදුවට තියලා, රැ දවල් නැතුව නිදි මරලා සංසාරයෙන් බේරුණා.

අපට හිතන්න තියෙන්නෙන් ඒකයි. ලෝකයේ - ජීවිතයේ - සංසාරයේ නියම ස්වභාවය වටහාගැනීම තමයි, ජීවිතයක ඇති වටිනාම දේ. ඒක කරා යන මාර්ගයත් තියෙන්නේ, මේ පින්වතුන් දන්නවා සීල, සමාධි, පඤ්ඤා තුළින්. විදර්ශනා වශයෙන් කල්පනා කරලා බලනවානම් අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්ෂණය දකින්නට ඕන. 'උතුම්වූ ධර්මය දකින කෙනාගේ එක දවසක ජීවිතයත් වටිනවා' කියන්නේ ඒනිසයි. ඇතැම්විට කෙනෙක් හිතන්න පුළුවන් විදර්ශනාව කියලා කියන්නේ

අනිච්චං, දුක්ඛං, අනත්තා - අනිච්චං, දුක්ඛං, අනත්තා කියලා සජ්ඣායනා කර කර ඉන්න එක කියලා. ඇත්තවශයෙන්ම පින්වතුනි, විදර්ශනා භාවනාව කියලා කියන්නේ කීමක් නෙවෙයි, දැකීමක්. ඒ දැකීමත් ඇහෙන්නේ දැකීමක් නෙවෙයි නුවණැසින් දැකීමක්. අර විදියට හිතාගත්තොත් ඉතින් අපට දිගටම මන්තරයක් වගේ කිය කිය ඉන්න පුළුවන් අනිච්චං, දුක්ඛං, අනත්තා කියලා. ඒක පින්තාරු කිරීමක් වගේ. එහෙම නෙවෙයි මේ පංචස්කන්ධය ඇතුළට බැහැලා - ඇතුළට බහින්නෙ කොහොමද? සමාධිගත සිතින් මනසිකාර ක්‍රමයෙන්, යොනිසෝමනසිකාරයෙන් - නුවණින් මෙතෙහි කිරීම තුළින්, ශීඝ්‍රව මෙතෙහි කිරීම තුළින් මේ පංචස්කන්ධ ස්වභාවය වටහාගන්න ඕන. ඒකට තමයි 'නිබ්බදිකා පඤ්ඤා' කියලා කියන්නේ. විනිවිද දකින ප්‍රඥාවෙන් මේකෙ යථාතත්ත්වය දකින්නට ඕන. විනිවිද දකින ප්‍රඥාවෙන්. නිකන් මසැසින් නොවෙයි. ඇතැම්විට මේවා පිළිබඳ හරි අවබෝධයක් නැති නිසා පටලැවිලි හදගන්නවා.

අතීතයේ එහෙම පටලැවිලි හදගත්තු ප්‍රචාත්තියක් සඳහන් වෙනවා මෙන්න මේ විදියේ එකක්. එක භාවනා ආචාර්ය කෙනෙක් තමන්ගේ ගෝලයාට කිව්වා උදයඛය භාවනාව කරන්න කියලා. උදයඛය කියලා කියන්නේ පින්වතුනි දැන් අනිත්‍යතාව ගැඹුරින් වැටහෙන්නනම් ඒකෙ ඇතිවීම් නැතිවීම් දෙක දකින්නට ඕන. ඇතිවීම් නැතිවීම් කියන එකට පාලි වචන තමයි උදය - වය. ඒක උදයඛය කියලා කියන්නේ. 'උදයඛය ඥානය' කියලා කියනවා ඔය ඇතිවීම් නැතිවීම් දැකීමේ ඥානයට. ඉතින් ඔක දකින්නයි කියලා ගෝලයාව යැව්වා. ගෝලයා ගියා විළක් ළඟට. ගිහිල්ලා හොඳ විවේක තැනක ඉඳගෙන ඉතින් ඇස් දෙකත් ඇරගෙනම 'උදයඛයං උදයඛයං උදයඛයං' කිය කිය ඉන්නවා. ඔහොම කිය කිය ඉන්න අතරේ වතුරට කොකෙක් පාත් වුණා. ඉතින් වතුරට පාලි භාෂාවෙන් කියන්නෙ උදක. කොකාට කියන්නෙ බක. ඉතින් මේ හිත කියන්නෙ විසිරිවිච එකක්නෙ. ඉතින් මේක මේ කොකා වතුරට පාත් වුණා පෙනුණා. ඊළඟට මේ උදයඛයං උදයඛයං කිය කිය හිටිය යෝගාවචරයා දන්නෙම නැතුව 'උදකඛකං උදකඛකං' කියන්න පටන්ගන්නා.

ඉතින් ඔහොම පටලැවිලි වෙන්නෙ අන්න විදර්ශනාව කියන්නේ නිකන් මේ මතකයෙන් දැකීමක් එහෙම නැත්නම් කීමක් කියලා හිතීමෙන්. නමුත් පින්වතුනි ඒක අර විදසුන් නුවණින්, ගැඹුරු නුවණින්

නිබ්බදිකා පඤ්ඤා කියලා කියන විනිවිද දකින නුවණින් දකින එකක්. ඒකට සති, සමාධි, පඤ්ඤා ආදී ඒවා දියුණු වෙන්නට ඕන. ඒ දකින ක්‍රමයන් ධර්මයේ සඳහන් වෙනවා. දැන් සාමාන්‍යයෙන් සරල අන්දමින් කියනකොටනම් අපි කියනවා රූපය අනිත්‍යයි, වේදනාව අනිත්‍යයි, සංඥාව අනිත්‍යයි. ඔය විදියට කිය කියා ඉන්නවා. නමුත් එහෙම කීමක් නොවෙන බව ඇතැම් දේශනා වලින් අපට පෙන්වනුම් කරනවා. මෙන්ම මෙහෙම සඳහන් වෙනවා ඒ දේශනාවල, ඇතිවීම් නැතිවීම් දෙක දකින ආකාරය. ඉති රූපං, ඉති රූපස්ස සමුදයො, ඉති රූපස්ස අත්ථගමො. ඉති කියලා කියන්නේ මෙසේය කියලා කියන එකට. 'ඉති රූපං, ඉති රූපස්ස සමුදයො, ඉති රූපස්ස අත්ථගමො'. මේය රූපය, මේය රූපයේ හටගැන්ම. මේය රූපයේ නැතිවී යාම. ඒ විදියටම දිගටම යනවා මේය වේදනාව. මේය වේදනාවේ හටගැන්ම. මේය වේදනාවේ නැති වී යාම. අර මේය කියලා කියපු එකෙන් අපට තේරෙන්නේ මොකක්ද? සජ්ඣායනාවක් නොවෙයි, මේක විදර්ශනා මනසිකාරයට හසු කරගන්නවා රූප වේදනා ආදිය ඒ ඒ එන එන හැටියට. ඒවා මෙනෙහි කරනවා නියම ආකාරයෙන්. නිකම් වචනයට නැගීමක් නොවෙයි එතන කියන්නේ. වේදනාවක් ඇතිවුණා. මේ අභවල් වේදනාවක්. සැප වේදනාවක් ආවා. පැවතුනා, ගියා. දුක් වේදනාවක් ආවා. පැවතුනා, ගියා. නොදුක් නොසුව වේදනාවක් ආවා, පැවතුනා, ගියා. ඔය විදියට සංඥාව ගැනත්. අන්න ඒ විදියට ඒ පංචස්කන්ධ පැත්ත බලමින් හිතනකොට ක්‍රමක්‍රමයෙන් ගැඹුරට යනවා.

ඇතැම් අවස්ථාවල ධර්මයේ ලෝකය හඳුන්වන්නේ පංචස්කන්ධ ලෝකය කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ දේශනා, 'නා නා නය' කියලා කියනවා, ඒ ඒ ආකාරයේ මාතෘකාවල් වශයෙන් ඒකට ගැලපෙන ආකාරයට ධර්මයේ ඉදිරිපත් කරලා තියෙනවා. ඇතැම් අවස්ථාවල් වල පංචස්කන්ධ ලෝකය කියනවා. තවත් අවස්ථාවක දක්වනවා සමායතන ලෝකය කියලා. ආයතන හය කියලා කියන්නේ මේ ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මන. මනස කියලා කියන්නේ හිත. එතකොට ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මන කියන මේ සදෙර - මේ දෙරවල් හය - ආයතන හයක් කියලා හඳුන්වනවා. දැන් ඔය ආයතන කියලා මේ කාලේ ව්‍යවහාර වෙන්නේ. ඒ ආයතන කෙසේ වෙතත් මෙන්ම මේ හැම කෙනාටම තියෙන ආයතන හය, මේ ආයතන හයේ වැඩ කෙරෙනවා හැමතිස්සේම.

මේ ආයතන හය ඇතුළත් මධ්‍යස්ථානය වගේ තියෙන ආයතනය තමයි මනායතනය. ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය කියන ආයතන වලින් අරගෙන එන පණිවිඩ ඔක්කොම එකතු කරලා තැන්පත් කෙරෙන්නේ මනායතනයේ. ඔය ආයතන හය හා සම්බන්ධ ලෝකය තමයි සළායතන ලෝකය කියලා කියන්නේ. මේ පින්වතුන් බොහෝවිට අහලා ඇති, බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ එක එක ස්කන්ධයකට උපමාවක් දෙනවා. රූපය පෙණ පිඩක් වගේ කියනවා. වේදනාව දිය බුබුලක් වගේ කියනවා. සංඥාව මිරිඟුවක් වගේ කියනවා. සංස්කාර කෙසෙල් කඳක් වගේ කියනවා. විඤ්ඤාණය මායාකාරයෙකුගේ මායා දැක්මක් වගේ කියනවා. මේවා කාව්‍යාලංකාර වශයෙන් දීපු උපමා නෙවෙයි. මේ උපමා ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගතයුතු උපමා. මොකකින්ද ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්නේ? නුවණැසින්. නුවණැසින් ප්‍රත්‍යක්ෂ වන අවස්ථාවක් එනවා විදර්ශනා භාවනාවේදී.

අර විදියට හොඳට නිසියාකාර සමාධිමත් සිතින් ඒවා මනසිකාරයට නගනකොට පයවි, ආපො, තෙජො, වායො කියන ධාතු හතරින් සකස්වුණු රූපයේ ඒ ධාතු ස්වභාවයත් වැටහෙනවා. අන්න අර ගලාගෙන යන ගඟක යමක් ගිහිල්ලා හිරවුණහම එකතුවෙන පෙණපිඩක් ඇතට සන සඤ්ඤාවෙන්, සන දෙයක් හැටියට පේනවා. කිට්ටුවෙලා බලනකොට එතන තියෙන්නෙ පෙණ පිඩක්. අන්න ඒ වගේ මේ ශරීරය පිළිබඳවත් ඒ වැටහීම් වෙනවා විදර්ශනාවෙන්. ඒ වගේම තමයි වේදනාවත්. වහින වෙලාවක වතුර බිංදුව වැටෙනකොට එතන මොහොතකින් ඇතිවෙලා නැතිවෙන දිය බුබුළු වගෙයි මේ වේදනාව කියන එකත් වේදනානුපස්සනා වශයෙන් වේදනාව පිළිබඳව ගැඹුරින් මෙනෙහි කරන කෙනෙකුට ප්‍රත්‍යක්ෂ වශයෙන් ඒ වැටහීමත් එනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේ කියාපු උපමා කොයිතරම් සත්‍යයද? මේක මේ ඇතිවීම්, නැතිවීම් සමූහයක් පමණයි, දෙයක් නෑ කියලා ඒ උපමාවලින් පුදුම විදියට පෙන්වනවා. ඊළඟට සංඥාව පිළිබඳවත් එහෙමයි - මිරිඟුව. ඒකෙදින් අර ඒ මිරිඟු ස්වභාවය. මිරිඟුවක් කියලා කියන්නෙ ඇත තියෙනවා කියලා හිතාගෙන ඒ කරා දුවන දෙයක්. පංචස්කන්ධයේ ඇතිවීම් නැතිවීම් බලමින් කෙනෙක් ජීවත්වෙනවානම් සංඥාව පිළිබඳව වැටහෙන අවස්ථාවක් එනවා. සංස්කාර පිළිබඳවත් අර කෙසෙල් කඳ කියන එක. හරයක් සාරයක් නැති නිස්සාර බවයි එතන පෙන්නුම් කරන්නෙ, පතුරු ගොඩක් බව. ඒ වගේම චේතනාදී මේ සිතිවිලි ධාරාව, මේ සිතේ සංස්කාර ශක්තිය, සංස්කරණය මේකත් මමෙක් කරන දෙයක්

නෙවෙයි. මමෙක් හැටියට නෙවෙයි අන්තිමට මෙතන පතුරු ගොඩක් වගේ ඉතාම ශීඝ්‍රයෙන් ඇතිවෙලා නැතිවෙන සිතිවිලි පරම්පරාවක්ය කියන ටික දකිනවා.

ඊළඟට විඤ්ඤාණය. විඤ්ඤාණයේ ස්වභාවය මායාවකට උපමා කරනවා. විඤ්ඤාණය මායාවකට උපමා කළේ මොකද? මායාකාරයෙක් කරන්නෙ මොකක්ද? නැති දෙයක් ඇති හැටියට පෙන්නුම් කිරීමයි. කොයිතරම් පුදුම ධර්මයක්ද කියලා හිතෙනවා. විඤ්ඤාණය නැති දෙයක් ඇති හැටියට පෙන්නුම් කරන නිසා තමයි විඤ්ඤාණ නිරෝධය නිවන කියලා කියන්නේ. මෙලොවම විඤ්ඤාණයේ නිරුද්ධ වීම අත්දකිනවා. ඒකයි නිවන කියලා කියන්නේ. නැතිකරගත්තු දෙයක් නෑ එතන. විඤ්ඤාණයේ ස්වභාවයම නැති දෙයක්. එතකොට ඒ විඤ්ඤාණයේ තියෙන මායාකාර ගතිය නිසා සාමාන්‍ය ලෝකයාට ඒක ඇතෙයි කියලා හිතෙනවා. ඒක තමයි ආත්මය කියලා අල්ලගන්නේ. අනිත් ඒවා නැතත් මම, මම, මම කියලා අල්ලගන්නේ විඤ්ඤාණය. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේ විඤ්ඤාණයම උපමා කරලා තියෙන්නේ මායාකාරයෙකුගේ මායාවක් වගේ. ඉතින් මායාව කියලා කියන්නේ නැති දෙයක් ඇති හැටියට පෙන්වීමනම්, මේ නැති දේකුයි ලෝකයා අල්ලන් ඉන්නේ. නමුත් නැති බව තේරෙන්නේ නැති එකයි අවිද්‍යාව කියන්නේ - ඒ නිසයි මුලු මහත් භවය, එහෙම නැත්නම් කර්ම රැස් කිරීම ආදිය තියෙන්නේ. යම්කිසි අවස්ථාවක අන්ත විඤ්ඤාණයේ මායාත්මක ස්වභාවයක් තේරුණානම් - හරියට අර විජ්ජා දැක්මක් නරඹන කෙනෙක් මෙතෙක් රැවටිලා ඉඳලා පසුව වේදිකාවේ හැංගිලා ඉඳලා විජ්ජාකාරයා දක්වන ඔය හොර ටික අල්ලගත් අවස්ථාවේ මේක පුස්සක්, මේකෙ ඇති දෙයක් නෑ කියලා තේරුම්ගන්නවා. අන්ත ඒ විදියේ දෙයක්. එතකොට නැති දෙය නැති හැටියටම පේනවා. ඒක තමයි ශුන්‍ය වශයෙන්, හිස් වශයෙන්, බොල් වශයෙන් වැටහෙනවා කියලා කියන්නේ. ඒ විදියට ඒ උපමා ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගතයුතු දේවල් හැටියටයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙන්නේ. නිකන් ආසාවට, නිකන් කාව්‍යාලංකාර වශයෙන් ප්‍රකාශ කරපු ඒවා නෙවෙයි. පංචස්කන්ධය පිළිබඳව දැක්වෙන ආකාරයයි ඒ.

ඊළඟට සළායතනය - ආයතන හය ගැන, අපි කලින් සඳහන් කළ ඇස, කණ, නාසය, දිව, කය, මන කියන ඒ හය. මේවාට ආයතන කියලා කියන්නේ මොකද? මේවා තුළ නිෂ්පාදනයක් වෙනවා. කර්ම නිෂ්පාදනය වෙනවා. මේවාට එන අරමුණු අවිද්‍යාවෙන් දැඩිව අරගෙන

මේ මම, මේ ලෝකය, මේ ඇස, මේ රූපය කියලා ඒ විදියට දෙකක් හැටියට හදගෙන ඒක තුළින් ඇති කරගන්න සම්බන්ධීකරණය තුළින් තමයි කුසල්, අකුසල් ආදී වශයෙන් කර්ම රැස්වීම් වෙලා අන්තිමට මේ සංසාරයේ දිගින් දිගට යන්න. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා විදර්ශනාවෙන් ඒවායේ යථාතත්ත්වය, මේවායේ හිස් බව යථාභූත වශයෙන් අවබෝධ කරගන්නට ඕනෙ. ඒකට අතීතයේ පැරණි තෙරවරුන් එහෙම දීපු සමහර මහාපුදුම උපමා තියෙනවා, ඒ ධර්මය ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්න යොදගත් උපමා. දැන් මේ වගේ වැහි අවස්ථාවක විදුලි කොටනකොට සාමාන්‍ය ලෝකයා, එහෙම නැත්නම් නූගත් ඒ අතීත යුගයේ සමහර කෙනෙක් මේ විදුලිය කියන එක ඇත්ත දෙයක් හැටියට හිතුවා. නමුත් මේ විදුලිය කියන එක කොහේවත් ඉඳලා ආවත් නෙවෙයි. මෙතන ඒ විදුලිය නැතිවුණාට පස්සෙ ආයෙත් කොහෙවත් ගියත් නොවෙයි. ඒ යම් යම් හේතු ප්‍රත්‍යයන් නිසා ඇතිවෙලා, නැතිවෙනවා පමණයි. දැන් සමහරවිට කෙනෙක් හිතන්න පුලුවන් මේ විදුලි කොටනවා කියලා කියන්නේ විදුලිය කියන එක කොහේ හරි තිබිලා වහින වෙලාවට ආවා කියලා. ඒක නැති වුණාට පස්සෙ කොහාට හරි ගියා. ඒක මූළාවක්. විදුලිය කියල දෙයක් ඇතිවෙන්නෙ හේතු රාශියක් නිසා. අපි ඒකට නමක් දගන්නවා. දෙයක් හැටියට අල්ලගන්නවා. ඝන සඤ්ඤාවෙන් වැරදියට හිතාගන්නවා. නමුත් ඇත්ත වශයෙන් ඒක ඇතිවුණා වගේම නැතිවෙලා යනවා. ඕකයි ධර්මතාව. ඉතින් ඔය විදියට විදුලිය, මිරිගුව, දේදුන්න ආදී වශයෙන් නොයෙකුත් උපමා අතීතයේ දක්වලා තිබෙන්නේ මේවායේ ඇති ශුන්‍යත්වය ඒ තුළින් වටහාගතහැකි නිසයි. ඒ සඳහා යන මාර්ගය තමයි එතකොට විදර්ශනාව කියන්නේ. ඒ අනිත්‍යතාව - අර ඇතිවීම් නැතිවීම් දෙක වඩ වඩාත් සියුම් අන්දමින් මෙනෙහි කිරීමෙන් තමයි මේ අවබෝධය ලබාගන්න පුලුවන් වන්නෙ.

අපි කිව්වානෙ සාමාන්‍ය ලෝකයාගේ ආයතනවල නිෂ්පාදනයක් ගැන. ඒ ආයතනවල නිෂ්පාදනය සාමාන්‍යයෙන් ගොරහැඩි ඕලාරික විදියටයි කෙරෙන්නේ. ඔන්න රූපයක් දැක්කා. එතකොට ඒක අනුව හඳුනාගැනීමට යම්කිසි උත්සාහයක් කෙරෙනවා. මේ අහවලා, මේ මගේ හිතවතා, බොහොම ඇලුම් කරන කෙනා කියලා හිතාගත්තොත් ඒක අනුව එක්තරා විදියක සිතිවිලි පරම්පරාවක් ගමන් කරනවා. වෛරක්කාරයා, හතුරා කියලා හිතාගත්තු හැටියේ තවත් විදියක සිතිවිලි පරම්පරාවක් යනවා. එතන දෙකොණක් කියලා අල්ලගන්නා. මේ ඇසයි.

මේ රූපයයි කියලා. නමුත් ඇත්ත වශයෙන්ම බලනවානම් මෙතන මුළු සිද්ධි මාලාව, මේ ඇස් තිරයේ වැටුණු එක්තරා චිත්‍රයක් පමණයි. මේ ඇසෙහි වැටෙන, ඇස් තිරයේ වැටෙන යම්කිසි දර්ශනයක් විතරයි. ඒ දර්ශනය ආශ්‍රයෙන් ඇති කරගන්නවා විශාල සිතීවිලි පරම්පරාවක්. ඇතිකරගෙන තමන්ම කර්ම රැස්කරගන්නවා. එතනින් එහාට සද්දයක් ගැන හිතුවත් එහෙමයි. මිහිරි සද්දයක් ඇහෙනවා. සිංදුවක් වගේ දෙයක් ඇහෙනවා. ඉතින් ඒක හොඳ සිංදුවක් කියලා ඒක තුළ ඇති කරගන්නවා යම් යම් ඇලුම් ආදිය. නමුත් විදර්ශනාවේදී යම් අවස්ථාවක තේරෙනවා මේ ඔක්කොම වලන ගොඩක්. ස්පන්දන ගොඩක්. එහෙම නැත්නම් එහෙම පිටින්ම සංස්කාර ගැන කියාපු කෙසෙල් කඳේ උපමාව වගේ එක්තරා ක්‍රියාකාරීත්වයක් විතරයි මෙතන තියෙන්නේ. දෙයක් හැටියට ගන්න දෙයක් නෑ.

ඉතින් ඒ අවබෝධය කරා යන ගමන තමයි විදර්ශනාව කියලා කියන්නේ. ඉස්සෙල්ලා මේක රූපයක්, ඒ රූපය පමණක් නොවෙයි රූපයට ආරෝපණය කරනවා මේක ලස්සනයි, මේක හොඳයි, ඊළඟට මේකෙ මේ මේ විදියේ අංග තියෙනවා. ඒවාට තමයි කියන්නේ නිමිති ගන්නවා කියලා. නිමිති, අනුවාසඤ්ඡන වශයෙන්. නිමිති ගන්නවා. ඊළඟට තවත් ඒ නිමිති සරසනවා අනුනිමිති වලින්. ඔය විදියට පුද්ගලයා හඳුනාගත්තයි කියලා කියන්නේ ඒකයි. නමුත් අන්තිමට අර ඇහේ වැටුණු ඡායාව විතරයි. දැන් කර්මරාවක වැටෙනවා වගේ තමයි මේ ඇහේ බබාගෙ සෙල්ලමයි තියෙන්නේ. ඇහේ වැටෙන ඡායාව අනුව යම්කිසි හැඟීමක් සිතේ ඇති කරගන්නවා. ඊළඟට අවිද්‍යාව නිසා ඒක උද්දීපනය කරලා දෙයක් හැටියට ඉදිරිපත් කරලා ලෝකයා සංසාරයේ ඇවිද්දවනවා. ඒ සිතීවිලි පරම්පරාවේ ඇතින්ම තියෙන්නේ අර විදියේ විතර්ක සිතීවිලි සමූහය. ඊට මෙහායින් තියෙනවා සඤ්ඤාව. අර හඳුනාගැනීම. ඒ හඳුනාගැනීමට උපකාර වෙනවා අතීතයේ ලබාගත්තු අන්දකිමි. ඒවා ආශ්‍රයෙනුයි ආ මේ අහවලා, මේ මට මෙහෙම වැරද්දක් කරපු කෙනා, මේ මට මේ විදියට කරපු කෙනා කියලා ඔය විදියට හිතුවිලි ඇති කරගන්නවා. අර අතීත සඤ්ඤා උපකාර කරගෙනයි මේ හඳුනාගැනීම ආදිය කරන්නේ.

ඉතින් ඔය විදියට යන සිතීවිලි පරම්පරාව බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ අර මුවා මිරිඟුව ඔස්සේ දුවනවා වගේ. ඒ වෙනුවට නුවණැති පුද්ගලයා කරන්නේ මොකක්ද, එතනම ඉඳගෙන මේ මිරිඟුවේ යථා

ස්වභාවය අවබෝධ කරගන්නවා. ඒ වගේම බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මේ සදෙරට හමුවෙන අරමුණු පිළිබඳව මේකෙ යථා අවබෝධය ලබාගන්න උත්සාහ කරන්නයි කියලා. ඉතින් ඒක තමයි හඳුන්වන්නේ ධර්මයේ යෝනිසෝමනසිකාරය කියලා. යෝනිසෝමනසිකාරය කියලා කියන්නේ යමක් හටගන්නා තැනටම හිත යොදලා තේරුම්ගන්න උත්සාහ කිරීම. අර මුවා කරන්නේ ඒ හටගන්නා තැන අමතක කරලා. මේ තමන්ගෙම පෙනෙන ඇස්වල තිබෙන දෝසයකින් හෝ සීමිත භාවයකින් ඇතිවුණ බව නොදක අර ඇත පෙනෙන මිරිගුව යම්කිසි දෙයක් හැටියට, වතුරක් හැටියට හිතාගෙන ඒක ඔස්සේ දුවනවා.

නමුත් ධර්මයේ දක්වන්නේ මෙතන මුළු තියෙන්නේ අවිද්‍යාවෙයි, මේ හේතු ප්‍රත්‍ය සමූහයක් නිසා ඇතිවෙන දෙයක් කියලා නොදන්නයි. ඒ සිතිවිලි පරම්පරාව හැකිතාක් ඉක්මනින් වැඩෙනවා. විතර්කවලට ගියාම එහි පටලැවුණට පස්සෙ - ප්‍රපඤ්ච හැටියට පටලැවුණට පස්සෙ අන්තිමට දවල් හීන දකිමින් ගතකරනවා.

බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ නිමිති වශයෙන් දැඩිව ගන්නේ නැතුව විදර්ශකයා - එහෙම නැත්නම් විදර්ශනාවේ යෙදෙන යෝගාවචරයා - මේ දකින දෙය පොදුවේ රූපයක්, රූපයක් කියලා එතනින් ඒ මෙනෙහි කිරීමෙන් කෙළවර කරන්න උත්සාහ කරන්න ඕන. කෙළවර කරනවා ඒක රූපයක්, රූපයක් කියලා දෙවරක් ඒක හිතට දමාගෙන. ඊට එහාට යන්න දෙන්නේ නෑ. රූපයක් රූපයක්. ඒ වගේම සද්දයක් සද්දයක්. ඒක විග්‍රහ කරන්න යන්නේ නෑ. ඒක පිළිබඳ විතර්ක ඇති කරගන්න, ප්‍රපඤ්ච ඇති කරගන්න, දවල් හීන මවන්න උත්සාහවත් වෙන්නේ නෑ. මේක අර ඇස් තිරයේ වැටුණු එක්තරා රූපයක් පමණයි. එහෙම නැත්නම් දර්ශනයක් පමණයි. ඊළඟට අරක කන් බෙරයේ වැදුණු සද්දයක් පමණයි. කන් බෙරයේ වැදුණු යම්කිසි වලනයක් බ්‍රමණයක් විතරයි කියලා ඒ විදියට ආපසු අර යෝනිසෝමනසිකාරය වෙත ආකාරයට - මේක හටගත්තු තැනට සිත යොදනවා. ඒක බොහොම අමාරු වැඩක්. ඒකට සැහෙන්න සමාධිමත් හිතක් තියෙන්නට ඕන. සමාධිමත් සිතකින් සිත එකඟ කරගෙන ඒ විදියට එතනින් කඩන්නනම් ඇත්තවශයෙන්ම උපේක්‍ෂාවක් අවශ්‍යයි. මධ්‍යස්ථ බවක්. ඇලුම් ගැටුම් දෙකෙන් හැකිතාක් දුරට හිත මුද්‍රාගෙන එතනම ඒක මෙනෙහි කරලා යන්න අරිනවා.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ඇත්ත වශයෙන් මේවා ඇවිත් යන දේවල්. නමුත් මේ බද්ධගෙන අල්ලගෙන ඒක උඩින් නොයෙකුත් දේවල් තව එකතු කරගැනීම තුළින් තමයි සංසාරයේ ගමන සිදුවෙන්නේ. කර්ම වේග වලට අසු වෙන්නේ. ඒ වෙනුවට බුදුපියාණන් වහන්සේ හැකිතාක් ඉක්මනින් මේ ආයතනයේ ක්‍රියාකාරීත්වය වඩාත් සරල තත්ත්වකට පමුණුවනවා. සරල කියලා කිව්වට ගැඹුරට යාමක් එතන කෙරෙන්නේ. සාමාන්‍ය ලෝකයා ඒ ආකාරයට ජීවත්වෙන්නේ ව්‍යවහාර ලෝකයේ එදිනෙද ජීවිතයේ ජීවත්වීම අවශ්‍ය නිසා කියලා කියනවා. නමුත් ඒක තුළින් වෙන්වෙන දිගට දිගටම සංසාරයේම කරකැවෙනවා. නමුත් යම්කිසි අවස්ථාවක මේ අවබෝධය ලැබිය යුතුයි. ඒ සඳහා තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ අර සියුම්ව මනසිකාරය යොදලා හිත හැකිතාක් ඉක්මනින්ම උපේක්‍ෂාවටගන්න කියලා කියන්නේ.

ඉතින් ඒ විදියට සකැකුවටත් යන්න නොදී අන්තිමට අර වේදනාව, ඒ වින්දනය. මේ වේදනාවෙන් දෙපැත්තක් තියෙනවා. මේ පින්වතුන් කවුරුත් දන්නවා සැප-දුක් කියලා. ඒ දෙකට මැදින් තිබෙනවා නොදුක්-නොසුව කියලා එකක්. ඒක සාමාන්‍ය ලෝකයාට අවබෝධ වෙන්නෙත් නෑ. ඒක හිතට අසුවෙන්නේ නැති විදියේ තත්ත්වයක් නිසා. මධ්‍යස්ථ තත්ත්වය පිළිබඳව බොහෝවිට අනවබෝධයයි තියෙන්නේ. අවිද්‍යාවයි තියෙන්නේ මධ්‍යස්ථ වේදනාව පිළිබඳව. ඒ මධ්‍යස්ථ වේදනාව ටික ටික හෙළි කරගන්න පුළුවන් වෙන්නේ, අඳුනගන්න පුළුවන් වෙන්නේ සතිපට්ඨානයේ යෙදෙනකොට. හොඳට සිහිය යොදලා තමන්ගෙ කය පිළිබඳව, වේදනාව පිළිබඳව, සිත පිළිබඳව, සිතට එන සිතිවිලි පිළිබඳව වර්තමානයේ ජීවත්වෙමින්, සතිය පවත්වනකොට ඔන්න තේරෙනවා සැප වේදනාව කියලා දෙයක් තියෙනවා. දුක් වේදනාව කියලා තියෙනවා. මධ්‍යස්ථ එහෙම නැත්නම් නොදුක්-නොසුව කියලා වේදනාවකුත් තියෙනවා. ඒ මැදින් තමයි ඇත්ත වශයෙන්ම අපට මේ විමුක්තියේ මාර්ගය තියෙන්නේ. එතන තමයි උපේක්‍ෂාවට තැන.

උපේක්‍ෂාව කියලා කියන්නේ මධ්‍යස්ථව සමච බැලීම. ඒක බොහොම අමාරු වැඩක්. නමුත් විදර්ශකයා උත්සාහවන්තව අර ඇලුම් ගැටුම් දෙකෙන් හිත මුද්‍රගෙන එතනම ඒවා එන හැටි, යන හැටි බලනවා. දැන් පාර තොටක නැවතීලා තමන් බලාපොරොත්තු වෙන වාහනයක් තියෙනවානම් ඒක දිහා හුගක් ඕනෑකමින් බලනවා. නමුත්

තමන්ට වුවමනා විශේෂයෙන් ඇල්මක් ගැටුමක් නැති වාහනයක් යනවානම් ඒක එනවා ජේනවා. යනවා ජේනවා. රාත්‍රී කාලයේනම් ඉස්සරහා තියෙන ලාම්පු ජේනවා. ඊළඟට පස්සෙන් තියෙන ලාම්පු ජේනවා, ඔව්වරයි. අන්න ඒ වගේ අර අමුතු නිමිති ගන්නෙ නැතුව ඒ එන අරමුණු එතන එතනම මෙනෙහි කරලා කෙළවර කිරීමේ, ශීඝ්‍රව මෙනෙහි කිරීමේ ක්‍රමයයි බුදුපියාණන් වහන්සේ විදර්ශනාව හැටියට දක්වන්නෙ. ඒ විදියට කරගෙන යනකොට යම් අවස්ථාවක වැටහෙනවා අන්න අර කියාපු නැති දෙයක් නේද මේ පෙන්නුම් කරන්නෙ? නැති දෙයක් ඇති හැටියට මවා පෑමක් නේද මේ හිතෙන් කරන්නෙ කියන අවබෝධය. ඒක වෙන කෙනෙකුට පෙන්නුම් කරන්න බෑ, තමාම ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගත යුත්තක් අර විදර්ශනා මාර්ගයේ ගිහිල්ලා.

ඉතින් ඒකම තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ රූපය පෙන පිඩක් ආදී උපමා වලින් දැක්වුවේ. අන්තිමේදී මේක මායාවක්, මායාකාරයෙක් දක්වන දෙයක්. මොකද ඒක මමය කියලා ගත්තානම් ඊට එහායින් තියෙන ඒ ලෝකයේ දේවල් අපි අඳුනගෙන ඒවට නමක් දගෙන ඒවා පිළිබඳව ඇලුම් ගැටුම් ආදිය ඇතිවෙනවා. ව්‍යවහාර ලෝකයේ ජීවිතයට ඒක උපකාර වෙන්න පුළුවන්. නමුත් සංසාරයෙන් මිදීමට උපකාර වෙන්නෙ නෑ. යථාතත්ත්වය ඒක නොවේ. මේ මසෑසට යටවීමක් ඒක. එහෙමනම් ඒ වෙනුවට බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නෙ විදර්ශනා ප්‍රඥාව මතුකරගන්න ඕන ක්‍රමක්‍රමයෙන්. ඒ ප්‍රඥාවට තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ ආකාරයට මේ පංචස්කන්ධයම දුකක් කියන එක - යථාතත්ත්වය වැටහෙන්නෙ. පංචස්කන්ධයම දුකක් කියලා කියන්නෙ මොකක්ද? සාමාන්‍ය ලෝකයා දුක කියලා කියන අදහසට වඩා මහපුළුල් එකක් කියවෙනවා මේ පංචස්කන්ධයේ දුක කියලා කීම තුළ. මේකෙ අනිත්‍යතාව ජේනවා. මෙතන තියෙන්නෙ අර වලන රාශියක් විතරයි. මේවා එකක්වත් අල්ලගත්තු තැන තියෙන්නෙ දුකක්. ඒක නිසා මෙතනදී කරන්න තියෙන්නෙ ඒ ඒ එන එන දේ මෙනෙහි කිරීමෙන් මේවා පිළිබඳ නොඇල්ම, විරාගය දැඩිව ඇතිකරගැනීමයි. ඒ විදියට යනකොට අන්තිමට යම් අවස්ථාවක මේ කොයි එකක් ආවත් ඒවාට ඔරොත්තු දෙන ස්වභාවයක් - ඒ සංස්කාර පිළිබඳව උපේක්ෂාවක් ඇතිවෙනවා. ඉතින් ඒකම අනිත්‍ය, දුක, අනාත්ම වශයෙන් ත්‍රිලක්ෂණය දකිමින් තව තවත් ගැඹුරට මනසිකාරයේ යෙදෙන්න ඕන. ඇත්ත වශයෙන් හැම එකක්ම - අපි කලින් කිවු කතන්දරයේ විළු ළඟට ගිය යෝගාවචරයා කරපු වැඩිය නෙවෙයි මේක - කීමක් නොවෙයි දැකීමක්. නුවණැසින්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

දැකීමක්. ඒ දැකීම තුළින් ප්‍රඥාව මෝරලා ගිහිල්ලා යම් අවස්ථාවක ජේනවා මේ හැම එකකම ශුන්‍යත්වය.

ඒක ඇස්, කන්, නාසාදිය තිබුණත්, අවදිව සිටියත් මෙතෙක් පෙනුන අරමුණු වලට හසු නොවන තත්ත්වයක්, ඒවායේ ශුන්‍යත්වය, හිස් බවක් අවබෝධ වෙන තත්ත්වයක් තිබෙනවා. ඒකට තමයි භවනිරෝධය කියලා කියන්නේ. ඒ කියන්නේ - සාමාන්‍ය ලෝකෙ තියෙන්නේ භවයේ පැවැත්ම, මේ පැවැත්මේ නැවැත්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ ඔහු මගින් මය විදියටයි. ප්‍රඥාවෙන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගතයුතු තත්ත්වයක් ඒක. ඉතින් ඒ ප්‍රත්‍යක්‍ෂය යම් කෙනෙක් ලැබුවානම් සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී උපරිම වශයෙන් අරහත්. අන්න ඒ ප්‍රත්‍යක්‍ෂය තමයි මය අරහත්ඵල සමාධිය ආදී වශයෙන් කියන්නේ. ඒ සමාධි තත්ත්වයේදී ඒ යෝගාවචරයාට ලබාගත්තු විමුක්තිය අත්දකින්න පුළුවන් - සංසාර විමුක්තිය. ඒ විමුක්තියේ සුවයේ සෑහෙන කාලයක් ගතකරන්න පුළුවන්. ඒකයි මෙලොවම නිවන කියලා කියන්නේ. දිට්ඨව ධර්මය. මෙලොවම නිවන ලබාගන්නා කියලා කියන්නේ අන්න අර ප්‍රඥාවෙන්, මේ අපිට ජේන ලෝකයේ ඇති ශුන්‍යත්වය, හිස් බව ගැඹුරින්ම අවබෝධ කරගැනීමයි. ඒ අවබෝධයේ වැදගත්කම ඇත්ත වශයෙන්ම මතුවෙන්නේ මරණ අවස්ථාවේදීයි.

මේ පින්වතුනුත් අහලා තියෙනවා කර්ම නිමිත්ත, ගති නිමිත්ත ආදී වශයෙන් පණ අදින පුද්ගලයාට පහළ වන නිමිති පිළිබඳව. මේ පැත්තට අදින පුද්ගලයාට මේක තවත් අල්ලගෙන ඉන්න බෑ කියලා වැටහෙනකොට වෙන මොකක්හරි හිතට ඉදිරිපත් වෙනවා, ඔහු එහෙනම් මේක අල්ලගන්න කියලා. අතීත කර්ම වේග වලින් යමක් ඉස්සරහට එනවා කර්මානුරූපව. මේ ජීවිතයේ පණ අදිනවා කියලා කියන්නේ මොකක්ද? මෙලොවම ඉන්න දැගලනවා. නමුත් මේ ශරීරය ඔරොත්තු දෙන්න නෑ. යම් අවස්ථාවක් එනවා මේක අත ඇරලා යන්න. නමුත් මේකට තියෙන ඇල්ම නිසා, ශරීර කුඩුවට තියෙන ඇල්ම නිසා මෙතනම ඉන්න දැගලනවා, අර තණ්හාව නිසා. උපාදනය කියලා කියන්නේ අල්ලාගැනීම. අතහරින්න වෙන බව හරියට තේරුම්ගන්න වෙලාව වෙනකොට හිතට පහළ වෙනවා වෙන නිමිත්තක්. ඉතින් ඕක අල්ලගන්නවා.

ඒක සමහරවිට අපාය ගින්දරක් වෙන්න පුළුවන්. තිරිසන් සතෙකුගේ කුසයක නිමිත්තක් වෙන්න පුළුවන්. නමුත් අර පැවැත්මට

ඇති ආසාව නිසා හිතෙන් අරක දැඩිව ග්‍රහණය වෙනවා. ඕක උපාදන වශයෙන් අල්ලගන්නවා. ඔන්න එතනයි හවය. එතකොට දෑත් බොහෝ දෙනා කතා කරන්නේ හවනිරෝධය ගැන නෙවෙයි අර අන්නරා හවය කියලා දෙයක් ගැනයි. නමුත් ඇත්ත වශයෙන් අපගේ අවධානය යොමු වියයුත්තේ ඔන්න ඔය හවනිරෝධය කියන එකටයි. නමුත් ඒක ඒ වෙලාවට හිතලා ගන්න බෑ. අපි කලින් කිව්වා වගේ සීයා කෙනෙක් වෙලක් දුදරුවන්ටත් වස්තුවටත් ඔක්කොටම ඇලුම් ඇතුව ඉඳලා 'මැරෙන වෙලාවට ඤාණික අවබෝධයක් ලබාගෙන, ඒ වෙලාවට මම මේ ජීවිතය තවත් උපදින්නේ නැති තත්ත්වයකට පත්කරගන්නවයි' කියලා හිතුවට ඒක හරියන්නේ නෑ. ප්‍රඥාවෙන් ඒක ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්න ඕන ජීවත්ව ඉදිදීම. ප්‍රඥාවෙන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගත්තු තැනැත්තාට මරණ අවස්ථාවේදී නිරායාසයෙන්ම අර කියාපු නිවන් සිතයි මතු වෙන්නේ. නිවන් සිත කියලා කියන්නේ මේ හවනිරෝධයයි. හවයේ පැවැත්මේ නිස්සාරණිය - කොටින්ම කියතොත් ශුන්‍ය බවට, හිස් බවට සිත එනවා. ශුන්‍යත්වයට හිත එනවා. එතකොට එතන ඇලුම් ගැටුම් මොකක්වත් නෑ. ඒ විදියේ තත්ත්වයක් තමයි නිවන කියලා කියන්නේ. ඒක මෙලොවම අවබෝධ කරගත්තු අය මෙලොවදීම ඒ නිවන් සුවය විදිනවා සමාධිය වශයෙන්. ඒකේ උපරිම වටිනාම අවස්ථාව තමයි අන්න අර කියාපු මරණ අවස්ථාවේදී ඒක ඉබේටම ඉදිරිපත් වීම.

ඒ නිවන කියලා කියන්නේ සාමාන්‍ය ලෝකයේ වචනයෙන් කියනවානම් නොමැරී මැරීම වගේ දෙයක්. මෙලොව ශරීරය වශයෙන් ජීවත්වෙනවා. නමුත් හිතෙන් මේ හවයේ ඇති නිස්සාරණිය තේරුම් අරගෙන මේ පංචස්කන්ධය අතහරිනවා. පංචස්කන්ධය බදාගෙන ඉන්නේ හිතෙන්. කවුරුවත් පංචස්කන්ධය අතින් අල්ලගෙන ඉන්නවා නෙවෙයිනේ. අල්ලගෙන ඉන්නේ මොකකින්ද? හිතෙන්. උපාදන වශයෙන් අල්ලගෙන ඉන්නේ තණ්හාව නිසා. තණ්හාව ඇති තැන උපාදන තියෙනවා. තණ්හාව නැති කිරීම, තණ්හාකෘතිය ආදී වචන නිවන විස්තර කිරීමේදී යොදනවා. ඒ තණ්හාව නැතිකරනකොට, ඒ අල්ලාගැනීම නැතිවීම, මෙලොවම ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගත්තානම් මේ ශරීරය ඇත්ත වශයෙන්ම අතහරින්න වෙන වෙලාවට ඒ විදියේ තත්ත්වයක් නිරායාසයෙන්ම ඉදිරිපත් වීමක් සිදුවෙනවා. ඒ වෙලාවට ඉබේටම මතු වෙන්නේ අර කලින්ම ඒක පුරුදු කරගෙන තියෙන නිසා, එහෙම නැත්නම් ඒක තමන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගෙන ඇති නිසා. ජීවිතයේ ලබාපු වටිනාම ප්‍රත්‍යක්‍ෂය නිසා ඒක නිරායාසයෙන්ම ඉදිරිපත් වෙනවා. ඒ

භවතීරෝධ තත්ත්වයයි. රහතන්වහන්සේ කෙනෙක් සමහරවෙලාවට ශරීරය ගිනි දල්වාගෙන පිරිනිවන් පෑවා කියලා එහෙම සඳහන් වෙනවා. කෙනෙක් බය වෙන්න පුළුවන් මොකක්ද මේ, අපෝ කොයිතරම් දුකක්ද මේ වින්දේ කියලා. මේ පින්වතුනුත් ඔය අතහැරපු ඇදුමක් එහෙම සමහරවිට ගිනි ගොඩකට දලා පුව්චන්තෙ. ඒ වෙලාවට තමන්ම පිව්චෙනවා කියලා හිතෙන්නෙ නෑනෙ. අන්න ඒ වගේ මේ පංචස්කන්ධය හිතෙන්නම අත ඇරලා ඒකට ගිනි අවුළුවගන්නවා තේපෝ ධාතු සමාපත්තියට වැදිලා. මේක ඉතින් සාමාන්‍ය ලෝකයාට තේරුම්ගන්න බෑ.

අන්න ඒ විදියට ඒ සිතින් කරන්න පුළුවන් උපරිම විමුක්තිය, උපරිම උපේක්ෂාවයි නිවන කියලා කියන්නෙ. ඔය තත්ත්වය කරා යන ගමනයි එතකොට මේ ප්‍රතිපදාවේ ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ වශයෙන් - සමඵ විදර්ශනා වශයෙන් - නොයෙකුත් ආකාරයෙන් කියන්නෙ. මේ පින්වතුන් ඒ ඉලක්කය හරියට වටහාගත්තානම් ඒ මාර්ගයේ හරියට යනවානම් තමන්ගේ පාරම් සම්පූර්ණ වෙලා තියෙනවානම් දරන උත්සාහය හරිනම්, කල්‍යාණමිත්‍ර ආශ්‍රය හරියට තිබෙනවානම් තාමත් පුළුවන් මේවා ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්න. මේ කථාන්තරය තුළ දැක්වෙන මේ පාඩම් දෙකම අපි නුවණ මෙහෙයවලා කල්පනා කරන්න ඕන. ලෝකයේ කවදත් හොඳ නරක කියලා දෙකක් තිබෙනවා. පින් පව්, කුසල් අකුසල් කියලා දෙකක් තියෙනවා. මේවා වටහා දීමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ කළේ. කලු පැත්තයි සුදු පැත්තයි හඳුන්වලා දුන්නා. මේ සංඝයාවහන්සේලා - පැවිද්දන් කියලා කියන්නේ ගිහි ලෝකයෙන්ම එන අයයි. ඒ ගිහි ලෝකයේදීම යම්කිසි ගුණධර්ම වර්ධනයක් ඇතිවෙලා ඊට පස්සෙ ඒවා මෝරා යාමෙන් තමයි ක්‍රමක්‍රමයෙන් පැවිදි ජීවිතයට එන්නෙ.

ගිහි ජීවිතය ගැන හිතලා බැලුවත් කෘතඥතා ආදී ගුණධර්ම වැදගත් වෙනවා. ඒවා තුළින් ක්‍රමක්‍රමයෙන් තමන්ගේ ජීවිතය ගැන ගැඹුරු අවබෝධයක් ලබාගෙන යම්කිසි අවස්ථාවක බහුපුත්තිකා තෙරණිය වගේ පැවිදි බිමේදී හෝ ගිහි ජීවිතයේදී හෝ අර උපේක්ෂාව ඇති කරගන්න ඕන. උපේක්ෂාව ඇතිකරගෙන මේ ශරීරයේ ස්වභාවය - ජරා, දුර්වලතාවය, අනාත්ම ස්වභාවය - ඒ කියන්නේ තමාගේ වසයේ පවත්වන්න බැරි බව මේ හැම එකක්ම. මේක අවබෝධකරගන්න ඕන. මහඵ වයසත් උපකාර කරගෙන මේ ශරීරය අතහැරිය යුතු දෙයක්, අතහරින්නට වෙන දෙයක් කියලා ඒක පිළිබඳව ඇල්ම නැති

කරගන්නකොට, මේ සිතේ සංසිදෙන්නෙ නැතුව මෙව්වරකාලයක් තිබුණ තණ්හාව නැති කිරීමේ, එහෙම නැත්නම් අතහැරීමේ තත්ත්වය ප්‍රඥවෙන් ප්‍රත්‍යක්‍ෂ කරගන්න පුළුවන් වෙනවා. මේ පංචස්කන්ධය යම් අවස්ථාවක එහෙම සිතෙන්ම අතහැරියානම් ඒ වෙලාවට ලැබෙණ සුවය තමයි අපි පරම ශාන්ත නිර්වාණ සුවය ආදී වශයෙන් දක්වන්නෙ - ඒකට කියන්නෙ අවේදයිත සුවය කියලා. ලෝකයේ තියෙන වේදනා ආශ්‍රයෙන් ලබාගන්න අනිත් හැම සැපයක්ම බුදුපියාණන් වහන්සේ දුක් හැටියටයි දැක්වුවේ. දුක් වේදනාව දුක බව අමුතුවෙන් කියන්න දෙයක් නෑ. සැප වේදනාව දුක බව තේරෙන්නෙ ඒක වෙනස් වෙනකොටයි. මධ්‍යස්ථ වේදනාව කොහෙන්ම දූනෙන්නෙත් නෑ. මේ එකක්වත් අල්ලගන්න එපා කියන විදියේ දර්ශනයයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නෙ.

ඒ සඳහා මුලදි කියාපු මධ්‍යස්ථ වේදනාවෙන් ආරම්භ කරලා ක්‍රමක්‍රමයෙන් ගැඹුරට යනකොට යම්කිසි අවස්ථාවක මේවායේ නිස්සාරත්වය, අනිත්‍යතාවය වැටහෙනවා. එතනදි සළායතනයේ ක්‍රියාකාරීත්වය, විතර්ක ආදියට යන්න නොදී හැකිතාක් ඉක්මනින් අවම මට්ටමින් දකිනවා. මේ දෙකක් හැටියට බෙදගත්තු ඇසත් රූපයත් කියන දෙක ගැටීමෙනුයි මෙන්න මේ ඔක්කොම වෙන්නෙ. ඊළඟට කණත් සද්දයත් කියලා දෙකක් හදගෙන ඒ දෙක ගැටීමෙනුයි මේ ඔක්කොම. දැන් ඔය පිල් දෙකක් බෙදගෙන ක්‍රීඩා කරන්නෙ. පිල් දෙක බෙදුණ නිසානෙ මේ ඔක්කොම ක්‍රීඩාව තියෙන්නෙ. අන්න ඒ වගේ තමයි මේ පිල් දෙකක් හදගන්නවා. මේ ඇහැයි මේ රූපයයි. අර මුඛාගෙ කතාවෙන් තේරුම්ගන්න පුළුවන්. ඉතින් ඒ වගේම මේ ඇහැයි මේ රූපයයි කියලා ඒක ඔස්සේ දුවනවා. මේ කණයි, මේ සද්දයයි කියලා ඊළඟට ඒක ඔස්සෙ යනවා. යම්කිසි අවස්ථාවක ඔය විදියේ ක්‍රියාකාරීත්වයකින් මිදීමයි සංස්කාරයන්ගේ සංසිදීම කියලා කියන්නෙ. මේ සංස්කාර තමයි ලොකුම දුක කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා. මේ කියාපු සිත තුළ කෙරෙන සංස්කරණයම දුකක් හැටියට ගැඹුරින් වැටහෙන අවස්ථාවක් තියෙනවා. අන්න ඒ සංස්කාර නිරෝධයයි බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නෙ. එහෙම සකස් කරන්නෙ නැත්නම් ඒවායේ විපාක පක්‍ෂයකුත් නෑ. එතනම ඉවරයි. දැන් කර්මප සංස්කාර කියලා හඳුන්වන්නෙ මොකද මේ දීර්ඝ කාලයක් තිස්සෙ අපි මේ රැස්කරගත්තු කර්ම තමයි මොහොතක් පාසා අපේ විඤ්ඤාණයෙන් මතු වෙලා අපට ක්‍රියාකාරීත්වයට පොළඹවන්නෙ. ඒ වෙනුවට මේ හැම

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

එකක්ම උපේක්ෂාවට හරවලා ඒවා එහෙම්මම යන්න අරිනවානම් ඒවා යන්නෙ අල්ලගන්නෙ නැතුව, අන්න එතන තමයි විමුක්තිය තියෙන්නෙ.

ඉතින් මේ ධර්ම මාර්ගයේ යාමට අවශ්‍ය උපදේශයක් මේ ගාථාවේ තියෙනවා අර කියාපු උතුම් ධර්මය දකිමින් එක දවසක් ජීවත් වුණත් ඇතැයි කියලා. සීයා කෙනෙක් ආච්චි කෙනෙක් නූනත් කමක් නෑ එක දවසක් හරි ජීවත්වෙලා ඕක ප්‍රත්‍යක්ෂ කරගන්නානම් ඒක තමයි නියම වටිනා ජීවිතය කියලා හිතාගන්න ඕනෙ. එතකොට අද දවසෙ මේ පින්වත් පිරිස මේ කියාපු මාර්ගයට උපකාර වන යම් යම් මට්ටමකින් ශීලය සමාදන් වෙලා ඒ ශීලයේ පිහිටලයි මේ හැම එකක්ම කරන්නෙ. ඊළඟට ඒ වගේම තමන්ගේ ශක්ති ප්‍රමාණයෙන් භාවනාත් වැඩුවා.

ඇත්ත වශයෙන්ම ධර්මශ්‍රවණය තුළින් පවා භාවනා මනසිකාරයෙන් අසන්නෙක් ඉන්නවානම් කෙනෙකුට පුලුවන් ඒක තුළින් විදර්ශනා ඥාන පවා ඇති කරගන්න පාරමී ශක්තිය තිබෙනවානම්. ඒ විදියටම මේ නිවනටත් උපකාර වන තමාගේ ජීවිතයටත් උපකාර වන යම්කිසි ධර්මදේශනාවක් ශ්‍රවණය කලා. මේ තුළින් යම් ශ්‍රද්ධා, චීර්යය, සති, සමාධි, ප්‍රඥා කියන අර ඉඤ්ජියධර්ම, බලධර්ම වශයෙන් නිවනට උපකාර වන යම් ශක්තීන් ඇතිවුණානම් - චිත්ත ශක්තීන්, ඒ ශක්තීන් පිහිට කරගෙන කල්‍යාණ මිත්‍ර ආශ්‍රයත් උපකාර කරගෙන මේ පින්වත් පිරිස හැකිතාක් ඉක්මනින්ම බුද්ධශාසන පරිභානිය අවදියේ ශාසන පරිභානියට කලින් සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදයෙන් ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී මේ භයානක සංසාර දුකින් අත මිදිලා උතුම් අමාමභ නිවන් සාක්ෂාත් කරගැනීමට මේ ධර්මශ්‍රවණමය කුසලය ඒකාන්තයෙන්ම හේතු වාසනා වේවා! එසේම අවිච්චියේ සිට අකනිටාව දක්වාම අපගේ ඥාතීන් අතුව එව යම්තාක් කෙනෙක් මේ ධර්මදේශනාමය ධර්මශ්‍රවණමය කුසලයන් අනුමෝදන් වීමට කැමතිනම් ඒ අනුමෝදන් වීමෙන් හැකිතාක් ඉක්මනින් ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමභ නිවන් සාක්ෂාත් කරගන්නවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගෙන මේ ගාථාව කියන්න.

‘එතතාවතා ව අමොහති...’

103 වන ඉදිරිපස

103 වන දේශනය

(පහත් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 90)

‘හමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධස්ස’

තපෙන බ්‍රහ්මචරියෙන - සංයමෙන දමෙන ව

එතෙන බ්‍රාහ්මණො හොති - එතං බ්‍රාහ්මණමුත්තමං’ති

– ථෙරගාථා, සුනීතසෝරගාථා.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

සමාජ සම්මතයට අනුව බොහෝවිට කෙනෙකුගේ උසස් පහත් බව මැනෙන්නේ උපත ලබාපු සමාජ පරිසරය අනුවයි. බුද්ධ කාලයේ ඉන්දියාවේ දැඩිව බලපැවැත්වුණු කුල හේදයට පදනම වුණේ උත්පත්තිය පිළිබඳ කාරණයයි. කෙනෙක් වසලයෙක් හෝ බමුණෙක් වෙන්නෙ උත්පත්තිය අනුවය කියන මතයයි ඒ කාලේ පිළිඅරගෙන තිබුණේ. එහෙම නමුත් තිලෝගුරු බුදුපියාණන් වහන්සේ උත්පත්තිය වෙනුවට, ප්‍රතිපත්තිය කෙනෙකුගේ උස් පහත් බව මැනීමේ මිණුම් දැක්වී විසයුතු බව ලෝකයාට පෙන්වා දුන්නා. ඒ වගේම ඒකට නිසි ආදර්ශයත් ලබා දුන්නා.

මේ අපි මාතෘකා කළ ගාථා ධර්මය දේශනා කරන්නට යෙදුණේ ඒ වගේ අවස්ථාවකයි. රජගහ නුවර වාසය කලා සුනීත කියලා ඉතාමත්ම දුගී මනුෂ්‍යයෙක් කසළ ශෝධක වෘත්තියේ යෙදෙන, නිහින කුලයක උපන්න, පහත් කුලයක උපන්න. නගරයේ කැලිකසළ එකතු කිරීම තමයි ඒ මනුෂ්‍යයාගේ රක්ෂාව. එක දවසක්ද බුදුපියාණන් වහන්සේ උදැසන මහාකරුණා සමාපත්තියෙන් ලෝකය බලා වදරනකොට පෙනී ගියා මේ සුනීත තුළ රහත් වීමේ පුණ්‍යශක්තිය, උපනිශ්‍රය සම්පත්තිය තිබෙන බව. දකලා බුදුපියාණන් වහන්සේ එද සංඝයාවහන්සේලාත් පිරිවරාගෙන රජගහ නුවර සුනීත කසළ සුද්ධ කරන විදියට පිණිච්චාගේ වැඩම කලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ වඩිනවා දකලා සුනීත යම්කිසි ශුද්ධාවක් ඇතිකරගෙන ඒ කසළ කද පැත්තකින් තියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ළඟට ඇවිල්ලා වන්දනා කලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ ඇසුවා ‘මොකක්ද සුනීත මේ දුක්ඛිත ජීවිතෙන් ඇති වැඩේ? නරකද මහණ වුණාම?’ කියලා. සුනීත කියනවා ‘අප වැන්නවුන් මහණ කරන්නේ කවුද? එහෙම මහණ කරනවානම්

පහත් කණුව ධර්ම දේශනා

භාග්‍යවතුන්වහන්සේ මාව පැවිදි කරන්න' කියලා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ 'එහි හික්කු', 'එව මහණ!' කියලා වදලා. ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේ සුවිශේෂ පුද්ගලයින්ට දෙන පැවිදි උපසම්පද ක්‍රමයයි. ඒ වචන දෙකෙන්, 'එව මහණ' කියලා කියන ඒ වචන මාත්‍රයෙන්ම පැවිදි උපසම්පදව ඒ සුනීත කියන ඒ නිහින කුලයේ උපන් ඒ කසළ ශෝධකයාට දීලා එක්කරගෙන ගිහිල්ලා භාවනා කර්මස්ථාන ලබාදුන්නා. මේ සුනීත භාමුදුරුවෝ වැඩිකල් නොගොස්ම වනාන්තරගත වෙලා ධ්‍යාන භාවනා වඩලා පඤ්චාහිඤ, අෂ්ට සමාපත්ති ලබාගෙන අරහත්වයද ලබාගන්නා. ඒ රහත් වුණ දවසේ රාත්‍රී - එළිවෙන යාමයේයි රහත් බව ලැබුවේ - ඒ අවස්ථාවේ ශක්‍රයාත්, දෙව්වරුනුත්, බ්‍රහ්ම රාජ්‍යයන් ඇවිල්ලා මේ සුනීත මහරහතන්වහන්සේට වන්දනා කරනවා. එතකොට ඒක දිවැසින් දෑකලා බුදුපියාණන් වහන්සේ එක්තරා විදියක සිනාවක් පහළ කළා. විශේෂ අවස්ථාවල් වල බුදුපියාණන් වහන්සේ සිනාවක් පහළ කරනවා කියලා සඳහන් කරනවා. සිනහවක් පහළ කරලා මෙන්න මේ අපි මාතෘකා කළ ගාථාව වදලා කියලා සඳහන් වෙනවා.

තපෙන බ්‍රහ්මචරියෙන - සංයමෙන දමෙන ව
එතෙන බ්‍රාහ්මණො හොති - එතං බ්‍රාහ්මණමුත්තමං

තපස කියන්නේ තපෝ ගුණයෙන්, ඒ වගේම බ්‍රහ්ම චර්යාවෙන්, ඒ උතුම් ජීවිත රටාවෙන්, සංයමයෙන්, ශීලාදී ඒ ගුණධර්ම වලින් ඇති කරගන්න සංයමයෙන්, ඉන්ද්‍රිය දමනයෙන්, යන මේවායිනුයි කෙනෙක් බ්‍රාහ්මණයෙක් වෙන්න, එතෙන බ්‍රාහ්මණො හොති, එතං බ්‍රාහ්මණමුත්තමං, මෙන්න මේ බමුණුකම, මේ බ්‍රාහ්මණබවම තමයි උතුම්, ශ්‍රේෂ්ඨ කියන අදහසයි ගාථාව තුළ තියෙන්නේ.

බුදුපියාණන් වහන්සේ සමහරවිට සිනහ පහළ කරන්න ඇත්තේ ඒ සුනීත කියන කසළ ශෝධකයා එක පැත්තකින් බලනකොට නියම කසළ ශෝධක වෘත්තිය කළ නිසයි. මොකක්ද, මේ දීර්ඝ කාලයක් සංසාරයේ ඒ චිත්ත සන්තානයේ එකතුවෙලා තියෙන කෙලෙස් කැලිකසළ ඔක්කොම සෝද හැරියා. මෙතෙක් නගරයේ අනිත් අයගේ කැලිකසළ සුද්ධ කරමින් හිටි සුනීත තමාගේ කෙලෙස් කැලිකසළ නැතිකරගෙන නියම විදියට මේ කසළ ශෝධක වෘත්තිය ඉවර කළා කියන අදහස වුණත් අපට එකතු කරගන්න පුළුවන්. බ්‍රාහ්මණ තත්ත්වය කියලා කියන ඒ වචනය යොදන්නේ උසස් බවටනම්, අන්ත මේ කියාපු ගුණධර්ම සම්පූර්ණ කළ නිසා, තපස, බ්‍රහ්මචරියාව, සංයමය, දමනය,

ඒවා සම්පූර්ණ කළ නිසා තමයි නියම ආකාරයෙන්ම බමුණෙක් වුණේ කියලා ආදර්ශයක් ලෝකයාට පහළ කරමින්, දක්වා වදරමින් බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ ගාථා ධර්මය දේශනා කළා.

ඉතින් මේ සිද්ධියට යටින් තිබෙන අතීත කර්මයත් පොත පතේ සඳහන් වෙනවා. සුනීත අතීතයේ බොහොම පින් ඇති කෙනෙක් නමුත් එක්තරා අවස්ථාවක, ඒ කියන්නෙ බුදුවරුන් පහළ නොවූ අවස්ථාවක, පසේ බුදුවරුන් වැඩසිටින කාලයක හොඳ කුලවත් පවුලක ඉපදිලා, විනෝදකාමීව තමන් හා සමාන වයස් ඇති තරුණයින් එක්ක ගමේ සැරිසරණ අතරේ පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් පිණිඩපාතේ වඩිනවා දැකලා නිග්‍රහ කළා 'මොකද මේ ශරීරෙ පුරා වණ හැදිලද රෙද්දක් සරීරෙ පුරා පෙරවගෙන පිණිඩපාතෙ යන්න?' කියලා. ඒකෙ නරක විපාක හැටියට දීර්ඝ කාලයක් නිරයේ පැසිලා, මනුෂ්‍ය ආත්මභාව සිය ගණනක මය විදියේ දුගී තත්ත්වයක්, පහත් යැයි සම්මත කුලයක ඉපදිලා දුගී තත්ත්වයකට පත් වුණ බව කියනවා. මේ සමාජ සම්මතයේ එහෙම වුණත් මෙයින් අපට පෙනෙනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ සමාජ සම්මත, උස් පහත් හේදය පිළිනොගත්තු බව.

ඒ කාරණය ඉතාමත්ම පැහැදිලිවම ප්‍රකාශ වෙන සූත්‍රදේශනාවක් තිබෙනවා පහාරාද කියන අසුරේන්ද්‍රයාට ප්‍රකාශ කළ සූත්‍රයක. එක් අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ පහාරාද කියන අසුරේන්ද්‍රයාට මේ සම්බුද්ධශාසනය, මේ සංඝ ශාසනය, මහාසමුද්‍රයට උපමා කරමින් එක්තරා දේශනාවක් වදළා. මේ ශාසනයේ තිබෙන ආශ්චර්ය අද්භූත ධර්ම අටක් මහාමුහුදේ, මහාසමුද්‍රයේ තියෙන ආශ්චර්ය අද්භූත ධර්ම අටකට සමාන කළා. එයින් හතරවැන්න හැටියට දක්වලා තියෙන්නෙ මෙන්න මේකයි. 'යම්සේ පහාරාද ගංගා, යමුණා, අවිරවතී, සරභු, මහී ආදී ඒ මහාගංගාවන් මහාසමුද්‍රයට පැමිණියාට පස්සෙ ඒවාට අයිති නාම ගෝත්‍ර ඉවත් කරලා, ඒවායින් මිදිලා, මහාසමුද්‍ර කියන ව්‍යවහාරයටම පත්වෙනවාද, මහසමුද්‍ර නමින්ම හැදින්වෙනවාද අන්න ඒ විදියටම මේ සමාජයේ තිබෙන ක්‍ෂත්‍රිය, බ්‍රාහ්මණ, වෛශ්‍ය, ශුද්‍ර කියන ඒ කුල වල අය මේ ශාසනයට පැමිණිලා මහණ වුණාට පස්සෙ, ගිහි ගෙයින් නික්ම පැවිදි වුණාට පස්සෙ ඒ කුල ව්‍යවහාරය පාවිච්චි වෙන්නෙ නැත. ඒ වෙනුවට ශාක්‍ය පුත්‍ර ශ්‍රමණ කියන නාමය ලබනවා කියලා අන්න අර ශාසනයේ ප්‍රතිපත්තිය පැහැදිලිව ප්‍රකාශ කළා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඒ සමාජ විප්ලවයක් වගේ පෙනෙන මෙන්න මේ කුල

හේදයට එරෙහිව ගත්තු ප්‍රතිපත්තිය නිසා සමහරවිට බමුණන්ගෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේට පවා නොයෙකුත් විදියේ නිග්‍රහ ලැබුණා.

මේ පිළිබඳව සඳහන් වන විශේෂ සූත්‍රයක් තමයි වසල සූත්‍රය. මේ කවුරුත් යම් යම් ප්‍රමාණයට අහලත් ඇති. අග්ගික භාරද්වාජ කියන බ්‍රාහ්මණයා එක දවසක්ද තමන්ගේ ගෙදර ගිනි දෙව් පූජාවක් පවත්වනවා. ඒ අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ගෙපිළිවෙලින් පිණිසපාතේ වඩින ගමනේ මේ බමුණගේ නිවෙසටත් වැඩම කළා. මේක ඇතදිම දකලා මේ බමුණා කියනවා 'මුඩු මහණ, වසලය, ඔහොමම සිටුව!' කියලා. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ අහනවා 'බමුණ ඔබ දන්නවද වසලයෙක් හෝ වසලයෙක් වන්නට හේතුවන කාරණා හෝ?' 'මම නම් දන්නෙ නෑ. පුලුවන්නම් මට ගෞතමයින් කියලා දෙන්න' කියලා ආරාධනා කළා. අන්න ඒ අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ දීර්ඝ දේශනාවක් පැවැත්වුවා. එක එකක් ගැන නොකිව්වත් සාරාංශ වශයෙන් කියනවානම් සමාජයේ ප්‍රකටව තිබෙන පාපකර්ම, දූෂණ, දුරාවාර, දුසිරිත් ඒ සියල්ලම අලලා ඒ එක එකක්ම වසල ධර්මයක් හැටියට දක්වමින් දීර්ඝ දේශනාවක් පැවැත්වුවා. එහෙම පවත්වලා නිගමන පාඨය හැටියට දක්වුවේ මෙන්න මේකයි. ඒ ගාථාව හැම දෙනෙක්ම වගේ අහලත් ඇති.

න ජවා වසලො හොති - න ජවා හොති බ්‍රාහ්මණො
කම්මනා වසලො හොති - කම්මනා හොති බ්‍රාහ්මණො

උපතින් වසලයෙක් වෙන්නෙ නෑ. උපතින් බමුණෙක් වෙන්නෙත් නෑ. කර්මයෙනුයි වසලයෙක් වෙන්නෙ. කර්මයෙනුයි බ්‍රාහ්මණයෙක් වෙන්නෙ. ඉතින් මෙතන මේ කර්මය කියන වචනය යෙදූ නිසා ඇතැම් කෙනෙක් වරදවලා තේරුම්ගන්න ඉඩ තියෙනවා. දැන් අර අපි අතීත ප්‍රවෘත්තියක් කිව්ව නිසා කෙනෙකුගේ අතීත කර්මයයි කියලා මෙතනින් හැගෙන්නෙ. නමුත් එහෙම විචරණය කරන්න ඉඩක් නැත්තෙ මේ ගාථා ප්‍රකාශ කළ හැටියෙම බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒකට නිදර්ශනයකුත් දක්වනවා, මේ කර්ම කියන එකෙන් අදහස් කරන්නෙ මොකක්ද කියලා. 'මෙන්න මම දෙනවා නිදර්ශනයක් - මේ කර්මයෙන්මයි කෙනෙක් වසලයෙක් හෝ බමුණෙක් වෙන්නෙ කියන එකට මං නිදර්ශනයක් දෙනවා.' මොකක්ද දෙන නිදර්ශනය? ඒක ජාතක කථාවක් හා සම්බන්ධයි.

'මාතංග කියන වණ්ඩාලයා - සැඟවුණ ධ්වනි භාවනා වඩලා අභිඥ වඩලා මහාආශ්වාසීවත් ප්‍රාතිහාර්ය දක්වන්න පුළුවන් ශක්තිය ඇතිකරගෙන රජවරුන්ගෙන් බමුණන්ගෙන් පවා උපස්ථාන ලැබුවය, ඒ වගේම දෙවියන් බ්‍රහ්මයින් පවා උපස්ථානයට ආවාය, ඒ වගේම මිය පරලොව ගිහිල්ලා බ්‍රහ්ම ලෝකයේ උපන්නා කියලා' ඔන්න නිගමනය හැටියට දක්වනවා, 'එයින් ජේතවාය බ්‍රහ්ම ලෝකයේ ඉපදීමට උපත බාධාවක් වෙන්නෙ නැත'. ඒ වගේම ඒ එක්කම අනිත් පැත්ත දක්වනවා. 'යම් විදියකින් බ්‍රාහ්මණයින්, පාපකර්මවල යෙදෙනවානම් ඒ පාපකර්ම වල විපාක වශයෙන් ගර්භාවට - ගැරහීමට ලක්වෙනවාය, දුගතියට යනවය, ඒ බමුණාගේ උපත කියන කාරණය ගැරහීම හෝ දුගතියට යාම වළක්වන්න සමත් නැත'. එයින් අපට පැහැදිලිවම ජේතවා එතකොට මෙතන කර්මය කියලා කියන්නේ ක්‍රියා කලාපය. කර්මය කියලා කියන්නෙ ක්‍රියා කලාපය - ප්‍රතිපත්තිය කියන ඒ අදහසයි. ක්‍රියා කලාපය අනුවයි එතකොට කෙනෙක් වසලයෙක් හෝ බමුණෙක් වෙන්නෙ, උත්පත්තිය අනුව නෙවෙයි කියන එකයි. ඔය විදියට බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ මූල ධර්මය දක්වා වදලා.

ඒ වගේම තව වටිනා සූත්‍රදේශනාවක සඳහන් වෙනවා මේකට අදාල කාරණා රාශියක්. බමුණු තරුණයන් දෙදෙනෙක් පිළිබඳවයි. එක තරුණයෙක්ගේ නම වාසෙට්ඨ. අනෙක් කෙනාගෙ නම භාරද්වාජ. මේ දෙදෙනා සාකච්ඡා කරමින්, කතාබස් කරමින්, අල්ලාප සල්ලාප කරමින් මාර්ගයේ යන අතර විවාදයට හේතු වෙන මාතෘකාවක් ඉදිරියට ආවා. මොකක්ද? කොහොමද කෙනෙක් බමුණෙක් වෙන්නෙ කියලා. ඉතින් මේකෙදි භාරද්වාජ බ්‍රාහ්මණයා කිව්වා 'කෙනෙක් බමුණෙක් වෙන්නෙ හත්මුතු පරම්පරාව දක්වාම මව්පිය දෙපසින්ම පිරිසිදු උත්පත්තිය ලබලා තිබෙණවානම් ජාතිය පිළිබඳ, එහෙම නැත්නම් කුලය පිළිබඳව කාගෙන්වත් ගර්භාවක් නොලැබෙණ තත්ත්වයක් තිබෙණවානම් අන්න එබඳු කෙනාට තමයි බමුණා කියන්නෙ' නමුත් වාසෙට්ඨ බමුණු මානවක තරුණයා කියනවා 'නෑ. කෙනෙක් බමුණෙක් වෙන්නෙ ශීල ප්‍රතිපත්ති උඩයි. ශීලය, වුත ආදිය ඇති කෙනාට තමයි නියම බමුණා කියන්නෙ' මේ දෙන්නා වාද කරනවා. නමුත් තීරණයක් කරගන්න බැරි වුණා. පස්සෙ මේ වාසෙට්ඨ තරුණයා යෝජනා කරනවා 'ශ්‍රමණ ගෞතමයින් අන්න ඉන්නවා. මේ ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයින් පිළිබඳව කීර්ති රාවයක් පැතිරිලා තිබෙණවා ඉතිපි සො භගවා අරහං සම්මා සම්බුද්ධො ආදී වශයෙන්. අපි මේ ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයින් ළඟට ගිහිල්ලා මේ ප්‍රශ්නය

විසඳගමු. යම් ආකාරයකින් ශ්‍රමණ භවත් ගෞතමයින් විවරණය කරනවාද ඒ ආකාරයට අපි දරා ගමු' කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ හමුවට ගිහිල්ලා ඒ තමන්ගේ විවාදපනන කාරණය ඉදිරිපත් කළා, අපි දෙන්නා අතර මෙන් මෙහෙම වාදයක් තියෙනවා කියලා.

එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ කියනවා 'හොඳයි එහෙනම් වාසෙට්ඨ මම එහෙනම් අනුපිළිවෙලින් ක්‍රමානුකූලව මේකට පිළිතුරු දෙන්නම්' කියලා පුදුම විදියට මහපුළුල් අන්දමින් මේ කුල හේදයේ පදනම බිඳෙන ආකාරයට කාරණා ඉදිරිපත් කරනවා. ගස් කොළො, ඒ කියන්නේ තණකොළ වාක්‍ෂ ලතාදී ඒ හැම එකක්මත්, ඒවායේ හට ගැන්ම අනුව, උත්පත්තිය අනුවම විවිධ ස්වරූප දරනවා. ඒවායේ තියෙනවා අන්න ජාති හේදයක්. උත්පත්තිය අනුව ඒවා විවිධකයක් දරනවා. අපි ගස්, වැල්ලය කිව්වහම ඒවායේ ජාති හේදයක් තියෙනවා. ඊළඟට ඒ වගේම ඔය කුඩා කෘමීන් සිවුපාවුන්, පක්‍ෂීන්, සර්පයින්, මුහුදේ ඉන්න මාලුවන් මේ හැම සතාගෙම, ඒ සත්ත්ව වර්ගයාගේ විවිධකයක් තිබෙන්නවා අංග පිළිබඳව. සතුන්ගේ එහෙම නමුත් මනුෂ්‍යයින් අතර ඒ තරම් සැලකිය යුතු වෙනසක් නෑ. මනුෂ්‍යයින් කියලා ගත්තහම අර කුල හේදය ඒ විදියට වර්ගීකරණයක් කරන්න, විවිධකයක් දක්වන්න සැහෙන වෙනසක් අග පසග වල නෑ. ඇස්, කන්, නාසාදිය පිළිබඳව, අත පය පිළිබඳව ඒ මනුෂ්‍යයින් කිව්වහම ජාතියක් - එකම වර්ගයක් කියන අදහසයි එතන බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වන්නේ. ඉතින් ඒ විදියට ජීව විද්‍යාත්මක වශයෙන් කියන්න පුලුවන් සාධකයන් අනුව බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා තිරිසන් සත්ත්වයන් අතර, ගස් කොළො අතර වගේ විවිධකයක් මනුෂ්‍යයින් අතර නැත. ඒ නිසා අර බමුණන් ඉදිරිපත් කරන අන්දමේ උත්පත්ති පිළිබඳ වෙනසක් පෙන්නුම් කරන විදියේ ජාති වාදයකට ඉඩ නැත.

ඊළඟට ඒ වගේම තවත් පෙන්නුම් කරනවා උත්පත්තිය අනුව නෙමෙයි ඇත්ත වශයෙන්ම වෙනසක් දක්වන්න පුලුවන් වන්නේ. දැන් ලෝකයේ සම්මුතියක් වශයෙන් තියෙනවා විවිධකයක් පෙන්නුම් කරන ක්‍රමයක්. කොහොමද? ගොවිතැන් කරන කෙනාට කියන්න ඕන බමුණා කියලා නෙවෙයි ගොවියා කියලා. බමුණෙක් වුණත් ගොවිතැන් කරනවානම් එයාට කියන්න ඕනෙ ගොවියා කියලා. ඊළඟට නොයෙකුත් විදියේ ශිල්ප කරනවානම් ඒ තැනැත්තට කියන්න ඕන ශිල්පියා කියලා. ඊළඟට වෙළඳුම් කරනවානම් බමුණෙක් හෝ වසලයෙක් හෝ වේවා

එයාට කියන්න ඕනෙ වෙළෙන්ද කියලා. යුද්ධ කිරීම ආජීවය හැටියට, ජීවිකාව හැටියට කරන කෙනාට යුද්ධ භටයා කියනවා. හොරකම් කරන කෙනාට කියන්න ඕන හොරා කියලා. බමුණයි කියලාවත් වසලයායි කියලාවත් නෙවෙයි හොරා. පුරෝහිතකම් කරන කෙනාට කියන්නේ යාජක, යාජක කියලා කියන්නේ යදින්නා. ඒකයි එයාට නිසි ව්‍යවහාරය. බමුණත් නෙවෙයි එයා. රජකම් කරන කෙනාට රජා. ඔන්න ඔය ආකාරයට සමාජය තුළ නියම ආකාරයෙන්, සම්මුතිය වශයෙන් තියෙන එකේ නියම අදහස ඕකයි. ඒ කරන කර්මය අනුවයි. අන්න එතනදී ජේතවා කර්ම කියලා කිව්වෙ ක්‍රියා පටිපාටියයි. ක්‍රියාදාමයයි. නමුත් බොහෝ දෙනෙක් හිතන්නේ මේක අතීත කර්මය කියලා. ඇත්තවශයෙන්ම කර්මය කියලා කියන්නේ වෙනතාව හා සම්බන්ධ වර්තමාන දෙයක්. දැන් අපි මේ කර්මය කියලා සාමාන්‍ය එදිනෙද ව්‍යවහාරයේ යොදන්නේ බොහෝවිට කර්ම විපාකය. කර්ම විපාකයට අපි දළ වශයෙන් මේ කර්මය කියලා ව්‍යවහාර කරන්නේ. නමුත් හිතාගන්න ඕන කර්මය නිතරම වර්තමාන දෙයක්. වාසෙට්ඨ බ්‍රාහ්මණයාට උපත පිළිබඳව ඒ කාරණා පෙන්වලා ඊළඟට තව දුරටත් ප්‍රකාශ කරනවා 'බ්‍රාහ්මණ කියලා කියන්නේ ඇත්ත වශයෙන්ම උසස් කියන අදහසනම් ඒ වචනය යෙදිය යුත්තේ රහතන්වහන්සේටයි' කියලා. ඊළඟට රහතන්වහන්සේගේ ගුණ සම්භාරය ඒ විදියට දක්වලා අන්තිමට ඊළඟට මේකේ නියාම ධර්මයක් වශයෙන් කෙටි නමුත් මහපුදුම විදියේ සිද්ධාන්තයක් ඉදිරිපත් කරනවා.

කම්මනා වත්තති ලොකො - කම්මනා වත්තති පජා
කම්මනිබ්ඤ්ඤා සත්තා - රථස්සාණීව යායතො

ඒ ගාථාව ඉතාමත්ම අර්ථවත් නිසයි අපි ඒක විශේෂයෙන්ම මතුකරලා ගත්තේ.

කම්මනා වත්තති ලොකො, මුළු ලෝකයම පවතින්නේ කර්මයෙනුයි.

කම්මනා වත්තති පජා, මුළු සත්ත්ව ප්‍රජාවම කර්මය මූල ධර්මකරගෙන කර්මය අනුවයි පවතින්නේ.

කම්මනිබ්ඤ්ඤා සත්තා, සත්ත්වයන් කර්මයට බැඳිලා ඉන්නවා කොයි ආකාරයකට හෝ. ඔන්න ඒකට උපමාව,

රථසාක්ෂිව යායතො, ගමන් කරන රථයක, ජංගම රථයක කඩ ඇණය වගේ. ඒක තුළින් අපට හුඟාක් කාරණා එකතු කරගන්න පුළුවන්.

ගමන් කරන රථයක කඩ ඇණය කියන එක රෝදය කරකැවෙන්න ඉඩ දෙන එකක්. ඉතින් ඒ විදියට අපි සමාජය ගැන හිතුවොත් දැන් මේ කාලෙ ප්‍රගතිය ආදී ඔය වචන යෙදෙනවානේ ඉදිරියට යාම පිළිබඳව ඒ ප්‍රගතියට ඉඩ දෙන විදියේ මූලධර්මයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ මතුකරලා දුන්නා. කර්මය වෙනුවට ජාතිය කියන එක ගත්තොත්, ඒක කඩ ඇණයක් කරගත්තොත්? ගමන ඇණ හිටිනවා. ජාතිය, ඒ උපත වෙනස් කරන්න බැනෙ කෙනෙකුගේ. නමුත් කර්මය වෙනස් කරන්න පුළුවන්. හොරෙක් වෙලා හිටපු කෙනෙකුට හොරකම අනභරලා හොඳ දේවල් කරන්න පුළුවන්. ගොවිතැන කරපු කෙනාට වෙළෙන්දෙක් වෙන්න පුළුවන්. එතකොට කර්මය කියන එක ක්‍රියාදාමය අනුව කෙනෙකුට වෙනස් වෙන්න පුළුවන්. ඒකෙන් සමාජයේ තිබුණ අනම්‍ය - නවන්ත බැරි විදියේ ඒ ජාති මූලධර්මය, උත්පත්ති මූලධර්මය වෙනුවට බුදුපියාණන් වහන්සේ සුඛනම්‍ය, නමන්ත පුළුවන් විදියේ ප්‍රගතියට හේතු වන විදියේ මූලධර්මයක් මතුකරලා දුන්නා. සමාජ විද්‍යාත්මක වශයෙන් රැකී රක්‍ෂා ආදිය පිළිබඳව, ආචාරධර්ම වශයෙන් හොරකම ආදී ක්‍රියාවන් පිළිබඳව මේ මූලධර්මය වැදගත් වෙනවා. ආචාර ධර්ම කියලා කියන්නෙ හොඳ නරක පිළිබඳ කාරණා. ඒවාත් ඒ කර්මය කියන පුළුල් වචනයට අහු වෙනවා. ඒ කොයි එකත් අර කඩ ඇණය වගේ. ඒකට සම්බන්ධයි මුළු මහත් සමාජ ප්‍රවර්ධනය, සමාජයේ පැවැත්ම කියන එක. බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ආකාරයට විශේෂ මූලධර්මයක් ඉදිරිපත් කර වදාළා.

ඒ වගේම තව නොයෙකුත් විදියේ සුත්‍රදේශනාවල මේ කර්මයට අදාල කාරණා සඳහන් වෙනවා. තවත් අවස්ථාවක් පෙන්නුම් කරනවා බ්‍රාහ්මණයෙක් බුදුපියාණන් වහන්සේට නිග්‍රහ කළ අවස්ථාවක් වගේ එකක්. සුන්දරික භාරද්වාජ කියන බ්‍රාහ්මණයා සුන්දරිකා කියන ගඟ ළඟ එක දවසක්ද, උදෑසන ගිනි දෙවි පුද පවත්වනවා. යාග හෝමයන් පවත්වනවා. බුදුපියාණන් වහන්සේට පෙනී ගියා මේ සුන්දරික භාරද්වාජ බමුණාට රහත් වෙන්නට උපනිශ්‍රය සම්පත්තිය තියෙන බව. ඒක දැකලා බුදුපියාණන් වහන්සේ කලින්ම ඒ ස්ථානයට වැඩමකරලා හිස වහගෙන ගහක් මුලට වෙලා භාවනා කරනවා. බමුණා මහාබ්‍රහ්මයාට කිරිබත පූජා කරලා ඉතුරු හරිය තවත් කවුරුහරි බමුණෙකුට දෙන්න ඕනෙ කියලා

හිතුවා. බමුණෝ කියන්නේ ඉතින් බ්‍රහ්මයාගේ පුත්තුනෙ - පියාට දීලා දුන් ඉතුරු හරිය පුතෙකුටවත් දෙන්න ඕනෙ කියලා වටපිට බැලුවා. බලනකොට කෙනෙක් හිස වසාගෙන ඉන්නවා දැක්කා. හිතුවා සමහරවිට මේ රෑ තිස්සේ භාවනා කරන බමුණෙක් වෙන්න ඇති කියලා කිව්වුවට ගියා. යනවත් එක්කම බුදුපියාණන් වහන්සේ හිස විවෘත කළා. දැක්ක හැටියේ කියනවා 'අපොයි මේ මුඩු මහණෙක්නෙ' කියලා ආපසු යන්න හැදුවා. ආයෙත් හිතුවා සමහරවිට හිස මුඩු කරලා තිබුණට බමුණෙක් වෙන්නත් ඉඩ තියෙනවා, කොහොමටත් ගිහිල්ලා අහන්න ඕනෙ මොන උත්පත්තියෙද කියලා, මොකක්ද ජාතිය කියලා. ගිහිල්ලා ඇහුවා 'භවත්ති ඔබේ උත්පත්තිය මොකක්ද? උපත මොකක්ද?' කියලා. ජාතිය මොකක්ද කියලයි ඇහුවේ. එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා 'මම බ්‍රාහ්මණයෙක්වත් නෙවෙයි. රජ පුත්‍රයෙක්වත් නෙවෙයි, වෛශ්‍යයෙක්වත් නෙවෙයි, වෙන කුළයකවත් නෙවෙයි. මම ගිහි ගෙවල්, ඒ සමාජමය දේවලින් ඉවත් වෙලා ලෝකයේ නොඇලී ජීවත්වෙන, ගුණධර්ම රකින කෙනෙක් කියලා. ඊළඟට ඇතිවුණ සංවාදය තුළින් අර සුන්දරික භාරදේවාජ බ්‍රාහ්මණයාට යම්කිසි ශ්‍රද්ධාවක් ඇතිවුණා. ඊළඟට ආරාධනා කරනවා බුදුපියාණන් වහන්සේට 'එහෙනම් භවත් ගෞතමයින්වහන්සේ මට කියලා දෙන්න මේ යාග කිරිබතේ ඉතුරු හරිය දෙන්න සුදුස්සා' නියම ආනිශංස ලබාගන්න දියයුතු සුදුස්සා කවුද කියලා. අන්න ඒ අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා 'එහෙමනම් බ්‍රාහ්මණය උපත ගැන අහන සිරිත අහහරින්න. උපත ගැන අහන්න එපා. වර්යාව ගැන අහන්න. 'මා ජාතිං පුච්ඡ - වරණංපි පුච්ඡ, ජාතිය, උපත ගැන අහන්න එපා. වරණය ගැන, වර්යාව ගැන අහන්න' කියන මූල ධර්මය වදළා.

ඒ කාලේ සිරිතක් තිබුණා - මේ පින්වතුන් ඒක දන්නෙ නෑ, දුන් ගිනිපෙට්ටිය කියන එකෙන් ගිනිකුර ගැහුව හැටියේ ගින්දර එනවා. එව්වර ලේසි නෑ අතීතයේ ගින්න මතුකරගන්න. වේලිච්ච ලී කැලි දෙකක් එකට ගටලා - බොහොම වෙලා ඒක ගටලා තමයි ගින්නක් ඇතිකරගන්නෙ. ඉතින් ඒ උපමාව මෙතනදි ගන්නෙ, ලීය මොකක් වුණත් ඒ ඇතිකරගත්තු ගින්නක වෙනසක් නෑ. ගිනි වර්ගය කුමක් හෝ වේවා ඒවා ගැටීමෙන් ඇතිකරගන්න ගින්න, එක එක විවිධ ලී වර්ග, ඒවායින් කොයි එකෙන් ගින්න පැන නැංගත් ඒ ගින්නෙ වෙනසක් නෑ. ඒ උපමාවයි මෙතනදි දෙන්නෙ. ඒක තව දුරටත් විග්‍රහ කරමින් ප්‍රකාශ කරනවා ඒ ලීය කුමක් හෝ වේවා එයින් පැන නගින ගින්න වෙනසක්

නැතිවා සේ පහන් කුලයක කෙනෙකු හෝ ඒ ගුණධර්ම රැකලා උතුම් තත්ත්වයට පත් වුණාට පස්සේ, අන්ත බ්‍රාහ්මණ තත්ත්වයට පත් වුණාට පස්සේ වෙනසක් නෑ කියලා. එතනදී අර කුල හේදයේ පදනම බිඳෙන ආකාරයට දීර්ඝ වශයෙන් රහතත්වහන්සේ කෙනෙක් විශේෂයෙන්ම තථාගතයන් වහන්සේ පිළිබඳව ප්‍රකාශ කළා. තථාගතයන්වහන්සේ මෙන් නම් මේ මේ ගුණ ඇති කෙනා, මේ මේ පින් ඇති කෙනා මෙයාම තමයි නියම බ්‍රාහ්මණයා මෙබඳු ඒ ගුණ ඇති කෙනාටම තමයි අර යාග කිරීමෙන් ඉතුරු කොටස දෙන න ඕන කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ දීර්ඝ දේශනාවක් වදළා. එතකොට බැලුවහම බුදුපියාණන් වහන්සේ තමන්ගෙම ගුණ කිව්වා වගේ. නමුත් ඒ කිව්වෙ කිරිබත ලබාගන්න නෙමෙයි. ඒ ඔක්කොම අහලා අර සුන්දරික භාරද්වාජ බ්‍රාහ්මණයාට බොහොම ශ්‍රද්ධාව ඇතිවෙලා 'එහෙමනම් මං හරිම වාසනාවන්තයි මට භාග්‍යවතුන්වහන්සේ දකින්න ලැබුණ එක. මෙන් නම් එහෙමනම් කිරිබත භාග්‍යවතුන්වහන්සේ පිළිගන්න' කියලා කිවුවා. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ඒක ප්‍රතික්‍ෂේප කළා. 'ගාථා කියලා ලබාගන්න කිරිබත මට සුදුසු නෑ. බුදුවරුන් ඒක ප්‍රතික්‍ෂේප කරනවා. ඒක වෙත කවුරුහරි අර ඤාණශ්‍රව රහතත්වහන්සේ කෙනෙකුට පූජා කරන්න' බුදුපියාණන් වහන්සේ එතනදී ධර්මයයි ප්‍රකාශ කළේ. අර බමුණට රහත් බව ලබාදෙන ධර්මය ප්‍රකාශ කළා මිසක් අර කිරිබත් ටිකට තමන්ගෙ ගුණ කිව්වෙ නෑ. ඒකයි බුදුවරුන්ගේ චාරිත්‍රය. ඒ විදියේ ගාථා කියලා ලබාගන්න දේ පිළිගන්න නැත කියලා ප්‍රතික්‍ෂේප කළා. අන්තිමේදී සුන්දරික භාරද්වාජ බ්‍රාහ්මණයා තුනුරුවන් සරණ ගිහිල්ලා උපාසකයෙක් වුණා නෙවෙයි අන්තිමට පැවිද්ද ඉල්ලලා රහත් බව පවා ලබාගත්තා. ඉතින් ඔන්න ඔය විදියට එතනිනුත් පෙන්නුම් කරනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ අර කුල හේදය පිළිබඳව දරු අදහස.

තවත් අවස්ථාවකදී පසේනදී කෝසල රජුටුවෝ බුදුපියාණන් වහන්සේ එක්ක ධර්ම සාකච්ඡා කරන අතරේ ප්‍රශ්නයක් ඇහුවා දැන් ඤාණිය, බ්‍රාහ්මණ, වෛශ්‍ය, ශුද්‍ර කියන සිවු කුලයේ අය පැවිදි වෙලා උග්‍ර අන්දමින් චීර්යය වඩනවානම්, භාවනා කරලා චීර්යය වැඩුවට පස්සේ ඒ ලබන ප්‍රතිඵලයේ වෙනසක් තිබෙනවද ඒ කුල අනුව? එතකොට බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'නෑ. ඒ ලබන විමුක්තිය එකයි. සැඩොලෙක් වුණත්, බ්‍රාහ්මණයෙක් වුණත් මහණ වුණාට පස්සේ, සෑහෙන චීර්යය යොදලා ලබන ඒ තත්ත්වයේ, විමුක්තියේ වෙනසක් නැත' කියලා එතනදී ඒ ගින්න පිළිබඳ උපමාව වඩාත් සවිස්තරව

බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වනවා 'යම්සේ මහරජ, සල් ලී දෙකක් ගටලා ඇති කරගත්තු ගින්නෙන්, අඹ ලී දෙකක් ගටලා ඇති කරගත්තු ගින්නෙන්, දිඹුල් ලී දෙකක් ගටලා ඇති කරගත්තු ගින්නෙන් ඒවායේ වර්ණය පිළිබඳ හෝ ඊළඟට ආලෝකය පිළිබඳව හෝ වෙනසක් තිබෙනවාද?' නෑ. අන්න ඒ වගේ කොයි කුලයකින් ගිහිල්ලා හෝ ඒ දහම සම්පූර්ණ කළානම් විමුක්තියේ වෙනසක් නැත. ඉතින් මෙන්න මේ ප්‍රතිපත්තිය ව්‍යවහාරයට ආවේ බමුණන් අතර, කුල හතරේම පිරිසිදු බව. 'චතුර්වණික විශුද්ධි' කියලා කියනවා. කුල හතරම පිරිසිදුයි කියන එකයි. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ප්‍රතිපත්තිය. පිරිසිදුයි කියලා කියන්නේ කුල හතරේම අයට පිරිසිදුවෙන්න පුලුවන්. මොකද බමුණන්ට විතරයි පාරිශුද්ධිය ලබන්න පුලුවන්, වෙන කුලවල අයට බෑ කියන දැඩිව ගත්තු මතයක් තිබෙනවා බමුණන් අතර. බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙන්නවා කුලය කෙසේ හෝ වේවා, ඒකට අවශ්‍ය කාරණා සම්පූර්ණ කරනවානම් කෙනෙකුට ශුද්ධිය ලබන්න පුලුවන්. සිවු කුලයටම ශුද්ධිය ලබන්න පුලුවන් කියන - ඇත්ත වශයෙන් ඒ මහාපුදුම අන්දමේ විමුක්ති කාරක ප්‍රතිපත්තියක් මේ ශාසනයේ තිබෙන බව බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළා.

බුදුපියාණන් වහන්සේගේ මේ ප්‍රකාශ වලට බමුණන් අතර අප්‍රසාදයක් ඇති වුණා. කොයිතරම්ද කියතොත් සැවැත් නුවරට ඒ ඒ පළාත්වල බමුණන් රැස්වෙලා සම්මන්ත්‍රණයක් වගේ ලොකු සභාවක් පැවැත්වුවා. ඒ අවස්ථාවේ මේ බමුණන් ශ්‍රමණ ගෞතමයින් මේ චතුර්වණික විශුද්ධි කියලා කියන ප්‍රතිපත්තියක් ඉදිරිපත් කරලා තියෙනවා මේ බමුණු මත වලට විරුද්ධව. ඒක නිසා කවුද මේකට හවත් ගෞතමයන් එක්ක විවාද කරන්නට සමර්ථ කියලා සාකච්ඡා කළා. සැවැත් නුවරම හිටියා අස්සලායන කියන අවුරුදු දහසයක බ්‍රාහ්මණ තරුණයෙක්. වේද ධර්ම හොඳට ඉගෙනගත්තු ඒ මානවකයා තමයි හවත් ගෞතමයන් එක්ක වාද කරන්න සුදුසු කියලා, හමුවෙන්න ගිහිල්ලා ඒ අස්සලායන බ්‍රාහ්මණ තරුණයාට ආරාධනා කළා 'ඔබ මේ තරම් දක්ෂයෙක්. ඔබට පුලුවන් මේ හවත් ගෞතමයින් එක්ක මෙන්න මේ සතර කුලයේම අය ශුද්ධිය කියන, ශුද්ධිය ලබන්න සමත්ය කියන ඒ මතය ගැන වාද කරන්න' කියලා ආරාධනා කළා. එතකොට මේ අස්සලායන කියනවා 'ශ්‍රමණ හවත් ගෞතමයින් ධර්මවාදීයි. ධර්මවාදී කෙනෙක් එක්ක වාද කරන එක ලේසි නෑ' කියලා ඒක ප්‍රතිකේෂප කළා. දෙවනුවත්, තෙවනුවත් ආරාධනා කළා බමුණාට. බොහොම දැඩිව ඉල්ලා

සිටියා. අන්තිමට තුන්වෙනි වර ප්‍රතිකේෂප කළාම කිව්වා 'ඇයි මේ යුද්දෙට යන්න කලින් පරාද වෙන්නෙ? ගිහිල්ලා ඒක කරන්න' කියලා. ඉතින් 'ඔන්න එහෙනම් ඔය කට්ටිය කියනවනම් මං යන්නම්' කියලා අස්සලායන බමුණා, බමුණු පිරිසක් එක්ක ගිහිල්ලා බුදුපියාණන් වහන්සේට ඒ බමුණු මතය ඉදිරිපත් කළා. මොකක්ද බමුණු මතය, මෙන්න මෙහෙම අපේ බ්‍රාහ්මණයින් කියනවා. මොකක්ද, බ්‍රාහ්මණයින්ම තමයි උතුම්ම කුලය. බ්‍රාහ්මණයින්ට විතරයි සුපිරිසිදුවෙන්න පුලුවන්. බ්‍රාහ්මණයින් තමයි බ්‍රහ්මයින්ගේ දරුවන්. බ්‍රහ්මයින්ගේ මුඛයෙන් උපන්, බ්‍රහ්මයින්ගෙන් නිර්මාණය කරන ලද කියලා ඒ විදියට අර බමුණු මතය ඉදිරිපත් කළා බමුණන් පිළිබඳව.

ඒ අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේ පියවරෙන් පියවර ඒ ඉදිරිපත් කළ තර්ක, ඒවා නිෂ්ප්‍රභා කරන විදියට කාරණා දක්වුවා. පළමුවෙනිවම දැක්වුවේ දැන් මේ බමුණන් කියනවා තමන් මේ බ්‍රහ්මයාගෙන් උපන් කියලා, බමුණන් හොඳට දන්නවා මේ බැමිණියන් තුළින් දරුවන් බිහිවෙන බව. ඒ බව දැන දැනත් මේක කීම තර්කානුකූල නෑ කියලා පළමුවෙන්ම ඒක ප්‍රකාශ කළා. ඒ වගේම විශ්ව සාධාරණ විදියේ වර්ගීකරණයක් නෙවෙයි මේ කුල භේදය, මොකද යෝණ කාම්බෝජ කියන ඒ රටවල් වල - ඒ ප්‍රදේශවල ඔබ හැම දන්නවා නේද ආර්ය, දස කියන කුල දෙකක් විතරයි තියෙන්නෙ. ඒ වර්ග දෙකක් විතරයි තියෙන්නෙ. ආර්ය දස කියලා කිව්වේ නමක් නෙවෙයි. ආර්යනුයි, දස කියලා කොටසකුයි. ඉතින් මෙන්න මේ ආර්යයන් - ආර්යයන් කියන්නෙ උතුම් කියන අදහස, ලොකු කියන අදහසනෙ තියෙන්නෙ. ඒගොල්ලො තමයි ලොක්කො. දසයො කියන්නෙ අනිත් අඩු කට්ටිය. ඉතින් එහෙම හිතාගනිමු. ඊළඟට කියනවා, නමුත් එතන වෙනසක් වෙන්න ඉඩ තියෙනවා. කලින් ආර්යයන් වෙලා ඉඳලා පස්සෙ දසයින් වෙනවා. දසයින් වෙලා ඉඳලා ආර්යයින් වෙනවා. අපට හිතාගන්න තියෙන්නෙ දැන් යුද්ධයක් ඇති වුණා, සටනක් ඇති වුණා. ඒකෙදි ආර්යයන් පැරදුණා. දසයින් ඉස්සරහට ආවා. එතකොට ඒගොල්ලො ආර්යයන් වෙනවා. අරගොල්ලො දසයින් වෙනවා. ඔය විදියට ආර්ය, දස ප්‍රශ්නය තුළින් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මෙන්න මේ කුල භේදය, නිර්වචක දෙයක්. ඒක සමාජයේ ස්ථිර වශයෙන් ගතයුතු දෙයක් නොවෙයි කියලා.

ඊළඟට දක්වනවා ප්‍රාණසාත, අදින්නාදනා ආදී වශයෙන් දැක්වෙන මේ පින්වතුන් අහලා තියෙන දස අකුසල් තියෙනවානෙ. කයින් හෝ වචනයෙන් හෝ සිතීන්. යම්කිසි විදියකින් බමුණන් ඒ අකුසල්වල යෙදෙනවානම් ඒ නිසා දුගතියට යාම බ්‍රාහ්මණ උත්පත්තියෙන් වළක්වන්න පුලුවන් වේද? උත්පත්ති මාත්‍රයෙන් ඒ අය මිඳෙනවාද තමන් කරන වරදට? එතකොට අර අස්සලායන බ්‍රාහ්මණයාට ඒක නැත කියලා පිළිගන්න වෙනවා. ඒ කියන්නෙ පාපකර්ම කළොත්, බමුණාට හෝ වේවා සැඬොලාට හෝ වේවා දුගතියට යන්න වෙනවා. ඊළඟට අනිත් පැත්තට, කුසල් කර්ම කළොත් බමුණෙක් හෝ වේවා, වසලයෙක් හෝ වේවා සුගතියට යන්න වෙනවා. එයින් එතකොට එතනත් ජාති සිද්ධාන්තය නිර්වචක දෙයක්, නිෂ්ඵල දෙයක් බව පේනවා කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශකොට වදාලා.

මේ අන්දමට ලෝකයේ හැම දෙනාටම මහපුදුම අන්දමේ විමුක්තිකාරක ආකාරයේ සිද්ධාන්තයක් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරන්නෙ. උපත කෙසේ හෝ වේවා ඒ අය තුළ තිබෙන්න පුලුවන් අර කියාපු තත්ත්ව ලබාගන්න ශක්තිය. අපි බුදුරජාණන් වහන්සේට 'බුදුපියාණන් වහන්සේ' කියනවා වගෙම සමහරවිට කියනවා තිලෝගුරු බුදුපියාණන් වහන්සේ කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේට මේ මුළු මහත් ලෝකය දිහාම බැලුවහම පේන්නෙ පංති කාමර වෙන් නොකළ පාසලක් වගෙයි. ඉතින් මේකෙ දැන් ඔය නොයෙකුත් වචන තියෙනවා අපි හෝඬියයි කියන එකට. ඒ විදියට ඒ ළමා අවදියේ ඉන්න අය කවුද, ඉහළ ශ්‍රේණිවල ඉන්න අය කවුද කියන එක සමාජය හිතන විදිය නෙවෙයි. බුදු ඇසට පෙනෙන විදිය එහෙම පිටින්ම වෙනස්. ඒක අනුව තමයි අර සුනීත පෙනී ගියෙ. ඒ මහාකරුණා සමාපත්තියට සමවැදුණ අවස්ථාවේ බුදුපියාණන් වහන්සේට පෙනෙන්නේ අන්න අර පත්තියේ ඉස්සරහට එන්න ඕන කෙනා. එදට පාඩම දෙන්න ඕන කෙනා. එදට විශේෂ පාඩම දෙන්න ඕන සුදුස්සා බුදුපියාණන් වහන්සේට පෙනෙනවා මහාකරුණා සමාපත්තියෙන්. ඉතින් ලෝකෙට පේන්නෙ අන්න අර කසළ ශෝධකයෙක් එහෙම නැත්නම් වසලයෙක් විදියටයි. මේ කර්මයේ තිබෙන මහපුදුම අවුල් ස්වභාවයක් ඒක.

යම්කිසි උත්පත්තිය ලබාදෙන කර්මයක් තිබෙනවා. ඒක අනුවයි ලෝකයා මනින්නේ. නමුත් ඒ පුද්ගලයා තුළ සැඟවීලා තියෙනවා අතීතයේ චටිනා පුණ්‍ය ශක්තීන්. ඒවා මතුකරදීමයි තථාගත බුදුපියාණන්

වහන්සේ කෙනෙකුට කරන්න පුළුවන් විශේෂම, මහාපුද්ගම අන්දමේ බුද්ධ කෘත්‍යය. මොකද ඒකට හේතුව? බුදුපියාණන් වහන්සේට තියෙනවා මහාකරුණා සමාපත්ති ඥානය වගේම ආසයඅනුසය ඥානයත්. පුබ්බේනිවාසානුස්සති ඥානය කියන එක මේ පින්වතුන් කවුරුත් අහලත් ඇති යම් ප්‍රමාණයකට. පෙර විසූ කඳ පිළිවෙල, පෙර විසූ ආත්මභාව ජේනවා. ඒක අතින් සංඝයාවහන්සේලාටත්, අතින් රහතන්-වහන්සේලාටත් - ඇතැම් ඒ අභිඥාලාභී රහතන්වහන්සේලාටත් යම් යම් ප්‍රමාණයකට තියෙනවා. නමුත් බුදුපියාණන් වහන්සේට ඉතාමත්ම සුපිරිසුද්ධව තියෙනවා. ඒකටත් වඩා ගැඹුරු ඥානයක් තමයි ආසය අනුසය ඥානය. ඒ ඒ පුද්ගලයාගේ ප්‍රවණතා, එහෙමත් නැත්නම් ඇතුළත තියෙන ශක්තීන්, සැගවුණ ශක්තීන්, සහජ ශක්තීන් කියලා අපි කියන දේවල් අන්න ඒ ඔක්කොම බුදුපියාණන් වහන්සේට හිත යොදනකොටම පෙනී යනවා. අන්න ඒ අනුව තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ කුල හේදය නිෂ්ප්‍රභා කළේ. මේක මේ මතුපිටින් ජේන එකක්, තර්කානුකූල නොවන, මාන්තයෙන් ඇති කරගත්තු. කියන්නෙ සම්මුතියක් පමණයි. ලෝකයා නොදත් කමින් ඇතිකරගත්තු බෙදීමක්, විග්‍රහයක් පමණයි. සමාජ විග්‍රහයක් පමණයි කියලා ඒ විදියට ඒ බමුණු මතය බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රතිකෂේප කලා.

ඒ වෙනුවට මතුකරලා දුන්නා කර්මය කියන එක වර්තමාන එකක් බව. 'වෙනනාහං භික්ඛවෙ කමමං වදමි' කියන එක තුළ තියෙන්නෙ කර්මය නිතරම වේතනාව හා සම්බන්ධ බවයි. වර්තමාන දෙයක් ඒක. ඇතැම් කෙනෙක් මේක අතීත කර්මය කියලා හිතාගන්නවා. අතීත කර්මයට විපාක තියෙන බව ඇත්ත. නමුත් මේ වර්තමාන මොහොතෙ කරන දේ අනුව ඒ පුද්ගලයාගේ ජීවිත පරිවර්තනයක් සිද්ධ කරගන්න පුළුවන්. ඒ පරිවර්තනයට අත දීමටයි බුදුපියාණන් වහන්සේ එතකොට අර විදියට ඉදිරිපත් වෙන්නෙ. හිස වහගෙන හරි වසලය කියන වචනය ලබාගෙන හරි, මුඩු මහණ නිග්‍රහය ලබාගෙන හරි අර පුද්ගලයාට උදව් කරන අදහසින් බුදුපියාණන් වහන්සේට අවස්ථානුකූලව අර උපාය කෞෂල්‍ය ඥානය යොදලා හික්මවන්න සිද්ධවුණා. ඒ තුළින් අපට, මේ සමාජයට ඉගෙනගන්න හුගක් පාඩම් තියෙනවා. අපි මේ සමාජයේ අද දවස ගැන හිතලා බැලුවත් දඹදිව ඉන්දියාවේ පමණක් නෙවෙයි අපේ රටේ පවා කුල හේද ආදී ඒ පටු දෘෂ්ටි කෝණ තුළ මනුෂ්‍යයින් හිර වෙලා ඉන්නවා. ඒක තුළින් වැඩෙන්නෙ මොකක්ද? මාන්තය එක පැත්තකින්. මාන්තය වගේම

ඊර්ෂ්‍යාව අනිත් පැත්තෙන්. මොකද නිහින කුල, පහත් යැයි සම්මත කුල, ඒවායේ අය උසස් තත්ත්ව ලබනකොට උත්සාහයෙන් ඉගෙන කියාගෙන නිල තල ලබනකොට අසල්වාසී උසස් කුලයී කියලා සම්මත කරගන්න අය තුළ ඊර්ෂ්‍යාව ඇතිවෙනවා. මේ අපෙන් මෙහෙම මෙහෙම ලබපු කට්ටිය දැන් මේ මේ විදියට ලොකු ලොකු බංගලාවල වාසය කරනවා කියලා ඊර්ෂ්‍යාව ඇති කරගන්නවා. ඒ වෙනුවට අන්න අපි ධර්මය හරියාකාරව තේරුම් ගත්තානම් හිතන්න තියෙන්නෙ අන්න අර පුද්ගලයා උත්සාහයෙන් තමන් තුළ තිබුණ සහජ ශක්තිය මතුකරගන්න බවයි.

එක් අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා යම්කිසි දුගී මනුෂ්‍යයෙක් දකලා, අපි හිතමු නගරයක පාරේ එහෙම යනකොට පදික වේදිකාවල අතපය නැති, ඒ වගේම නොයෙකුත් විදියේ දුගී පුද්ගලයින් දකිනවා. ඔවුන්ට යමක් දෙන්න තියෙනවානම් දීම වඩාත් හොඳයි. ඒ නැතත් අඩු වශයෙන් මෙහෙම හිතන්න ඕන. මේ තත්ත්වයේ මාත් ඉන්න ඇති. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ ඒ වචනය අපි හිතට දගන්න ඕන. ඒක සංසාරයේ පැත්තෙන් බලනකොට සමානාත්මතාවක්. මොකද මේ කර්ම කියන මේ නූල් බෝලේ අවුල් කරගෙන තමයි ලෝකසත්තියා මෙව්වර කාලයක් සංසාරයේ සැරිසරන්නේ. එතකොට අපි ඒක තවත් අවුල් කරගන්න ඕන නෑ අර කියාපු ඊර්ෂ්‍යාදී වැරදි සිතුවිලි වලින්. කෙනෙක් අපෙන්ම උදව් ලබාගෙන ඉගෙන කියාගෙන අන්තිමට අර විදියට උසස් තත්ත්වයකට පත් වුණහම ඊර්ෂ්‍යා කරනවා වෙනුවට තමන්ට ඒ පුද්ගලයාගෙන් ලබාගන්න පුළුවන් පළමුවෙනිම ලාභය මොකක්ද, ඊර්ෂ්‍යාව වෙනුවට තියෙන මුදිතාව ඇති කරගන්න ඕන. මුදිතාව කියන වචනය මේ පින්වතුන් වැඩිය අහලත් නැතුව ඇති.

සතර බ්‍රහ්ම විහරණ කියලා කියන්නේ මෙත්තා, කරුණා, මුදිතා, උපෙක්ඛා. එයින් මෙමත්‍රිය, කරුණාව කියන එකනම් ඇතත් නැතත් නිතර අහන්න ලැබෙණවා සමාජයේ. මුදිතාව කියන එක වැඩිය අහන්නවත් ලැබෙන්නෙ නෑ. ඒක අමතක වෙව්ව එකක් ලෝකයාට. ඒ වෙනුවට තියෙන්නෙ ඊර්ෂ්‍යාව. ඊර්ෂ්‍යාවයි ප්‍රකට වෙන්නෙ. මුදිතාව කියන්නෙ අර ඊර්ෂ්‍යාවට විරුද්ධ අදහසයි. ඒ කියන්නෙ කෙනෙකුට හරිගියහම ඒ ගැන සතුටු වෙනවා තමන්. 'අනේ කොච්චර හොඳද, ඒ මනුෂ්‍යයාට හරිගියා. උත්සාහවන්තයා, අන්න 'වීර්යවන්තයා, ජය ගනී' කියන ඒ කියමන මේ පුද්ගලයා ලෝකයාට ආදර්ශයෙන් පෙන්නුවා'

කියලා සතුටු වෙනවා. එතකොට ඒ දියුණු වුණ පුද්ගලයෙක් දිහා බලලා සතුටු වීම තුළින් තමන් පළමුවෙන්ම ලාභය ලබනවා. අපි හිතමු තමන්ගෙන් උපකාර ලබලා ලොකු තත්ත්වයක් ලබාගන්නා කෙනෙක් - කුලහීන පුද්ගලයෙක්. එයාගෙන් තමන්ට ලබන්න පුලුවන් පළමුවෙනිම ලාභය - හදිසියකට ණයක් එහෙම ඉල්ලගන්න බැරි වුණත් මුදිතා ගුණය මතුකර ගැනීමයි. තමන්ට හිතලා සතුටු වෙන්න පුලුවන් 'අනේ මේ මනුස්සයාගේ ඒ විරියයට උත්සාහයට මමත් අතදුන්නා නේද, මමත් උපකාර වුණා නේද? කොයිතරම් හොඳද, මේ ලෝකයාට ආදර්ශයක් දුන්නා විරියවන්තයා ජය ගනී. උත්සාහවන්තයා ජය ගනී. අතීතයේ තිබුණු යම්කිසි කුසල ශක්තියක් උත්සාහයෙන් මතුකරගන්නා.' අන්න එහෙම සතුටු වෙන්න හැකියාව තියෙනවා. ඒ වෙනුවට මානසික පීඩනයක් අර පටු ඊර්ෂ්‍යා ආදිය ඇතිකරගෙන තමන් ඒවා තුළින් අකුසල් රැස් කරගත්තොත් තමන් වැටෙන්නෙ අර සුනීතට වුණා වගේ නරක තැනකට.

ඒ වගේම ගුණවතුන්ට නිග්‍රහ කිරීම - අර පසේ බුදුරජාණන් වහන්සේ කෙනෙකුට නිග්‍රහ කිරීම කරන්නේ මාන්තය නිසා. එයින් සුනීත අර තත්ත්වයට වැටුණා. ඒ වගේ මේ වර්තමානයේ කරන ඊර්ෂ්‍යාදී ඒ වැරදි අදහස් නිසා වැරදි සංකල්ප නිසා සංසාරයේ මහාභයානක තත්ත්ව වලට පත්වෙනවා. දුගී තත්ත්ව වලට පත්වෙනවා. ඒ වෙනුවට අපි නියම ආකාරයෙන්, බුදුපියාණන් වහන්සේ මතුකරලා දුන්න ඒ ආකල්පය ඉදිරිපත් කරගන්න ඕනෙ. බුදු ඇසට, පංති කාමර නොබෙදූ පාසලක් වගේ බැලූ බැල්මටම ඔක්කොම පෙනිලා යනවා. මේ අභවලා තමයි මේ තත්ත්වයේ ඉන්නෙ, සාංසාරික බුද්ධිය මේ මට්ටමටම මෝරලා තියෙන කෙනා. උගත්කමක් නැති කෙනෙක් වෙන්න පුලුවන්. ධනවත්කමක් නැති, දුගී දිළින්දෙක්, පහත් කුලයක උපන්, නමුත් පුණ්‍ය ශක්තීන් තිබෙනවානම් අන්න ඒ තැනැත්තාට තමයි බුදුපියාණන් වහන්සේ පළමුවෙන්ම උදවු කළේ. වෙන නිල තල ඇති කෙනාට නෙවෙයි. බුදුපියාණන් වහන්සේගෙන් බණ අහන්න එන පිරිස අතරේ ඉස්සරහින්ම ඉන්න රජතුමාටවත්, සිටුවරයාටවත් නෙවෙයි බුදුපියාණන් වහන්සේ බොහෝවිට ධර්මය දේශනා කරන්නේ. පිරිස් කෙළවර සිටින සමහරවිට කුල හීන, නිහින හැටියට සමාජය සලකන, අතින් අය නොයෙකුත් විදියට නිග්‍රහ කරන, ගරහන පුද්ගලයෙක් වෙන්න පුලුවන් ඇතුළත පුණ්‍යශක්තිය ඇති, ධර්මය අවබෝධ කරන්න පුලුවන්. අන්න එබඳු අයටයි බුදුපියාණන් වහන්සේ උදව් කළේ.

මෙයින් අපිට පේනවා මේ උත්පත්තිය වෙනුවට ප්‍රතිපත්තියයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මූලධර්මය හැටියට ඉදිරිපත් කළේ. රථයක කඩ ඇණය ඒ කඩ ඇණයට තෙල් තියෙනවානම් රෝදය හොඳට කරකැවෙනවා. එහෙම නැති වුණොත් අර රෝදෙට කරකැවෙන්න බෑ. එතනින්ම ඉවරයි. උත්පත්තිය වෙනස් කරන්න බැරි දෙයක්. කර්මය වෙනස් කරගන්න පුළුවන්. ඒ ක්‍රියා පටිපාටිය නිසා හෝ වේවා එහෙම නැත්නම් අර කියාපු ආචාර ධර්ම වශයෙන් සලකන කුසල් අකුසල් ආදී දෙයක් නිසා හෝ වේවා - ඒ තුළින් පුළුවන් කෙනෙකුගේ ජීවිත පරිවර්තනයක් කරන්න. ජීවිත පරිවර්තනයක් කරගන්න පුළුවන් හැකියාව, හැකි සංඥාව මේ තුළින් බුදුරජාණන් වහන්සේ සමාජයටදී වදළා. එතකොට කුල හේදය පිළිබඳව, එහෙම නැත්නම් උපත පිළිබඳව බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කළ ඒ තර්ක තුළින් අපට වැදගත් ධර්ම කාරණා රාශියක් මතුකරගන්න පුළුවන්. දැන් සමාජයේත්, බොහෝ දෙනා ඔවුනොවුන් කුලල් කාගැනීමට එහෙම නැත්නම් භයානක අන්දමේ අපරාධ වලට යොමු වෙන්නෙ අර කියාපු ඊර්ෂ්‍යාවක් මාන්තයක් නිසා. ඊර්ෂ්‍යාව - මාන්තයත් එක්ක අතිනත් අරගෙනයි යන්නෙ - ඒවාට හේතුව තමන් උදම් වෙනවා මං මේ උසස් කුලයක ඉන්නවා, එහෙම නැත්නම් උසස් තත්ත්වයක ඉන්නවා. ඒක හැමදම නෑ. උත්පත්තිය ගැන වුණත් වගේ බුදුපියාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා ඒක ඇති කරගත්තු මාන්තයක් පමණක් බව. ඇතැම් අවස්ථාවක ඊටත් වඩා කර්කශ අන්දමින් බුදුපියාණන් වහන්සේ බමුණන්ට උත්පත්තිය පිළිබඳ නගන තර්කයට පිළිතුරු දීලා තියෙනවා. මේ බමුණන්ට කියන්න පුළුවන්ද අර තරම් හත්මුතු පරම්පරාවක් තමන් පිරිසිදු බ්‍රාහ්මණ පවුල් වලින් උපන්නා කියලා? ඒ අතරතුර අර විදියට යම් යම් කඩ ඉම් වුණේ නැත්ද? ඒ කියන්නෙ සමාජයේ තිබෙන ව්‍යාකූලතාවය ගැන හිතනකොට මේ පින්වතුන්ටත් මේ ගැන හිතාගන්න පුළුවන්.

තවත් අවස්ථාවක බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ඔන්න ක්ෂත්‍රිය පවුලක කෙනෙක් බ්‍රාහ්මණ තැනැත්තියක් සරණ පාවාගන්නවා. එතකොට ඒ දරුවාට කොහොමද කියන්නෙ? එයා පියාටත් සමානයයි. මවටත් සමානයයි. එයාට බමුණු කුලයේ කියලත් කියන්න පුළුවන්. ක්ෂත්‍රිය කුලයේ කියලත් කියන්න පුළුවන්. ඔය විදියටත් තර්ක ඉදිරිපත් කරනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ අර බමුණන්ගේ මාන්තය බිඳ හෙලන්න. ඒ තුළින් පෙන්වුම් කරනනේ මේ උපත කියන එක මේ මනුෂ්‍යයින් ඇති කරගත්තු සම්මුතියක් පමණයි. ඒකෙ නියම හරයක් නෑ. ඒ වගේම රහත්

වීම සඳහා ගන්නා උත්සාහයේදී කුලය වෙනුවට එතන තියෙන්නෙ තමන් මේ වර්තමානයේ යොදන චීර්ය ශක්තියයි. පටාන කියලා කියනවා. මහාපටාන ශක්තිය. ඒ ශක්තිය හැම කෙනාම තුළ තිබෙන්න පුලුවන්. බ්‍රාහ්මණයින් හෝ වේවා, වෛශ්‍ය, ශුද්‍ර ආදීන් හෝ වේවා ඒ අයගේ අතීත පුණ්‍යශක්තිය අනුව මේ ශාසනයේ පැවිදි වෙලා ඒ උත්සාහය දරුවොත් දිව්‍ය බ්‍රහ්ම රාජයින්වහන්සේලාගෙන් වැදුම් පිදුම්ගන්න පුලුවන් රහත් තත්ත්වයට පවා එන්න පුලුවන්. ඒක නිසා දැන් මේ ගාථාවෙන් ප්‍රකාශ කළ හැටියට නියම බ්‍රාහ්මණයා අර ආධ්‍යාත්මික ගුණධර්ම සම්පූර්ණ කරගත්තු බුදු කෙනෙක්, පසේ බුදු කෙනෙක්, රහත් කෙනෙක්. එබඳු කෙනෙක් තමයි නියම බ්‍රාහ්මණයා කියලා බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කර වදාළේ.

ලෝකයාට වසල, බ්‍රාහ්මණ කියන සංකල්ප පිළිබඳ අමුතු හැඟීමක් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කලා. අමුතු නිර්වචනයක්. මෙතෙක් කුලය හා සම්බන්ධව තිබුණ එක වෙනුවට. වසල කියන වචනයට කෙනෙක් කැමති නැත්නම්, වසලයා කියන එක නිග්‍රහයක් හැටියට සලකනවානම් - එහෙමනම් මතක තියාගන්න මේවායි වසල ධර්ම කියලා පැහැදිලිකර දුන්නා. වසල සූත්‍රයේ, තමන් වසලයෙක්ද නැත්ද කියලා තේරුම්ගන්න උපකාර වෙන අන්දමට තමාගේ තියෙන පාපකර්ම, දුශ්චරිත, දූෂණ ඔක්කොම බුදුපියාණන් වහන්සේ පෙළ ගස්වලා දැක්වුවා. ඔන්න දැනගන්න, මේවා කරනවානම් වසලයෙක්. කියලා. ඊළඟට අනිත් පැත්තට පෙන්නුම් කලා, මෙන්න මේ මේ ගුණධර්ම මේ විදියට කෙලෙස් නැතිකරගන්නා ශ්‍රේෂ්ඨ වර්යාවක් ඇති කරගන්නවානම් අන්න ඒ තැනැත්තා තමයි බ්‍රාහ්මණයා. ඒ තුළින් බුදුපියාණන් වහන්සේ සමාජයේ ව්‍යවහාර වෙන වචන දෙකම උපකාර කරගෙන ලෝකයාගේ ආධ්‍යාත්මික දියුණුවට අත දෙන අන්දමේ විග්‍රහයක් ඉදිරිපත් කලා. ජාති හේද හෝ වේවා කුල හේද හෝ වේවා ඒ පුද්ගලයා තුළ තියෙන අභ්‍යන්තර ශක්තිය, උත්පත්තිය කියන කාරණය තුළින් අමතක කිරීම ඒ සමාජයේ ප්‍රගතියට බාධකයක් බවයි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කර වදාළේ. ඒ අතින් බුදුපියාණන් වහන්සේ සමාජ ධර්ම අංශයෙන් සලකලා බැලුවත් පුදුම අන්දමේ විප්ලවයක් කළ කෙනෙක් හැටියට සලකන්න පුලුවන්. තිලෝගුරු බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ කුල හේදය පිළිබඳව ඉදිරිපත් කළ මතය තුළින් හැම කෙනාටම තමන්ගේ විමුක්තිය - විමුක්තිය කියලා කියනකොට නොයෙකුත් අර්ථ හිතට එන්න පුලුවන්. නමුත් මෙතන කියන්නෙ සංසාර විමුක්තිය.

සංසාර විමුක්තිය හදගන්න තමන්ට කොයි කුලයේ හෝ වේවා ඒ අවස්ථාව තියෙන බවයි, ශාසනය හැම කුලයටම විවෘතව තැබීමෙන් බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට පෙන්වා වදලේ.

මහාසමුදයට එකතුවෙලා ගලාගෙන යන නොයෙක් ගංගාවල් වල ජලය මුහුදු ජලයයි හඳුන්වනවා වගේ මේ ශාසනයේ කවුරු හෝ පැවිදි වුණොත් ශ්‍රමණ ශාකා පුත්‍ර නාමයයි ලැබෙන්නේ. ශාකා පුත්‍ර ශ්‍රමණයෙක්. ඒ කියන්නේ බුදුපියාණන් වහන්සේගේ පුතෙක්. බුදුපියාණන් වහන්සේගේ පුත්‍රයෙක් වෙනවා. සංඝයාවහන්සේලාට බුද්ධ පුත්‍ර කියන නාමය එන්නේ ඒ නිසයි. කොයි කුලයක හෝ වේවා ඇවිල්ලා පැවිදි වුණාට පස්සේ බුද්ධපුත්‍ර වෙනවා. මේ හැම කෙනෙකු තුළම තිබෙන්න පුලුවන් යම් යම් අභ්‍යන්තර හැකියාවන්. නොකැපූ මැණිකක් හැටියට කෙනෙක් දිහා බලන්න පුලුවන් ශක්තියක් ඇති කරගන්න ඕන. පහත් කුලයේ කෙනෙක්, හිනයෙක් විදියට පිළිකුල් කරනවා වෙනුවට පළමුවෙන්ම හිතනවා 'මාත් මේ වගේ සංසාරයේ අනන්ත කාලයක් ඉන්න ඇති' කියලා. ඊළඟට මේ පුද්ගලයා තුළත් තියෙන්න පුලුවන් විමුක්තියට උපකාර වන, හොඳ ගතිගුණ රාශියක්. ඒවා හැංගිලා තියෙන්නේ. ඉතින් ඒවා මතුකිරීමටයි අර බුදුපියාණන් වහන්සේ උපාය කෞෂල්‍යය, මහාකරුණා සමාපත්තිය උපකාර කරගත්තේ. බ්‍රාහ්මණයින්ට නිග්‍රහ කිරීම් වශයෙන් නොව ලෝකයාට මේ තියෙන මිථ්‍යා මතයේ ඇති වැරදි පැත්ත පෙන්නුම් කිරීමටයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ කාරණාව පෙන්නුම් කළේ. ඇතැම් බ්‍රාහ්මණයින් ඒවා පිළිගත්තු බවත් පේනවා. ඒකයි වාසේට්ඨ බ්‍රාහ්මණයා අර අවස්ථාවේදීම ප්‍රකාශ කළේ, ශීල ව්‍රතසම්පන්න කෙනා තමයි නියම බ්‍රාහ්මණයා කියලා. බමුණන් අතරත් ක්‍රමක්‍රමයෙන් මේ මතය පැතිරුණා.

බුදුපියාණන් වහන්සේ සංසාරය ගැන තියෙන ගැඹුරු අවබෝධය නිසා ලෝකය පිළිබඳව අර විදියේ වර්ගීකරණයක් නොකර හැම කෙනාටම විමුක්තියේ දෙර ඇරිය බවයි අපට පෙනී යන්නේ. මේ ශාසනයේ දෙර විවර කළා ඕනෑම කෙනෙකුට පැවිදි වෙලා තමන්ගේ චිත්ත ශක්තීන් මතුකරගෙන සංසාර විමුක්තිය ලබාගන්න. මොකද දීර්ඝ කාලයක් මේ සංසාරයේ එකතු කරගත්තු දේවල් අතර පාපකර්මවල විපාක වගේම කුසල කර්මවල ශක්තීන් තිබෙනවා. ඒවා නොදන, කෙනෙකුට ඒවා දියුණු කරගන්නවත් අවස්ථාව නොදීම සමාජයේ පරිහානියට හේතුවක්. ගිනිදර මොන ලියෙන් පැන නැංගත් ඒවායේ

වෙනසක් නැතිවා වගේ තමා මොන කුලයක වුණත් අප තුළ තියෙන්න පුළුවන් විශේෂ ශක්තීන්. අර අංගුලිමාල ආදී පාප කර්ම කළ අය පවා උසස් තත්ත්වයට, අරහත් තත්ත්වයට පත් වුණාට පස්සෙ දිව්‍ය බ්‍රහ්මයින්ගෙන් පවා වැදුම් පිදුම් ලබන්න පුළුවන් වෙනවා. උසස් උත්පත්තියක් ලැබුවත් පාපකර්ම කළොත් ඒ තැනැත්තා දුගතියට යාම ඒකාන්තයි කියන අදහස ඒ කර්මවාදය අනුව පෙන්වුම් කරනවා. ඉතින් ඇත්තවශයෙන්ම කර්මය කියන එක මෙතන ඉතාම පුළුල් අර්ථයකින් යොදලා තියෙන්නේ. කර්ම විපාකයයි බොහෝ දෙනා කර්මය හැටියට හඳුන්වන්නේ, මේක මගේ කර්මයයි කියලා. ඉතින් ඒක වද දර්ශනයක්.

මේක මගේ කර්මයයි කියලා ඒකට යටත් වීම නෙවෙයි කරන්න තියෙන්නේ. බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා 'මම කර්මවාදියෙක්මි. ක්‍රියාවාදියෙක්මි. චීර්යාවාදියෙක්මි' මේක බැලුවහම ඇතැම් කෙනෙක්ට මේක නොගැලපෙන එකක් වගේ. කර්මවාදියෙක්මි කිව්වහම අන්න අර කියාපු කර්ම විපාකය, කර්මය හැටියටගන්න අය හිතනවා 'ආ.. බුදුරජාණන් වහන්සේ කර්ම වාදියෙක්නම් කොහේද චීර්යයකට ඉඩක්? ඒකට අපි යටත් වෙන්න එපාය. එහෙම නෙවෙයි හිතන්න තියෙන්නේ මම කර්මවාදියෙක්මි කියනකොට එතනදී වේතනා ශක්තිය බුදුපියාණන් වහන්සේ ලෝකයාට මතුකරලා දෙනවා. මේ ලෝකයා තුළ තියෙන වේතනාව, වර්තමාන වේතනාව තුළ මේ වාහනය කොයි පැත්තටද හරවන්නේ කියන ඒ අවස්ථාව, පිළිබඳ ශක්තිය තියෙනවා හැම කෙනාම තුළ. 'වේතනාහං භික්ඛවෙ කමමං වදමි' කියන ඒ විග්‍රහයේදී ඒකයි අපි හිතන්න ඕන. බුදුපියාණන් වහන්සේ මොකද ඒ කර්මවාදී කිව්වේ? ඒක නිසාම තමයි ක්‍රියාවාදී. ඒක නිසා ක්‍රියාකාරීත්වය තියෙනවා. කිරියවාදී කිව්වේ ඒකයි. ඊළඟට චීර්යාවාදී කිව්වේ ඒ ක්‍රියා ශක්තිය උපරිමයට වැඩි දියුණු කිරීමයි.

ජන්ද, වායාම, චිරිය, පධාන ආදී වචන වලින් කෙනෙකුට ඒ චීර්යය ක්‍රමක්‍රමයෙන් වැඩි කරගන්න හැටි බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා. යමකට ඕනෑකමක්, කැමැත්තක් ඇතිවෙනවා. ඒ සඳහා උත්සාහයක් දරනවා. ඊළඟට චීර්යයක් අරඹනවා. ඊළඟට ජීවිත නිරපේක්ෂකව දැඩි ප්‍රයත්නයක් යොදලා තමන්ගේ බලාපොරොත්තුව ඉෂ්ට කරගන්නවා. ඒ වගේ පුදුම විත්ත ශක්තියක් මේ සත්ත්වයා තුළ තිබෙන බවයි බුදුපියාණන් වහන්සේ මේ කර්මය කියන වචනයෙන් ලෝකයාට හඳුන්වලා දුන්නේ. නමුත් මේ කාලේ බොහෝ දෙනෙක් ඒක

වරදවලා තේරුම්ගන්නවා. අපේ කර්මය - ඒක නිසා ඒක වෙනස් කරන්න බෑ. ඒ මගේ කර්මයයි. ඊට එහාට කරන්න බෑ කියලා. නමුත් ඇත්ත වශයෙන් එතන කර්මය පිළිබඳව අවබෝධයම ශක්තියක් කරගන්න ඕන. මේ අතීත කර්මයක විපාකයයි. අතීත කර්මයක විපාකය නමුත්, ඒක එසේ වී නමුත් මා තුළ තිබෙනවා මේ වර්තමානය සකස්කරගන්න ශක්තිය. ඒ වේතනා ශක්තිය තියෙනවා. විර්යය ශක්තිය තියෙනවා. ඇතැම් අවස්ථාවල බුදුපියාණන් වහන්සේ පුරිසථාම, පුරිසවිරිය, පුරිසපරකම් කියලා මහාපුබල වචන රාශියක් දක්වලා තිබෙනවා. පුරිස විර්යයෙන්, පුරිස පරාක්‍රමයෙන් මේ හැම එකකින්ම කරන්න පුළුවන් කියන එකයි. එතකොට අර වඳ දර්ශනයක් නෙවෙයි මෙතන තියෙන්නේ. ඔය බ්‍රහ්ම නිර්මාණ, දේව නිර්මාණ ආදී ඒ ආගම්වල තියෙන්නේ වඳ දර්ශනයක්. මොකද පුද්ගලයා තුළ තියෙන අර අධ්‍යාත්ම ශක්තිය, ඒක ප්‍රතික්‍ෂේප කරනවා. එක්කො යැදලා කෙනෙකුත්ගෙන් ලබාගන්න දෙයක්, විමුක්තිය කියන්නේ. මේක එහෙම නෙවෙයි. පුද්ගලයා තුළ තියෙනවා ශක්තිය. ඕනෑම නිහිත කෙනෙකු තුළ හෝ ශක්තිය තිබෙන්න පුළුවන්. ඒක හරියාකාරව යෙදුවොත් ඔන්න විමුක්තිය මතුකරගන්න පුළුවන්. ස්වෛරීව, ස්වාධීනව ඒක යොදන්න පුළුවන් බව පෙන්වුම් කරනවා, පරාධීනව නෙවෙයි.

ඒ විදියට හැම පැත්තෙන්ම කල්පනා කරලා බැලුවම පෙනෙනවා බුදුපියාණන් වහන්සේ කුල හේදය පිළිබඳව - බමුණන්ට පහර ගැසීමට නෙවෙයි - නියම සාරධර්ම ලෝකයාට හඳුන්වා දුන්නා. පුද්ගලයා තුළ තියෙන නියම ශක්තීන් මතුකරලා දුන්නා. අද දවසේ සුනීත කියන කසළ ශෝධකයා ආශ්‍රයෙන් අපි මේ දේශනාව පටන්ගත්තේ. ඇත්ත වශයෙන්ම ලෝකයා කසළ ශෝධකයා කියලා කියන ඒ සුනීත ඉහළම අර්ථයෙන් කසළ ශෝධකයෙක් වුණා. තමන්ගේ චිත්ත සන්තානයේ දීර්ඝ කාලයක්, අනාදිමත් කාලයක එකතුවෙලා තිබුණ ඒ කැලිකසළ ඉවත් කළා. ඒ නිසයි රහත් වුණේ. ඒ නිසාමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ නියම බ්‍රාහ්මණයා කිව්වේ අර සුනීත මහරහතන්වහන්සේට.

බුදුපියාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කළ, චිත්ත සන්තානවල තිබිය හැකි අභ්‍යන්තර ශක්තීන් පිළිබඳ ඒ අදහස් සමූහය එකතු කරගෙන ඒ වගේම සමාජය පිළිබඳව ඊර්ෂ්‍යාව, මාන්තය ආදියට තුඩුදෙන විදියේ වර්ගීකරණ වලට ගැති නොවී සිටීමට උත්සහ ගන්න ඕන. ඒ වගේම

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

විවෘත මනසකින් - ප්‍රබුද්ධ මනසකින් ලෝකය දිහා බලමින් අපේ වර්යාවන් සකස් කරගනිමින් ජාතිය, උපත වෙනුවට වර්යාව ගැන සැලකිල්ල යොමුකරගනිමින් අපේ ඉදිරි ජීවිතය ගතකරගන්න මේ අපි පැයක් පමණ වේලා කළ ධර්මදේශනාවක් උපකාර වෙන්න ඇතැයි කියලා හිතනවා. ඒ තුළින් තමතමන් කරන බණ භාවනා හා ශීලාදී ගුණධර්ම වඩාත් පිරිසිදුව කරගනිමින් මේ අපි කවුරුත් බලාපොරොත්තු වෙන ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණ ආදී සියලු දෙයින් විමුක්තවූ උතුම් අමාමහ නිවන සාක්ෂාත් කරගැනීමට මේ ධර්මදේශනාමය කුසලය ඒකාන්තයෙන්ම උපනිශ්‍රය වේවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න. ඒ වගේම අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වා යම්තාක් මෙබඳු ධර්මදේශනාමය, ධර්මශ්‍රවණමය කුසලයන් අනුමෝදන් වීමට කැමති සත්ත්වයින් සිටිනවානම් ඒ හැම කෙනෙක්ම එසේ අනුමෝදන් වීමෙන් තමන් ඒ බලාපොරොත්තු වෙන ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවනින් සැනසෙත්වා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරමින් මේ ගාථා කියන්න.

‘එතතාවතා ව අමෙහි...’

104 වන ඉදිගනයි

104 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධරී දේශනා අංක 121)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සම්බුද්ධස්ස’
යෙසං සන්තිවයො නත්ථී - යෙ පරිඤ්ඤාන භොජනා
සුඤ්ඤාතො අනිම්මෙතොව - විමොකෙධා යෙස ගොවරො
ආකාසෙව සකුන්තානං - ගති තෙසං දුරන්තයා’ති

- ධම්මපද, අරහන්ත වග්ග.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

රැස් කිරීමත්, අස් කිරීමත් කියලා දෙකක් ලෝකේ තියෙනවා. අනන්ත කාලයක් තිස්සේ අපි මේ සංසාරයේ කරලා තියෙන්නේ රැස් කිරීමයි. කර්ම රැස් කිරීමයි. කර්ම අස් කිරීමේ ක්‍රමය පළමු වරට ලෝකයාට පහද දුන්නේ තිලෝගුරු බුදුරජාණන් වහන්සේයි. අද වගේ ඇසළ පුර පසළොස්වක පොහොය දවසක ඒ බුදුරජාණන් වහන්සේ පස්වග මහණුවහන්සේලාට කර්ම අස් කිරීමේ ක්‍රමය පහද වදළා ධම්මවක්කප්පවත්තන සූත්‍රයෙන්. අද අපි මාතෘකා වශයෙන් තබාගත්තේ ඒ කාරණයට අදල ගාථා ධර්මයකුයි.

මේ ගාථාව බුදුරජාණන් වහන්සේ ජේතවනාරාමයේදී දේශනා කර වදලේ බේලට්ඨිසීස කියන තෙරුන්වහන්සේ සම්බන්ධයෙනුයි. මේ බේලට්ඨිසීස කියන මහරහතන්වහන්සේ ආනන්ද ස්වාමීන්වහන්සේගේ උපාධ්‍යායන්වහන්සේයි. උන්වහන්සේගේ අතීත ප්‍රවෘත්ති වශයෙන් සදහන් වෙන්නෙ මෙහෙමයි. මේ පින්වතුන් අහලා ඇති ධර්මයේ සදහන් වෙන උරුවේල කාශ්‍යප, ගයා කාශ්‍යප, නදී කාශ්‍යප කියලා ජටිල තාපසයින් තුන් දෙනෙකු ප්‍රධාන දහසක් පිරිසක් බුදුරජාණන් වහන්සේ සාද්ධි ප්‍රාතිහාර්ය මගින් දමනය කළ ප්‍රවෘත්තිය. අන්න ඒ උරුවේල කාශ්‍යප තාපසයාගේ පිරිසේ හිටපු කෙනෙක් මේ බේලට්ඨිසීල භාමුදුරුවෝ. ආදිත්තපරියාය සූත්‍රදේශනාව අහලා ඒ දහසක් දෙනාම රහත් වුණා, මේ බේලට්ඨිසීස තෙරුන්වහන්සේත් ඇතුළුව. මේ බේලට්ඨිසීස තෙරුන්වහන්සේ බොහොම විවේකයට ප්‍රිය කළ, අල්පේච්ඡ ස්වාමීන්වහන්සේ නමක්. උන්වහන්සේ බොහෝවිට ආරණ්‍යගතව වාසය කළා. ඒ විදියට ආරණ්‍යගතව වාසය කරන එක් අවස්ථාවක උන්වහන්සේට අදහසක් පහළ වුණා ‘මට මේ දිනපතා ගමට

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

පිණ්ඩපාතේ සඳහා යාමත් කරදරයක්' කියලා ඒ යම්කිසි ක්‍රමයක් යොදගන්නා පිණ්ඩපාතය සඳහා. මොකක්ද, එක විදියක පිණ්ඩපාතේ වැඩලා දවසට අවශ්‍ය ආහාර ලබාගෙන යම්කිසි තැනකට ගිහිල්ලා වළඳනවා. වළඳලා ඉවරවෙලා ඒ කාලය ඇතුළතම තවත් විදියක පිණ්ඩපාතයේ ගිහිල්ලා තනිකර බත් විතරක් ලබාගෙන ඒක කැළේ තමන්ගේ කුටියට ගෙනිහිල්ලා, අව්වේ වෙළලා, නිරෝධ සමාපත්තිය ආදී ධ්‍යාන සුඛයෙන් එළ සුඛයෙන් දින ගණනක් වැඩ ඉඳලා අවදිවෙලා කුසගින්න මැකෙන්න පමණක් අර වෙලිව්ව බත් ටික වතුරෙන් තෙමාගෙන වළඳනවා. එයින් කරන්නේ මොකක්ද, ගමට වැදීම අර නිරාමිස සුඛයට කරදරයක් හැටියට සලකලා දින කීපයකට වරකුයි පිණ්ඩපාතේ වඩින්නෙ.

මේ හැසිරීම දැකලා සංඝයාවහන්සේලා ඇහුවා 'මොකද ඇවැත්නි මේ ඉදහිටලා පිණ්ඩපාතයේ වඩින්නෙ?' ඔන්න විස්තරේ කිව්වහම ඒ සංඝයාවහන්සේලා ඒක විවේචනය කළා. 'කොහොමද මේ සංඝයාවහන්සේ නමක් තැන්පත් කර තබාගෙන ආහාර වළඳන්නෙ? ඒක ගැලපෙන්නෙ නෑ නේද' කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේට පැමිණිලි කළා. බුදුරජාණන් වහන්සේත් ඒකට එක්තරා ප්‍රමාණයක ගර්භාවක් කරමින්ම, ඒ කියන්නෙ සාමාන්‍යයෙන් මේ විදියේ ඇවැත්කට පැමිණෙන අන්දමේ දෙයක් සිද්ධවුණාම බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ වැරදි කළ සංඝයාවහන්සේලාට මෝඝ පුරිස - හිස් පුරුෂයා කියලා දැඩිව නිග්‍රහ කරනවා. මේ අවස්ථාවේ එහෙම නෙවෙයි. බේලට්ඨිසීස කියලා කියන නමින්ම අමතලා 'ඒක නොපහන් වූවන්ගේ පහන් වීම පිණිසත්, පහන් වූවන්ගේ වැඩියත් ප්‍රසාදය පිණිසත් හේතුවන දෙයක් නොවෙයි' කියලා ශාසන අනාගතය දිහා බලලා විශේෂ ශික්‍ෂා පදයකුත් පැනෙව්වා යම්කිසි හික්‍ෂුවක්, අනුභව කළයුතු යම් ආහාර ද්‍රව්‍යයක් දවසකට වඩා - එහෙම නැත්නම් තමන්ගේ ආහාරගන්න වෙලාව ඉක්මවලා තැන්පත් කර තබාගෙන වළඳනවානම්, ඒක පාවිත්තිය කියන විනය ඇවැත්කට අනුවෙනවා කියලා විනය ශික්‍ෂා පදයකුත් පැනෙව්වා.

නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙන්ම මේ ගාථාව දේශනා කළා. ඒක තුළින් සියුම් අන්දමින් පෙන්වුම් කළා අර සාමාන්‍යයෙන් කෙනෙක් ආහාර රැස් කරන්නේ මහිච්ඡතාව නිසා. ආසාවත් වැඩිකම නිසා, සුඛෝපභෝගීත්වයට කැමැත්ත නිසා. නමුත් මේ බේලට්ඨිසීස ස්වාමීන්වහන්සේ අල්පේච්ඡතාව නිසයි ඒක කළේ. ධ්‍යාන සුඛයට ඇති

ඇල්ම නිසයි. ඒ වගේම ශික්‍ෂා පදයක් පනවන්න කලින් ඒක කරපු නිසාත් ඒ අතින් නිර්දෝෂීයි. ඉතින් මේ ගාථාව තුළින් පෙන්නුම් කරනවා ගැඹුරු අර්ථයකින් ඒ ධර්ම කාරණයකට සම්බන්ධ කරලා බෙලට්ටීසීස තෙරුන්වහන්සේගේ නිර්දෝෂී බව. දැන් අපි ඒ ගාථාවේ අර්ථය තේරුම්ගන්න බලමු.

යෙසං සනතිවයො නඤ්චී - යෙ පරිඤ්ඤාන භොජනා
සුඤ්ඤානො අනිමිතොව - විමොකො යෙස ගොචරො
ආකාසෙව සකුන්තානං - ගති තෙසං දුරන්තයා'ති

යම් කෙනෙකුන්ට රැස්කිරීමක් නැත්ද, යම් කෙනෙකුන් විසින් හෝජනයේ යථා ස්වභාවය හරියාකාරව තේරුම් අරගෙන තිබෙනවාද, යම් කෙනෙකුන්ගේ ගොදුරු බිම සුඤ්ඤාන, අනිමිත්ත කියලා කියන විමෝක්‍ෂයන්ද, එබඳු ඒ අයගේ - ඒ කියන්නේ රහතන්වහන්සේලාගේ චිත්ත ප්‍රවෘත්තිය එහෙම නැත්නම් ගිය මග - ගාථාවේ කියවෙන හැටියට පරිවර්තනය කළොත්, ගිය මග අහසෙහි කුරුල්ලන් ගිය මග වගේ සොයාගත නොහැක. දුරවබෝධයයි. සොයාගන්න බෑ.

ඒක බොහොම ගැඹුරු අර්ථ ඇති ගාථාවක්. අපට පියවරෙන් පියවරට මේ ගාථාව තෝරන්න වෙන්න, ක්‍රමක්‍රමයෙන් ගැඹුරට යන ආකාරයට. දැන් අපි අර පළමුවෙනි පදය ගත්තොත්, යෙසං සනතිවයො නඤ්චී - යම් කෙනෙකුන්ට රැස්කිරීමක් නැත්ද? එතන ඒ රැස්කිරීම අර්ථ දෙකකින් පෙන්නුම් කරන්න පුළුවන්. දැන් මෙතන ගාථාවෙන් පෙන්නුම් කරන්නේ කර්ම රැස්කිරීමයි. කථාන්තරයෙන් දැක්වෙන්නේ අර ප්‍රත්‍යයන් රැස් කිරීම, සිවුපසය රැස්කිරීම. ඉතින් රැස්කිරීම දෙයාකාරයයි ලෝකයේ. නමුත් මෙතන ගැඹුරින් අදහස් වෙන්නේ කර්ම රැස්කිරීම ගැනයි. රහතන්වහන්සේලාට කර්ම රැස්කිරීමක් නෑ. අමුතුවෙන් නැවත උත්පත්තියක් ලබාදෙන අන්දමේ කර්ම රැස්කිරීමක් නෑ.

රැස්කිරීමක් නැති වගේම ඊළඟට යෙ පරිඤ්ඤාන භොජනා - ආහාරය හරියාකාර තේරුම් අරගෙන තිබෙනවා. මේ හරියාකාර තේරුම්ගැනීම කියන එකත් ධර්මයේ හඳුන්වලා තියෙනවා තුන් ආකාරයකින්. ඤාන පරිඤ්ඤා, තීරණ පරිඤ්ඤා, පහාන පරිඤ්ඤා කියලා ධර්මානුකූලව ආහාරය පිළිබඳව අවබෝධ මට්ටම් තුනක් දක්වලා තියෙනවා. ඤාන පරිඤ්ඤා කියලා කියන්නේ සාමාන්‍ය ලෝකයා ආහාරය පිළිබඳව ඇති කරගන්නා අවබෝධය. මේ කැඳ, බත් නෙවෙයි. මේ බත්,

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

කැඳ නෙවෙයි කියලා. ඒ විදියට ආහාරයේ බැලූ බැල්මට පෙනෙන තත්ත්වය තේරුම්ගැනීම. තීරණ පරිඤ්ඤා කියලා කියන්නේ ඒ ආහාරය ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂාවට භාජනය කිරීමෙන් ඒ ආහාරය පිළිබඳ ධාතු සංඥා, පිළිකුල් සංඥා ආදිය මතුකරගෙන ඒක භාවනාවට ලක්කරගැනීම තුළින් අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම ලක්‍ෂණ මතුකරගැනීමයි. ආහාරය පිළිබඳ පිළිකුල් බව සැලකීම ආහාරයේ පටික්කුල සංඥාව කියලා කියනවා. අවසානයේ දැක්වෙන්නේ පහාණ පරිඤ්ඤා කියලා. ප්‍රභාණය පිළිබඳ අවබෝධය. ප්‍රභාණය කියලා කියන්නේ ආහාරය පිළිබඳ ඡන්ද රාගය කියන ආසාව, ඇල්ම යන ඒවා දුරු කිරීම. මෙසේ ආහාර ගැනීමේ අවසාන ප්‍රතිඵලය වන්නේ සති සම්පජ්ඣාදිය ඇතිව ඒ ආහාරගැනීම භාවනාවක් හැටියටම සිදුකිරීමයි. එහි අන්තිම කෙළවර මොකක්ද? රස තෘෂ්ණාව ඉවත් වීමයි. එතකොට මේ ධාතු හතරක් තවත් ධාතු හතරක ඇතුළට යන්නා වගේ. අන්න ඒක පහාණ පරිඤ්ඤා. ආහාරය පිළිබඳව සාමාන්‍ය ලෝකයා තුළ ගිජු බවක් තියෙනවා. ලොල් බවක් තියෙනවා. ඒ ගිජු බව, ලොල් බව නැතිවෙන තරමට අවබෝධය ගැඹුරු වීමයි අන්තිමට අර කියාපු පහාණ පරිඤ්ඤා කියන්නේ. ඔන්න ඒ තමයි අවබෝධ මට්ටම් තුන.

ඊළඟට සුඤ්ඤානො අනිමිත්තොව - විමොක්ඛා යෙස ගොචරො, ඔන්න ගැඹුරු හරියට එනවා. සුඤ්ඤාත, නිවන පිළිබඳව විමොක්ඛ මුඛ තුනක් දැක්වෙනවා. අපි කවුරුත් අභලා තියෙනවා නිවන් ලබාගැනීම සඳහා ත්‍රිලක්‍ෂණය වැඩිය යුතු බව අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම වශයෙන්. මෙන්න මේ අනිත්‍ය ලක්‍ෂණය ගැඹුරට කෙළවරටම වැඩුවහම ඒකේ ප්‍රතිඵලය මොකක්ද නිමිත්තක් නැතිවෙනවා. හිතට නිමිත්තක් අහුවෙන්නේ නෑ. නිත්‍ය සංඥාව උඩයි හිතට නිමිති අහුවෙන්නේ. එතකොට රහතන්වහන්සේලාගේ එල සමාපත්තිය තුළදී අර අනිමිත්ත තත්ත්වයයි තියෙන්නේ. නිමිති හිතට අහුවෙන්නේ නෑ. ඒක නිසාම හිත නිස්කලංක ස්වභාවයක්, විමුක්ත ස්වභාවයක් ඒ තුළින් ඇතිවෙනවා. ඒකටයි කියන්නේ අනිමිත්ත විමොක්ඛ කියලා. ඊළඟට සුඤ්ඤාත කියලා කියන්නේ - අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම කියන ත්‍රිලක්‍ෂණය සලකා ගත්තොත් - අනිත්‍ය ලක්‍ෂණයේ කෙළවර අනිමිත්ත. දුක්ඛ ලක්‍ෂණයේ කෙළවර අප්‍රසංගිත. අනාත්ම ලක්‍ෂණයේ කෙළවර තමයි සුඤ්ඤාත. ආත්ම ලක්‍ෂණය තුළයි අපට පැවැත්මක් පිළිබඳ අවබෝධයක් එන්නේ. ශුන්‍ය වශයෙන් වැටහෙනකොට, හිස් බවක් වැටහෙනකොට එතැන පැවැත්මකුත් නෑ. ඒකත් විමුක්තියක්. සුඤ්ඤාත විමොක්ඛයක්. අර දුක්ඛ

සංඥාවේ කෙළවර තමයි අභ්‍යන්තර කියන එක. ඒක මෙතන වචන වශයෙන් සඳහන්ව නැතත් අධ්‍යාභාරයක් හැටියට ගන්න පුළුවන්. ඒ කියන්නේ ඒක තේරුම්ගතයුතු දෙයක් හැටියට. එතනට අයිති හැටියට. අභ්‍යන්තර කියලා කියන්නේ තෘෂ්ණාව ඉවත්වුණු තැන ආසාවල් ඉලක්කයන් වශයෙන් සිතට යමක් වැටහෙන්නේ නෑ. එතකොට හිත ඒ පැත්තෙන් නිමිති වලිනුත් විමුක්තයි. ඉලක්ක ආදියකුත් නෑ. ඒ වගේම ආත්ම සංඥාවක් - මමය, මාගේය කියන හැඟීමකුත් නෑ. ඒ විදියේ පුදුම අන්දමේ විමුක්තියක් මෙතන මේ එල සමාපත්ති තත්ත්වය. ඒ වචන, පද තුනෙන් නිවනම හැඳින්වෙනවා කියලා සාමාන්‍යයෙන් තේරුම්ගත්තම ඇති. සුඤ්ඤතො අනිමිතොව විමොකො, අන්න ඒ විමෝක්‍ෂයන් තමයි ගොදුරු බිම. ඒකයි ගොදුරු බිම. ඉතින් ඒ ගොදුරුබිම ඇති අයගේ යන මග - මෙතන අපි තේරුම්ගන්න ඕන මේ කියන ගොදුරු බිමනම් හිත පිළිබඳ ගොදුරු බිමක්. එතකොට ඒ ගොදුරු බිමේ සිත හැසිරෙනකොට සිත යන මාර්ගය සොයාගන්න බෑ. ඒකයි කියන්නේ, ආකාසෙව සකුන්තානං - ගති තෙසං දුරන්තයා, කියන පද දෙකෙන්.

ඔවුන් ගිය මග, එහෙම නැත්නම් ඔවුන්ගේ චිත්තාවාරය, ඔවුන්ගේ සිත යන ආකාරය අහසෙහි කුරුල්ලන් ගිය මග වගේ. සටහන් නෑ, සොයාගන්න බෑ. මේ පැත්තෙන් ගියා, අර පැත්තෙන් ගියා, මේ පැත්තෙන් ආවා කියලා කියන්න බැරි පුදුම විදියේ තත්ත්වයක් ඒ සිතේ ප්‍රවෘත්තිය. අර සුඤ්ඤත අනිමිත අභ්‍යන්තර විමොක්‍ෂ කියන සිත. එක මට්ටමකින් අපි මේ ගාථාව මේ විදියට තෝරන්න පුළුවන්. ඊළඟට මේ ගාථාවම අපි මීට වඩා ක්‍රමක්‍රමයෙන් ගැඹුරට යන හැටියට තෝරන්නත් බලාපොරොත්තු වෙනවා.

කර්ම රැස් කිරීම පිළිබඳ කථාවේදී ඇත්ත වශයෙන්, බුදුරජාණන් වහන්සේ පහළ වෙන්න කලින් සිටිය අතීත යෝගීන්ට - සෘෂිවරුන්ට පවා සංසාරයේ භයානකත්වය වැටහුණා. නැවත නැවත ඉපදුණත් අන්තිමේදී මැරී මැරී යන බව. කොහොමද මේක නවත්තගන්නේ කියන ප්‍රශ්නයයි තිබුණේ. ඒ වගේම ඔවුන්ට පෙනුණා කර්මානුරූපව උත්පත්ති හැඳෙන හැටි. නමුත් මේ කර්මය නැතිකරගන්න හැටි තේරෙන්නේ නෑ. ඒකමයි ඔය නිගණ්ඨයින් එහෙම ගරීරයට දුක් දීමෙන්ම මේ අතීත කර්ම ගෙවාදලා, අලුතෙන් කර්ම රැස් නොකිරීමෙන් මේ කර්ම ගෙවාදන්න පුළුවන් කියන වැරදි ස්ථාවරයක හිටියේ. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්බෝධිය ලබාගන්නට පස්සේ මේ කර්ම අස් කිරීමේ ක්‍රමය

තෝරගත්තු බව සඳහන් වෙනවා. එක්තරා වැදගත් සූත්‍රදේශනාවක මෙන් මෙහෙම කර්ම හතර වර්ගයක් ගැන කියවෙනවා.

එක කර්ම වර්ගයක් තියෙනවා කලු විපාක දෙන කලු කර්ම. ඊළඟට සුදු විපාක දෙන සුදු කර්ම. කලු සුදු විපාක දෙන කලු සුදු කර්ම, තුන්වෙනි ගනය. හතරවෙනි ගනය මොකක්ද? නොකලු නොසුදු විපාක දෙන නොකලු නොසුදු කර්ම. ඒ කියන හතරවෙනි වර්ගය, කර්ම ක්‍ෂය කිරීම සඳහා, කර්මයන් ඉවත් කිරීම සඳහා උපකාර වෙනවා කියලා එක්තරා දේශනාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා. අර පළමුවෙනි ගනය, කලු විපාක දෙන කලු කර්ම හැටියට හඳුන්වන්නේ යම් යම් පාපකර්ම තිබෙනවා ඒවායේ විපාක වශයෙන් ඒකාන්ත දුක ඇති නිරයේ උත්පත්තිය ලබා දෙනවා. සුදු කර්ම කියලා කියන්නේ ඒකාන්ත සැප ස්වභාවය ඇති සුභකිත්ත කියලා කියන බ්‍රහ්ම ලෝකවල උත්පත්තිය ලබාදෙන කර්ම. කලු සුදු කර්ම කියලා කියන්නේ ඔය සැප දුක් දෙකම ඇති මනුෂ්‍ය ආත්මභාව, ඇතැම් දිව්‍ය ආත්මභාව සහ ඇතැම් ප්‍රේත යක්‍ෂ ආත්මභාව වල උපත ලබාදෙන කර්මයි. අන්ත ඒවා මිශ්‍ර කර්ම. හතරවෙනි ගනය වශයෙන් දක්වන්නේ ඔය කියාපු තුන් ගනයම නැති කිරීම. ඔය තුන් ගනයේම කර්මයන් නැති කිරීම සඳහා ඇති කරගන්න වේතනාව.

තවත් විදියකට කියතොත් ඒක හඳුන්වලා තියෙන්නේ ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගය කියලා. අන්ත එතකොට පැහැදිලියි. මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව නමින් ධර්මවකකප්‍රවෘත්ත සූත්‍රයේ සඳහන් වෙන ඒ මහාපුදුම අන්දමේ ප්‍රතිපදාව - ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගයම තමයි කර්ම ක්‍ෂය කිරීමේ මාර්ගය. එතකොට ඒකයි අපි ආරම්භයේදී කිව්වෙ කර්ම අස් කිරීමේ ක්‍රමය පළමුවරට සොයාගත්තේ බුදුරජාණන් වහන්සේයි. එතෙක් ලෝකයාට ඒක ගැටළුවක්ව පැවතුණා. ඇත්තවශයෙන්ම බොධිසංඝයන් වහන්සේ පවා මූලදී - ඒ කාලේ සම්මතව පැවතුණ මතය නිසා නොමග ගිහිල්ලා වගේ, අපි කවුරුත් අහලා තියෙනවා භය අවුරුද්දක් දුෂ්කර ක්‍රියා කළ බව. උත්වහන්සේ ඒ කාලේ තිබුණු මතය අනුව කල්පනා කළා, දුකෙකෙනෙව සුඛං අධිගන්තබ්බං, දුකෙන්මයි සැපය ලබාගන්න පුළුවන් කියලා ශරීරයට අනේකවිධ දුක් දුන්නා. උපක්‍රමයෙන්ම දුක් සලසාගන්නා. නානාවිධ වුත තුළින් වගේම ආහාර අඩු කිරීම ආදී මහාපුදුම අන්දමේ දුෂ්කර ක්‍රියා. කොටින්ම මේ උදරයේ හම පිට කොන්දේ ඇලෙන තරමට කළ දුෂ්කර ක්‍රියාව පිළිබඳ පින්තූර එහෙම

මේ පින්වතුන් දැකලා ඇතිනෙ. බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක සුත්‍රදේශනාවක ප්‍රකාශ කරනවා 'මම අතීතයේවත්, වර්තමානයේවත්, අනාගතයේවත් කිසිම තවුසෙකු නොදැරූ තරම් කටුක, දුෂ්කර වුන පිළිපැදලා ශරීරයට දුක් දීලා තියෙනවා. නමුත් යම් අවස්ථාවක මේ තරම් දුෂ්කර ක්‍රියා කරලත් මට මේ උත්තර මනුෂ්‍ය ධර්මයවූ නිවන ලබාගන්න බැරිවුණා කියලා අවබෝධය ආවහම මම කල්පනාවේ වැටුණා වෙන මාර්ගයක් තිබිය හැකිද සම්බෝධිය සඳහා' කියලා. ඒක තමයි ඒ තීරණාත්මක අවස්ථාව.

එතකොට ඒ අවස්ථාවේ බෝසතාණන් වහන්සේගේ සිතියට නැගුණා අර කුමාර අවදියේදී තමන්ගේ පිය රජුගේ වප් මඟුල් අවස්ථාවේදී ජම්බු ගහ යට සිසිල් සෙවණේ පළවෙනි ධ්‍යානයට සම වැදුණු අවස්ථාව. කාමයන්ගෙන් අකුසලධර්මයන්ගෙන් ඉවත් වූ, විවේක සුඛයක් ඇති අවස්ථාවක් හැටියටයි ඒ ප්‍රථම ධ්‍යානය පිළිබඳව සඳහන් වෙන්නෙ. අන්න ඒ සුඛය මතක් වුණා. එතකොට ඊළඟට බෝසතාණන් වහන්සේට කල්පනා වුණා 'ආ මේක වෙන්න පුළුවන් නේද සම්බෝධියට මාර්ගය. මොකටද මං බයවෙන්නෙ? යම් සැපයක් කාමයන්ගෙනුත් අකුසල් ධර්මයන්ගෙනුත් වෙන් වෙලා තියෙනවානම් එබඳු සැපයට මං බය වෙන්නෙ මොකටද? ඒ වගේම එබඳු සැපයට නොඇලී නමුත් එයින් ප්‍රයෝජනගන්න ඕන කියන ඒ අවබෝධය බෝසතාණන් වහන්සේට ආවා. අන්න එතනයි මැදුම් පිළිවෙත. මේ තමයි ඔත්ත සම්බෝධිය සඳහා මාර්ගය.

බොහෝ දෙනා සාමාන්‍යයෙන් කල්පනා කරන්නේ බෝසතාණන් වහන්සේට හිටිය ගුරුවරයෝ තමයි ආලාර කාලාම, උද්දක රාම පුත්ත කියලා. එහෙමයි හිතන්නෙ. නමුත් ඒ කාරණය වැරදියි. මොකද අපි දන්නවා බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්බෝධියෙන් පස්සෙ ධර්මදේශනා කරන්න වඩින අවස්ථාවේ උපක ආජීවකයා හමු වුණහම ඔහුට එක්තරා ගාථාවකින් තමන්ගේ බුද්ධිත්‍වය ප්‍රකාශ කර වදළා. එතනදී ප්‍රකාශ කළා. 'න මෙ ආචරියො අඤ්චි', මට ආචාර්යවරයෙක් නෑ කියලා. එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ බොරුවක්ද කිව්වේ? මට ආචාර්යවරයෙක් නෑ කිව්වා. ඇත්තවශයෙන්ම ආලාරකාලාම උඤ්ජරාමපුත්ත දෙන්නා ආචාර්යයි කියන්න බැරි තත්ත්වයක් ජේනෙවා. මොකද ඒ ආචාර්යවරු දෙන්නා ධ්‍යාන ගැන කියනවත් එක්කම තොල හොල්ලනකොටම බෝසතුන් වහන්සේට ඒ ධ්‍යාන තත්ත්වය ලැබිලා

ඉවරයි. ඒකයි ඒ ආචාර්යවරු දෙන්නා ගෝලයාටම භාර කළේ අපි දෙන්නම මේ පිරිස රැකබලා ගනිමු කියලා. අර ශිෂ්‍යයා ගුරු තත්ත්වයට පත්කරගන්නා. ඒ කතන්දර මේ පින්වතුන් අහලා තියෙනවා.

ඇත්තවශයෙන් බෝසතුන් වහන්සේට ආචාර්යවරයෙක් හිටියයි කියලා කියතොත් අපට කියන්න වෙන්නේ ඒ ආචාර්යවරයා තමයි සිද්ධාර්ථ කුමාරයා. අර ළපටියා. ළපටි සිද්ධාර්ථ කුමාරයා තමයි ආචාර්ය වුණේ. මොකද ඒකේ අදහස? බුදුරජාණන් වහන්සේ දීර්ඝ කාලයක් පිරු පාරමී ශක්තියමයි අන්තිමට තමන්ට පිහිට වුණේ. ඒකයි හිතාගන්න තියෙන්නේ. යම්කිසි කර්මාවරණයක් නිසා හෝ ඒ කාලයේ පැවතුණු වැරදි මතයක් නිසා හෝ බෝසතුන් වහන්සේ සාවුරුද්දක් දුෂ්කර ක්‍රියා කළා. නමුත් තමන්ගේ අතීතයෙන් අරගෙන ආපු පාරමී ශක්තිය සිහිපත් කරගෙන ඒ කුඩා කුමාර අවදියේදී ධ්‍යානයට සමවැදුණු අවස්ථාවයි තීරණාත්මක අවස්ථාව. එතනදී තේරුම් ගන්නා මේක තමයි නියම මාර්ගය කියලා. නිගණ්ඨයින්ගේ අදහස තිබුණේ ලෝකයාට සිද්ධවෙන සැපදුක් හැම එකක්ම පෙර කරන ලද කර්මයේ විපාකම නිසා අපට කරන්න තියෙන්නේ වස්ත්‍රයත් ඉවත් කරලා ආභාරත් නොගෙන කයට නානාවිධ දුක් උපක්‍රමයෙන් පමුණුවලා ඒ මගින් අතීත කර්ම ගෙවා දමලා නැවත කර්ම නූපදින ආකාරයට හැසිරීමයි කියලා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වා වදාළා කර්මය වේතනාවමයි. ඒක වර්තමානය හා සම්බන්ධයි. සියල්ලම අතීත කර්මයෙන් සිදුවෙනවා නොවෙයි. වර්තමාන මොහොතෙයි ඒක වෙනස් කරගන්න පුළුවන් වෙන්නේ. එපමණක් නොවෙයි අර විදියේ අකුසලයන්ගෙන් කාමයන්ගෙන් ඉවත් වුණු සැපය, ධ්‍යාන සුවය උපකාර කරගතයුතුයි. ධ්‍යාන සුවය ප්‍රතික්ෂේප කරන්න බෑ. උපකාර කරගන්නවා. නමුත් එහිම නොගැලී සිට, ඒ ධ්‍යාන සුබය උපකාර කරගෙන විදර්ශනා වැඩිය යුතුයි. ඒ හැම එකක්ම උපකාර කරගන්නේ විමුක්තිය සඳහා. නිසංශ්ඨ ආදීන් ඒතාක් සිතුවේ, කයට දුක් දීම් තුළින් කර්ම අස් කරගන්න. ඒ වෙනුවට බුදුපියාණන් වහන්සේ මැදුම් පිළිවෙතවූ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගයෙන් ඉතාම සියුම් අන්දමේ ක්‍රමයක් දක්වා වදාළා. ඒක තුළින් සම්මා සමාධිය දක්වා යන පුද්ගල සන්තානයේ එක්තරා විශාල පරිවර්තනයක් සිදුවුණාට පස්සේ එමගින් ඒ ධ්‍යානය උපකාර කරගෙන ඒ ධ්‍යාන සුබයේවත් ඇලී නොසිට විදර්ශනාවට හරවලා ත්‍රිලක්ෂණය වටහාගැනීමෙනුයි නිවන්

දකින්න පුලුවන් වෙන්නෙ. ඒ මුල් කොටස ගැන තරමක් දුරට විග්‍රහ කරන්න පුලුවන් ඒ ආකාරයටයි.

ඊළඟට කියවුණානේ ආහාරය පිළිබඳ සම්පූර්ණ අවබෝධය, පූර්ණ අවබෝධය ගැන. බොහෝවිට භාවනායෝගී පින්වතුන්ටත් උපකාරී වෙන්න පුලුවන්. ආහාරය පිළිබඳව මැදුම් පිළිවෙතත් ඉතාම වැදගත්. ඒකත් බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. එක්තරා අවස්ථාවක මෙහෙම. 'ආහාර සමඟුනො අයං කායො' - මේ ශරීරය ආහාරය නිසා හටගත්තු එකක්. නමුත් 'ආහාරං නිසායා ආහාරො පහාතබ්බො'. ආහාරයම උපකාර කරගෙන ආහාරය අතහැරිය යුතුයි. ඔන්න මැදුම් පිළිවෙත. බැලුවහම මහාප්‍රභේදිකාවක් වගේ. කොහොමද ඒක කරන්නෙ?

ඒක කරන්නේ ආහාරය පිළිබඳ ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂාවකින්. කලින් අපි සඳහන් කළානේ ආහාරය පිළිබඳ පූර්ණ අවබෝධය වෙන්න සාමාන්‍යයෙන් මේ කැඳය, බත්ය, කියන තේරුම්ගැනීම නොවේ. එය අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම වශයෙන් තීරණ පරික්‍ෂා වශයෙන් දැනගෙන ඒ තුළ ඇති ඡන්දරාගය ඉවත් වෙන ආකාරයට කටයුතු කිරීමෙනුයි. ඒ කටයුතු කිරීමෙන් අවසානයේ වෙන්නෙ මොකක්ද? ආහාර නොගෙන ජීවත්වෙන්න බෑ. ආහාරය උපකාර කරගත්ත ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂා වශයෙන්, සැලකීමෙන් යුක්තව. මේ පින්වතුන් සමහර අය දන්නවා ඇති භාවනායෝගීන් මෙන්ම විශේෂයෙන් සංඝයාවහන්සේලා නුවණින් මෙනෙහි කර ආහාරය ගන්නවා කියලා. ඔය 'පස්විකා වළඳනවා' කියලා කියන්නේ. මේක විනෝදය සඳහාවත් ශරීරය අලංකාර කරගැනීම සඳහාවත් නොවෙයි. හුදෙක් - අන්න ඒ වචනය වැදගත් - හුදෙක් මේ කය පවත්වාගැනීම සඳහා - යාපනය සඳහා. කයේ යැපීම සඳහා. පවත්වාගැනීම සඳහායි. ඒ වගේම මේ බ්‍රහ්මචරියාව - ශාසන බ්‍රහ්ම චරියාවට අනුග්‍රහයක් වශයෙනුයි. ඒ වගේම අතීතයේ කලින් ඇතිවුණු බඩගිනි වේදනාව දුරු කිරීමටත් නැවත වැඩිපුර ආහාර ගැනීමෙන් ඇතිවන වේදනාව නැති කරගැනීමටත්, මේ නිරවද්‍යව පහසු විහරණයෙන් යුක්තව ජීවිතය ගෙන යාමටත් මේ ආහාරය ගන්නවා කියන ඒ ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂාව ඇතිවයි ආහාර ගතයුත්තේ.

එපමණක් නොවෙයි ඒ ආහාර ගන්නා අවස්ථාවේ ධාතු වශයෙනුත් මේ පඨවි, ආපො, තේජො, වායො කියන ධාතු හතරයි මේ ආහාරයේ තිබෙන්නෙ, මේ ශරීරයේ තිබෙන්නෙත් ඒ ධාතු හතරයි.

පිරිසිදු හැටියට පෙනෙන මේ ආහාරය මේ අපිරිසිදු කුණු කයට ඇතුල් වුණාට පස්සේ අපිරිසිදු භාවයට පත්වෙනවා කියලා එතන භාවනා දෙකකට හරවනවා. ධාතු මනසිකාරය, ඒ වගේම පටික්කුල මනසිකාරය. ඒ විදියට භාවනාවට හරවලා ආහාරගැනීම තුළින් අවසානයේ වෙන්නේ මොකක්ද? ආහාරය අතහැරෙනවා. ආහාරය කියන එක ගැන සාමාන්‍ය ලෝකයා හිතන්නේ ගිලගන්න ගොදුරක් හැටියට. දැන් තිරිසනුන් ගොදුරු ගිලින හැටි පේනවානේ. ප්‍රත්‍යවේකණාවෙන් අන්න ඒ සංඥාව නැතිවෙනවා යම් අවස්ථාවක යෝගාවචරයාට මේක හරියට ධාතු හතරක් ධාතු හතරකට එකතුවෙන්නා වගේ තත්ත්වයක් වශයෙන් රස තෘෂ්ණාව ඉවත් වුණු අවස්ථාවේදී, මහපුදුම විදියට ඒකම සමාධියක් වෙනවා. ඒකයි ඔය අතීත පොත පතේ තියෙන්නේ දැන ශාලාවල් වල කැඳ වළඳලා, ආහාර ගන්නා අවස්ථාවේදීම ඇතැම් යෝගාවචර සංඝයාවහන්සේලා රහත් වුණා කියලා. ඒකම භාවනාවක්. ප්‍රබල භාවනාවක්. මොකද දිව කියන සංවේදී ඉන්ද්‍රිය පිළිබඳව, විදර්ශනාව මතුකරගැනීමක් ඒකේ කියන්නේ. අර රස තෘෂ්ණාව ජයගත්තු අවස්ථාව. එතකොට ආහාරයක් නෙවෙයි ඒක. ඒක භාවනාවේ කොටසක් පමණයි. අන්න එබඳු තත්ත්වයකට පැමිණීම තමයි අර කියාපු ආහාරය පිළිබඳ පූර්ණ අවබෝධය. ඒ වගේම එතන අපි කිව්වනේ, යෙ පරිඤ්ඤාන භොජනා, භෝජනය හරියාකාර තේරුම්ගත්තා වෙනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ, ඒකම තමයි මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව කියලා කියන්නේ. ආහාරය උපකාර කරගෙන ආහාරය අතහැරීම. දැන් අර කර්ම ගැන කිව්වා වගේම මැදුම් පිළිවෙතක් එතනත් පෙන්නුම් කරනවා. ඉතින් අත්තකිලමටානුයෝගයේ අන්තයට ගිහිල්ලා ඒකෙන් ප්‍රතිඵල නැතිවෙනකොට බෝසතුන් වහන්සේ එක්තරා මධ්‍යම ප්‍රමාණයකට ආහාර ගනිමින් ශරීරයට සුවය, පහසුව ඇතිවෙන ආකාරයට ඒ පිළිවෙතට පැමිණුනාට පස්සේ පස්වග මහණුන්වහන්සේලා හිත තරක් කරගත්තා 'මේ ගෞතමයින් දැන් ආයෙ සුබෝපභෝගී ජීවිතයකට නැඹුරු වුණා' කියලා. ඒ අය කලකිරිලා ගියා. අන්න ඒක නිසාමයි මේ ධර්මවක්කප්පවත්තන සූත්‍රයේ අර කාමසුඛල්ලිකානුයෝග අන්තයත්, අත්තකිලමටානුයෝගය කියන අන්තයත් අතහැරලා ගතයුතු මැදුම් පිළිවෙතක් තියෙනවා කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයාට ප්‍රකාශ කර වදළේ. ඒ පස්වග මහණුන්ගේ වැරදි දෘෂ්ටි ඉවත් කිරීමටයි. මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව කියන වචනය ඇත්තවශයෙන්ම මහාගැඹුරු පුළුල් අර්ථයක් ඇති එකක්. සාමාන්‍ය ලෝකයා හිතන්නේ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව ශරීරයට

පමණට වඩා සැප දීමත් දුක් දීමත් කියන ඒ අන්ත දෙක මැදයි කියලා. එපමණක් නෙවෙයි අන්ත අර කියාපු කර්මය පිළිබඳව වගේම තවත් ඉතාම ගැඹුරට යන අර්ථ තියෙනවා ඒවා අපි මේ අවස්ථාවේ මතුකරන්නෙ නෑ. මහාපුදුම අන්දමේ ගැඹුරට යන අර්ථයක් මේ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව කියන එක තුළ තිබෙනවා. නමුත් මේ අවස්ථාවේදී අර පස්වග මහණුන්වහන්සේලාගේ තිබුණු වැරදි දෘෂ්ටි ඉවත් කිරීම පිළිබඳ කථාන්දරයේදී අපට පේනවා අර කර්ම ඤාය කිරීම පිළිබඳවත් මැදුම් පිළිවෙතක්, ආහාරගැනීම පිළිබඳවත් මැදුම් පිළිවෙතක් දක්වා වදාළ බව.

බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුදූත වදාළා සංඝයාවහන්සේලාට ආහාරය ගන්න එහි ඇලී නොසිටින ආකාරයට - ඒක භාවනාවක් බවට හරවාගන්න. වස්ත්‍රය ආහාර ඒ හැම එකක්ම අල්පේච්ඡ අන්දමින් පරිහරණය කිරීමට අවස්ථාව දුන්නා, නිගණ්ඨයින් වගේ නිර්වස්ත්‍රව යන්න කිව්වෙ නෑ. ඔන්න එතකොට ආහාර පිළිබඳව - යෙ පරිඤ්ඤාන භොජනා. ඊළඟට සුඤ්ඤානො අනිම්මනොව - විමොකො යෙස ගොචරො. ඔන්න ගැඹුරු හරියට එනවා. අපි දැනටත් කියලා මතක් කරලා දීලා තියෙන්නෙ ඔය නිවන පිළිබඳ කථාන්තරය. මේක හිතන්නවත් බැරි තරම් මහගැඹුරු දෙයක් කියලා ඒ ගැන යමක් කියන්න තරම් බය වෙන අවස්ථාවක්. නමුත් මෙතන ධර්මානුකූලව අපට පෙන්නුම් කරන්න පුළුවන් ඒක අර සිතේ පැවැත්ම හා සම්බන්ධ කාරණයක් බව. මේ අපේ සිතට විඤ්ඤාණය කියලා අපි බොහෝවිට ව්‍යවහාර කරනවා. ඇත්තවශයෙන්ම, මූලික වශයෙන් බලනවානම් විඤ්ඤාණය කියලා කියන්නෙ බෙදීමක්. මොකක්ද බෙදීම? මමයි, ලෝකයයි කියලා දෙකක් තියෙනවා. මේ පැත්තෙන් මම ඉන්නවා, අර පැත්තෙන් ලෝකය තියෙනවා. ඉතින් ඔන්න ඔය කියන බෙදීම බුදුරජාණන් වහන්සේගේ විග්‍රහය අනුවනම් විඤ්ඤාණයයි නාමරූපයයි. විඤ්ඤාණය එක පැත්තකින් තියෙනවා. නාමරූපය කියන අරමුණ හරියට අර විඤ්ඤාණයේ වැටෙන ඡායාවක් වගේ. හෙවනැල්ලක් වගේ. මේක සත්‍යයක් හැටියට අරගෙන මේකෙ ඇලිලා ගැලිලා ලෝකයා මේකම තමයි සංසාරයේ දිගට ගෙනියන්නෙ. මේ ඡායාවට රැවටීම. ඒකයි විඤ්ඤාණය මායාවක් කියලා කියන්නෙ.

නමුත් ඔන්න යම් අවස්ථාවක අර කියාපු ත්‍රිලක්‍ෂණය වැඩිම තුළින් ඒ නිත්‍ය සඤ්ඤාව තුනීවෙනවා. ත්‍රිලක්‍ෂණය වැඩිම කියලා කියන්නෙ - නිත්‍ය සංඥාව තමයි ලෝකයා දැඩිව අරගෙන තියෙන්නෙ,

සාමාන්‍ය ලෝකයාට, නිත්‍ය සංඥාව නිසා ඉන්ද්‍රියන්ට හසුවන හැම දෙයක්ම නිත්‍ය හැටියට ඒ අවස්ථාවේ වැටහෙනවා. විදුර්ගතාවේ ගැඹුරට යන්න යන්න ඒ නිත්‍ය සංඥාව තුනී වෙනවා. මේක ඇතිවීම් නැතිවීම් ප්‍රවාහයක් හැටියට ජේන්න පටන්ගන්නවා, සියුම් අන්දමින්. ඒක වෙන කෙනෙකුට පෙන්නන්න පුළුවන් මට්ටමකින් නෙවෙයි තමන්ට ප්‍රත්‍යක්ෂ වෙන ආකාරයට අර නිත්‍ය නිමිත්ත මැකිලා යනවා - ක්‍රමක්‍රමයෙන්. නිත්‍ය එක අනිත්‍ය හැටියට ජේනවා. ඇතිවීම් නැතිවීම් ප්‍රවාහයක් කියලා. ක්‍රමක්‍රමයෙන් ගිහිල්ලා අර නිමිති නැතිවුණු අවස්ථාව හිතට ලොකු නිදහසක්. නිමිති ඇතිතාක් විඤ්ඤාණයට මහාකරදරයක්.

අපි දන්නවා දැන් නගරයක ගමන් කරනකොට කොපමණ පුද්ගලයින් පමණක් නෙවෙයි නොයෙක් දේවල් පවා අපේ නෙත් සිත් ඇදගන්න දගලනවාද කියලා. ඒක තුළින් අපේ සිත වික්ෂිප්ත වෙනවා. අන්න ඒ වගේ මුළු මහත් ලෝකයම උල් ගොඩක් හැටියට බුදුරජාණන් වහන්සේ දක්වලා තියෙනවා. වදයට පමුණුවපු කෙනෙකුට රජ කෙනෙක් කියනවා උදැසන උල් තුන් සියක් අනින්න, දවල්ටත් තුන් සියක් අනින්න. රැටත් තුන් සියක් අනින්න. අන්න ඒ වගේ විඤ්ඤාණයේ දුක් ස්වභාවය බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා. උල් මොනවද? අන්න අර කියාපු අරමුණු. අර අරමුණු ඇවිල්ලා - අර මුණුයි, මේ මුණුයි ඔක්කොම හිතට වැටෙනවා. ඉතින් ඔන්න ඕකයි ඔය විඤ්ඤාණයේ තියෙන භයානකත්වය. නමුත් යම් අවස්ථාවක අර නිත්‍ය සංඥාව ඉවත් වෙනකොට අනිමිත්ත වශයෙන් වැටහෙනවා. කිසිම නිමිත්තක් හිතට අහුවෙන්නෙ නෑ. ලොකු නිදහස් බවක්. බොහෝවිට ගාථාවේ ගැලපීමට අවශ්‍ය නිසා නොකියවුණත් ඊළඟට කියමු අප්‍රාණිහිත පිළිබඳවත්. තෘෂ්ණාව තුළින් බොහෝ දෙනා ආසාවන් ඉලක්කයන් හදගන්නවා. නමුත් මෙතන ඉලක්කයකුත් හිතට වැටහෙන්නෙ නෑ. ආසාවක් ඇතියි කියලා කියන්නේ මතු බලාපොරොත්තු නිසා. මේ බලාපොරොත්තුවකුත් නෑ මෙතන. හිත පිහිටන තැනක් නෑ. අප්‍රාණිහිත. ඊළඟට සුඤ්ඤාත. සුඤ්ඤාත කියලා කියන්නේ, ආත්ම සංඥාව - ඒ කියන්නේ මමය, මාගේය කියලා ගත්තු ගැන්ම - නැතිවුණු අවස්ථාවේ හැම තැනම හිස් බවක් හිතට වැටීම්. එතනම විමුක්තියක්. ඒකයි සුඤ්ඤාත විමුක්තිය කියලා කියන්නෙ. ඒ විඤ්ඤාණයට කියන්නේ අනිදස්සන විඤ්ඤාණය කියලා.

සාමාන්‍යයෙන්ම විඤ්ඤාණයේ හැම එකක්ම සටහන් වෙන ස්වභාවයක් තිබෙනවා. නමුත් ඔය අනිදස්සන විඤ්ඤාණයේ නාමරූප ධර්ම සටහන් වෙන්නෙන් නෑ. ඒ වගේම ඒ තත්ත්වය පිළිබඳව සඳහන් වෙන තැන්වල පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියන ධාතුන් එහි බලපාන්නේ නෑ කියලා සඳහන් වෙනවා. මේ ධාතු හතර මහාභූත ධර්ම හැටියට ධර්මයේ හඳුන්වන්නේ. මේවායේ මේ හොල්මන් පාන්නේ, මම පඨවි කියලා කැපී පෙනෙන්නේ ඒවා විෂම වුණු තැනයි. ධාතු හතර සම වුණු තැන කැපී පේන්න හැටියක් නෑ. ඒ ඔක්කොම කවලමට තමයි තියෙන්නේ. ඒකේ අර තද බව ආදී ගති ස්වරූපය අනුව පඨවි, ආපෝ, තේජෝ, වායෝ කියලා අපි ධාතු හතරක් කියලා කියන ඒවා, භෞතික විද්‍යාව අනුව විග්‍රහ කරන ආකාරයට ලෝකයේ සදකාලිකව පවතින යම්කිසි මූල ධාතු වශයෙන් පවතින එහෙම නැත්නම් පරමාණු වගේ දේවල් නොවෙයි. ඒවා අර සිතට වැටහෙන ආකාරය අනුව ඒවායේ තද බුරුල් ගතිය අනුව පඨවි කියනවා. ගලායන ස්වභාවය අනුව ආපෝ කියනවා. උෂ්ණ සීතල ගතිය අනුව තේජෝ කියනවා. ඔය විදියට හඳුනාගැනීමක් තිබෙනවා. ඒ හඳුනාගැනීම කරන්නේ අර ධාතුන් විසම අවස්ථාවේ. සිත උපේක්ෂාවට ගත්තු අවස්ථාවේ ධාතුන් සමව වැටහෙනකොට ඒවා කැපී පෙනෙන්න හැටියක් නෑ. ඒක නිසාම ඒවා සටහන් වෙන්නෙන් නෑ.

ධාතුන් හතර ආශ්‍රයෙන් ඇතිවෙන සටහන් දක්වනවා. දිග-කොට, සුබ-අසුබ ආදී වශයෙන් ඔය ලෝකයේ බෙදුම් තියෙනවානේ, ඒ ද්වයතාවක් දෙකක් හැටියටයි හැම එකක්ම අපට වැටහෙන්නේ. මෙතනයි අතනයි. ඒ කොණයි මේ කොණයි. දිගයි කොටයි, සුබයි අසුබයි, ලොකුයි කුඩායි. ඔය විදියට කොන් දෙකක් අතර හිරවෙලයි ඉන්නේ මේ ලෝකයා. මේ හැම මැනීමක්ම තියෙන්නේ කුඤ්ඤ දෙකක් අතරේ කොන් දෙකක් අතරේ. ඉතින් ඔය විදියේ තත්ත්වයක් නැති සිත, විමුක්ත සිත ගැන කියනවානම් - දැන් අපි මොහොතකට හිතමු කෙනෙක් ඔරුවකට නැගිලා, බෝට්ටුවකට නැගිලා එහෙම නැත්නම් නැවක මුහුදේ ඇතට යනවා. මෙතනදී පේන්නේ අර අහසයි මුහුදයි එකතු වුණා වගේ ඇතට. තව කොච්චර ඇත ගියත් ඒක එහෙමයයි. අර මීරිගුව වගේ. අන්න ඒ වගේ මෙතන මේ කොණයි, ඒ කොණයි කියලා එකක් තියෙනවා. ඔන්න ඔය විදියේ ස්වභාවයක් සාමාන්‍ය විඤ්ඤාණයේ තිබෙනවා. දැන් මෙතන නෑ කියලා කියන්නේ එතනත් නෑ, මෙතනත් නෑ, මැදත් නෑ කියලා මහපුදුම අන්දමේ සිතේ විමුක්ත තත්ත්වයක්. ඒක

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

රහත් සිතේත්, එල සිතේත් ස්වභාවය. ඒ ඩිංගයි මෙතන කියලා තියෙන්නේ.

සුඤ්ඤතො, අනිම්මනොව, විමොක්ඛො යෙස ගොචරො. මෙතන ගෝචර වචනයත් ඉතාම වැදගත්. ගෝචර කියන වචනය පින්වතුනි, නිරුක්ති වශයෙන් බැලුවොත් ගවයින් හැසිරෙන තැන. ගොදුරු කියලා අපි සිංහලට නගනවා. ගොදුර කියනකොටනම් ඔය නයාගේ ගොදුර, ඒවාත් ගොදුරු තමයි. නමුත් ඒ වචනයේ මූලික අර්ථය, මූල්‍යාර්ථය ගවයින් හැසිරෙන බිම. අපි ගොදුරු බිම කියලා කියන එක - සංඝයාවහන්සේලාත් පාවිච්චි කරනවා දැනටත්. ගොදුරු ගම කියලා පාවිච්චි කරනවා. අතීතයේ සංඝයාවහන්සේලා ආරාමයකට එහෙම නැත්නම් ආරණ්‍යයකට වැඩියහම ගොදුරු ගම කොහේද කියලා අහනවා. ගොදුරු ගම කියලා කියන්නෙ පිණ්ඩපාතයේ වඩින ගම. සංඝයාවහන්සේලාත් ගොදුරු ගන්න එපාය. ගොදුරු ගම තමයි පිණ්ඩපාතයේ යන ගම. දැන් මේ ගෝචර වචනය වැදගත් වෙන්නෙ මොකද? මේ බේලට්ටියීසිස තෙරුන්වහන්සේ සම්බන්ධ කථාව අපි මුලදි කිව්වා. සාමාන්‍ය ලෝකයා හිතන්නෙ, මේ කතාවේ බැලූ බැල්මට පෙනෙන්නේ බේලට්ටියීසිස මහාරහතන්වහන්සේ ආහාර එකතු කරගෙන ගිහිල්ලා අර විදියට තැන්පත් කරගෙන තබාගෙන වැලඳීම ලොකු වැරදි දෙයක් හැටියටයි. නමුත් ඒ කළේ අල්පේච්ඡතාවය නිසයි. උන්වහන්සේගේ නියම ගොදුරු බිම මොකක්ද කියන එක මෙන්න මේ ගාථාවේ තියෙනවා. උන්වහන්සේගෙ ගොදුරු බිම අර ගම නෙවෙයි. අන්න අර කියාපු අරහත්එල සමාපත්තියයි. එතකොට උන්වහන්සේගේ ඒ ගොදුරු බිමට සමවැදීමට ඇති කැමැත්ත නිසායි පිණ්ඩපාතේවත් නොවැඩියෙ. එහෙමයි අපට හිතාගන්න තියෙන්නෙ. සාමාන්‍ය ලෝකයාගෙ ගොදුර අන්න අර රස ආහාර ආදියයි. දැන් මේ බේලට්ටියීසිස ස්වාමීන්වහන්සේ ඒ විදියට තැන්පත් කරගෙන වැලඳුවේ නිකන් බත්, වේලිච්ච බත්. හිතන්නවත් පුළුවන්ද? ඊට වඩා රසවත් නිසානෙ හත් දවසක් සමහරවිට නිරෝධ සමාපත්තියට සමවදින්නේ. නිරෝධ සමාපත්තියට සම වැදිලා මහාකුසගින්නක් ඇතිවයි - සාමාන්‍යයෙන් කියවෙනවා හත් දවසක් නිරාහාරව ඉන්නකොට ශරීරයට කොයිතරම් කුසගින්නක් ඇතිවෙන්න ඕනද? ඒ කුසගින්න මකාගන්නෙ මොකකින්ද? ලොකු රස ආහාරයකින්ද? සුබෝපභෝගී ආහාරයකින්ද? අර හත් දවසකට කලින් ගෙනාපු වේලිච්ච බත් ටික වතුරෙන් තෙමලා. ඔන්න හිතාගන්න පුළුවන් ආමිස සුබයත් නිරාමිස සුබයත් අතර ඇති පරතරය.

එතකොට ඒ බේලට්ටියිසිස රහතන්වහන්සේ නිරාමිස සුඛයට ඇති ලැදියාව කොයිතරමද කියතොත් ගමට වැඩලා ගෙනාපු අර වේලිවිච බත් ටිකයි මේ ශරීර කුඩුව පවත්වාගැනීම, යාපනය, යැපීම සඳහා උන්වහන්සේ පරිහරණය කළේ. ඊට වඩා මහාරස ආහාරය ධ්‍යාන සුඛයෙන් කැළේදී වින්ද, ඒ වගේම උන්වහන්සේගේ වර්යාව පිළිබඳව වැදගත් කාරණයක් ථේර ගාථා කියන ග්‍රන්ථයේ, උන්වහන්සේ පිළිබඳව එක ගාථාවක සඳහන් වෙනවා. ඒ ගාථාව උන්වහන්සේගේ ඒ කියාපු නිරාමිස සුඛය පිළිබඳව ප්‍රකාශ කළ ප්‍රීති වාක්‍යයක්. ඒකෙ අදහස විතරක් මේ අවස්ථාවේ කියන්නම්, ගාථාව නැතත්. එතනදී උන්වහන්සේ දෙනවා උපමාවක් මොකක්ද? යම්සේ හොඳ ජව බලසම්පන්න ගවයෙක් නගුලේ යෙදුවහම, එබඳු ගවයෙක් කුඹුර හාන අවස්ථාවේදී නගුල එහාට මෙහාට ඇදගෙන යන්නේ බොහොම පහසුවෙන්. නොයෙකුත් මුල් තියෙන්න පුළුවන්. පඳුරු තියෙන්න පුළුවන්. ඔය ඔක්කොම කිසි ගණනක් නෑ. එහාට ඇදගෙන යනවා. මෙහාට ඇදගෙන යනවා. මට රැ දවල් ගෙවී යන්නෙ අන්න ඒ විදියට පහසුවෙන්. මොකද සුබේ ලඬෙ නිරාමිසෙ. ඔන්න අන්තිම පදයෙ තියෙනවා. නිරාමිස සුඛය මම ලබාගෙන සිටින නිසා මට මේ ජීවිතයේ ඉතිරි හරිය රැ දවල් ගෙවෙන්නෙ අන්න අර බලසම්පන්න ගවයෙක් නගුල ඇදගෙන යනකොට, කුඹුරෙ එහා ඉඳලා මෙහාට කිසිම ගණනක් නැතුව බරක් නැතුව ඇදගෙන යන විදියට කියලා. ඔන්න හිතාගන්න පුළුවන්නෙ එතකොට ආමිස සුඛයත් නිරාමිස සුඛයත් අතර ඇති මහාපරතරය. දැන් එතකොට මේ පින්වතුන් ඒක තුළින්ම නිවන ආදී ඒ වටිනා ධර්මවල වටිනාකම තේරුම්ගන්න. දැන් අපේ ලෝකයේ කතාකරන සාරධර්ම, වටිනාකම්, ඇගයීම් ආදිය මොනවද? මේ දුප්පත් ජනයා, මේ රටේ නැති සුබෝපභෝගී දේවල් විදේශරටවල් වල තියෙනවානම් ඒක ඉලක්ක කරගන්නවා. ඒ දිනාව බලාගෙන අපි සුබෝපභෝගී ජීවිතයක් කවදනම් ගෙවන්නදෝ කියලා ඒවා ලබාගන්න තමයි කවුරුත් මේ සැදීපැහැදී සිටින්නෙ. නමුත් අර වියළි බත් පවා රස ආහාරයක් වගේ වළඳන්න පුළුවන් තරමට මේ අපේ අභ්‍යන්තර සන්තානය තුළින් මතුකරගතහැකි නිරාමිස ප්‍රීතියක් ඇති කරගත්තු ඒ රහතන්වහන්සේලාගේ ජීවිත අපි ආදර්ශ වශයෙන් මතක් කරගන්නට ඕන.

ඒ විදියට අපට මේකෙන් ගැඹුරු අර්ථ රාශියක් මතුකරගන්න පුළුවන් වුණා. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මයේ විශේෂයෙන්ම තිබෙන්නෙ රෝග නිධානයට පිළියම් කිරීමක්. සාමාන්‍ය ලෝකයා

හිතන්නේ රෝග ලක්ෂණයට පිළියම් කිරීමේදී මේ දුක පිළිබඳ ප්‍රශ්නය විසඳන්න. නිගණ්ඨයින් බලාපොරොත්තු වුණේ ඒකයි. රෝග ලක්ෂණයටයි පිළියම් කරන්නේ. රෝග ලක්ෂණය මොකක්ද? දුක. ශරීරයට දුක් දෙනවා. ඒක නිසා ඒ දුකෙන්ම, දුක් දීලාම මේක නැතිකරගන්න ඕන කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ රෝග නිදනයටයි පිළියම් කළේ. ඒකටත් හොඳ උපමාවක් එක් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙනවා. ඒ උපමාව සමහරවිට මේ පින්වතුන්ට බොහොම රසවත් වෙන්නත් බැරි නෑ. බුදුරජාණන් වහන්සේත් අමුතු අමුතු උපමා දෙන්නේ. ඔන්න උන්වහන්සේ 'ඒකාන්ත වශයෙන් දුකෙන්ම දුක නැතිකරගතයුතු නැති බව නිගණ්ඨාදීන්ට පැහැදිලි කරලා දීලා ඒ පිළිබඳ කථාන්තරය සංඝයාවහන්සේලාට වදාරන අවස්ථාවක ප්‍රකාශ කරනවා 'ඇතැම් දුක් තිබේනවා ඒ දුකේ නිදනය ගැන සලකලා බලනකොට යම්කිසි විශේෂ වීර්යයක් කරලයි ඒ දුක නැතිකරගන්නට ඕන' අපි හිතමු දැන් ඔන්න සංඝයාවහන්සේලාට පවා යම් යම් කෙලෙස් දැඩිව පැන නගිනවානම් උන්වහන්සේලාට අවසර දීලා තිබේනවා ධූතංග කියලා කියන යම් යම් උග්‍ර ප්‍රතිපත්ති - වුත නෙවෙයි උග්‍ර ප්‍රතිපත්ති නුවණින් සලකලා බලලා අවස්ථානුකූලව යොදාගෙන අර කෙලෙස් කඩා දන්න. අන්න එහෙම අවස්ථාවලින් දක්වලා තිබේනවා. ඒ කියන්නේ රෝග නිදනයට පිළියම් කිරීමයි. මේ බුද්ධ ධර්මය තුළ තියෙන මූලිකම කාරණය තමයි යෝනිසෝමනසිකාරය යෙදීම. යෝනිසෝමනසිකාරය කියලා කියන්නේ පින්වතුනි යම්කිසි දෙයක මුලටම ගිහිල්ලා ඒකට හේතුවෙන හේතුව අනුව මෙතෙහි කිරීමයි. යෝනිසෝමනසිකාරය - හටගන්න තැන අනුව මෙතෙහි කිරීම. එහෙම මෙතෙහි කරලා බලනවා යම්කිසි ප්‍රශ්නයක් ආවාම. මේ ලෙඩට මොකක්ද බෙහෙත්? ඇතැම් ලෙඩවලට අර විදියට යම්කිසි විශේෂ උත්සාහයක් දරලා, විශේෂ දැඩි ප්‍රතිපත්තියක් යොදලා එහෙම කරන අවස්ථාවලින් තියෙන්න පුළුවන්.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා සමහර අවස්ථාවක කෙනෙකුට ගැටළුවක් එන්න පුළුවන්, ඒක විසඳන්න උපේක්ෂාව උපකාර කරගන්න ඕනේ. උපේක්ෂාව කියලා කියන්නේ මැදහත්බව. මැදහත්ව බලා සිටීම. එතකොට අන්න ඒ උපේක්ෂාව උපකාර කරගන්නා අවස්ථාවක් පිළිබඳ කතාන්තරය තමයි මෙතන බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉදිරිපත් කරන්නේ. හිඤ්ඤත්වහන්සේලාට ප්‍රශ්නෝත්තර වශයෙනුයි ඒක පැහැදිලි කරගන්නේ. ඔන්න 'මහණෙනි, යම්කිසි පුරුෂයෙකුට යම්කිසි ස්ත්‍රියක් පිළිබඳව රාගයක්, රාග සිතක් ඇතිවෙලා ඇල්මක් ඇතිකරගෙන

ඉන්නවා. ඒ පුරුෂයාට දකින්නට ලැබෙනවා අර ස්ත්‍රීය තවත් පුරුෂයෙක් එක්ක ඉන්නවා. කතා කරනවා. හිනා වෙනවා. කොක් හඬලලා හිනාවෙනවා. ඕක දකිනකොට මහණෙනි අර පුරුෂයාට ශෝක හැඬීම් වැලපීම් දුක් දෙමිනස් ඇතිවෙනවාද?' 'එහෙමයි ස්වාමීනි' 'මොකද මහණෙනි එහෙම ඇතිවෙන්නෙ ඒක දුක්කහම. මහණෙනි ඒ පුරුෂයාට අර ස්ත්‍රීය පිළිබඳව රාග සිතක් ඇල්මක් ඇතිවෙලා තියෙනවා. පැරණි වචනයෙන් කියනවානම් - රාගයක්, පිළිබඳ සිතක් ඇතිවෙලා තියෙනවා. ඒකයි ඒ පුරුෂයාට එහෙම සෝකයක් කණගාටුවක් ඇතිවෙන්නෙ. හොඳයි මහණෙනි, යම්කිසි විදියකින් ඒ පුරුෂයා කල්පනා කරනවා, මේ තැනැත්ති මෙහෙම හැසිරෙනවා දැකලා මට දුකක් ඇතිවෙනවා. මොකද මට එහෙම ඇතිවුණේ? මට ඒ ස්ත්‍රීය පිළිබඳව ඇල්මක් තියෙන නිසා. මම මේ ඇල්ම නැතිකරගන්න ඕනෙ. මම මේ ඇල්ම නැතිකරගෙන හිත උපේක්ෂාවට හරවගන්න ඕන, එහෙම කල්පනා කරලා, මේ පුරුෂයා යම් අවස්ථාවක අර ස්ත්‍රීයට ඇති ඇල්ම, රාගය, පිළිබඳ සිත ඉවත් කළා කියලා හිතමු. එතකොට කොහොමද තත්ත්වය? අර ස්ත්‍රීය කවුරු එක්ක කතා කළත්, හිනා වෙලා කොක් හඬලලා හිටියත් අර පුරුෂයාට දුකක් ඇතිවෙයිද මහණෙනි?' 'නැත ස්වාමීනි' අන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ සංඝයාවහන්සේලාගෙන්ම පිළිතුරු ලබාගන්නවා.

මේවා ඉතින් සමාජයේ තිබෙන කාරණානෙ. නමුත් ඇතැම් කෙනෙක් ඔය විදියේ දෙයක් දුක්කහම මේකෙ නිදනය අනුව නෙවෙයි හිතන්නෙ. රෝග නිදනය කොතනද? තමා තුළ ඇතිවෙච්ච මේ ඇල්ම නිසයි කියලා හිතන්නෙ නෑ. අන්න ඔය විදියට ගැඹුරින් කල්පනා කරන්නයි මේ කියන්නෙ. අතීත ආචාර්යවරු බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ක්‍රමය උපමාවකින් දක්වනවා. බුදුරජාණන් වහන්සේ සිංහයෙක් වගෙයි. නිගණ්ඨාදීන් බල්ලන් වගෙයි. මොකද එහෙම කියන්නෙ? නිග්‍රහ කරන්න නෙවෙයි උපමාවකට ඉඩහැරීමටයි. සිංහයෙකුට වැද්දෙක් ඇතින් ඉඳන් ඊතලයක් විද්දෙන් සිංහයා ඊතලය හපා කනවද? ඒ වෙනුවට කරන්නෙ මොකක්ද ඒ ඥානවත්ත සතා? ඊතලය ආවෙ කොහෙන්ද කියලා බලලා වැද්දටයි පනින්නෙ. නමුත් බල්ලෙකුට ලී කැල්ලක් ගැහුවොත්? බල්ලෙකුට ලී කැල්ලකින් ගැහුවොත් බල්ලා ලී කැල්ල හප හපා ඉන්නවා. අන්න ඒ වගේ තමයි රෝග ලක්ෂණයට පිළියම් කිරීම.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

සමහරවිට ඇතැම් කෙනෙක් එලයට පිළියම් කරනවා නිදහස අතහැරලා. රෝග නිදහසටයි පිළියම් කරන්න ඕන. ඒකයි එතන ඒ සිංහ උපමාවෙන් ප්‍රකාශ කළේ. ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේලා අන්න සිංහයින් වගේ. එහෙම නැත්නම් දක්‍ෂ වෛද්‍යවරයින් වගේ රෝග නිදහස සලකලා බලනවා. ඒකමයි බුදුරජාණන් වහන්සේගේ චතුරාර්ය සත්‍ය ධර්මය තුළ තියෙන්නේ. අපි කවුරුත් අහලා තියෙනවා බුදුරජාණන් වහන්සේම තමන්වහන්සේ හැදින්වුවා සලලකන්නං අනුත්තරො, අනුත්තර ශල්‍ය වෛද්‍යවරයෙක්. ඒ වගේම 'හිසකොසලකන්නො'. ඔය කායික වෛද්‍ය කියලා කියන්නේ, හිෂග් වෛද්‍ය, උත්තරීතර වෛද්‍යවරයෙක් කියලා කියන්නේ මොකද? වෛද්‍යවරයෙක්නම්, හරි වෛද්‍යවරයෙක්නම් රෝග නිදහසටයි පිළියම් කරන්නේ. රෝග ලක්‍ෂණයට නෙවෙයි.

පින්වතුනි, ධම්මවකකඤ්චනන සූත්‍රයේ සාරය තමයි චතුරාර්ය සත්‍යය. මුළු මහත් ධර්මයම ඒක තුළ අඩංගු වෙලා තියෙනවා. දුක, දුකට හේතුව, හේතුව නැති කිරීම, ඊළඟට ඒකේ මාර්ගය. ඉතින් ඒකම තමයි දැන් වෛද්‍යවරයෙක් වුණත් ඉස්සෙල්ලා රෝගයේ තත්ත්වය නිරීක්‍ෂණය කරනවා. ඊළඟට ඒකේ යට තියෙන නිදහස, ඊට හේතුව, ඒක ඇතිවුණේ කොහොමද? ඒක සොයාගන්නවා. ඊළඟට පිළියම් කරන්නේ අර ඇගේ කැසිල්ලට බෙහෙත් ගානවා නෙවෙයි. ඒකට හේතුවුණ ලේ නරක් වීමටයි බෙහෙත් කරන්නේ. අන්න ඒ විදියට ඒ රෝග නිදහසට පිළියම් කරනවා. ඊළඟට ඒ පිළියම් කරලා ඒක තුළින් නිරෝගී භාවය ලබාගතහැකි බව පෙන්නුම් කරනවා. නිරෝගී භාවය තුන්වෙනුවයි. ඊළඟට ඒකට යන ප්‍රතිපදාව ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගය අපි ඇතැම් අවස්ථාවක ප්‍රකාශ කරන්නේ යම්කිසි කසායක් වගේ - අට එකට සිඳුවලා ගන්න කසායක් වගේ ආර්යඅෂ්ටාංගික මාර්ගය. ඒක වඩි හතරක් බොනකොට ඔක්කොම රෝග සම්පූර්ණයි. නිවාරණය වෙනවා. අන්න ඒ වගේ අපිට හිතාගන්න තියෙන්නේ දුක ගැන.

දුකට හේතුව තණ්හාව. අර දැන් පුරුෂයා හා ස්ත්‍රියක් පිළිබඳ කතාන්දරයේ තියෙන්නේ ඒකයි. ඒ තැනැත්ති වෙත කෙනෙක් එක්ක කතා කළ නිසා නෙවෙයි අර මනුෂ්‍යයාට තරහා ගියේ. අන්තිමට බලනකොට තමා ළඟමයි ඒකට හේතුව. අර ඇතිවුණ රාග සිත, පිළිබඳ සිතයි. අන්න ඒ විදියට බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මේ දුක පිළිබඳ කතාන්තරයේදී මේක යට තියෙන්නේ තණ්හාවයි. තණ්හා

පොණොහවිකා කියලා කියනවා. තෘෂ්ණාව තුළිනුයි පුනර්භවයක් ඇතිවෙන්නෙ. තණ්හාවට 'නති' කියලත් කියනවා. තෘෂ්ණාවේ ස්වභාවයම හැම තිස්සෙම ඉස්සරහට නැගුරු වෙලා තිබීමයි. ඒකයි මේ නැවත උත්පත්තියක් කරා යන්නෙ. තෘෂ්ණාව නැගුරු වෙලා තියෙන්නේ ඒ උපාදනයටමයි. තණ්හාව ඒ පැත්තට නැගුරු වෙලා. තවත් උපමාවක් කියනවානම් ඔය වාහනයක බුරුවෙක් බැන්දහම, බර දපු වාහනයක - ඒ බුරුවා දුවන්න ලේසිම ක්‍රමය මොකක්ද, කැරට් අලයක් මොකක්හරි කෙක්කක වගේ දේක එල්ලලා අර බුරුවාගේ දිව ඉස්සරහින් පෙන්නුම් කරනවා. උඹ දිව ඇද ඇද ඉස්සරහට යනවා. කැරට් අලය යන්නා වගේ උඹත් ඉස්සරහට යනවා. ඉතින් ඔහොම දේවල්ම තමයි සමාජයේ වෙන්නෙ. ඒකෙන් පෙන්නුම් කරන්නෙ මොකක්ද? අන්න අර ලෝකයාගේ ස්වභාවය. එහෙම නැත්නම් තණ්හාවේ ස්වභාවය. හැම තිස්සෙම ඉදිරියට නැගුරු වෙලයි යන්නෙ. අතීතයේ සඳහන් වෙන ඔය මහාමන්ධාතු ආදී රජවරු පිළිබඳ කතන්දරවල, චක්‍රවර්තී රජවරු අසුහාරදහක් පමණ කාලයක්, ඒ කියන්නේ මේ කාලේ සුඛෝපභෝගී කියන රටවල් වල ජනතාවට ලැජ්ජ හිතෙන අන්දමේ මහාපුදුම සුඛෝපභෝගී සැප සම්පත් විඳලා අන්තිමට සැහීමකට පත් නොවී මැරෙන්නෙ අන්න අර ඉදිරියට නැගුරු වුණ තණ්හාවක් ඇතුළයි. ඒකෙ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් තමයි නැවත උත්පත්තියක් ලැබෙන්නෙ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ නැවත උත්පත්තියක් ලැබෙන්නෙ අන්න අර තණ්හාව නිසයි. තණ්හා පොනොහවිකා තනුතනුහිනන්දිනී - ඒ ඒ තැන සතුටු වෙන - නන්දිරාග සහගතා, සතුටුවීම් ඇලීම් ස්වභාවය ඇති තණ්හාව, ඒ ඒ තැන සතුටුවෙමින් ඉදිරියට ගමන් කරනවා. නැවත උත්පත්තියක් ඇතිකරනවා. අන්න ඒ තණ්හාව නැති කිරීමටයි බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මේ ධර්මයේ හැමතැනම පෙන්නුම් කරලා තියෙන්නේ. ඒ පිළිබඳව නුවණින් සලකාගන්න ඕනෙ, කොතනද කොයි ප්‍රමාණයටද තියෙන්නෙ කියලා. ඒ තැනටයි පිළියම් යොදන්නෙ. අන්න ඒ මධ්‍යම ප්‍රතිපදාවයි අපි අර කලින් කියාපු කථම ඤය කිරීම පිළිබඳව කිව්වෙ. මෙතන ආහාරය පිළිබඳවත් අනිත් සිව්පසය පිළිබඳවත් සංඝයාවහන්සේලාට දක්වලා තිබෙන්නෙ ඒ සිව්පසය පරිහරණයේදී, ඒක නිසා ඇතිවිය හැකි කෙලෙස් ඉවත් කිරීමටයි. ඒකට කියනවා 'ඥන සංවරය' කියලා, දැන් ඥන සංවරය කියලා කියන්නේ නුවණ උපකාර කරගන්නවා ඒ අවස්ථාවේ. ආහාර නොගෙන ඉන්න බෑ. වස්ත්‍ර නොගෙන ඉන්න බෑ.

නමුත් ඒවා උපකාර කරගන්නවා ඒ පිළිබඳව ඥානයෙන් සංවරයක් ඇතිකරගැනීමට. ඥාන සංවරයම තමයි අර ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂාව කියලා කියන්නේ. ඒ ප්‍රත්‍යාවේක්‍ෂාව මේ ආහාරයේ නියම පරමාර්ථය සලකා බැලීමයි. මේක විනෝදය සඳහා ක්‍රීඩාව සඳහා එහෙම නොවෙයි. හුදෙක් මේ බ්‍රහ්මචරියාවට අනුග්‍රහ පිණිස ශරීරයේ යැපීම සඳහා මේක පාවිච්චි කරනවා කියලා ඒක හොඳට හිතට කාවද්දගන්නවා පමණක් නොවෙයි මේ ආහාරයේ යථා ස්වභාවය මතුකරගන්නවා. පහාන පරිඤ්ඤා කියලා අපි කිව්වෙ, මේක ඇල්මක් ඇති කරගතයුතු දෙයක් නොවෙයි ධාතු වශයෙන් සලකනකොට මේ ධාතු හතරක් එතනත් ධාතු හතරක්. ඒක තුළ තියෙන අර මේ කාලෙ කියන්නෙ නොයෙකුත් රස කාරකයින් කෘත්‍රීම හෝ වේවා ස්වාභාවික හෝ වේවා මේ රසකාරකයින්ට ගැතිවෙන්නෙ නැතුව මේක මේ ධාතු හතරක් කියන ඒ අවබෝධය මතුකරගැනීමයි මේ ආහාරගැනීම පිළිබඳ ඒ භාවනාව තුළ තියෙන්නෙ. ඉතින් ඒක හරියට කළොත් අන්න මැදුම් පිළිවෙත. ආහාරං නිස්සාය ආහාරං පජ්ඣප්ප කියලා ප්‍රකාශ කළේ ඒකයි. ආහාරයම උපකාර කරගෙන ආහාරය නැතිකරන්න. මහපුදුම මැදුම් පිළිවෙතක් ඒ පිළිබඳවත් තියෙන්නෙ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළ මහඟු ප්‍රකාශයක් අපට නැවත නැවත මතුකරන්න සිද්ධවෙනවා. ‘මේ බඹයක් පමණ වූ සංඥත් මනසත් ඇති මේ ශරීරය තුළම මම ලෝකයත්, ලෝකය හටගැනීමත්, ලෝක නිරෝධයත්, ලෝක නිරෝධ ගාමිණී ප්‍රතිපදාවත් දක්වනවා’ කියලා වදලේ ඒක නිසයි. එතකොට අපි කල්පනා කරන්න ඕන අපි මේ විමුක්තිය සොයාගෙන දුවනවා. තෘප්තිය සොයාගෙන දුවනවා. අපේ ඒ ඉලක්කයත්, ඒ විවිධ පාර්ථනා ඒවා ඉෂ්ට කරගන්න පුදුම විදියට උත්සාහයක් මේ මනුෂ්‍යයින් යොදනවා. අපේ ජීවිතය පිළිබඳව දැන් මේ කාලෙ ඔය කතා කරන සාරධර්ම පරමාර්ථ පිළිබඳව අතීතයේ ඒ ධර්ම සාහිත්‍ය අනුව කල්පනා කරලා තමතමන්ගේ ජීවිත පිළිබඳව නැවත සලකලා බලලා අර කියාපු මැදුම් පිළිවෙත අනුව තීරණ ගැනීමට දැන් හොඳම අවස්ථාවයි. මොකද මේ මිරිඟුව ඔස්සේ දුවලා බොහෝ දෙනා හති වැටිලා. දැන් හැම පැත්තම බලනවා කොහොමද මේකට විසඳුම කොහේද කියලා. මේ විසඳුම වෙන දර්ශන වාදවල, වෙන පිටරටවල ග්‍රන්ථවල තියෙන ඒවා නෙවෙයි. අපේ මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ මීට දෙදස පන්සිය පනස් වසරකට කලින් ප්‍රකාශ කළ ඒ ධර්මවකකඤ්චනන සූත්‍රය තුළින් ලෝකයාට ඉදිරිපත් කළ මැදුම් පිළිවෙත තුළම තිබෙනවා

මේ විමුක්ති මාර්ගය. ඒකමයි අපි මේ ප්‍රකාශ කළේ. බේලට්ටියීසිස ස්වාමීන්වහන්සේගේ වර්තයත් අපට ඒ පැත්තෙන් ආදර්ශවත්. ඇවැතක් වශයෙන් පෙනුනත් ඇත්ත වශයෙන් නුවණින් කල්පනා කරලා බලනකොට එතන ඇවැතක් නෙවෙයි අර අල්පේවිෂ්ඨාව නිසා තමන්ගේ නිරාමිස සුවයට ඇති ඇල්ම නිසා ආහාරය පිළිබඳ අර විදියේ පිළිවෙතක් අනුගමනය කළා.

නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ අනාගතයේ ඇතිවෙන භික්ෂුන්වහන්සේලා ඒ වගේ බේලට්ටියීසිස හාමුදුරුවන් නොවන නිසා, මේ බේලට්ටියීසිස හාමුදුරුවෝත් මෙහෙම එකක් කළා කියලා ඒ අයත් පටන්ගත්තොත් ඒ ආහාර රැස්කර තබාගන්න, ඒකෙන් ගිහි ජීවිතය පැත්තට පැමිණෙන නිසා තමයි උපසම්පද භික්ෂුන්වහන්සේලාට ආහාර පිළිබඳ යම් යම් නීති රීති පනවලා තියෙන්නෙ. එදිනෙද ගන්න දිවා ආහාර - එහෙම නැත්නම් ඉර අවරට යන්න කලින් ගන්නා ආහාරය ඒ කාලය යාවකාලික කියලා කියන්නේ ඒ කාලය තුළ පමණයි රැස්කරගන්න පුළුවන්. ඊට පස්සෙ තියාගන්න බෑ. තමන්ට අයිති නෑ. සාමනේර කෙනෙකුට, කැපකරුවෙකුට පවරන්න ඕන. ඊළඟට යාමකාලික කියලා කියන්නෙ ඔය පාන වර්ග, යම් යම් පාන වර්ග අඹ, දඹ, කෙහෙල් ආදී වලින් ගිලන්කම නැතිකරගන්න විකාල භෝජනය ශික්ෂා රකින අයට කැපවූ යම් යම් පාන වර්ග තියෙනවා. ඒවා පාවිච්චි කරන්න පුළුවන් හැටියට දක්වලා තිබෙන්නේ. ඒකට කියනවා යාමකාලික කියලා. යාමකාලික කියලා කියන්නේ ඊළඟ දවසේ රාත්‍රිය අවසාන යාමය දක්වා පාවිච්චි කරන්න පුළුවන්. ඒකත් අතහරිනවා. ඒක එක දවසකටයි. ඒකත් අතහරින්න ඕන. ඊළඟට තවත් බෙහෙත් වර්ග ගිතෙල්, මී පැණි ආදී ගිලන් භික්ෂුන්ට පහසුවීම සඳහා බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුදූන වදළ යම් යම් දේවල් තියෙනවා - සීනි, ගිතෙල්, හකුරු, උක් සකුරු ආදිය. එවැනි ආහාරත් හත් දවසක් විතරයි උපසම්පද භික්ෂුවකට ළඟ තබාගන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. ඊට එහාට ගියොත් අර කියාපු 'සනතිධිකාරක' කියන ශික්ෂා පදයට හසු වෙනවා. අවසාන වශයෙන් දක්වලා තිබෙනවා යාවජීවික කියලා. ඇතැම් ඖෂධ වර්ග තියෙනවා අරඑ, බුළු, නෙල්ලි කටු කරෝසන ආදී ද්‍රව්‍ය සංඝයාවහන්සේලාට එක වරක් පිළිගත්තට පස්සෙ ජීවිතාන්තය දක්වාම තබාගෙන අවශ්‍ය අවස්ථාවලදී පරිහරණය කරන්න පුළුවන්.

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

ඒ විදියට පරිහරණය කළයුතු ආහාර ද්‍රව්‍ය පිළිබඳව හතර මට්ටමකින් බුදුපියාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙනවා. ඔය විදියේ නානාවිධ ශික්‍ෂා පද පැනෙව්වේ මොකද? බහුල වශයෙන් ඒවා තැන්පත් කරගැනීම තුළින් සංඝයාගේ ජීවිතය ගිහි ජීවිත තත්ත්වයට පත්වෙනවා. රැස් කිරීම තුළින් අස්කිරීම අමතක වෙනවා. අන්ත ඒක නිසා අපි තේරුම්ගන්න ඕන නියම සැනසුම ඇතිවෙන්න කොයි ආකාරයෙන්ද කියලා. රැස්කරගත් පමණට නෙවෙයි, ඒ අස්කිරීමේ ශක්තිය සිත තුළ ඇතිකරගැනීමෙනුයි. අපි නුවණින් කල්පනා කරල බැලුවහම බෙලට්ටියිසිස ස්වාමීන්වහන්සේගේ ඒ ක්‍රියාව අනාගත භික්‍ෂූන්ට වැරදි අදහසක් ඇති කළ හැකියි යන මහා ගැඹුරු අදහසකින් බුදුපියාණන් වහන්සේ ඒ පිළිබඳව ශික්‍ෂා පදයක් පැනවූ බව තේරුම් යනවා.

කොහොම නමුත් මෙබඳු දවසක ඒ ධර්මවකකථාවතනන සූත්‍රයේ තියෙන එක්තරා මහාගැඹුරු අංශයක් වන මධ්‍යම ප්‍රතිපදාව පිළිබඳවයි මේ විචරණය කළේ. පින්වතුනි, අපි නිවනට මාර්ගය කෙටියෙන් දැක්වුවොත් - ශීල, සමාධි, ප්‍රඥ කියන ඒ ත්‍රිවිධ ශික්‍ෂණයයි. දැන් මේ අවස්ථාවේ අද වගේ වටිනා දවසක ප්‍රතිපත්ති පූජාවක් හැටියට අපි සලකන ශීල සමාදානයෙහි මේ බොහෝ දෙනා යෙදීලා හිටියා වගේම තමතමන්ගේ මට්ටමින් යම්කිසි පළපුරුදු සමාධියකින් සමාධි පැත්තට නැඹුරු වුණා. ඒ වගේම මේ දේශනාවත් අපි බලාපොරොත්තු වෙනවා විදර්ශනාවට - අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම ත්‍රිලක්‍ෂණය අවබෝධ කරගැනීමට උපකාර වෙනවා කියලා. එහි අවසානය තමයි අනිමිත්ත, අප්පණ්හිත, සුඤ්ඤත කියලා කියන ඒ මහාපුදුම අන්දමේ ඵල සමවත් තත්ත්වය. ඒ තත්ත්වයට පත්වුණොට පස්සෙ තමයි ආයෙ නැවත උත්පත්තියකට යන්න තරම් නිමිත්තක් නෑ එතන, ග්‍රහණයක් නෑ, ඇල්මක් නෑ. හව තෘෂ්ණාවක් නෑ. එතනමයි විමුක්තිය. අන්ත ඒකයි අපි නිවන කියලා කියන්නේ. ඒක තේරුම්ගන්න ඕන. නිවන කියලා කියන්නේ හව තෘෂ්ණාව වඩන අමුතු විදියේ සැප ඇති, සදකාලික සැප ඇති ලෝකයක් නෙවෙයි. ඔන්න ඔය කියාපු මේ දුකෙහි කෙළවරමයි.

දුක කෙළවර වුණු අවස්ථාවේ ඇතිවන සැනසීම අර විදියට දිවිය ධර්ම වශයෙන් මෙලොවත් සමාධි සුවය තුළින් රහතන්වහන්සේලා විදිනවා වගේම අවසාන භිත හැටියටත් තියෙන්නේ ඵල සමාපත්ති භිත නිසා එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් නැවත කොතැනකවත් උත්පත්තියක් ඇතිවෙන්නේ නෑ. ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ අනෙක ජාති සංසාරං

යන ගාථාවෙන් දැක්වුවේ. මේ අති භයානක සංසාරයේ නැවත නැවත ඉපදී ඉපදී යන තත්ත්වය අමුතු උත්සාහයක් කළත් නැතත් සිදුවෙනවා. ඉපදීම නැතිකරන්නයි උත්සාහ කරන්න ඕන. ඒ ගතයුතු උත්සාහයයි මෙතන මේ මැදුම් පිළිවෙත - මේ ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය, තුළ තියෙන්නේ.

මේ අද දින රැස්කරගත් කුසල් ශක්තිය තුළින් මේ තමන් රැක්ක ප්‍රතිපත්ති තුළින් ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ලෝකෝත්තර වශයෙන් වඩලා සෝවාන්, සකදගාමී, අනාගාමී, අරහත් කියන මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදයෙන් උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්‍ෂාත් කරගැනීමට මේ ධර්මදේශනාවත් ඒකාන්තයෙන්ම උපනිශ්‍රය වේවා කියලා ප්‍රාර්ථනා කරනවා. අද මේතාක් මේ ධර්මශ්‍රවණයෙන් රැස්කරගත්ත කුසල ශක්තිය පිහිට කරගෙන මේ පින්වතුන්ට මේ ශාසනය අභාවයට යන්න කලින් ඒ උතුම් අමාමහ නිවන ලබාගන්නට හේතු වාසනා වේවා! ඒ වගේම අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වා අපගේ ඥාතීන් අතුළු යම් කෙනෙක් මෙබඳු මේ ධර්මදේශනාමය ධර්මශ්‍රවණමය කුසලයක් අනුමෝදන් වීමට බලාපොරොත්තු වෙනවානම් ඒ අනුමෝදන් වීම තුළින් තමතමන්ගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවන් සාක්‍ෂාත් කරගනිත්වා! කියලා හිතාගෙන දැන් මේ ගාථාව කියන්න.

‘එත්තාවතා ව අමෙහති...’

105 වන ඉදිගනප

105 වන දේශනය

(පහන් කණුව ධර්ම දේශනා අංක 154)

‘නමො තස්ස භගවතො අරහතො සමමා සමබුද්ධස්ස’

පස්සාමි ලොකෙ සධනෙ මනුස්සෙ
ලඤ්ඤාන චිත්තං න දදන්ති මොහා
ලුඤ්ඤා ධනං සන්තිවයං කරොන්ති
හියෙයාව කාමෙ අභිප්පයන්ති

රාජා පසඤා පඨවිං විජ්ඣා
සසාගරන්තං මහිමාවසන්තො
ඕරං සමුද්දස්ස අතිත්තරූපො
පාරං සමුද්දස්සපි පඤ්ඤෙඨ

රාජා ච අඤ්ඤා ච බහු මනුස්සා
අචිත්තණ්ඤා මරණං උපෙනති
ඌණාව හුඤ්ඤා ජහන්ති දෙහං
කාමෙ හි ලොකමහි නහස්සී තිත්ති’ති

– රට්ඨපාල සුත්ත, මජ්ඣිම නිකාය.

සැදහැවත් පින්වතුනි,

තණ්හාව සසර දුකට හේතුව බව දුකට සමුදය ආර්ය සත්‍යය තණ්හාව හැටියට හඳුන්වාදී තිබීමෙන් අපට පෙනී යනවා. භවය ඉදිරියට තල්ලු කරගෙන යන භව නෙත්තිය තණ්හාව බවත් ධර්මයේ දක්වලා තිබෙනවා. ඒ වගේම ඇතැම් අවස්ථාවල බුදුරජාණන් වහන්සේ තණ්හාව ඤාය කිරීමම නිවන බවත් ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා.

අද අපි මේ මාතෘකා කරගත්තු මේ ගාථා කීපයත් තණ්හාවේ ආදීනව පක්‍ෂය විදහා පාන අන්දමේ ගාථා පෙළක්. මේ ගාථා දකින්න ලැබෙන්නේ රට්ඨපාල මහරහතන්වහන්සේ දේශනා කළ ගාථා පන්තියකයි. රට්ඨපාල මහරහතන්වහන්සේ කියලා කියන්නේ මේ ශාසනයේ ශ්‍රද්ධාවෙන් පැවිදිවූ භික්‍ෂූන්වහන්සේලා අතර අග්‍රස්ථානය ලබාගත්තු භික්‍ෂූන්වහන්සේයි. උන්වහන්සේගේ ජීවිත කථාව නෙකම්ම සංකල්පයේ ශක්තිය විදහා පාන අන්දමේ එකක්. රට්ඨපාල කුලපුත්‍රයා හැටියටයි උන්වහන්සේ ගිහි කාලයේත් හැඳින්වූණේ. ඉන්දියාවේ

ඉතාමත්ම සමෘද්ධිමත් ප්‍රදේශයක් කුරු රට. කුරු රටේ ථුල්ලකොට්ඨික කියන ගමේ ප්‍රධාන ගෘහපති බ්‍රාහ්මණයාගේ පුත්‍රයෙක් තමයි රට්ඨපාල කියන්නේ. එක් අවස්ථාවක බුදුරජාණන් වහන්සේ හිඤ්ඤ සංඝයාව පිරිවරාගෙන කුරු රටේ වාරිකාවේ වැඩමකරන අතරේ ථුල්ලකොට්ඨික කියන ගමට වැඩම කළා. මේ නියමී ගමට. ඒ අවස්ථාවේ 'තථාගත අරහත් සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩියා' කියලා බ්‍රහ්මණයින්ට අහන්න ලැබිලා, උන්වහන්සේගේ නව ගුණ පාඨය කලින් අහලා තිබෙන නිසා එවැනි රහතන්වහන්සේලා දැකීම ලාභයක් කියලා ඒ බමුණු පිරිස බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මදේශනාව අසන්න පැමිණියා. ඒ එක්කම මේ රට්ඨපාල කුලපුත්‍රයාත් එතෙතට පැමිණියා. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය දේශනා කරගෙන යන අතරේ ඒ රට්ඨපාල කුලපුත්‍රයාට කල්පනා වෙනවා මේ භාග්‍යවතුන්වහන්සේ දේශනා කරන ආකාරය අනුව ගිහි ජීවිතයේනම් මේ ශාසන බ්‍රහ්මචරියාව පිරිසිදුව පුරන්න පහසු නෑ. ඒක නිසා මම ගිහි ගෙයින් නික්මිලා කෙස් ධුල්ල බාලා පැවිදි වෙලා මේ පිළිවෙත් පුරන්නට ඕන කියලා අධිෂ්ඨානය ඇති කරගත්තා. ධර්මදේශනාවෙන් පස්සේ අනෙක් පිරිස යනකල් ඉඳලා රට්ඨපාල කුලපුත්‍රයා බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට කිට්ටු වෙලා කියනවා 'ස්වාමීනි භාග්‍යවතුන් වහන්ස, භාග්‍යවතුන්වහන්සේ දේශනා කරන ධර්මය මා හරියට තේරුම් ගත්තානම් ඒ අනුව මේ ගිහි ජීවිතය ගතකරන අතරේ ඒ පිරිසිදු බ්‍රහ්මචරියාව රැකීම පහසු නොවෙයි. ඒක නිසා මාව පැවිදි කරන්න. උපසම්පදා කරන්න' කියලා ඉල්ලා සිටියා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇසුවා 'රට්ඨපාල මච්චියන්ගේ අනුමැතිය ලබාගත්තද?' කියලා. නැතෙයි කියලා කිව්වහම බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'තථාගතයන්වහන්සේලා මච්චියන්ගේ අනුමැතිය නැතුවනම් පැවිදි කරන්නේ නෑ.' එතකොට රට්ඨපාල කුලපුත්‍රයා කියනවා 'එසේනම් භාග්‍යවතුන් වහන්ස යම් ආකාරයකින් මට අවසර ලැබෙනවානම්, ඒ ආකාරයෙන් මම කටයුතු කරනවා' කියලා ලොකු අධිෂ්ඨාන ශක්තියකින් ගෙදරට ගිහිල්ලා තමන්ගේ මච්චියන්ට කියනවා 'අම්මේ, තාත්තේ, භාග්‍යවතුන්වහන්සේ දේශනා කළ ධර්මය අනුව මට තේරෙන හැටියටනම් මේ ගිහි ජීවිතය තුළ බෑ මේ පිරිසිදු බ්‍රහ්මචරියාව රකින්න. ඒක නිසා මම පැවිදි වෙන්න කැමතියි. මට පැවිද්දට අනුමැතිය දෙන්න. අවසර දෙන්න' කියලා. එතකොට මච්චියන් කියනවා 'ඔබ අපේ එකම ප්‍රිය මනාප පුත්‍රයා. ඔබව කිසිම දුකක් කරදරයක් නැතුව අපි ඇති දැඩි කරලා තියෙනවා. ඔබ මරණයෙන් හෝ අපෙත් වෙන් වෙනවාට අපි

කැමති නෑ. කොහොමද ජීවත්වෙලා ඉද්දි අවසර දෙන්නෙ අපෙන් වෙන් වෙන්න?' කියලා අපිනම් කැමැත්ත දෙන්නෙ නෑ කියලා කිව්වා. තුන් වරක් රට්ටපාල කුලපුත්‍රයා මේ විදියට මව්පියන්ගෙන් අවසර ඉල්ලුවා. තුන් වරම ප්‍රතික්‍ෂේප කළා. එතකොට මේ රට්ටපාල කුලපුත්‍රයා එතනම බිම හාන්සි වුණා. එක්කො පැවිද්ද එක්කො මරණය කියලා ඒ විදියට උපවාසයක් ආරම්භ කළා. එතකොට මව්පියන්ට කරකියාගන්න දෙයක් නෑ. කෑම වෙල් කීපයක් නැතිව සිටින ඒ රට්ටපාල කුලපුත්‍රයාට කොච්චරවත් මව්පියන් නැවත නැවතත් ඇවිල්ලා ඇවිටිලි කළත් නැගිටිටෙ නෑ.

ඒ මව්පියන්ගේ අනුදැනුම පිට රට්ටපාල කුලපුත්‍රයාගේ මිත්‍රයින් හිත මිතුරන් ඇවිල්ලා මව්පියන් වෙනුවෙන් ඉල්ලීමක් කළා 'රට්ටපාල ඔබ මව්පියන්ගේ එකම ප්‍රියමනාප පුත්‍රයා. ඒක නිසා ගිහි ජීවිතයේ ඉදගෙන පුළුවන් පින් දහම් කරන්න. මේ පංචකාම සම්පත්තිය විදින අතරේ. නැගිටලා ඒ මව්පියන් බලාපොරොත්තු වෙන ආකාරයට කටයුතු කරන්න' කියලා ඇවිටිලි කළා. නමුත් රට්ටපාල කුලපුත්‍රයා නිහඬවම හිටියා. තුන් වරක්ම ඉල්ලීම කරලා පලක් නැති නිසා මේ මිත්‍රයන් එකතුවෙලා කල්පනා කළා, මෙහෙම හිටියොත් රට්ටපාල මෙතනම මැරෙණවා කියලා හිතලා මව්පියන් ළඟට ගිහිල්ලා ඒ අයට වෝදනාවක් වශයෙන් ඉදිරිපත් කරනවා 'දැන් මේ විදියට ගියොත් නිරාහාරව රට්ටපාල මරණයට පත්වෙනවා. ඔබ දෙදෙනා මේ රට්ටපාල කුලපුත්‍රයාට පැවිදි වෙන්න අවසර දුන්නොත් පැවිදි වුණාට පස්සෙ දැකගන්නවත් පුළුවන් වෙනවා. යම් විදියකින් පැවිදි ජීවිතය ගැන කළකිරුණොත් වෙන කොහෙටද යන්න තියෙන්නෙ ආපහු ගෙදර එනවා' කියලා මව්පියන්ට තව කාරණ කිව්වහම ඔන්න ඉතින් මව්පියෝ කියනවා 'එහෙමනම් අපි කැමැත්ත දෙනවා. හැබැයි මහණ වුණාට පස්සෙ අපිව දකින්නට එන්න ඕනෙ' කියලා. එතකොට මව්පියන් වෙනුවෙන් අර මිත්‍රයින් ගිහිල්ලා කිව්වා දැන්නම් මව්පියන්ගේ කැමැත්ත දුන්නා කියලා.

එතකොට රට්ටපාල කුලපුත්‍රයා නැගිටලා ආහාර පාන අරගෙන ශරීරයට ශක්තිය ඇතිකරගෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට ගිහිල්ලා ප්‍රකාශ කළා, දැන් මට මව්පියන්ගේ කැමැත්ත ලැබිලා තියෙනවා කියලා. බුදුපියාණන් වහන්සේ රට්ටපාල කුලපුත්‍රයා පැවිදි කරලා උපසම්පද කළා. ඒ පැවිදි උපසම්පද කරලා සති දෙකකින් පමණ බුදුරජාණන්

වහන්සේ මේ රටියපාල භාමුදුරුවොත් සහිත සඟ පිරිසත් එක්කම නැවත සැවැත් නුවරට වැඩම කළා. සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයට වැඩම කළාට පස්සෙ රටියපාල කුලපුත්‍රයා වෙන්ව හුදෙකළාව, දැඩිව භාවනා කරලා ඉක්මනින්ම අරහත්ඵලයට පැමිණියා. රහත් වුණාට පස්සෙ - කාලය වශයෙන් සුත්‍රයේ කෙලින්ම සඳහන් වෙන්නෙ නෑ, යම්කිසි කාල සීමාවක් ගෙවුණාට පස්සෙ රටියපාල ස්වාමීන්වහන්සේ බුදුරජාණන් වහන්සේට ඇවිල්ලා කියනවා 'භාග්‍යවතුන් වහන්ස මම කැමතියි මව්පියන් දකින්නට යන්න' එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේත් රටියපාල ස්වාමීන්වහන්සේගේ හිත දිහා බලලා දැන් ඉතින් නැවත ගිහි ජීවිතයට කොයි විදියකටත් හරවාගන්න බැරි තත්ත්වයේම ඉන්නවා කියලා තේරුම් ගන්නට පස්සෙ 'හොඳයි රටියපාල කැමැත්තක් කරන්න' කිව්වා. එතකොට රටියපාල භාමුදුරුවෝ සේනාසනය සකස් කරලා තියලා ආපසු ථුල්ලකොට්ඨිත ගම දක්වා වාරිකාවේ වැඩම කළා.

වැඩමකරලා කෙලින්ම මව්පියන්ගෙ නිවෙසට ගියා නොවෙයි. ඉස්සෙල්ලා දවසේ ගිහිල්ලා කුරු රටේ කෝරවා කියන රජ්ජුරුවන්ගේ මිගාසීල කියන උයනෙ නවාතැන් ගත්තා. නැවතීලා පස්සෙන්ද උදේ ථුල්ලකොට්ඨිත ගමට පිණ්ඩපාතේ වැඩම කළා. තමන්ගේ පියාණන්ගේ ගෙදර පැත්තට ගියා. ඒ වෙනකොට ඒ රටියපාල කුලපුත්‍රයාගෙ පියා, කරණවෑමියා ලවා හිසකෙස් බාවනවා මැද ශාලාවෙ. ඇතදීම දැක්කා හිසකුන්වහන්සේ නමක් යනවා. දැකලා හයියෙන් කිව්වා 'මේ මුඩු ශ්‍රමණයෝ තමයි මගේ පුතා අරගෙන ගියෙ' කියලා ඇහෙන්න තරමට හයියෙන් කිව්වා. එතකොට මේක ඇහුන රටියපාල පොඩි භාමුදුරුවෝ තමන්ගේ පියා අකමැත්තෙන් ඉන්න බව දනගත්තා. කොහොම නමුත් උන්වහන්සේගේ ඒ අල්පේච්ඡතාව අනුව උන්වහන්සේ නිවෙස පිටිපස්ස පැත්තට යනකොට ඒ නිවෙසේ හිටිය තමන්ගේ දූසිය ඒ කියන්නෙ මේ රටියපාල කුලපුත්‍රයා කුඩා අවදියේදී ඇති දැඩි කළ දූසිය පිළිගනු බත්, කළින් දවසේ රෑ පිළිගනු බත් විසි කරන්න ලැස්ති වෙනකොට රටියපාල ස්වාමීන්වහන්සේ කියනවා 'නැගණිය මය බත් විසි කරන්න බලාපොරොත්තු වෙනවානම් මේ පාත්‍රයට දන්න' කියලා. එතකොට ඒ දූසිය පාත්‍රයට බත් දුන අතරේ රටියපාල ස්වාමීන්වහන්සේගේ අත්පා කටහඬ එහෙම හැදිනගෙන තේරුම්ගත්තා මේ අපේ ස්වාමි පුත්‍රයා කියලා. හාමිපුතා කියලා තේරුම් අරගෙන දුවගෙන ගිහිල්ලා ඒ රටියපාල භාමුදුරුවන්ගේ මෑණියන්ට කිව්වා 'දන්නවද වැඩේ මෙන්න රටියපාල භාමුදුරුවෝ ඇවිල්ලා ඉන්නවා' කියලා. ඒ මෑණියො ගිහිල්ලා

පියාණන්ට කිව්වා. පියාණෝ දුවගෙන එන වෙලාව වෙනකොට රට්ඨපාල භාමුදුරුවෝ සුත්‍රයේ සඳහන් වෙන ආකාරයට බිත්තියක් ළඟ අර පිළිඟු බත වළඳනවා. එතකොට මේ පියාණන් කියනවා ‘රට්ඨපාල ඔහොමද මේ ගේ ඇතුළට එන්න එපාය, තමන්ගේ ගෙදරට ඇවිල්ලා’ කියනකොට කිව්වා ‘ගෘහපතිය තමන්ට ගෙයක් කොහෙද මේ අපි අනගාරිකව පැවිදි වුණ අයට ගෙයක් කොහෙද? අපට ගෙයක් නැහැ ඒ වගේම අපි එනකොට ඔබ අපට පිණිඬපාතය දුන්නෙන් නෑ. ඒ වගේම නැති බව කිව්වෙන් නෑ. ඒ වගේම පරිභවයක්, බැනීමක් කළා’ කියලා කිව්වහම ‘නෑ නෑ එන්න දනෙ වළඳන්න’ කියනකොට රට්ඨපාල ස්වාමීන්වහන්සේ කියනවා ‘අද මගේ දනේ වැඩ අවසානයයි මෙයින්’. ‘එහෙනම් හෙට දනයට වැඩමකරන්න’ කියලා ආරාධනා කළා. රට්ඨපාල ස්වාමීන්වහන්සේ නිහැඬියාවෙන්, නිහඬ බවින් ඒ ආරාධනාව පිළිගෙන වදළා.

පස්සෙන්ද දනය සුදනම් කරනවාත් එක්කම මේ ගෘහපතියා, රට්ඨපාල භාමුදුරුවන්ගේ පියා - මොකද කළේ තමන්ටත්, තමන්ගේ භාර්යාවටත් අයිති රන් රුවන් වගේම පිය පුතු පරම්පරාවෙන් ආපු රන් රුවන් ඔක්කොම ශාලාවක එකතු කරලා පැදුරු වලින් වහලා තිබ්බා. ඒ වගේම ඒ කථාවේ ඒ හරියෙදි අපට හෙළි වෙන්නෙ රට්ඨපාල භාමුදුරුවන්ට භාර්යාවන් දෙදෙනෙක් හෝ කීප දෙනෙක් ඉඳලා තිබෙන බවයි. එතන කියන හැටියට ඒ පැරණි භාර්යාවන්ටත් කිව්වා රට්ඨපාල කුලපුත්‍රයා ගිහි කාලයේදී යම් ආකාරයකින් සැරසිලා ඉන්න අවස්ථාවේදී සතුටු වුණානම් ඒ ආකාරයෙන් සැරසිලා ඉන්න කියලා ඔක්කොම සුදනම් කරලා ඔන්න පණිවිඩය ඇරියා දනය සුදනම් කියලා. රට්ඨපාල ස්වාමීන්වහන්සේ ගෙදරට වැඩමකරලා ඉඳගත්තට පස්සෙ මේ පියා පැදුරු ඉවත් කරලා පෙන්නලා කියනවා ‘මේ ඔබේ පියාගේ පැත්තෙන් තියෙන රන් රුවන්, මවගේ පැත්තෙන් මේ රන් රුවන්, පරම්පරාවෙන් ආපු රන් රුවන් තමයි මේ. මේවා භාරගෙන නැවත ගිහි වෙලා ගිහි ජීවිතය ගතකරමින් පින් කරන්න පුළුවන්’ කියලා කිව්වහම ඔන්න එතකොට රට්ඨපාල ස්වාමීන්වහන්සේ කියනවා ‘ගෘහපතිය මං කියන දේ කරනවානම් මේ ඔක්කොම රන් රුවන් කරත්තවල පටවාගෙන ගිහිල්ලා ගංගානම් ගඟෙ මැදට දන්න. මොකද හේතුව මේ රන් රුවන් නිසා ඔබට මහාශෝක හැඬීම් වැළපීම් දුක් දෙමිනස් රාශියක් එනවා’ කියලා. ඒ කියන අතරේ අර සැරසිලා හිටපු පැරණි භාර්යාවන් - ධර්මයේ හැදින්වෙන්නෙ පුරාණ දුතීකා කියලා. මේ පැරණි භාර්යාවන්

ඇවිල්ලා රටියපාල හාමුදුරුවන්ගේ පා වැදගෙන අහනවා 'ස්වාමීනි කොහොමද, කොයි විදියේ දිව්‍ය අප්සරාවන් බලාපොරොත්තුවද ඔය ශාසන බුන්මවරියාව රකින්නේ?' කියලා. සාමාන්‍ය මතය තිබුණේ දිව්‍යලෝකයේ යන්නයි මේ පැවිදි කම කරන්නේ කියලා. එතකොට මේ රටියපාල ස්වාමීන්වහන්සේ පිළිතුරු දෙනවා 'නැගණිවරුනි අපි ඒ බුන්මවරියාව රකින්නේ දිව්‍ය අප්සරාවන් බලාපොරොත්තුවෙන් නොවෙයි' කියලා. අර 'නැගණිවරුනි' කියන ආමන්ත්‍රණය අහලාම ඒ ස්ත්‍රීන් දෙදෙනා එතනම ක්ලාන්ත වෙලා වැටුණා කියලා සඳහන් වෙනවා. මේ විදියේ පටලැවිල්ලක් කලබැගැනියක් ඇතිවෙනකොට රටියපාල ස්වාමීන්වහන්සේ දැඩි ස්වරයෙන් පියාණන්ට කියනවා 'ගෘහපතිය අපට දනය දෙනවානම් දෙන්න. නැත්නම් කළ යුත්තක් කරන්න' කියලා. ඒ විදියට කිව්වහම මේ සිටුවරයා දනය පූජා කළා.

රටියපාල ස්වාමීන්වහන්සේ, දනය වළඳලා ඉවර වෙලා නැගිටලා එක්තරා ගාථා පෙළක් වදළ බව කියවෙනවා. ඒ ගාථා සමූහයෙන් ඉස්සෙල්ලම ප්‍රකාශ කරන්නේ අර කියාපු ස්ත්‍රීන්ගේ සැරසිලිවල ඇති නිස්සාර භාවයයි. සම්, මස්, ඇට, නහර වලින් බැඳුනු වණ මුඛයන් ඇති මේ ශරීර වස්තු වලින්, රන් රිදී මුතු මැණික් වලින් සරසලා තිබෙනවයි, මේවායේ රතු ආදී වණි ගාලා මේවා හැඩ වැඩ කරලා, මේවා හොඳයි මෝඩයින්ගේ රැවටීමට. නමුත් නිවන් පරතෙර බලාපොරොත්තු වෙන අයට මේවායින් වැඩක් නැ කියලා මේවායේ නිස්සාරත්වය ප්‍රකාශ කළා. අවසානයේ උපමාවක් හැටියට දක්වනවා සමහර මුව වැද්දන් ඇමක් දනවා ඒ සතුන් අල්ලන්න. ඒ උපමාවම අල්ලලා කියනවා 'මුව වැද්ද ඇමක් දම්මයි, අපි ඒ ඇම අනුභව කරලා ඒ උගුලට අහු නොවී යනවා' කියලා. ඒ සූත්‍රයේ සඳහන්ව නැතත් සාමාන්‍ය ප්‍රවෘත්තියේ තියෙන්නේ අහසින්ම වැඩම කළා කියලා. ඒ පියාණන් බලාපොරොත්තුව ඉඳලා තියෙන්නේ සමහරවිට බලහත්කාරයෙන් හරි සිවුරු අරවන්න බවයි එතනදී දැක්වෙන්නේ. කෙසේ හෝ වේවා අපට සූත්‍රයේ සඳහන් වෙන්නේ ඒ ගාථා කියලා රටියපාල ස්වාමීන්වහන්සේත් අපි ඇම අනුභව කරලා නමුත් වැද්දගේ උගුලට අහු නොවී යනවා කියලා ගිහිල්ලා කෝරවා රජ්ජුරුවන්ගේ මිගධිර කියන ඒ උයනට වැඩම කළ බවයි.

එද මේ කෝරවා රජතුමා තමන්ගේ උයන් පල්ලාට කියනවා මම අද උයන් කෙළියට යන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා ගිහිල්ලා උයන

සුද්ද කරන්න කියලා. එතකොට ඒ උයන් පල්ලා ගිහිල්ලා උයන සුද්ද කරන අතරේ දෑක්කා රට්ටපාල ස්වාමීන්වහන්සේ දිවා විහරණය වශයෙන් ගසක් මුළු භාවනාවේ වැඩ ඉන්නවා. දෑකලා ගිහිල්ලා කෝරවා රජ්ජුරුවන්ට කියනවා ‘දේවයන් වහන්ස, ඔබවහන්සේ අර නිතර වර්ණනා කළ මේ ප්‍රදේශයෙන් පැවිදි වුණු ඒ රට්ටපාල කුලපුත්‍රයා අන්න ඇවිල්ලා මෙහෙ ගහක් මුළු වැඩ ඉන්නවා’ කියලා. රජ්ජුරුවෝ කියනවා ‘එහෙනම් මට අද උයන් කෙළි අවශ්‍ය නෑ. ඒ ආහාරපාන පැත්තකට දන්න. මම යනවා අද රට්ටපාල භාමුදුරුවන්ට උපස්ථාන කරන්න’ කියලා. රජ්ජුරුවෝ ගිහිල්ලා තමන් ඇතුන් පිට ඉදගන්න ඒ ආසනය පැවරුවා රට්ටපාල භාමුදුරුවන්ට. ‘මගේ ආසනය තිබෙණවා ඔබ ඔතන ඉදගෙනම කතා කරන්න’ කියලා කිව්වහම රජ්ජුරුවෝ ඔන්න රට්ටපාල භාමුදුරුවෝ අමතලා කරන සාකච්ඡාවෙනුයි ධර්ම කාරණා ඉදිරියට එන්නෙ ඇත්ත වශයෙන්ම.

රට්ටපාල කුලපුත්‍රයාගේ පැවිදිවීම රජතුමාට ප්‍රශ්නයක් නිසා රජ්ජුරුවෝ අහනවා ප්‍රශ්න කීපයක්. රජ්ජුරුවෝ කියනවා ලෝකයේ කෙනෙක් පැවිදි වෙන්නෙ කාරණා හතරක් නිසා. පරිහානි හතරක් නිසායි. පරිහානි හතරකට වැටුණහමයි කෙනෙක් පැවිදි වෙන්නෙ. ඒ කාලේ තිවුණු සංකල්පයක් වෙන්න ඇති. මොනවද - ජරාව, ව්‍යාධිය, හෝග, ඤාති කියන කාරණා වලින් පරිහානියට පත් වුණහම. ඉස්සෙල්ලාම කියනවා ඔන්න ඇතැම් කෙනෙක් පැවිදි වෙනවා ජරා ජීර්ණ වුණහම. ඒක තෝරනවා ජරාපාරිජ්ඣා කියලා. ඇතැම් කෙනෙක් තරුණ වයසේ ඉඳලා මහළු වුණාට පස්සේ කල්පනා කරනවා දැන් ඉතින් මට අමුතුවෙන් ධනය එකතු කරන්නවත් ඒ තියෙන ඒවා රැකගන්නවත් ජීවත්වෙලා වැඩක් නෑ. මම ගිහිල්ලා මහණ වෙන්න ඕන කියලා අර ජරාවෙන් ඇතිවෙව්ව පරිහානිය නිසා ඒක නිමිති කරගෙන ගිහිල්ලා පැවිදි වෙනවා. නමුත් ‘හවත් රට්ටපාල, ඔබට ඒ විදියේ ප්‍රශ්නයක් නැත. ඔබ කලු කෙස් ඇති, තරුණ වයසේ ඉන්නෙ. ඒක නිසා ඇයි ඔබ, කුමක් දෑකලාද, කුමක් අහලාද, කුමක් දැනගෙනද මේ පැවිදි වුණේ?’ කියලා පළමුවෙනි කාරණය ප්‍රකාශ කලා. දෙවෙනි කාරණයත් ඒත් එක්කම කියනවා ව්‍යාධිපාරිජ්ඣා කියන එක. ඒ කියන්නෙ ඇතැම් කෙනෙක් රෝග පීඩා වලට භාජනය වුණාට පස්සේ කල්පනා කරනවා මට ඉතින් කරකියාගන්න දෙයක් නෑ. සල්ලි තවත් හම්බ කරන්නත් බෑ. තියෙන දේ රැකගන්නත් බෑ. මං ගිහිල්ලා පැවිදි වෙන්න ඕන කියලා ඇතැම් කෙනෙක් ව්‍යාධිය නිසා ගිහිල්ලා පැවිදි වෙනවා. ‘බොහොම නිරෝගිව

සිටින අවස්ථාවේ ඇයි ඔබ පැවිදි වුණේ?’ කියලා අහනවා. තුන් වෙනි කාරණය අහනවා හොඟ පාරිච්ඡේදය. ඇතැම් කෙනෙක් බොහොම ධනවත්ව ඉඳලා යම් අවස්ථාවක ධනය ක්‍රමක්‍රමයෙන් නැති වුණාට පස්සේ කල්පනා කරනවා මට තවත් ධනය උපදවන්නත් බෑ. ඒක නිසා මං ගිහිල්ලා පැවිදි වෙන්න ඕන කියලා. ‘නමුත් රට්ඨපාල, ඔබ ථුල්ලකොට්ඨිත ගමේ ප්‍රධාන ගෘහපතියාගේ, මහාධනවත්ත ගෘහපතියාගේ පුතා. ඔබට ඒ පිළිබඳ ප්‍රශ්නයක් නෑ. ඇයි ඔබ පැවිදි වුණේ?’ හතරවෙනි කාරණය ඤාති පාරිච්ඡේදය නැයන්ගේ නැතිවීම නිසා. ඇතැම් කෙනෙකුට හුඟක් නෑයෝ ඉන්නවා. යම් අවස්ථාවක නෑයන් නැති වුණාට පස්සේ මේ තැනැත්තා කල්පනා කරනවා මට ඉතින් මගේ ධනය රැස්කරගැනීමේ ආදී කටයුතු වලට බාධා තියෙනවා. මං ගිහිල්ලා පැවිදි වෙන්න ඕන කියලා. ‘නමුත් හවත් රට්ඨපාල, ඔබට එහෙම ප්‍රශ්නයක් නෑ. මේ ඔබේ ඤාතීන් විශාල පිරිසක් ඉන්නවා මේ ගමේ කියලා. එතකොට ඒවා නොවේනම් ඇයි ඔබ පැවිදි වුණේ?’ කියන ප්‍රශ්නය නගනවා.

මන්න එතකොට රට්ඨපාල ස්වාමීන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා ධර්ම කාරණා හතරක්. ‘මහරජ, ඕවා නිසා නෙවෙයි මම පැවිදි වුණේ. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ විසින් ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා ධර්ම මාතෘකා හතරක්. ඒවා අහලා, ඒ කාරණාවල සත්‍යතාව දකලයි මම මේ පැවිදි වුණේ’ කියලා. පොත පතේ දැක්වෙන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ථුල්ලකොට්ඨිත ගමට වැඩමකරලා යම්කිසි දේශනාවක් කළායි, ඒ දේශනාව අහලා මේ රට්ඨපාල කුලපුත්‍රයාට මෙහෙම පැවිදි වෙන්න අදහස ඇති වුණා කියලා. නමුත් ඒ දේශනාවේ අන්තර්ගතය අපට වෙන තැනක දකින්න ලැබෙන්නේ නෑ ත්‍රිපිටකයේ කොතනකවත්. දැන් මේ සූත්‍රය තුළම රට්ඨපාල ස්වාමීන්වහන්සේගේ වචනයෙන්ම අපිට දැනගන්න ලැබෙනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ රට්ඨපාල කුලපුත්‍රයා තුළ අර තරම් පැවිද්දට ඇල්මක් ඇතිවෙන අන්දමින් දේශනා කළ කාරණා මොනවාද කියන එක. එයින් අංශු මාත්‍රයක් නමුත් හෙළි වෙනවා. ප්‍රධාන කාරණා හැටියට දැක්වෙන්නේ මේවායි. වත්තාරො ධම්මඥෙසා කියලා කියන්නේ සතර ධර්මමාතෘකාවක් අහලයි මම මේ පැවිද්දට තීරණය ගත්තේ කියලා රට්ඨපාල ස්වාමීන්වහන්සේ ඒ අවස්ථාවේ කෝරවා රජුට කියනවා.

මොකක්ද පළමුවෙනි එක. උපනීයති ලොකො අඤ්ඤාවො. බොහෝවිට මේ මාතෘකා පාඨය එක පාරට කියනකොට වැටහෙන්නේ නැ. ඒක විස්තර කළාමයි තේරෙන්නේ. නමුත් ඒවා පිළිබඳව සාකච්ඡාවකට ඉඩ සැලසීම් වශයෙන් රටිඨපාල ස්වාමීන්වහන්සේ පළමුවෙන්ම කෝරවා රජ්ජරුවන්ට දෙන්නේ ඒ මාතෘකා හතර පමණයි. මොනවද පළමුවෙනි මාතෘකාව. උපනීයති ලොකො අඤ්ඤාවො. ලෝකය, උපනීයති කියන වචනයේ තේරුම, ඉදිරියට තල්ලු කරගෙන යන තැනක්. ලෝකය ඉදිරියට තල්ලු වී යන තැනක්. ඒ වගේම අඤ්ඤාවො කියලා කියන්නේ අස්ථිර තැනක්. එතකොට ලෝකය කියන්නේ ඉදිරියට තල්ලු වේගෙන යන අස්ථිර තැනක්. දෙවෙනි කාරණය, දෙවෙනි ධර්ම මාතෘකාව මොකක්ද අන්තානො ලොකො අනභිසාරො. ලෝකය කිසිම ආරක්ෂාවක් ඊෂ්වරයෙක් නැති - ඊෂ්වරයා කියලා කියන්නේ කවුරුත් දන්නවා මේ හැම එකක්ම කරන්න පුලුවන් දෙවියෙක් කියන එකයි. එතකොට ඊෂ්වරයෙක් නැති, ආරක්ෂාවක් නැති, තැනක් ලෝකය. ඒ දෙවෙනි මාතෘකාව. ඊළඟට තුන්වෙනි කාරණය අසාරකො ලොකො සඤ්ඤා පභාස ගමනීයං. ලෝකය කියලා කියන්නේ තමන්ට අයිති කිසිවක් නැති තැනක්. ඒ වගේම හැම දෙයක්ම අතහැරලා යන්න වෙන තැනක්. ඒ තුන්වෙනි මාතෘකාව. හතරවෙනි මාතෘකාව. ඌනො ලොකො අනිතො තණ්හා දසො. ලෝකය කියලා කියන්නේ නිතරම මොකක්දෝ අඩුවක් තිබෙන තැනක්. අනිතො කියන්නේ අතෘප්තිකර. ඒ කියන්නේ තෘප්තියක් සැහීමක් නැති තැනක්. තණ්හාදසො - තණ්හාවට දසවූ තැනක්. ලෝකය කියන්නේ නිතරම කිසියම් අඩුවක් ඇති තෘප්තියක් නැති, තණ්හාවට දසවූ තැනක්. ඔන්න එතකොට ඒ ධර්ම මාතෘකා හතර ප්‍රකාශ කළහම මේක රජ්ජරුවන්ට ප්‍රශ්නයක්. රජ්ජරුවෝ අහනවා එක එකක් ගැන මේක කොහොමද මං තේරුම් ගන්නේ කියලා. රටිඨපාල ස්වාමීන්වහන්සේ එකින් එක අරගෙන මේක තේරුම් කරනවා. අන්න ඒක තුළයි අපට වටිනා ධර්මය මතුවන්නේ.

උපනීයති ලොකො අඤ්ඤාවො කියන එක තේරුම් ගන්නේ කොහොමද කියලා ඇහුවා. මේවා රජ්ජරුවෝ එකින් එකයි අහන්නේ. එතකොට රජ්ජරුවෝ අහන හැටියට උත්තර දෙනවා. 'දැන් මහරජ ඔබ වයස විස්සේ විසි පහේ කාලෙ මතකද? ඒ කාලේ ඔය ඇතුන් අසුන් හික්මවීමේ කඩු දුණු ශිල්ප ආදියේදී යුද්ධෙදී එහෙම කොහොමද ඔබේ හැකියාවන්?' එතකොට කියනවා 'ඒවා පිළිබඳව මට හොඳ ශක්තියක් හැකියාවක් තිබුණා. කොයිතරම්ද කියතොත් මට ඒ වෙලාවේ හිතුනා

මම සාද්ධිමත්ය කියලා. මට සමාන කරන්න කෙනෙක් නැතෙයි කියලා මට ඒ අවස්ථාවේ හිතනා' ඒ තරුණ කාලේ. ඔන්න තරුණ කාලේ මතක් කරලා දුන්නා. ඊළඟට අහනවා රටියපාල හාමුදුරුවෝ 'මහරජ, දැනත් ඔබ එහෙමද?' 'දන්නම් මම වයස අසූවක් විතර වෙලා. දන්නම් මගේ තත්ත්වය මෙහෙමයි. මෙතන අඩිය තියන්න ඕන කියලා අතනයි අඩිය තියවෙන්නෙ. අන්න ඒ තත්ත්වයට මං බැහැලා ඉන්නවා' කියලා. එතකොට ඒකෙන්ම ප්‍රත්‍යක්‍ෂ සාධකයක් හැටියට රටියපාල ස්වාමීන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'ඔන්න ඕක නිසා තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙන්නේ ලෝකය කියන්නේ නිරන්තරයෙන්ම ජරාවෙන් ඉදිරියට පමුණුවන තැනක්, ඒ වගේම ඒක අධුවො, ස්ථිර නැති තැනක්. අර තරුණ බව හැමදම තියාගන්න බෑ කියන එකයි. ඒක ප්‍රකාශ කළහම රජ්ජුරුවොත් ඒක පිළිගන්නවා 'ආශ්චර්යයි. අද්භූතයි. භාග්‍යවතුන්වහන්සේ කොයිතරම් ලස්සනට මේ කාරණය කියලා තියෙනවාද' කියලා ඒක පිළිගත්තා.

ඔන්න ඊළඟට දෙවෙනි කාරණය. කොහොමද රජ්ජුරුවෝ දෙවෙනි කාරණය ගැන කියන්නේ ඒක රජ්ජුරුවන්ට වඩාත් ප්‍රශ්නයක්. අත්තානො ලොකො අනභික්‍ෂරො. ලෝකය ආරක්‍ෂාවක් නැති, ඊශ්වරයෙක් නැති තැනක් කියන එක රජ්ජුරුවන්ට ප්‍රශ්නයක් නිසාම රජ්ජුරුවෝම ඉස්සෙල්ලාම අහනවා 'දැන් කොහොමද හවත් රටියපාල ඔහොම කියන්නෙ? මට තියෙනවා සිවුරඟ සෙනඟක්. ඇත්, අස්, රිය, පාබල සෙනඟක් ඉන්නවා. මට ඕනම ආපදවක් ආවහම ඉදිරියට ඇවිල්ලා මාව ආරක්‍ෂා කරන්න. මොකද ඔබ මෙහෙම කියන්නේ?' ඔන්න එතකොට රටියපාල ස්වාමීන්වහන්සේ ඒ යුද්ධ කථාව නෙවෙයි වෙන කථාන්තරයක් අහනවා රජ්ජුරුවන්ගෙන්. 'මහරජ ඔබට යම්කිසි නිදන්ගත ආබාධයක් තිබෙණවාද?' එතකොට රජ්ජුරුවෝ කියනවා 'මට දරුණු වාතාබාධයක් තිබෙණවා. සමහර වෙලාවට වාතාබාධය උත්සන්න වුණහම මගේ නැයින් වටකරගෙන ඉඳගෙන කියනවා 'දැන් දැන් කෝරළ රජ්ජුරුවෝ මිය යයි. පරලොවට යයි' කියලා. ඒ තරමට මට උග්‍ර වෙන අවස්ථාවලුත් තියෙනවා' කියලා. රජ්ජුරුවෝ ඒක පිළිගත්තහම, අන්න එතකොට රටියපාල හාමුදුරුවෝ අහනවා 'හොඳයි එහෙනම් මහරජ ඔබට පුළුවන්ද ඒ ඔබේ නැයින්ට කියන්න මට මේ තියෙන දැඩි වේදනාව ඔබ හැමදෙනාම බෙදගෙන ඒක විදින්න. එතකොට මට පහසු වෙනවා මේ වේදනාව අඩු කරගන්න පුළුවන්' කියලා 'එහෙම කරන්න පුළුවන්ද?' 'නෑ නෑ හවත් රටියපාල මට එහෙම

මගේ වේදනාව මම විඳිනවා මිසක් වෙන කෙනෙකුට බෙදලා දෙන්න හැකියාවක් නෑ. ඔන්න එතකොට කියනවා ‘ඕකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙන්නේ අත්තානො ලොකො අනභිස්සරො, කිසිම පරිත්‍රාණයක් කිසිම ආරක්‍ෂාවක් නැති, ඊෂ්වරයෙක් නැති තැනක් කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ ඕකයි’ අවසාන වශයෙන් බලනකොට වේදනාව තමන්ම දරාගන්න ඕන. කිසිම කෙනෙකුට මේක අඩු කරන්න බෑ.

ඔන්න එතකොට ඒකත් පිළිගන්නවා රජ්ජුරුවෝ කොයිතරම් ආශ්චර්යවත් අද්භූත දෙයක්ද භාග්‍යවතුන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ කියලා. ඔන්න ඊළඟට තුන්වෙනි කාරණය ඒකත් රජ්ජුරුවන්ට ගැටළුවක් නිසා පළමුවෙන්ම තර්කයකුත් එක්කයි ඉදිරිපත් කරන්නේ අස්සකො ලොකො සබ්බං පහාය ගමනීයං. තමන්ට කියලා දෙයක් ලෝකෙ නැතෙයි කියලා කොහොමද කියන්නෙ, මට මේ තියෙනවා රත්තරන්, රන් රුවන් මේ භූමියේත් නිදන්ගතවත් කොතෙකුත් මට මේ ධන ධාන්‍ය තියෙනවා කොහොමද ඔබ කියන්නේ තමන්ට අයිති කියලා දෙයක් ලෝකෙ නැතෙයි කියලා? ඔන්න එතකොට රට්ඨපාල භාමුදුරුවෝ අහනවා ‘හොඳයි දැන් ඔබ පංචකාම සම්පත්තිය විඳිනවා මේ ඔක්කොම රන් රුවන් එක්ක. ඔබ මිය පරලොව ගියාට පස්සෙ පුළුවන්ද ඒවා අරගෙන යන්න, ඒ සැප විඳින්න?’ රජ්ජුරුවෝ කියනවා ‘නෑ මට ගෙනියන්න හැකියාවක් නෑ. මම කර්මානුරූපව ගිහිල්ලා ඒවා විඳින්නට වෙනවා. මේ ධනය අරගෙන යන්න හැකියාවක් නෑ. මා පිටුපස යන්නෙ නෑ’. ඒක තේරුම් ගත්තට පස්සෙ රට්ඨපාල භාමුදුරුවෝ කියනවා ‘ඔන්න ඕක නිසා තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ අස්සකො ලොකො සබ්බං පහාය ගමනීයං. තමාටයි කියලා දෙයක් ලෝකෙ නැත. හැමදෙයක්ම අතහැරලා යන්න වෙනවා කියලා ප්‍රකාශ කළේ’ ඒකත් රජ්ජුරුවෝ පිළිගන්නවා කොච්චරනම්, කොයිතරම් ආශ්චර්ය අද්භූත දෙයක්ද භාග්‍යවතුන්වහන්සේ වදළේ’ කියලා.

ඊළඟට අවසාන කාරණය ඌනො ලොකො අනිත්තො තණ්හාදසො ඒක රට්ඨපාල ස්වාමීන්වහන්සේම තේරුම් කරලා දෙනවා ඌනො ලොකො, මේ ලෝකේ හැම තිස්සෙම මොකක්දෝ අඩුවක් තියෙන තැනක්. තෘප්තියක් නැති තැනක්. තණ්හාවට දස භාවයක් තිබෙනවයි ලෝකයේ කියලා. රජ්ජුරුවන්ගෙන් අහනවා මහරජ දැන් ඔබට, ඔබ දැන් මේ ඉතාම සමෘද්ධිමත් කුරු රට රාජ්‍යය කරනවා. යම්

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

අවස්ථාවක ඔබේ යටත් වැසියෙක් නැගෙනහිර දිසාවෙන් - දූතයෙක් වශයෙන් ඇවිල්ලා කියනවා 'මහරජ මම දැක්කා නැගෙනහිර දිසාවේ එක්තරා බොහොම සමෘද්ධිමත් නගරයක්. ඒ නගරය බොහොම පහසුවෙන් ඔබවහන්සේට දිනාගන්න පුළුවන් කියලා කිව්වොත් ඔබ මොකක්ද කරන්නේ?' එතකොට ඒ රජුටුරුවෝ කියනවා 'ඒ නගරයත්, ඒ ජනපදයත් මම මගේ රාජ්‍යයට යටත් විජිතයක් බවට පත්කරගන්නවා' කියලා, ඊළඟට ඒ එක්කම රට්ටපාල හාමුදුරුවෝ අහනවා 'හොඳයි. බටහිර පැත්තෙන් ඇවිල්ලා ඒ විදියට දූතයෙක් කිව්වොත් ඒ වගේ ප්‍රදේශයක් ජනපදයක් තියෙනවා කියලා. එතකොට ඔබ මොකක්ද කරන්නේ?' 'මම ඒකත් අල්ලගන්නවා.' 'දකුණු දිසාවෙන්, උතුරු දිසාවෙන් ඇවිල්ලා දූතයෙක් කිව්වත් ඒ තත්ත්වයමයි'. එයින් පෙනෙනවා රජුටුරුවන් තුළ තෘප්තියක් නැති බව, අව්වර විශාල රාජධානියක් පාලනය කරමින් හිටියත්. එතකොට මේ රට්ටපාල ස්වාමීන්වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා 'මන්න ඕක තමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තියෙන්නේ ලෝකය නිරන්තරයෙන්ම මොකක්දෝ අඩුවක් ඇති නැතක්. තෘප්තියක් නැති, සැහීමක් නැති, තණ්හාවට දස භාවයට පැමිණි නැතක්' කියලා ඒ කාරණයත් ඒත්තු ගන්වනවා. අන්න එතකොට රජුටුරුවෝ ආශ්චර්යයයි, අද්භූතයයි කියලා ඒකත් පිළිගන්නවා. එතනින් ඒ සාකච්ඡාව අවසාන බවයි සූත්‍රයේ තියෙන්නේ. එතන ඉඳලා තියෙන්නේ රට්ටපාල ස්වාමීන්වහන්සේ වදාල ගාථා පෙළක්.

දැන් අපි එන්නේ ඒ ගාථා පෙළේ මූලටම තියෙන ගාථා තුනටයි, අද අපි මාතෘකාව හැටියට තබාගත්තු.

පසුසාමී ලොකෙ සධනෙ මනුසෙසු - මම ලෝකයේ ධනවත් මිනිස්සු දකිනවා.

ලඬාන විතතං න දදන්ති මොහා - ධනය ලබාගෙන මෝහය නිසා ඒවා කාටවත් දෙන්නෙ නැත. ලෝකයේ දකින්න ලැබෙණවා මනුෂ්‍යයින්, ධනය ලබාගෙන ඒවා කාටවත් දෙන්නෙ නෑ.

ලුඬා ධනං සන්තිවයං කරොන්ති - ලෝභීව ධනය එක්රැස් කරනවා.

භියෙයාව කාමෙ අභිපඤ්චන්ති - වඩ වඩාත් කාමයන් ප්‍රාර්ථනා කරනවා. බලාපොරොත්තු වෙනවා.

රාජා පසසාන පඨවිං විජ්ඣා - රජකෙනෙක් බලාත්කාරයෙන් පෘථිවියේ යම්කිසි ප්‍රදේශයක් ජය අරගෙන,

සසාගරන්තං මහිමාවසනො - සාගරය කෙළවරකොට ඇති මේ පෘථිවිය පාලනය කරන අතරේ,

ඔරං සමුඤ්ජසා අතිත්තරූපො - මුහුදෙන් මෙහා කොටස ගැන, එයින් සෑහීමකට පත් නොවී,

පාරං සමුඤ්ජසපි පඤ්ඤෙඨ - මුහුදෙන් එතෙර තියෙන රට ගැනත් - ඒකත් ලබාගන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා.

රාජා ච අඤ්ඤා ච බහු මනුස්සා - මේ රජුපුරුවොත් අනිත් බොහෝ මනුෂ්‍යයන්ත්

අවිතතණ්ඤා මරණං උපෙනති - තණ්හාව දුරු නොකොටම මරණයට පත්වෙනවා.

උගණාව හුඤ්ඤා ජහන්ති දෙහං - මොකක්දෝ අඩුවක් ඇතිවම ශරීරය අතහරිනවා. කිසිම කෙනෙක් සෑහීමකට පත්වෙලා නොවෙයි ශරීරය අතහරින්නේ. ශරීරය අතහරින වෙලාවට මතක් වෙනවා මොකක්දෝ අඩුවක්. යුද්ධය තාම කරලා ඉවර නෑ. ලබලා ඉවර නෑ. තව මොකක්දෝ අඩුවක් දැනෙනවා.

කාමෙහි ලොකෙහි නහස්ථි තිත්ති - ඔන්න සිද්ධාන්තය. ලෝකයෙහි කාමයන් පිළිබඳව තෘප්තියක් නැත.

එතනින් ඒ ගාථාව ඉවර වෙනවා නොවෙයි තවත් ගාථා පෙළක් තිබෙනවා. ඒවායේ සාමාන්‍ය අදහස විතරක් අවස්ථානුකූලව අපි කියමු. ඊළඟට කියනවා ඒ මනුෂ්‍යයා අර විදියට තෘප්තියක් නැතිව ජීවිතය ගෙවලා අවසාන අවස්ථාවේ හෙලන අවසාන හුස්ම අර දුක් සුසුමක්. මට ලබාගන්න තව දේවල් තියෙනවා කියන්නා වගේ දුක් සුසුමක් ඇතිව ඒ විදියට මැරිලා යනවා. අපි මේ ගාථාවල අර්ථය - සමහරවිට පදනුගත අර්ථය නෙවෙයි සාමාන්‍ය අර්ථය තව ටිකක් මේ පින්වතුන්ට තේරෙන ආකාරයට කියන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා. එතනින් කියවෙන්නේ ඊළඟට ඒ මියගිය පුද්ගලයා පිළිබඳව ජීවත්ව ඉන්න අය කරන ටිකයි. ඒ නෑයන් කෙස් අවුල් කරගෙන වැළපෙමින් 'අනේ අපි හිතුවෙ අමරණීයයි කියලා. නමුත් මැරිලනේ' ඔහොම දුක් වෙමින් අර පුද්ගලයාව එක වස්ත්‍රයකින් - ඉන්දියාවේ මළවුන්ට සලකන ආකාරය මේ පින්වතුන්

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

අහලා ඇතිනෙ. එක වස්ත්‍රයකින් ඔතලා ගෙනිහිල්ලා අන්තිමට දර සෑයට දලා උළකින් අනිමිත්, පෙරළ පෙරළානෙ ඉන්දියාවේ මිනි ආදහනය කරන්නේ. මෙහේ වගේ ඔය ලොකු සත්කාර සම්මාන ඇතිව ආදහනය කරනවා නොවෙයිනෙ, අල්පේච්ඡ විදියට. ඒ වස්ත්‍රයකට වැඩි දෙයක් ගෙතියන්නත් අයිතියකුත් නෑ වගේ. වස්ත්‍රයකින් ඔතලා ගෙනිහිල්ලා දවන්නෙ, දරත් ඉතුරු කරගෙන කරන්න ඕනෙ නිසා යකඩ උළකින් අනිමිත් එහාට මෙහාට පෙරළමිත්. ඒවායින් විදිනු ලබමින් අර පුද්ගලයාගේ ශරීරය ඉතින් දූවෙනවා. ඊළඟට දයාදකරුවෝ මොකක්ද කරන්නෙ? ඒ අයිති දේවල්, මේ පුද්ගලයාට අයිති දේවල් අරගෙන යනවා. අර සත්ත්වයා - මැරුණු පුද්ගලයා තමන්ගෙ කර්මානුරූපව යනවා.

එතකොට ඒ අනුව තවදුරටත් රටියපාල ස්වාමීන්වහන්සේ ඊළඟට ධර්ම තත්ත්වය පෙන්නුම් කරනවා ඒ කර්මානුරූපව යන එක ගැන. කිසිසේත් තමන්ට ධනයෙන් මේ ජරාව ජයගන්න බෑ. ලෝක තත්ත්වය ජයගන්න බෑ ධනයෙන්. ලෝකයේ සත්ත්වයන් මෝහය නිසා, අනවබෝධය නිසා නොයෙකුත් පාපකර්ම කරලා හරියට ගෙවල් බිඳින්න ගිහිව්ව කෙනෙක්, ගෙවල් බිඳින අතරේ අනුච්ඡන්ත දඬුවම් විඳින්නා වගේ තමන්ගේ කර්මානුරූපවම නොයෙකුත් දුක්වලට පත්වෙනවා මේ සංසාරයේ. එතකොට ඒ ධනයෙන් කවදවත් ඒ සංසාර තත්ත්වයෙන් මිඳෙන්න බෑ. නමුත් ප්‍රඥවෙනුයි ඒක මෙල්ල කරන්න පුළුවන්. ඒක නිසා ඔන්න සිද්ධාන්තය වශයෙන් ප්‍රකාශ කරනවා තසමාහි පඤ්ඤාව ධනෙන සෙයෙයා - එම නිසා ධනයට වඩා ප්‍රඥාවම ශ්‍රේෂ්ඨයි. ඒකෙන් තමයි මේ සසර දුක් කෙළවර කරගන්න තියෙන්නෙ කියලා ප්‍රකාශ කලා. ඒ වගේම නොයෙකුත් විවිධ විචිත්‍ර කාමයන් විචිත්‍ර අන්දමින් ලෝකයේ තිබෙනවා. නමුත් ඒවායින් අන්තිමට මේ දුක්වලට පත්වෙනවා. එයින් පෙන්නුම් කරන්නෙ නිවන් මග සෙවීම, ප්‍රඥාව උදකරගැනීම තමයි ලෝකයේ කළ යුත්තෙ. ඔන්න රටියපාල සූත්‍රයේ සාරයයි මේ පින්වතුන්ට මේ ප්‍රකාශ කළේ.

අපි කලින් කිව්ව හැටියට එක පැත්තකින් රටියපාල ස්වාමීන්වහන්සේගේ නෙකමම ශක්තිය හෙළි වෙනවා. බොහෝ දෙනාට ඒ වර්තය - රටියපාල සූත්‍රය කියෙව්වහම ඒකෙන්මත් නෙකමමය මතු වුණ අවසාන තිබෙනවා. අපි කොතෙකුත් අහලා තිබෙනවා එබඳු අවස්ථා, රටියපාල සූත්‍රය කියවලා ඒකෙන් ඇතිවෙව්ව

සංවේගය, සංසාර සංවේගය වගේම උන්වහන්සේගේ වර්ත ශක්තියෙන් ඇතිවුණු ඒ නෙකමම චේතනාව පිහිට කරගෙන ඇතැම් කෙනෙක් පැවිදි බවටත් පත්වුණු බව කියවෙනවා. ඒක නිසාමයි උන්වහන්සේ ශ්‍රද්ධාවෙන් අග්‍ර. ඒ වගේම ශ්‍රද්ධාවත් එක්කම යන ඡන්දය, ඒ කියන්නේ ඒ ශ්‍රද්ධාව අනුවම යන දැඩි ඕනෑකම මේ ශාසනික පිළිවෙත් පිරීම පිළිබඳව. ඒ දැඩි ඕනෑකම නිසා තමයි උන්වහන්සේ - දැන් මේ කාලේ සමහර සංඝයාවහන්සේලා පවත්වන උපවාස වගේ නෙවෙයි උන්වහන්සේ පැවැත්වුවේ. මේ ගිහි ගෙයින් නික්මිලා පැවිදිවීමට මවිපියන්ගෙන් අවසර නොලැබීම නිසා ඒ අවස්ථාවේම උපවාසයක් වශයෙන් එතනම බිම දිගාවුණා. එක්කො මරණය, එක්කො පැවිද්ද කියලා.

අන්තිමට මවිපියන් කොතෙකුත් ඇවිටිලි කලා. ගිහිව ඉඳගෙන පුළුවන් පින් කරන්න. බොහෝ දෙනා අඩාලව කියනවා පනහට පනහ පුලුවන් කියලා. එහෙම දේකට කැමති වුණේ නෑ රටියපාල ස්වාමීන්වහන්සේ. අපට ජේත හැටියට මේ ධර්මෝපදේශයන් හතර මුළු ක්‍රිපිටක සාහිත්‍යයේම දකින්න ලැබෙන්නෙ නෑ. ඇත්ත වශයෙන් කෝරවා රජ්ජුරුවෝ ඉදිරිපත් නූනානම් අපට ඔන්න ඔය කියාපු වටිනා ධර්ම උපදේශ හතර අහන්නවත් ලැබෙන්නෙ නෑ. ඉන් අපට හිතන්න තියෙන්නෙ බුද්ධදේශනාවේ කොයිතරම් වටින දේවල් අපට අහිමි වෙලා තිබෙණවාද කියලා. ඔය තියෙන ටිකවත් අපි රැකගන්න උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන. මේ රටියපාල සූත්‍රයේ තියෙන මේ ධර්මෝපදේශ හතර අහලයි රටියපාල ස්වාමීන්වහන්සේට අර තරම් තේරුණේ. මේ භාග්‍යවතුන්වහන්සේ දේශනා කරන ආකාරයට ගිහි ගෙයිම ඉඳලානම් මේක කරන්න බෑ කියන ඒ දැඩි අධිෂ්ඨානය ඇතිවෙලා ඊළඟට ඇවිල්ලා මවිපියන්ගෙන් අර විදියට ලොකු උපවාසයක් ඉදිරිපත් කරගෙන තමන්ගේ පැවිද්දට අන්තිමට කැමැත්ත ලබාගන්නා.

එපමණක් නොවෙයි ඊළඟ අවස්ථාවේ අපට පෙනෙනවා උන්වහන්සේගේ අල්පේච්ඡතාව, උන්වහන්සේගේ ඒ පැවිදි ජීවිතය අල්පේච්ඡව ගතකළ ආකාරය අපට හිතාගන්න පුළුවන්. තමන්ගේ ගෙදරටත් වඩිනා ආකාරයෙන් ඇවිල්ලා තමන්ගේ පියා කියූ ඒ වචනය අනුව තමන් හඳුන්වලා දීලා, නෑ. නෑ මම වෙත භාමුදුරු කෙනෙක් නෙවෙයි ඔබේ පුත්‍රයායි කියලා ආවා නෙවෙයි. උන්වහන්සේ ඒ ගෙයි පැත්තෙන් යනකොට දුක්කා අර පිළිණු බත විසි කරනවා. ඒක

පහන් කණුව ධර්ම දේශනා

අල්පේච්ඡව පිළිගන්නා. මේ පාත්‍රයට දන්න කිව්වා විසි කරන්න තියෙන දෙයක්නම්. එහෙම කියලා ගන්න පුළුවන් කමක් තියෙනවා. ඒ තමන්ගේ ගෙදරට ඇවිල්ලා එද ආහාරය වශයෙන් ඒ ස්වාමීන්වහන්සේ ලැබුවේ ඒ පිළිගනු බත් ටික විතරයි.

ඊළඟට, ඒ පියාට අමතපු ආකාරයත් - ගෘහපතිය කියලයි. එහෙම පිටින්ම අර ගිහි ජීවිතයෙන් ඉවත් වෙච්ච බව පෙන්නුම් කරන වචනයක්. ඊළඟට ඊට පස්සෙන්ද හරියට මුව වැද්දෙක් උගුලක් අටවන්නා වගේ ඒ මෝඩ පියා ඔක්කොම රන් රුවන් ගොඩගහලා අර පැරණි භාර්යාවන් සරසලා තිබ්බා. පුරාණ දුකිකාවන් කියලා කියන්නේ නෂ්ටාවශේෂ. පුරාණ දුකිකාවන් කියන ජාතිය පැවිදි දිවියට බලනවානම් නෂ්ටාවශේෂ. අර නෂ්ටාවශේෂ ටිකක් ඉදිරියට අරගෙන ඒවා හැඩවැඩ දම්මලා මේ හාමුදුරුවෝ අල්ලගන්න උත්සාහ කලා. නමුත් ඒවාට යට වුණේ නෑ. ඒ අයට නැගණිය කියලා ව්‍යවහාර කරන වචනයෙන්ම ඒ අය ක්ලාන්ත වුණා කියලා කියනවා. කෙසේ හෝ වේවා ඒවාට අහුවුණෙත් නෑ. එතකොට අර විදියට පියාණන්ට යම්කිසි කුකුසක් එහෙම නැත්නම් පාපයක් ඇතිවෙයි කියන නිසා වෙන්න ඕන අර විදියට ගෘහපතිය අපට දනේ දෙනවානම් දෙන්න. දූන් ආරාධනා කරලයි තියෙන්නේ. දෙනවානම් දෙන්න. එහෙම නැත්නම් අපි යනවා කියලා කිව්වා. එහෙම කිව්වට පස්සේ ඔන්න පියාණන් ඒ ආහාර දුන්නා. එතකොට ඊළඟට ඒ තෙකමම ශක්තිය අනුවම තමයි එතනින් මිදිලා ගිහිල්ලා අර විදියට උයනට වැඩිම කළේ. උයනේදී ඒ කළ ධර්ම සාකච්ඡාව තුළින් අපට තව දුරටත් පැහැදිලි වෙනවා රටියපාල ස්වාමීන්වහන්සේ තුළ තණ්හාවේ ආදීනව පක්ෂය ගැන කොයිතරම් ගැඹුරු වැටහීමක් තිබුණද කියලා. එක බණක් අහලා ඒ බණ අනුව ගිහිල්ලා බණ භාවනා කරලා අන්තිමට රහත් වෙලයි උන්වහන්සේ එතනට වැඩිමකරලා තිබෙන්නේ.

ඒක තුළින් අපට හිතාගන්න පුළුවන් තණ්හාවේ ආදීනව ගැන. තණ්හාව, ආසාව, ලෝභකම, කුම්මැහිකම ආදී නොයෙකුත් වචන පාවිච්චි වෙනවා අපේ එදිනෙද ජීවිතයේ. මේ තණ්හාවේ ඇති උග්‍ර ස්වභාවය පෙන්වලා තියනවා බුදුරජාණන් වහන්සේ අර දුක්ඛ සමුදය ආර්ය සත්‍යය විදිහට. මේ පින්වතුන් වතුරාර්ය සත්‍යය ගැන කොතෙකුත් අහලා තිබෙණවා. දුක්ඛ සත්‍යය, ජාති, ඡරා, ව්‍යාධි ආදී වශයෙන් කියලා. මේ පංච උපාදනස්කන්ධය - මේ ගොඩවල් පහක් බදගැනීම දුක බව දක්වලා තිබෙණවා. ඊළඟට ඒකට හේතුව හැටියට බොහොම

අවස්ථාවල යායං තණ්හා පොණොභවිකා නන්දිරාග සහගතා තත්තත්තාහිනන්දිති කියන මේ පද මාලාවකුත් එක්ක මේ තණ්හා වචනය ඉදිරිපත් කරලා තියෙන්නේ. යම් තණ්හාවක් තිබෙනවානම් 'පොණොභවිකා' කියලා වචනයක් තියෙනවා. පොණොභවිකා කියන වචනය මේ තණ්හාවට විශේෂණ හැටියට යොදලා තියෙනවා. ඒකෙ තේරුම පුනර්භවයක් ඇතිකරන. නැවත නැවත භවයක් මවන ස්වභාවයක් මේ තණ්හාව තුළ තිබෙනවා. ආරම්භයේදී කිව්වා තණ්හාවට තව නමක් තිබෙනවා කියලා 'භව නෙත්ති' කියලා. නෙත්තිය කියලා කියන්නේ ඉස්සරහට නැඹුරු වෙලා තිබෙන නිසා. එතකොට මේ තණ්හාව ඒ විදියට නැඹුරු වෙලා තියෙන්නෙ මොකද? 'ඌනො', අඬුපාඬුව නිසා. මරණ අවස්ථාවේ තණ්හාව නිසා තමයි නැවත උත්පත්තියකට යොමු වෙන්නෙ. ඒ පැත්තට නැඹුරු වෙලයි තියෙන්නෙ. එතනින් සැහීමකට පත්වෙන්නෙ නෑ. 'තණ්හාපොනොභවිකා'. පුනර්භවය ඇතිකරනවා. ඒ වගේම 'නන්දිරාග සහගතා තත්තත්තාහිනන්දිති'. ඒ ඒ තැන්වල සතුවු වෙන ඇලෙන ස්වභාවය තිබෙනවා.

තණ්හාවේ විෂම ස්වභාවයයි ඒ පෙන්නුම් කරලා තියෙන්නෙ. ඒවා කාම තණ්හා, භව තණ්හා, විභව තණ්හා ආදී වශයෙන් ත්‍රිවිධ වශයෙන් දක්වනවා. ඒවා කොතෙකුත් මේ පින්වතුන් අහලා තිබෙනවා. ඒ වගේම මේ භවයේ තණ්හාව ඉතාමත්ම සියුම්. මේ පැවැත්ම මමය, මාගේය කියලා ඒ සක්කායදිට්ඨිය ගැනීම තුළින් සත්ඛියා තුළ ඒ පැවැත්ම තහවුරු කරගන්න මොනායම්ම ආකාරයකින් හෝ ඉන්න ඕන, ජීවත්වෙන්න ඕන. පවතින්න ඕන. අන්න ඒ ආකාරයට භව තණ්හාව ඉතාම සියුම්. ඊළඟට ඒ ගත්තු ගැමීම නිසාම තමයි තමන් බලාපොරොත්තු වෙන දේවල් නැතිවෙනකොට දිවි නසාගන්න පවා හිතෙන විභව දෘෂ්ටිය කියලා කියන එකක් ඇතිවෙන්නෙ. බොහෝ දෙනා අහන ප්‍රශ්නයක් ඕක. අර මමය, මාගේය කියලා දැඩි ගැන්මේ අනික් පැත්ත තමයි ඒ. කැමති දෙයක් තිබෙනවානම් ඒකට ඇලීම. අකමැති දෙයක් තිබෙනවානම් ඒ හා ගැටීම. කෙසේ වුණත් දිවිනසාගැනීමෙන් ඒ ප්‍රශ්නය විසඳන්න බෑ. ශාස්වත දෘෂ්ටියත් උච්ඡේද දෘෂ්ටියත් කියලා ඒ දෙකම ඉවත් කරලා බුදුරජාණන් වහන්සේ අනාත්ම දර්ශනය ඉදිරිපත් කිරීමෙන් දක්වා වදලේ මෙතන සත්ඛියෙක් පුද්ගලයෙක් නෑ කියන එකයි. ඒක තුළින් ක්‍රමක්‍රමයෙන් අන්තිමට මේ තණ්හාවට ඉඩක් නැතිවෙනවා. තණ්හාවට නිමිත්තක් නැතිවෙන

තත්ත්වයටයි බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය දක්වලා තිබෙන්නේ. මේ තණ්හාවේ යථා ස්වභාවය අපිට මේවායින් ජේතවා.

මේ කාලෙ බොහෝ දෙනා කථා කරන එකක් තමයි එක සත්ත්වයෙක් මෙතන මියගිහිල්ලා තව තැනක උපදිනකොට මොකක්ද යන්න කියලා. මොකක්ද යන්න? සමහරු මේක විද්‍යාත්මක වශයෙන් භෞතික වශයෙන් විසදන්න හදනවා. මෙතනින් මියගිය කෙනෙක් තවත් ලෝකෙක උපදිනකොට එතෙතට ඇත්ත වශයෙන්ම භෞතික වශයෙන් තේරුම්ගන්න පුළුවන් විදියේ සම්බන්ධයක් ඇතෙයි කියලා හිතනවා. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙතනදී දක්වන ධර්මතාව තණ්හා පොනොහවිකා කියන එක. තණ්හාවේම තියෙනවා ඒ ශක්තිය. නැවත භවයකට ගිහිල්ලා භවයක් මවන. ඉතින් ඒ කරුණ ගැන ඇතැම් ධර්ම සාකච්ඡාවල නිතර භාවිත වන ගැඹුරු ධර්ම කොට්ඨාශ තිබෙනවා.

එක් අවස්ථාවක වච්චගොත්ත කියන පරිබ්‍රාජකයා ඇවිල්ලා කෙලින්ම ඇහුවා ‘යම් සත්ත්වයෙක් මේ කය අතහැරලා තවත් කයකට පැමිණෙනකොට මොකක්ද මේකට සම්බන්ධ වෙන්න?’ කියලා. ඊට කලින් බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් අහලා තිබුණා උපමාවක්. යම්කිසි ලැව් ගින්නක ගහක් දූල්වෙමින් තිබ්ලා ඒ ගින්න පැතිරීමේදී ඒකට උපාදනය වන්නේ - උපාදනය කියන වචනයේ තිබෙනවා ගින්නට උපකාර වන දර කියන තේරුමක් ඒ කියන්න ඉන්ධන, අල්ලගැනීම. ගින්න අල්ලාගන්න දේ තමයි අපි ඉන්ධන කියලා කියන්නේ. දර අල්ලගෙනෙන ගින්නක් දූල්වෙන්න. අන්න ඒ වගේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා මරණ අවස්ථාවේදී තණ්හාවම උපාදනය වෙනවා කියලා. තණ්හාවම ඒ අල්ලාගැනීමට ශක්තිය ලබනවා කියලා. ඒ ලබන ආකාරය පෙන්නන්නයි අර ගින්න පැතිරීම පිළිබඳ උපමාව කියන්නේ. ලැව් ගින්නක් පැතිරීමේදී එක ගහක් දූල්වෙමින් තිබ්ලා අනිත් ගහට ඒ ගින්න අල්ලන්න උපකාර වෙන්නේ වාතයයි, හුළඟයි. හුළඟ තල්ලු කළහම තමයි ගිහිල්ලා අර අනිත් ගහට ගින්න පැතිරෙන්නේ. අන්න ඒ වගේ බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරනවා සත්ත්වයෙක් මේ භවය අතහැරලා තව තැනක උපදිනකොට එතනදී මේ දෙක සම්බන්ධ වෙන්නේ අර කිව්ව භෞතික විදියේ දේකින් නොවෙයි. තෘෂ්ණාව - තණ්හාව නිසාමයි.

එතකොට තණ්හාව නෙත්තිය හැටියට තිබෙනවානම් ඒකෙන් බලාපොරොත්තු වෙන්න පුළුවන්නෙ තවත් ඒක ඇතට යන බව. යමක නෙත්තියක් තිබෙනවානම් ඒ එක්කම ඒක ඉදිරියට යනවා. ඒ වගේ තෘෂ්ණාව, තෘෂ්ණා වේගය තුළම තිබෙනවා තවත් භවයකට ගිහිල්ලා තවත් භවයක් මවන ස්වභාවය. ඒක තවත් ගැඹුරින් දක්වනවානම් - අපි බොහෝ අවස්ථාවල, ධර්මදේශනා කීපයක්ම මේ ගැන කිව්ව නිසා මේ පින්වතුන්ට ඒවා තේරුම්ගන්න ඒ තරම් අපහසු නොවෙන්න පුළුවන්. බොහෝ දෙනා ඔය විඤ්ඤාණයක ගමනක් ගැන කතා කරන නිසා අපි පෙන්නුවා විඤ්ඤාණයත් නාමරූපයත් අතර නිරන්තර කරකැවීමක් තිබෙනවා කියලා. විඤ්ඤාණයට වැටෙන ඒ නාමරූප කියලා කියන අරමුණ - ඒ අරමුණයි ග්‍රහණය කරන්නෙ. ඒ අරමුණ ළග එකක් වේවා, ඇත එකක් වේවා, බ්‍රහ්ම ලෝකයක් වේවා, අපායක් වේවා, හිතට වැටෙන අරමුණ තණ්හාව තුළින් ග්‍රහණය කළොත් අන්න අර තෘෂ්ණා නෙත්තියම ප්‍රමාණවත්. ආයෙත් මෙතන ඉඳලා කෙනෙක් යන්න ඕන නෑ. යම් ආත්මයක් වගේ දෙයක් යන්න ඕනෙ නෑ.

සාමාන්‍ය භෞතික සංකල්ප අනුව ගමන කියන එක තෝරන්නෙ මෙතන තිබුණ එකක් තව තැනකට යනවා කියනකොට. එක්කො පේනවා, එක්කො ඒක කොහොම හරි අල්ලගන්න පුළුවන් යම්කිසි උපකරණයක මාධ්‍යයෙන්. මේක එහෙම එකක් නොවෙයි. මේ විත්ත ශක්තිය තුළම තිබෙන තෘෂ්ණාව තුළින්, න්‍යෂ්ටි තණ්හා සමා නදී, තණ්හාව හා සමාන ගඟක් නෑ කියනවා. ඒ තරම් පුදුම විදියට මේක ගලාගෙන යනවා. එතකොට ඒ තෘෂ්ණා වේගයම ප්‍රමාණවත් ඒ සත්ත්වයා තව භවයකට යොමුකරන්න. ඒක වෙන්නෙ - ඒ තණ්හාවෙන් අල්ලගන්නෙ මොකක්ද? අන්න අර විඤ්ඤාණයේ - අපි නොයෙකුත් අවස්ථාවල පෙන්නුවෙ - විඤ්ඤාණයේ වැටෙන පතිතවෙන ඡායාව, අරමුණ, ඒ මැරෙන වෙලාවට එන අරමුණ - මේ කාලේ ඔය කමම නිමිත්ත, ගති නිමිත්ත ආදී වශයෙන් බොහෝ දෙනා කතා කරන්නෙ. ඒ එන නිමිත්ත දැඩිව තෘෂ්ණාව තුළින් ග්‍රහණය කරනවා කර්ම වේගයෙන්. එතකොට ඒකම ප්‍රමාණවත් කෙනෙකුට උත්පත්තියක් ලබන්න. ඒකමයි බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කළේ, තණ්හාව ක්‍ෂය කිරීම අර නෙත්තිය බිඳ දැමීම වගේ. එතනම ඉවරයි එතකොට.

එතනින් කතාව ඉවරයි. තෘෂ්ණා නෙත්තිය තිබෙනතාක් අන්න අර විඤ්ඤාණයට වැටෙන ඒ නාමරූප අරමුණෙන් ග්‍රහණය කරගන්නවා

කුමක් හෝ වේවා. තමන්ගේ කෙලෙස් නැති නොකළ නිසා ලෝකයා තුළ තියෙන අවිද්‍යාවෙන් මෝහයෙන් ගත්තු ඒ දැඩි ග්‍රහණය පිළිබඳව අපි කලින් විස්තර කළා ඔය නාමරූප ආදිය ගැන කතා කරන අවස්ථාවේ. මේ රූපයට උපකාර වන පරිදි ආපෝ තේජෝ වායෝ කියන ඒ මූලික මහාභූත ධර්මයන් වැරදි ආකාරයට අපි ග්‍රහණය කරලා තිබෙනවා. ඒවා ගැන අපේ ප්‍රඥාවෙන් ගත්තු අවබෝධයක් නෑ. ඒ වාගේම වේදනා, සංකල්ප, චේතනා, එස්ස, මනසිකාර කියන ඔන්න ඔය ටික තමයි නාමරූප කියලා කියන්නේ. එතකොට විඤ්ඤාණය ඒ නාමරූප දළෙන් මිදුනේ නැත්නම් ඒක ගිහිල්ලා හිරවෙනවා අර තෘෂ්ණා වේගය නිසා. ඒ විදියට තමයි එතකොට ධර්මානුකූලව අපට හිතාගන්න තියෙන්නේ පුනර්භවයක් ඇතිකරන ආකාරය. අන්න ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ තණ්හාවම මේ සංසාර දුකට, මේ නැවත නැවත සංසාරයේ ගමනට හේතුව හැටියට පෙන්වුවේ. දැන් මේ කාලෙන් මේ පින්වතුන්ට අත්දකින්නත් පුළුවන්නේ ඔය හිස් කරලා ගත්තු එකක්, මොකක්හරි උරාගන්න සුදුනම්වයි ඉන්නේ. යමක අඩුවක් තිබෙනවානම් ඒ අඩු තැන පුරවාගන්න සුදුනම්වයි තිබෙන්නේ.

ඒ වගේ මේ තෘෂ්ණාවේ වේගය නිසා ලෝකයා භවයක් පතනවා. භවයක් පැතු වත් තමන්ට ඕන කරන භවය නෙවෙයි ලැබෙන්නේ, තමන්ට සුදුසුකම ලබාගත්ත භවයයි - කර්මානුරූපව. තමන්ට දිව්‍යලෝකයේ යන්නට හිතාගෙන හිටියත් ඒ තැනැත්තා කරලා තියෙන්නේ පාපකර්මනම් ඒ තැනැත්තාට මරණ අවස්ථාවේ ලස්සනට පේන්නේ ගිනි ගොඩක්. අන්න ඒ වගේ තත්ත්වයක් තිබෙන්නේ. මේ තණ්හාව පිළිබඳව ඒකයි පොතොහවිකා කියන්නේ. මේ පොතොහවිකා කියන එක, එක භවයක් තව භවයක් හා එකතු වීම කියන එක නිරන්තරයෙන් අප විත්ත සන්තානයේ සිද්ධවෙන දෙයක්. ඒකම තමයි මරණ අවස්ථාවේදීත් සිද්ධවෙන්නේ. වෙනස තියෙන්නේ මෙන්න මේ ශරීර කුඩුවෙන් අතහැරීමයි, ඒත් වෙන්නේ අරකමයි. විඤ්ඤාණයත් නාමරූපයත් අතර ඒ කියන වට කරකැවිල්ලම තමයි මේ යන්නේ. ඊළඟට ගන්න කය කේසුස්ථානය කරගෙන ආයෙත් මනුෂ්‍යයෙක් වුණානම් සලායතන හැටියට ආයතන හයෙන් නැවතත් ඒවා නාමරූපය කරගෙන තවත් ලෝකයක් වඩාගන්නවා. ඔය විදියට ලෝක මවමින් යන්නේ.

ඒවා ඔක්කොම බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරනවා මේ තෘෂ්ණා වේගය තුළින් කෙරෙන දේවල් හැටියට. ඒ තණ්හාව සංසිඳවුණු අවස්ථාව, ඒක අපි ලොකුවට කිව්වට මොකද එදිනෙද ජීවිතයෙන් තමන්ට අත්දකින්නට පුළුවන් අන්දමට පුරුදු කරගන්න උත්සාහවත් වෙන්නට ඕන. තමන්ගේ හිතේ දැඩි තෘෂ්ණාවක් ආවානම් ඉස්සෙල්ලම තේරුම්ගන්න ඕන ඒ තෘෂ්ණාව නිසා ඇතිවෙව්ව හිතේ සසල බව. සාමාන්‍යයෙන් මේ තෘෂ්ණාව නැති අවස්ථාවත්, තෘෂ්ණාව ඇතිවුණ අවස්ථාවත් අතර වෙනස තම තමන්ටම සලකාගන්න පුළුවන් සති සම්පජ්ඤාඥයෙන් යුක්තව මොකක්ද මේ වුණේ කියලා. ඊළඟට ඇත්තවශයෙන්ම තෘෂ්ණාවට අදාල වුණ අරමුණු ඔස්සේ දුවන්නේ නැතුව ටිකක් හරි හැල්මෙන් කල්පනා කරලා ඒක සංසිඳවාගන්න උත්සාහයක් ගත්තොත් අන්න ඒකයි නිවනට උපකාර වෙන්නේ. තණ්හකියො කියලා කියන්නේ නිවනට නමක්. තෘෂ්ණාව ඤය කිරීම. එතකොට මේ කාලේ තර්කකාරයෝ අහනවා එහෙනම් නිවනට ආසා කිරීමත් ආසාවක් නේද කියලා. ඒක මෝඩ ප්‍රශ්නයක්. මොකද හේතුව, දැන් ලෝකයා පතන හැමදෙයක්ම, ලබාගත්තු හැටියේ ඒක එපා වෙලා වෙන එකක් පතනවා. ඒක එපා වෙලා වෙන එකක් පතනවා. මිරිඟුවක් ඔස්සේ දුවන්නා වගේ. නමුත් යම් කෙනෙක් නිවන පතනවානම්, හිතාගන්න නිවන කියන්නේ - සමීකරණයක් හැටියට දගන්න තණ්හකියො කියලා. නිබ්බාන කියලා කියන ඔය වචනය, ගුඨකයක් හැටියට සලකන මේ නිවීම වෙන මොකක්වත් නෙවෙයි, තෘෂ්ණාව සංසිඳවීම බව බුදුරජාණන් වහන්සේ ප්‍රකාශ කරලා තිබෙනවා. ඒක නිසා අපි තේරුම්ගන්න ඕනේ අපේ ඉලක්කය තණ්හාව ඤය කිරීම කියලා. තණ්හාව ඤය කිරීම ඉලක්කයනම් එතකොට ඒකට ආසාව ඇති කිරීම කියන එක ගැන අර තර්ක කාරයා එහෙම කිව්වට - එයට ආසාව ඇතිකිරීම කියන්නේ මොකක්ද, ඒකට ආසාවෙන් කරන්නේ මොකක්ද? කරන්න තියෙන්නේ මොකක්ද? තණ්හාව සම්පූර්ණයෙන්ම ඤය කිරීම ඉලක්කයනම් ඒ තණ්හාව ටිකෙන් ටික ටිකෙන් ටික ඤය කිරීම සඳහා පියවර පියවර වශයෙන් යන්න ඕන. එහෙම ටිකෙන් ටික, ටිකෙන් ටික නැති කළ අවස්ථාවේ තමයි එක් අවස්ථාවක සම්පූර්ණයෙන්ම නැතිකරන්න පුළුවන් වෙන්නේ.

සාමාන්‍ය ලෝකයා ඔය තණ්හාවෙන් ඒ ඒ අරමුණු ලබාගැනීම හරියට උපමාවකින් කියනවානම් ගින්නට පිදුරු දැමීමක් වගේ. දන්න දන්න ගින්න වැඩෙනවා. නමුත් තණ්හාව ඤය කිරීම ඉලක්කය

කරගත්තොත් අඩු කරන්න අඩු කරන්න ගින්න නිවෙනවා. ඔන්න දැන් තේරුම්ගන්න මේ පින්වතුන්ට පහසු වේවි ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ තණකකියො විරාගො නිබ්බානං කියලා රාධ හික්කුණුවහන්සේට ප්‍රකාශ කළේ. මොකද ලෝකයා මේ නිවන කියන එක දෙයක් කරගෙන. ඒකත් හව තෘෂ්ණාවේ කොටසක් කරගෙන. ඒක පරලෝකෙ තියෙන අර අපි කලින් කිව්වෙ සියදෝර්ස්ගේ නිවනක් කරගෙන. ඔය විදියට සම්පූර්ණයෙන්ම ධර්මය විකෘත කරගෙන තේරුම්ගන්න අයට තමයි අන්න අර වගේ තර්කයක් කරගන්නේ මේක. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුවා අර දුක්ඛ සමුදය හැටියට පෙන්නලා තියෙන තෘෂ්ණාව තුළයි මේ ලෝකසත්ත්වයා මේ සංසාර මිරිගුව ඔස්සේ දුවන්නේ. ඒ වෙනුවට ඔන්න බුදුරජාණන් වහන්සේ ඉලක්කයක් ඉදිරිපත් කලා. තණ්හාව ඤය කිරීම. එතකොට ඒ තණ්හාව ඤය කිරීමට ඇති ආසාව තුළින් ඒ තණ්හාව ටිකෙන් ටික අඩු කරලා ඒක සම්පූර්ණ කරල ඉවර වුණහම යම් අවස්ථාවක එතන තියෙන්නේ සැනසිල්ලයි. තණ්හාව ඤය කිරීම කියන එකට, එහෙම නැත්නම් නිවනට තවත් වචනයක් තමයි පිපාස විනයො. පිපාසය සංසිදවීම. පිපාසය සංසිදවාගත්තට පස්සෙ කොයිතරම් රසවත් බීමක් වුණත් ඒ තැනැත්තාට පොවන්න උත්සාහ කරලා වැඩක් නෑ. පිපාසයක් නෑ නෙ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් අවස්ථාවක දේශනා කළ පොඩි ධර්මකථාවක් තිබෙණවා. ඇතැම්විට ලෝකයේ සිද්ධවෙන සාමාන්‍ය සිද්ධි තුළින් බුදුරජාණන් වහන්සේ මහාගැඹුරු ධර්මයක් මතුකරනවා. ඒක කෙටියෙන් කියතොත් එක් අවස්ථාවක චූන කියන බමුණු ගමකට බුදුරජාණන් වහන්සේ වැඩමකරනකොට ඒ බමුණන් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ඒමට විරෝධයක් දක්වීම් වශයෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේට පැන් බොන්න තියෙන ලීඳ නොයෙකුත් ගස් කොළො, ගල් දලා එහෙම වැහුවා. මේ ශ්‍රමණ ගෞතමයින්ට වතුර බොන්න දෙන්නෙ නෑ කියලා. බුදුරජාණන් වහන්සේ ඒ ගමට වැඩලා ආනන්ද භාමුදුරුවන්ට කිව්වා පැන් ටිකක් ගේන්න කියලා. ආනන්ද භාමුදුරුවෝ කිව්වා මේ බමුණො මේ ඔක්කොම ලීං වලට ගල් දලා තියෙනවා. නෑ ආනන්ද ගිහිල්ලා ගේන්න කිව්වා. ආනන්ද භාමුදුරුවෝ යනකොට ඒ බුද්ධ ශක්තිය තුළින් අර ඔක්කොම ගල් ඉවත් වෙලා වතුර පිරිලා ලීඳ උතුරනවා. ආනන්ද භාමුදුරුවෝ පැන් අරගෙන ආවට පස්සෙ ඔන්න ධර්ම කාරණය බුදුරජාණන් වහන්සේ ගාථාවක් තුළින් ප්‍රකාශ කරනවා

කිං කයිරා උදපානෙන - ආපා වෙ සබ්බද සිද්ධං
තණ්හාය මූලතො ඡේඛා - කිසස පරියෙසනං වරෙ

ඇත්ත වශයෙන්ම පිපාසය නිසා වතුර ඉල්ලුවාම නෙවෙයි. යම් පාඩමක් උගන්වන්න වතුර ඉල්ලුවා වගේ මේකෙන් තේරෙන්නෙ. ඔන්න ඒ ගාථාවෙ තේරුම කියනකොට මේ පින්වතුන්ට වැටහේවි. බුදුරජාණන් වහන්සේ කියනවා

කිං කයිරා උදපානෙන - ආපා වෙ සබ්බද සිද්ධං, හැමදම වතුර තියෙනවානම් මොකටද ලීඳක්? තණ්හාය මූලතො ඡේඛා - කිසස පරියෙසනං වරෙ. තණ්හාව මුළින් සින්දට පස්සෙ තවත් මොකක්ද සොය සොය යන්න තියෙන්නෙ?

මෙතන ගැඹුරු කාරණයක් තිබෙන්නෙ. ඒ කියන්නෙ පිපාස විනය - පිපාසය සංසිද්දෙව්වට පස්සෙ තවත් වතුර ඕනෙ නැහැනෙ. භවය කැමති ලෝකයා නොයෙකුත් දේවල් මේ රහතන්වහන්සේලාට බුදුරජාණන් වහන්සේලාට දෙන්න බලාපොරොත්තු වෙනවා. නමුත් පිපාසය සංසිද්දෙව්වට පස්සෙ තවත් අවශ්‍ය නෑ. මේ කාරණය පෙන්නුම් කරන්නයි එතකොට බුදුරජාණන් වහන්සේ අර උදන ගාථාව වදලේ. කිං කයිරා උදපානෙන, හැමදම වතුර තියෙනවානම් තවත් මොකටද ලීඳක්? ඒ වගේම පිපාසය සංසිද්දවාගත්තා කියලා කියන්නේ තවත් වතුර ඕන නැතෙයි කියන එක. වතුර ඕන නැත්නම් බොන්න අවශ්‍ය නෑනෙ. තවත් පොවන්න උත්සාහ කරන්න ඕන නෑනෙ. අන්න ඒකයි. එතකොට ගැඹුරින් කල්පනා කරලා බැලුවහම බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුම් කරන්නේ තණ්හාව ඤය කිරීමම නිවනයි කියන කාරණයයි.

එතකොට තණ්හාව තුළිනුයි ලෝකයා පුනර්භවයක් මවන්නෙ. ඒක අපි වචන වශයෙන් කිව්වට මදි. තමතමන්ගේ එදිනෙද ජීවිතයේදී තමන් කල්පනාකාරී වෙන්න ඕන යමක් පිළිබඳව ලෝභය, කුම්මැහිකම්, ආශාව, තණ්හාව ආදී වචන වලින් අපි හඳුන්වන දේ යම් යම් ප්‍රමාණයට පාලනය කරගැනීමට. ඒ තුළින් ක්‍රමක්‍රමයෙන් අර රට්ඨපාල භාමුදුරුවන්ගේ තරමට බැරි වුණත් ටිකෙන් ටික හරි නෙකම්මය පැත්තට නැඹුරු වෙන්න පුලුවන්. ඒ පමණට ශක්තිය ඇති අයත් නැහැ නොවෙයි. ඉස්සෙල්ලම තණ්හාවේ ආදීනව තේරුම්ගන්න ඕනෙ. ඊළඟට ඒවා අතහැරීමේ ආනිශංස තේරුම්ගන්න ඕනෙ. අවසාන ආනිශංසය

පහන් කණුව ධම් දේශනා

තමයි තණකකියො හි රාධ නිබ්බානං කිව්වා වගේ මේ ජාති, ජරා, ව්‍යාධි, මරණාදී සියලු සංසාර දුකින් අත්මිදී ලබන ඒ උතුම් අමාමහ නිවන.

මේ පින්වතුන් නුවණින් කල්පනා කරගන්නට ඕන රට්ඨපාල භාමුදුරුවන්ගේ ආදර්ශය වගේම උන්වහන්සේ දේශනා කළ, උන්වහන්සේ දේශනා නොකළානම් අපට කවදවත් අහන්න නොලැබෙන, ඒ ධර්මෝපදේශ හතරක්, අද දවසේ අපට අහන්න ලැබුණා. ඒවායේ වටිනාකම තේරුම් අරගෙන මේ පින්වතුන්ට මේ පුරන සීලය, කරන භාවනාව, මේ අසන ධර්මය අර කියාපු සංසාර විමුක්තිය සඳහා ඒකාන්තයෙන් උපනිශ්‍රය වේවා! ඉක්මනින්ම ඒ සෝවාන් ආදී මාර්ගඵල ප්‍රතිවේදයෙන් ලබාගන්නා ඒ උතුම් අමාමහ නිවන ලබාගැනීමට මේ පින්වතුන්ට හැකි වේවා! කියලා ප්‍රාර්ථනා කරගන්න ඕන. එසේම අවිච්ඡේ සිට අකනිටාව දක්වා යම්තාක් සත්ත්ව කෙනෙක් ධර්මදේශනාමය ධර්මශ්‍රවණමය කුසලයත් අනුමෝදන් වීමට බලාපොරොත්තු වෙනවානම් අනුමෝදන් වීම තුළින් ඒ තමන්ගේ ප්‍රාර්ථනීය බෝධියකින් උතුම් අමාමහ නිවන් ලබන්වා! කියන ප්‍රාර්ථනාවෙන් මේ ගාථාව කියන්න.

‘එත්තාවතා ව අමෙහති...’

කතු හිමියන්ගේ සිංහල කෘති

සැ.යූ.: මෙම කෘති ලේඛනය සරලත්වයට මුල් තැන දුන් අංක අනුපිළිවෙලක් සහිතව සකස්වී ඇති බවත්, ලේඛනයේ අගභරයේ එන කෘති බොහෝ දුරට ගැඹුරු විය හැකි බවත්, පාඨකයින් දැනුවත් කිරීම් වශයෙන් සඳහන් කරනු කැමැත්තෙමි.

- සම්පාදක

1. තිසරණ මහිම
2. හිතක මහිම - 1
3. හිතක මහිම - 2
4. හිතක මහිම - 3
5. හිතක මහිම (1-3 වෙළුම්)
6. දිවි කතරේ සැඳෑ අඳුර
7. කය අනුව ගිය සිහිය
8. හිත තැනීම
9. පින් රුකෙක මහිම
10. අබිනික්මන
11. පිළිවෙතින් පිළිවෙතට
12. කයේ කතාව
13. මා-පිය උවැටන
14. ප්‍රතිපත්ති පූජාව
15. පැවැත්ම හා නැවැත්ම
16. කම් වක්‍රයෙන් ධම්ම වක්‍රයට
17. මෙන් සිතේ විමුක්තිය
18. ඇති හැටි දැක්ම
19. තපෝ ගුණ මහිම
20. සක්මනේ නිවන
21. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 1 වෙළුම
22. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 2 වෙළුම
23. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 3 වෙළුම
24. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 4 වෙළුම
25. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 5 වෙළුම
26. පහන් කණුව ධම්ම දේශනා - 6 වෙළුම

27. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 7 වෙළුම
28. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 8 වෙළුම
29. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 9 වෙළුම
30. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 10 වෙළුම
31. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 11 වෙළුම
32. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 12 වෙළුම
33. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 13 වෙළුම
34. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 14 වෙළුම
35. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 15 වෙළුම
36. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 16 වෙළුම
37. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 17 වෙළුම
38. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 18 වෙළුම
39. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 19 වෙළුම
40. පහන් කණුව ධම් දේශනා - 20 වෙළුම
41. සබ්බාසව සුත්තයේ මැදුම් මග
42. විදසුන් උපදෙස්
43. භාවනා මාග්ගීය
44. උත්තරීතර හුදෙකළාව
45. සසුන් පිළිවෙත
46. චලන වික්‍රය
47. දිය සුළිය
48. බුදු සමය පුද්ගලයා හා සමාජය
49. නිවනේ නිවීම - පළමු වෙළුම
50. නිවනේ නිවීම - දෙවන වෙළුම
51. නිවනේ නිවීම - තෙවන වෙළුම
52. නිවනේ නිවීම - සිවුවන වෙළුම
53. නිවනේ නිවීම - පස්වන වෙළුම
54. නිවනේ නිවීම - සයවන වෙළුම
55. නිවනේ නිවීම - සත්වන වෙළුම
56. නිවනේ නිවීම - අටවන වෙළුම
57. නිවනේ නිවීම - නවවන වෙළුම
58. නිවනේ නිවීම - දසවන වෙළුම

59. නිවනේ නිවීම – එකොළොස්වන වෙළුම
 60. නිවනේ නිවීම – ප්‍රස්තකාල මුද්‍රණය (1-11 වෙළුම්)
 61. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 1 වෙළුම
 62. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 2 වෙළුම
 63. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 3 වෙළුම
 64. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – 4 වෙළුම
 65. පටිච්ච සමුප්පාද ධර්මය – ප්‍රස්තකාල මුද්‍රණය (1-4 වෙළුම්)
 66. ස්පඨියේ ආශවය
 67. මනසේ මායාව
 68. පැරණි බෞද්ධ චින්තාවේ සංකල්පය සහ යථාර්ථය
-

නැවත මුද්‍රණය කරවීම පිළිබඳ විමසීම්:
කටුකුරුන්දේ ඤාණනාඤ්ඤ සඳහම් සෙනසුන් භාරය
කිරිල්ලවලවත්ත, දම්මුල්ල, කරදන
දුරකථනය: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet

By The Same Author

1. Concept and Reality in Early Buddhist Thought
 2. Saṃyutta Nikāya – An Anthology
 3. Ideal Solitude
 4. The Magic of the Mind
 5. Towards Calm and Insight
 6. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume I
 7. From Topsy-turvydom to Wisdom, Volume II
 8. Seeing Through
 9. Towards A Better World
 10. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume I
 11. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume II
 12. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume III
 13. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume IV
 14. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume V
 15. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VI
 16. Nibbāna – The Mind Stilled, Volume VII
 17. Nibbāna – The Mind Stilled, Library Edition
 18. Nibbāna and The Fire Simile
 19. A Majestic Tree of Merit
 20. The End of the World in Buddhist Perspective
 21. The Law of Dependent Arising, Volume I
 22. The Law of Dependent Arising, Volume II
 23. The Law of Dependent Arising, Volume III
 24. The Law of Dependent Arising, Volume IV
 25. The Law of Dependent Arising, Library Edition
 26. Walk to Nibbāna
 27. Deliverance of the Heart through Universal Love
 28. Questions and Answers on Dhamma
 29. The Miracle of Contact
 30. From The Wheel of Kamma To The Wheel of Dhamma
-

All enquiries should be addressed to:
Kaṭukurunde Ñāṇananda Sadaham Senasun Bhāraya
Kirillawala Watta, Dammulla, Karandana
Phone: 0777127454
knssb@seeingthroughthenet.net